

**T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERE TÜRKÇE
ÖĞRETİMİ İÇİN KULLANILAN KİTAP SETLERİNDE
KÜLTÜR AKTARIMI**

Doktora Tezi

**Hazırlayan
Şule Tuğçe ÇİMEN SARI**

**Danışman
Prof. Dr. Mahmut Abdullah ARSLAN**

HAZİRAN 2026, ERZİNCAN

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

“Yabancı Uyruklu Öğrencilere Türkçe Öğretimi İçin Kullanılan Kitap Setlerinde Kültür Aktarımı” başlıklı **“Doktora”** tezim tarafımda incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim. Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Şule Tuğçe ÇİMEN SARI

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Ana Bilim Dalı : Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
Program Adı : Doktora
Tez Başlığı : Yabancı Uyruklu Öğrencilere Türkçe Öğretimi İçin Kullanılan Kitap Setlerinde Kültür Aktarımı

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 250 sayfalık kısmına ilişkin 18/06/2026 tarihinde Turnitin intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı %12'tür.

Filtrelemeye tırnak içerisindeki alıntılar dahil edilmiştir. Filtrelemede yedi (7) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 18/06/2026.

Danışman: Prof. Dr. Mahmut Abdullah ARSLAN

Öğrenci: Şule Tuğçe ÇİMEN SARI

KILAVUZA UYGUNLUK

“Yabancı Uyruklu Öğrencilere Türkçe Öğretimi İçin Kullanılan Kitap Setlerinde Kültür Aktarımı” başlıklı Doktora Tezi Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Şule Tuğçe ÇİMEN SARI

Danışman

Prof. Dr. Mahmut Abdullah ARSLAN

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Prof. Dr. Mahmut Abdullah ARSLAN danışmanlığında **Şule Tuğçe ÇİMEN SARI** tarafından hazırlanan “**Yabancı Uyruklu Öğrencilere Türkçe Öğretimi İçin Kullanılan Kitap Setlerinde Kültür Aktarımı**” başlıklı bu çalışma jürimiz tarafından Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi** Ana Bilim Dalı **Türkçe Eğitimi** Bilim Dalı’nda **Doktora Tezi** olarak oy birliğiyle kabul edilmiştir.

18/06/2026

JÜRİ:

Danışman	:	Prof. Dr. Mahmut Abdullah ARSLAN	(İmza)
Üye	:	Prof. Dr. Necdet TOZLU	(İmza)
Üye	:	Prof. Dr. Yasin Mahmut YAKAR	(İmza)
Üye	:	Prof. Dr. Nurşat BİÇER	(İmza)
Üye	:	Dr. Öğr. Üyesi Erhan ÇAPOĞLU	(İmza)

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun/...../2026 tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

..... /...../2026

Doç. Dr. Müge MANGA

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Kültür, toplumların tarihsel süreç içerisinde oluşturduğu, yaşattığı ve kuşaktan kuşağa aktardığı maddi ve manevi değerlerin bütünüdür. Dil ise bu değerlerin korunmasında, aktarılmasında ve başka toplumlara tanıtılmasında en temel araçlardan biridir. Bu nedenle yabancı dil öğretimi yalnızca dil bilgisi kurallarının, sözcüklerin ve temel dil becerilerinin kazandırılmasıyla sınırlı değildir; aynı zamanda hedef dile ait kültürel birikimin, gündelik yaşam biçimlerinin, toplumsal değerlerin, geleneklerin ve davranış örüntülerinin de öğrenciye uygun biçimde sunulmasını gerektirir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitapları, öğrencinin Türkçeyle birlikte Türk kültürüyle de karşılaştığı temel materyaller arasında yer almaktadır. Özellikle okuma metinleri, öğrencinin hedef kültüre ilişkin bilgi, değer ve yaşam biçimlerini fark etmesinde önemli bir işleve sahiptir. Bu yönüyle ders kitaplarında yer alan metinler, yalnızca dil becerilerinin geliştirilmesine değil, aynı zamanda kültürel farkındalığın oluşmasına da katkı sağlamaktadır. Bu çalışma, yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan kitap setlerinde kültür aktarımının nasıl yer aldığını inceleme düşüncesinden hareketle hazırlanmıştır. Çalışma vesilesiyle, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında kültürel içeriğin değerlendirilmesi ve ileride hazırlanacak ders materyallerine katkı sunması temenni edilmektedir.

Doktora eğitimim ve tez çalışmam süresince bilgi, tecrübe ve yönlendirmeleriyle bana rehberlik eden kıymetli danışmanım Prof. Dr. Mahmut Abdullah ARSLAN'a en içten teşekkürlerimi sunarım. Tez sürecinde görüş ve önerileriyle çalışmama katkı sağlayan Prof. Dr. Oğuzhan YILMAZ'a, Prof. Dr. Yasin Mahmut YAKAR'a, Prof. Dr. Cem Şems TÜMER'e ve Prof. Dr. Nurşat BİÇER'e teşekkür ederim.

Akademik hayatım boyunca desteğini her zaman yanımda hissettiğim ağabeyim Behzat Alperen ÇİMEN'e; bu süreçte sabrı, anlayışı ve desteğiyle yanımda olan eşim Sadık SARI'ya; hayatım boyunca bana güç veren babam Bülent ÇİMEN'e ve hayatımdaki tüm başarıların arkasında olan annem Nuran ÇİMEN'e; eğitim hayatıma desteği vesilesiyle dayım Harun İNCE'ye sonsuz teşekkür ederim.

Şule Tuğçe ÇİMEN SARI, Erzincan, 2026

YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERE TÜRKÇE ÖĞRETİMİ İÇİN KULLANILAN KİTAP SETLERİNDE KÜLTÜR AKTARIMI

Şule Tuğçe ÇİMEN SARI

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Doktora Tezi, Haziran 2026

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mahmut Abdullah ARSLAN

ÖZET

Bu araştırmada, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan beş kitap setinde yer alan ders kitaplarındaki kültürel unsurlar incelenmiştir. Çalışmada, okuma metinlerinde yer verilen kültürel öğeler tespit edilerek bunların A1-C1 düzeylerindeki dağılımı karşılaştırılmış; kültür aktarımının belirgin olduğu ve sınırlı kaldığı temalar veriler doğrultusunda değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında 23 kitapta yer alan toplam 688 yazılı metin ayrıntılı biçimde incelenmiştir. Çalışma, nitel araştırma yaklaşımıyla ve doküman incelemesi yöntemiyle yürütülmüş; veriler betimsel analizle çözümlenmiştir. Veri toplama aracı olarak Avrupa Ortak Başvuru Metni'ndeki sosyokültürel bilgi sınıflandırmasına dayalı Metinlere Yansıyan Kültürel Öğeler Rubriği kullanılmış; veriler 7 ana ve 46 alt tema altında değerlendirilmiştir. Araştırma, yalnızca okuma metinleriyle sınırlandırılmış; deyimler, atasözleri, dinleme metinleri ve görseller kapsam dışında bırakılmıştır. Bulgular, kültürel öğelerin değerler, inançlar ve tutumlar temasında yoğunlaştığını; beden dili, yaşam koşulları ve kişiler arası ilişkiler temalarının daha sınırlı temsil edildiğini göstermiştir. Ek olarak, “başka ülkeler, devletler, halklar” kategorisi ayrıca incelenmiş ve kültürlerarası içeriğin kitap setlerinde dengeli dağılmadığı belirlenmiştir. Sonuç olarak, ders kitaplarında kültürel içeriğin düzeylere göre daha dengeli, işlevsel ve kültürlerarası farkındalığı destekleyecek biçimde düzenlenmesi gerektiği ortaya konulmuştur. Çalışma, Türkçe öğretim setlerinde kültürel içerik planlamasına yönelik karşılaştırmalı bir bakış sunarak, yabancı uyruklu Türkçe öğrencilerine yönelik materyal geliştirme süreçlerine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Kültür aktarımı, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, Sosyokültürel bilgi, Türkçe kitap setleri.

CULTURAL TRANSMISSION IN TEXTBOOK SETS USED FOR TEACHING TURKISH TO FOREIGN STUDENTS

Şule Tuğçe ÇİMEN SARI

Erzincan Binali Yıldırım University

Graduate School of Social Sciences

Doctoral Dissertation, June 2026

Supervisor: Prof. Dr. Mahmut Abdullah ARSLAN

ABSTRACT

This study examines the cultural elements in textbooks from five sets used for teaching Turkish as a foreign language. It identifies the cultural elements included in reading texts, compares their distribution across A1-C1 levels, and evaluates, based on the data, the themes in which cultural transmission is prominent or limited. The study examined 688 texts in 23 textbooks. The study was conducted through a qualitative research approach using document analysis, and the data were analyzed through descriptive analysis. As the data collection tool, the Rubric for Cultural Elements Reflected in Texts, based on the sociocultural knowledge classification in the Common European Framework of Reference for Languages, was used. The data were evaluated under 7 main categories and 46 subcategories. The study was limited to reading texts; idioms, proverbs, listening texts, and visuals were excluded. The findings show that cultural elements are concentrated under values, beliefs, and attitudes, whereas body language, living conditions, and interpersonal relations are represented more limitedly. Additionally, the category of “other countries, states, and peoples” was examined as a separate dimension of analysis, and it was found that intercultural content was not evenly distributed across the textbook sets. In conclusion, cultural content in textbooks should be organized more evenly and functionally across levels and in a way that supports intercultural awareness. The study offers a comparative perspective on cultural content planning in Turkish teaching sets and aims to contribute to material development for learners of Turkish as a foreign language.

Keywords: Culture, Cultural transmission, Teaching Turkish as a foreign language, Sociocultural knowledge, Turkish textbook sets.

İÇİNDEKİLER

YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERE TÜRKÇE ÖĞRETİMİ İÇİN KULLANILAN KİTAP SETLERİNDE KÜLTÜR AKTARIMI

BİLİMSSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ ÖZGÜNLÜK SAYFASI.....	ii
KILAVUZA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iv
ÖN SÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xx
TABLolar LİSTESİ	xxi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xxxii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1. Kültür/Hars/Ekin	10
1.1.1. Kültüre Ait Bazı Temel Kavramlar	11
1.1.1.1. Âdet.....	11
1.1.1.2. Anane	11
1.1.1.3. Gelenek/Örf-Görenek	12
1.1.1.4. İnanç	12
1.1.1.5. Moda.....	12
1.1.1.6. Teamül	13
1.1.1.7. Töre.....	13
1.2. Kültür Aktarımı	13
1.2.1. Kültür Aktarımına Ait Bazı Temel Kavramlar	14
1.2.1.1. Kültürleşme	14

1.2.1.2. Kültürleme	15
1.2.1.3. Kültür Değişmesi	15
1.2.1.4. Kültürel Gecikme.....	15
1.2.1.5. Kültür Şoku.....	15
1.2.1.6. Entegrasyon	16
1.2.1.7. Asimilasyon	16
1.3. Kültür Tasnifleri	16
1.3.1. Ziya Gökalp'ın Kültür Tasnifi	16
1.3.2. Seyyid Ahmet Arvâsî'ye göre Kültür Tasnifi	16
1.3.3. Erol Güngör'ün Kültür Tasnifi.....	17
1.3.4. Mehmet Kaplan'ın Kültür Tasnifi.....	18
1.3.5. Alparslan Okur ve Funda Keskin'in Kültür Tasnifi.....	18
1.3.6. Somut Olan Kültürel Miras	21
1.3.7. Somut Olmayan Kültürel Miras	21
1.3.8. Maarif Programı Sosyokültürel Bilgi.....	22
1.3.9. Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde Sosyokültürel Yaklaşım	23
1.3.9.1. Günlük Yaşam	26
1.3.9.2. Yaşam Şartları	26
1.3.9.3. Kişiler arası ilişkiler.....	26
1.3.9.4. Değerler, inançlar ve tutumlar	26
1.3.9.5. Beden Dili.....	27
1.3.9.6. Sosyal Gelenekler	27
1.3.9.7. Törenselle davranışlar.....	28
1.4. AOBM'de Temel Dil Becerileri	29
1.5. AOBM'de Dil Seviyeleri.....	29
1.6. Türk Dilinin Öğretiminde Kültür Aktarımı	31
1.7. Yabancı Uyraklı Öğrenciler için Türkçe Öğretimi Üzerine Yazılmış Kitap Setlerinde Kültür Aktarımı ile İlgili Araştırmalar	32

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli (Deseni).....	43
-------------------------------------	----

2.2. İncelenen Dokümanlar	43
2.3. Veri Toplama Araçları	45
2.4. Verilerin Analizi	45

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

3.1. A1 Düzeyi Kitaplarda Kültürel Kodların Analizi	51
3.1.1. Günlük Yaşama İlişkin Kültür Aktarım Ögeleri	52
3.1.1.1. Yeme	52
3.1.1.2. İçme	53
3.1.1.3. Sofra Kültürü	54
3.1.1.4. Bayramlar	55
3.1.1.5. Çalışma Zamanları ve Alışkanlıkları	57
3.1.1.6. Boş Zaman Uğraşları (Hobiler, Spor, Okuma Alışkanlıkları, Medya)	59
3.1.2. Türk İnsanın Yaşam Koşulları	61
3.1.2.1. Yaşam Standardı	61
3.1.2.2. Ev Ortamı	61
3.1.2.3. Sosyal Güvence	62
3.1.3. Kişiler Arası İlişkiler	62
3.1.3.1. Sınıfsal Yapı ve Sosyal Gruplar Farklı Cinsiyetler Arası İlişkiler (Erkek-Kadın Yaklaşma Derecesi)	62
3.1.3.2. Aile Yapıları ve İlişkileri	62
3.1.3.3. Nesiller Arası İlişkiler	64
3.1.3.4. İş Ortamındaki İlişkiler	65
3.1.3.5. Etnik ve Diğer Halklar Arasındaki İlişkiler	65
3.1.3.6. Politik ve Dinî Gruplar	66
3.1.4. Değerler, İnançlar ve Tutumlar	66
3.1.4.1. Sınıfsal Yapı	66
3.1.4.2. Meslek Grupları	66
3.1.4.3. Varlık	67
3.1.4.4. Yöresel Kültür	67

3.1.4.5. Güvenlik	69
3.1.4.6. Kurumlar	69
3.1.4.7. Gelenek ve Sosyal Dönüşüm	70
3.1.4.8. Önemli Tarihi Kişiler, Olaylar	71
3.1.4.9. Azınlıklar	72
3.1.4.10. Millî Kimlik	72
3.1.4.11. Başka Ülkeler, Devletler, Halklar	73
3.1.4.12. Politika	74
3.1.4.13. Sanat	75
3.1.4.14. Din	76
3.1.4.15. Mizah	77
3.1.5. Türk İnsanının Beden Dili	78
3.1.6. Türklerin Sosyal Gelenekleri	78
3.1.6.1. Ev Sahibi-Misafir İlişkisi	78
3.1.6.2. Hediyeler	78
3.1.6.3. Giyim	79
3.1.6.4. İçecekler	79
3.1.6.5. Öğünler	80
3.1.6.6. Davranış	81
3.1.6.7. Sohbet Kuralları	82
3.1.6.8. Tabular	84
3.1.6.9. Ziyaret Süresi	84
3.1.7. Türklerin Törensel Davranışları	84
3.1.7.1. Doğum	85
3.1.7.2. Evlenme	86
3.1.7.3. Ölüm	87
3.1.7.4. Halka Açık Toplumlarda ve Törenlerde Halkın Davranışları	87
3.1.7.5. Kutlamalar	88
3.1.7.6. Festivaller, Diskotekler, Dans Ortamı	90
3.2. A2 Düzeyi Kitaplarda Kültürel Kodların Analizi	90
3.2.1. Günlük Yaşama İlişkin Kültür Aktarım Öğeleri	91
3.2.1.1. Yeme	91

3.2.1.2. İçme	92
3.2.1.3. Sofra Kültürü	93
3.2.1.4. Bayramlar	93
3.2.1.5. Çalışma Zamanları ve Alışkanlıkları	93
3.2.1.6. Boş Zaman Uğraşları (Hobiler, Spor, Okuma Alışkanlıkları, Medya)	94
3.2.2. Türk İnsanın Yaşam Koşulları	96
3.2.2.1. Yaşam Standardı	96
3.2.2.2. Ev Ortamı.....	96
3.2.2.3. Sosyal Güvence	97
3.2.3. Kişiler Arası İlişkiler	97
3.2.3.1. Sınıfsal Yapı ve Sosyal Gruplar Arasındaki İlişkiler (Erkek-Kadın Yaklaşma Derecesi)	97
3.2.3.2. Aile Yapıları ve İlişkileri	98
3.2.3.3. Nesiller Arası İlişkiler.....	99
3.2.3.4. İş Ortamındaki İlişkiler.....	100
3.2.3.5. Etnik ve Diğer Halklar Arasındaki İlişkiler	101
3.2.3.6. Politik ve Dinî Gruplar	101
3.2.4. Değerler, İnançlar ve Tutumlar	101
3.2.4.1. Sosyal Sınıf.....	101
3.2.4.2. Meslek Grupları	101
3.2.4.3. Varlık	102
3.2.4.4. Yöresel Kültür	102
3.2.4.5. Güvenlik	105
3.2.4.6. Kurumlar.....	105
3.2.4.7. Gelenek ve Sosyal Dönüşüm	106
3.2.4.8. Tarih, Önemli Tarihi Kişiler, Olaylar	106
3.2.4.9. Azınlıklar	107
3.2.4.10. Millî Kimlik	107
3.2.4.11. Başka Ülkeler, Devletler, Halklar.....	108
3.2.4.12. Politika	108
3.2.4.13. Sanat	109

3.2.4.14. Din	111
3.2.4.15. Mizah	112
3.2.5. Türk İnsanının Beden Dili	113
3.2.6. Türklerin Sosyal Gelenekleri	113
3.2.6.1. Dakiklik	113
3.2.6.2. Hediyeler.....	114
3.2.6.3. Giyim	114
3.2.6.4. İçecekler.....	114
3.2.6.5. Öğünler	115
3.2.6.6. Davranış.....	115
3.2.6.7. Sohbet Kuralları.....	117
3.2.6.8. Tabular	118
3.2.6.9. Ziyaret Süresi.....	118
3.2.7. Türklerin Törens el Davranışları	119
3.2.7.1. Doğum	119
3.2.7.2. Evlenme	120
3.2.7.3. Ölüm	121
3.2.7.4. Halka Açık Toplumlarda ve Törenlerde Halkın Davranışları	121
3.2.7.5. Kutlamalar	121
3.2.7.6. Festivaller, Diskotekler, Dans Ortamı	121
3.3. B1 Düzeyi Kitaplarda Kültürel Kodların Analizi	122
3.3.1. Günlük Yaşama İlişkin Kültür Aktarım Ögeleri	122
3.3.1.1. Yeme.....	122
3.3.1.2. İçme	124
3.3.1.3. Sofra Kültürü	125
3.3.1.4. Bayramlar	125
3.3.1.5. Çalışma Zamanları ve Alışkanlıkları	127
3.3.1.6. Boş Zaman Uğraşları (Hobiler, Spor, Okuma Alışkanlıkları, Medya)	128
3.3.2. Türk İnsanının Yaşam Koşulları	129
3.3.2.1. Yaşam Standardı.....	130
3.3.2.2. Ev Ortamı.....	131

3.3.2.3. Sosyal Güvence	132
3.3.3. Kişiler Arası İlişkiler	132
3.3.3.1. Sınıfsal Yapı ve Sosyal Gruplar Farklı Cinsiyetler Arası İlişkiler (Erkek-Kadın Yaklaşma Derecesi)	132
3.3.3.2. Aile Yapıları ve İlişkileri	133
3.3.3.3. Nesiller Arası İlişkiler.....	134
3.3.3.4. İş Ortamındaki İlişkiler.....	134
3.3.3.5. Etnik ve Diğer Halklar Arasındaki İlişkiler	135
3.3.3.6. Politik ve Dinî Gruplar	135
3.3.4. Değerler, İnançlar ve Tutumlar	135
3.3.4.1. Sınıfsal Yapı	136
3.3.4.2. Meslek Grupları	136
3.3.4.3. Varlık	137
3.3.4.4. Yöresel Kültür	138
3.3.4.5. Güvenlik	139
3.3.4.6. Kurumlar.....	139
3.3.4.7. Gelenek ve Sosyal Dönüşüm	140
3.3.4.8. Tarih, Önemli Tarihi Kişiler, Olaylar	142
3.3.4.9. Azınlıklar	143
3.3.4.10. Millî Kimlik	143
3.3.4.11. Başka Ülkeler, Devletler, Halklar.....	144
3.3.4.12. Politika	145
3.3.4.13. Sanat	145
3.3.4.14. Din	146
3.3.4.15. Mizah	148
3.3.5. Türk İnsanının Beden Dili.....	148
3.3.6. Türklerin Sosyal Gelenekleri	149
3.3.6.1. Ev Sahibi-Misafir İlişkisi.....	149
3.3.6.2. Hediyeler.....	151
3.3.6.3. Giyim	151
3.3.6.4. İçecekler.....	152
3.3.6.5. Öğünler	153

3.3.6.6. Davranış.....	154
3.3.6.7. Sohbet Kuralları.....	155
3.3.6.8. Tabular.....	156
3.3.6.9. Ziyaret Süresi.....	156
3.3.7. Türklerin Törens el Davranışları.....	157
3.3.7.1. Doğum.....	157
3.3.7.2. Evlenme.....	157
3.3.7.3. Ölüm.....	158
3.3.7.4. Halka Açık Toplumlarda ve Törenlerde Halkın Davranışları.....	158
3.3.7.5. Kutlamalar.....	158
3.3.7.6. Festivaller, Diskotekler, Dans Ortamı.....	159
3.4. B2 Düzeyi Kitaplarda Kültürel Kodların Analizi.....	160
3.4.1. Günlük Yaşama İlişkin Kültür Aktarım Öğeleri.....	160
3.4.1.1. Yeme.....	160
3.4.1.2. İçme.....	161
3.4.1.3. Sofra Kültürü.....	162
3.4.1.4. Bayramlar.....	163
3.4.1.5. Çalışma Zamanları ve Alışkanlıkları.....	164
3.4.1.6. Boş Zaman Uğraşları (Hobiler, Spor, Okuma Alışkanlıkları, Medya)	164
3.4.2. Türk İnsanın ın Yaşam Koşulları.....	165
3.4.2.1. Yaşam Standardı.....	165
3.4.2.2. Ev Ortamı.....	165
3.4.2.3. Sosyal Güvence.....	166
3.4.3. Kişiler Arası İlişkiler.....	166
3.4.3.1. Sınıfsal Yapı ve Sosyal Gruplar Farklı Cinsiyetler Arası İlişkiler (Erkek-Kadın Yaklaşma Derecesi).....	168
3.4.3.2. Aile Yapıları ve İlişkileri.....	168
3.4.3.3. Nesiller Arası İlişkiler.....	169
3.4.3.4. İş Ortamındaki İlişkiler.....	170
3.4.3.5. Etnik ve Diğer Halklar Aras ındaki İlişkiler.....	170
3.4.3.6. Politik ve Dinî Gruplar.....	170

3.4.4. Değerler, İnançlar ve Tutumlar	170
3.4.4.1. Sınıfsal Yapı	171
3.4.4.2. Meslek Grupları	171
3.4.4.3. Varlık	172
3.4.4.4. Yöresel Kültür	172
3.4.4.5. Güvenlik	173
3.4.4.6. Kurumlar	174
3.4.4.7. Gelenek ve Sosyal Dönüşüm	175
3.4.4.8. Tarih, Önemli Tarihi Kişiler, Olaylar	177
3.4.4.9. Azınlıklar	178
3.4.4.10. Millî Kimlik	178
3.4.4.11. Başka Ülkeler, Devletler, Halklar	179
3.4.4.12. Politika	180
3.4.4.13. Sanat	181
3.4.4.14. Din	183
3.4.4.15. Mizah	184
3.4.5. Türk İnsanının Beden Dili	184
3.4.6. Türklerin Sosyal Gelenekleri	185
3.4.6.1. Ev Sahibi-Misafir İlişkisi	185
3.4.6.2. Hediyeler	186
3.4.6.3. Giyim	186
3.4.6.4. İçecekler	187
3.4.6.5. Öğünler	187
3.4.6.6. Davranış	187
3.4.6.7. Sohbet Kuralları	187
3.4.6.8. Tabular	188
3.4.6.9. Ziyaret Süresi	188
3.4.7. Türklerin Törenselsel Davranışları	188
3.4.7.1. Doğum	188
3.4.7.2. Evlenme	189
3.4.7.3. Ölüm	190
3.4.7.4. Halka Açık Toplumlarda ve Törenlerde Halkın Davranışları	190

3.4.7.5. Kutlamalar	190
3.4.7.6. Festivaller, Diskotekler, Dans Ortamı	190
3.5. C1 Düzeyi Kitaplarda Kültürel Kodların Analizi	192
3.5.1. Günlük Yaşama İlişkin Kültür Aktarım Ögeleri	192
3.5.1.1. Yeme	192
3.5.1.2. İçme	193
3.5.1.3. Sofra Kültürü	193
3.5.1.4. Bayramlar	194
3.5.1.5. Çalışma Zamanları ve Alışkanlıkları	194
3.5.1.6. Boş Zaman Uğraşları (Hobiler, Spor, Okuma Alışkanlıkları, Medya)	195
3.5.2. Türk İnsanın Yaşam Koşulları	196
3.5.2.1. Yaşam Standardı	196
3.5.2.2. Ev Ortamı	196
3.5.2.3. Sosyal Güvence	197
3.5.3. Kişiler Arası İlişkiler	197
3.5.3.1. Sınıfsal Yapı ve Sosyal Gruplar Farklı Cinsiyetler Arası İlişkiler (Erkek-Kadın Yaklaşma Derecesi)	197
3.5.3.2. Aile Yapıları ve İlişkileri	198
3.5.3.3. Nesiller Arası İlişkiler	199
3.5.3.4. İş Ortamındaki İlişkiler	199
3.5.3.5. Etnik ve Diğer Halklar Arasındaki İlişkiler	199
3.5.3.6. Politik ve Dinî Gruplar	200
3.5.4. Değerler, İnançlar ve Tutumlar	200
3.5.4.1. Sınıfsal Yapı	200
3.5.4.2. Meslek Grupları	200
3.5.4.3. Varlık	201
3.5.4.4. Yöresel Kültür	202
3.5.4.5. Güvenlik	203
3.5.4.6. Kurumlar	203
3.5.4.7. Gelenek ve Sosyal Dönüşüm	203
3.5.4.8. Tarih, Önemli Tarihi Kişiler, Olaylar	204

3.5.4.9. Azınlıklar	206
3.5.4.10. Millî Kimlik	206
3.5.4.11. Başka Ülkeler, Devletler, Halklar	207
3.5.4.12. Politika	208
3.5.4.13. Sanat	209
3.5.4.14. Din	210
3.5.4.15. Mizah	212
3.5.5. Türk İnsanının Beden Dili	212
3.5.6. Türklerin Sosyal Gelenekleri	213
3.5.6.1. Ev Sahibi-Misafir İlişkisi	213
3.5.6.2. Hediyeler	214
3.5.6.3. Giyim	214
3.5.6.4. İçecekler	215
3.5.6.5. Öğünler	215
3.5.6.6. Davranış	215
3.5.6.7. Sohbet Kuralları	216
3.5.6.8. Tabular	217
3.5.6.9. Ziyaret Süresi	217
3.5.7. Türklerin Törensel Davranışları	217
3.5.7.1. Doğum	217
3.5.7.2. Evlenme	217
3.5.7.3. Ölüm	218
3.5.7.4. Halka Açık Toplumlarda ve Törenlerde Halkın Davranışları	218
3.5.7.5. Kutlamalar	218
3.5.7.6. Festivaller, Diskotekler, Dans Ortamı	219
3.6. A1 Düzeyi Kitaplarda İncelenen Temalara İlişkin Frekans Değerleri	220
3.7. A2 Düzeyi Kitaplarda İncelenen Temalara İlişkin Frekans Değerleri	222
3.8. B1 Düzeyi Kitaplarda İncelenen Temalara İlişkin Frekans Değerleri	225
3.9. B2 Düzeyi Kitaplarda İncelenen Temalara İlişkin Frekans Değerleri	228
3.10. C1 Düzeyi Kitaplarda İncelenen Temalara İlişkin Frekans Değerleri	232
3.11. Başka Ülkeler, Devletler, Halklar Temasına Ait Veriler	235
3.12. Kitap Setlerinin Tüm Temalara Göre Değerlendirilmesi	238

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

KAYNAKÇA.....	250
EKLER	255
ÖZ GEÇMİŞ	256

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

ADD	: Avrupa Dil Dosyası
AOBM	: Avrupa Ortak Başvuru Metni
G.	: Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı
H.	: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı
İ.	: Yeni İstanbul Ders Kitabı
İz.	: İzmir Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
s.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDVİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
YİT	: Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.1: Ziya Gökalp'ın Kültür Tasnifi.....	16
Tablo 1.2: Mehmet Kaplan'ın Kültür Tasnifi	18
Tablo 1.3: Türkiye Maarif Vakfı Sosyokültürel Bilgiler	23
Tablo 2.1: İncelenen Dokümanlara Ait Metin Bilgileri.....	44
Tablo 2.2: Kültürel Öğelerin Ana Tema, Alt Boyut, Kapsam/Kodlama Ölçütü ve Kodlama Türüne Göre Değerlendirme Ölçeği	46
Tablo 2.3: Yeni İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Setinin A1 Düzeyinde Kültürel Kodların Değerlendirilmesine İlişkin Örnek Uzman Görüşü ve Miles-Huberman Güvenirlik Analizi Sonucu	50
Tablo 3.1: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Yeme Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	52
Tablo 3.2: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin İçme Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	53
Tablo 3.3: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Sofra Kültürü Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	55
Tablo 3.4: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Bayramlar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	56
Tablo 3.5: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Çalışma Zamanları ve Alışkanlıkları Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	58
Tablo 3.6: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Boş Zaman Uğraşları Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	59
Tablo 3.7: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Ev Ortamı Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	61
Tablo 3.8: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Aile Yapıları ve İlişkileri Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	62
Tablo 3.9: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Nesiller Arası İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	64
Tablo 3.10: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin İş Ortamındaki İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	65
Tablo 3.11: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Meslek Grupları Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	66

Tablo 3.12: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Yöresel Kültür Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	67
Tablo 3.13: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Kurumlar Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	70
Tablo 3.14: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Gelenek ve Sosyal Dönüşüm Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	70
Tablo 3.15: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Önemli Tarihi Kişiler, Olaylar Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	71
Tablo 3.16: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Millî Kimlik Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	72
Tablo 3.17: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Başka Ülkeler, Devletler, Halklar Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	73
Tablo 3.18: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Politika Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	74
Tablo 3.19: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Sanat Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	75
Tablo 3.20: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Din Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	76
Tablo 3.21: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Mizah Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	77
Tablo 3.22: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Ev Sahibi-Misafir İlişkisi Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	78
Tablo 3.23: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Hediyeler Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	79
Tablo 3.24: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin İçecekler Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	79
Tablo 3.25: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Öğünler Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	80
Tablo 3.26: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Davranış Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	81
Tablo 3.27: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Sohbet Kuralları Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	82

Tablo 3.28: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Tabular Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	84
Tablo 3.29: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Doğum Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	85
Tablo 3.30: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Evlenme Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	86
Tablo 3.31: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Halka Açık Toplumlarda ve Törenlerde Halkın Davranışları Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı.....	87
Tablo 3.32: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Kutlamalar Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	88
Tablo 3.33: Yeni İstanbul A1 Düzeyi Ders Kitabında Kutlamalar	89
Tablo 3.34: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Festivaller, Diskotekler, Dans Ortamı Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	90
Tablo 3.35: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Yeme Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	91
Tablo 3.36: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin İçme Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	92
Tablo 3.37: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Bayramlar Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	93
Tablo 3.38: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Çalışma Zamanları ve Alışkanlıkları Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	94
Tablo 3.39: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Boş Zaman Uğraşları Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	94
Tablo 3.40: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Ev Ortamı Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	96
Tablo 3.41: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Sınıfsal Yapı ve Sosyal Gruplar Arasındaki İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	97
Tablo 3.42: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Aile Yapıları ve İlişkileri Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	98
Tablo 3.43: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Nesiller Arası İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	99

Tablo 3.44: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin İş Ortamındaki İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	100
Tablo 3.45: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Meslek Grupları Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	101
Tablo 3.46: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Yöresel Kültür Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	103
Tablo 3.47: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Kurumlar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	105
Tablo 3.48: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Gelenek ve Sosyal Dönüşüm Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	106
Tablo 3.49: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Tarih, Önemli Tarihî Kişiler, Olaylar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	107
Tablo 3.50: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Millî Kimlik Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	107
Tablo 3.51: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Başka Ülkeler, Devletler, Halklar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	108
Tablo 3.52: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Sanat Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	109
Tablo 3.53: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Din Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	111
Tablo 3.54: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Mizah Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	112
Tablo 3.55: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Dakiklik Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	113
Tablo 3.56: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Hediyeler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	114
Tablo 3.57: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin İçecekler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	114
Tablo 3.58: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Davranış Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	115
Tablo 3.59: İncelenen A2 Düzeyi Ders Kitaplarında Tespit Edilen Davranış Kurallarına İlişkin Metinler	117

Tablo 3.60: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Sohbet Kuralları Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	117
Tablo 3.61: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Doğum Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	119
Tablo 3.62: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Evlenme Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	120
Tablo 3.63: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Festivaller, Diskotekler, Dans Ortamı Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	121
Tablo 3.64: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Yeme Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	123
Tablo 3.65: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin İçme Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	124
Tablo 3.66: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Sofra Kültürü Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	125
Tablo 3.67: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Bayramlar Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	126
Tablo 3.68: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Çalışma Zamanları ve Alışkanlıkları Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	127
Tablo 3.69: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Boş Zaman Uğraşları Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	128
Tablo 3.70: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Yaşam Standardı Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	130
Tablo 3.71: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Ev Ortamı Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	131
Tablo 3.72: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Sınıfsal Yapı ve Sosyal Gruplar, Farklı Cinsiyetler Arası İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	132
Tablo 3.73: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Aile Yapıları ve İlişkileri Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	133
Tablo 3.74: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Nesiller Arası İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	134
Tablo 3.75: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin İş Ortamındaki İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	135

Tablo 3.76: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Meslek Grupları Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	136
Tablo 3.77: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Varlık Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	137
Tablo 3.78: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Yöresel Kültür Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	138
Tablo 3.79: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Güvenlik Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	139
Tablo 3.80: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Kurumlar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	140
Tablo 3.81: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Gelenek ve Sosyal Dönüşüm Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	141
Tablo 3.82: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Tarih, Önemli Tarihî Kişiler, Olaylar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	142
Tablo 3.83: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Millî Kimlik Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	143
Tablo 3.84: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Başka Ülkeler, Devletler, Halklar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	144
Tablo 3.85: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Sanat Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	145
Tablo 3.86: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Din Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	147
Tablo 3.87: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Mizah Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	148
Tablo 3.88: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Türk İnsanının Beden Dili Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	149
Tablo 3.89: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Ev Sahibi-Misafir İlişkisi Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	150
Tablo 3.90: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Hediyeler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	151
Tablo 3.91: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Giyim Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	152

Tablo 3.92: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin İçecekler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	153
Tablo 3.93: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Öğünler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	153
Tablo 3.94: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Davranış Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	154
Tablo 3.95: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Sohbet Kuralları Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	155
Tablo 3.96: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Tabular Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	156
Tablo 3.97: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Evlenme Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	157
Tablo 3.98: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Kutlamalar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	158
Tablo 3.99: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Festivaller, Diskotekler, Dans Ortamı Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	159
Tablo 3.100: B2 Düzeyi Kitap Setlerinde Yeme Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	160
Tablo 3.101: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin İçme Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	162
Tablo 3.102: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Bayramlar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	163
Tablo 3.103: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Boş Zaman Uğraşları Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	164
Tablo 3.104: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Ev Ortamı Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	166
Tablo 3.105: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Komşuluk İlişkileri Bağlamında Tespit Edilen Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	167
Tablo 3.106: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Aile Yapıları ve İlişkileri Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	168
Tablo 3.107: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Nesiller Arası İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	169

Tablo 3.108: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Meslek Grupları Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	171
Tablo 3.109: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Varlık Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	172
Tablo 3.110: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Yöresel Kültür Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	172
Tablo 3.111: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Güvenlik Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	174
Tablo 3.112: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Kurumlar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	174
Tablo 3.113: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Gelenek ve Sosyal Dönüşüm Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	175
Tablo 3.114: Yunus Emre Enstitüsü B2 Düzeyi Ders Kitabında Gelenek ve Sosyal Dönüşüm.....	177
Tablo 3.115: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Tarih, Önemli Tarihî Kişiler, Olaylar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	177
Tablo 3.116: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Millî Kimlik Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	178
Tablo 3.117: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Başka Ülkeler, Devletler, Halklar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	179
Tablo 3.118: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Politika Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	181
Tablo 3.119: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Sanat Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	181
Tablo 3.120: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Din Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	183
Tablo 3.121: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Mizah Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	184
Tablo 3.122: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Türk İnsanının Beden Dili Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	185
Tablo 3.123: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Ev Sahibi-Misafir İlişkisi Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	186

Tablo 3.124: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Sohbet Kuralları Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	187
Tablo 3.125: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Evlenme Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	189
Tablo 3.126: Yedi İklim Türkçe B2 Düzeyi Ders Kitabında Evlenme	189
Tablo 3.127: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Kutlamalar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	190
Tablo 3.128: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Festivaller, Diskotekler, Dans Ortamı Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	191
Tablo 3.129: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Yeme Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	192
Tablo 3.130: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin İçme Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	193
Tablo 3.131: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Bayramlar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	194
Tablo 3.132: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Boş Zaman Uğraşları Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	195
Tablo 3.133: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Ev Ortamı Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	196
Tablo 3.134: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Sınıfsal Yapı ve Sosyal Gruplar, Farklı Cinsiyetler Arası İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	197
Tablo 3.135: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Aile Yapıları ve İlişkileri Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	198
Tablo 3.136: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin İş Ortamındaki İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	199
Tablo 3.137: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Etnik ve Diğer Halklar Arasındaki İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	199
Tablo 3.138: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Meslek Grupları Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	201
Tablo 3.139: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Varlık Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı	201

Tablo 3.140: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Yöresel Kültür Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	202
Tablo 3.141: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Gelenek ve Sosyal Dönüşüm Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	203
Tablo 3.142: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Tarih, Önemli Tarihî Kişiler, Olaylar Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	205
Tablo 3.143: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Millî Kimlik Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	206
Tablo 3.144: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Başka Ülkeler, Devletler, Halklar Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	207
Tablo 3.145: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Politika Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	209
Tablo 3.146: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Sanat Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	209
Tablo 3.147: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Din Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	210
Tablo 3.148: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Mizah Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	212
Tablo 3.149: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Türk İnsanının Beden Dili Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	212
Tablo 3.150: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Ev Sahibi-Misafir İlişkisi Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	213
Tablo 3.151: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Hediyeler Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	214
Tablo 3.152: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Davranış Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	215
Tablo 3.153: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Sohbet Kuralları Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	216
Tablo 3.154: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Evlenme Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	217
Tablo 3.155: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Kutlamalar Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	218

Tablo 3.156: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Festivaller, Diskotekler, Dans Ortamı Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı	219
Tablo 3.157: İncelenen Kitap Setlerinin A1 Düzeyinde Yer Alan Kültürel Kodlarının Ana Temalara Göre Değerlendirilmesi.....	220
Tablo 3.158: İncelenen Kitap Setlerinin A2 Düzeyinde Yer Alan Kültürel Kodlarının Ana Temalara Göre Değerlendirilmesi.....	222
Tablo 3.159: İncelenen Kitap Setlerinin B1 Düzeyinde Yer Alan Kültürel Kodlarının Ana Temalara Göre Değerlendirilmesi.....	225
Tablo 3.160: İncelenen Kitap Setlerinin B2 Düzeyinde Yer Alan Kültürel Kodlarının Ana Temalara Göre Değerlendirilmesi.....	229
Tablo 3.161: İncelenen Kitap Setlerinin C1 Düzeyinde Yer Alan Kültürel Kodlarının Ana Temalara Göre Değerlendirilmesi.....	232
Tablo 3.162: Kitap Setlerinde Başka Ülkeler, Devletler ve Halklar Temasına İlişkin Kodların Düzeylere Göre Dağılımı	235
Tablo 3.163: Kitap Setlerine Göre Toplam Kültürel Kod Dağılımı	238

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1: AOBM’de Temel Dil Beceri Alanları	29
Şekil 1.2: AOBM’de Dil Düzeyleri	30
Şekil 2.1: Bulgular ve Yorumda Yer Alan Temaların Açıklaması	49

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, araştırmanın önemi, araştırmanın amacı, araştırmanın sınırlılıkları ve araştırma konusuyla ilgili temel kavramlar hakkında bilgi verilerek ilgili alanda yapılan çalışmalar sıralanmıştır.

Problem Durumu

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitapları, öğrencinin yalnızca dilsel yapılarla değil, aynı zamanda hedef kültüre ait değerler, yaşam biçimleri, toplumsal ilişkiler ve kültürel davranış örüntüleriyle de karşılaştığı temel öğretim materyallerinden biridir. Bu materyaller içinde okuma metinleri, öğrencinin hedef dile ait sözcük, yapı ve anlam örüntülerini edinmesine katkı sağladığı gibi hedef kültürü tanımasına ve kültürlerarası farkındalık geliştirmesine de imkân vermektedir. Bu nedenle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında kültürel öğelerin hangi temalar altında, hangi yoğunlukta ve hangi düzeylerde yer aldığının belirlenmesi, kültür aktarımının niteliğini değerlendirmek bakımından önem taşımaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, yalnızca dil bilgisi kurallarının, sözcüklerin ve temel dil becerilerinin kazandırıldığı bir süreç olarak değerlendirilemez. Öğrencinin Türkçeyi anlamlı ve işlevsel biçimde kullanabilmesi, dilin toplumsal bağlamını ve kültürel göstergelerini de kavramasını gerektirir. Bu nedenle ders kitaplarında yer alan okuma metinleri, dil öğretimi ile kültür aktarımının birlikte gerçekleştiği temel alanlardan biri olarak öne çıkmaktadır.

Dil ile kültür arasındaki ilişki, yabancı dil öğretiminde kültürel içeriğin neden dikkate alınması gerektiğini açıklayan temel noktalardan biridir. Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan; fiziksel, bilişsel ve toplumsal yönleriyle anlama ve anlatma yetisini kapsayan çok boyutlu bir sistemdir (Çimen, 2020, s. 1). Bu yönüyle dil, uzlaşıya dayalı sesli ve görsel işaretler sistemi olarak da tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2011). Ergin (2013, s. 3) ise dili, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan, kendine özgü kuralları bulunan ve seslerden oluşan toplumsal bir kurum olarak değerlendirmektedir. Bu tanımlardan hareketle dilin yalnızca iletişim aracı olmadığı; aynı zamanda toplumun ortak yaşantılarını, değerlerini ve kültürel hafızasını taşıyan bir yapı olduğu söylenebilir.

Dilin toplumsal yönü, kültürün dil öğretimi materyallerinde görünür kılınmasını gerekli hâle getirmektedir. Çünkü dil, kültürel değerlerin, davranış kalıplarının, toplumsal kabullerin ve ortak yaşantı biçimlerinin aktarılmasında taşıyıcı bir işleve sahiptir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de öğrencinin Türkçeyi yalnızca biçimsel yapılar düzeyinde değil, bu dilin kullanıldığı sosyal ve kültürel bağlam içinde kavraması beklenir. Bu nedenle dilin kültürle kurduğu ilişki, ders kitaplarında yer alan kültürel öğelerin incelenmesi için kuramsal bir zemin oluşturmaktadır.

Kültür, toplumların tarihsel süreç içerisinde oluşturduğu değerler, davranış biçimleri, gelenekler, yaşam tarzları ve toplumsal kabullerle ilişkili geniş bir kavram alanına sahiptir. Bu nedenle kültürel unsurlar, farklı araştırmacılar tarafından değişik başlıklar altında sınıflandırılmıştır. Gökalp (2013), kültürü halkın gelenekleri, alışkanlıkları, töreleri, sözlü ve yazılı edebiyatı, sözlü ve yazılı dili, müziği, ahlakı, estetiği ve ekonomisi gibi unsurlar üzerinden ele almıştır. Güngör (2007, s. 144-148), milli kültürel şemanın oluşturulmasının güçlüğüne dikkat çekerek kılık kıyafet, marka, merasimler, plastik sanatlar ve günlük hayat gibi kültürel kodlardan söz etmiş; ayrıca manevi kültürü insanın kendi kültürüne karşı takındığı tavırla ilişkilendirmiştir. Kaplan (2020) ise Türk dilini, edebiyatını, tarihini, musikisini, plastik sanatlarını, şehirlerini, Türkiye'nin tabii güzelliklerini, kültürlü insanları, Türklüğü ve İslamiyet'i Türk kültürünü oluşturan temel alanlar arasında değerlendirmiştir. Bu yaklaşımlar, kültürün yalnızca soyut değerlerden ibaret olmadığını; gündelik yaşam pratiklerinden toplumsal ilişkilere kadar uzanan çok katmanlı bir yapıdan oluştuğunu göstermektedir.

Türk dili alanında yürütülen çalışmalarda da kültürel kodların farklı başlıklar altında incelendiği görülmektedir. Okur ve Yamaç (2013, s. 1629), kültürel kodları günlük yaşam, kişiler arası ilişkiler, değerler ve eğitim, edebiyat, sanat ve müzik, gelenekler ve folklor, sosyal yaşam ile coğrafya ve mekân olmak üzere yedi ana ve otuz dört alt başlık altında sınıflandırmıştır. Kültürün sınıflandırılmasında Türkiye'deki alanyazın çalışmalarının yanı sıra uluslararası kurumların yaklaşımları da önem taşımaktadır. Birleşmiş Milletler Dünya Mirası Sözleşmesi'nde somut kültürel miras; yazıtlar, mağaralar, konutlar, mimari eserler, tarih, sanat ve bilim açısından evrensel değere sahip anıtlar ile arkeolojik sit alanları üzerinden açıklanmaktadır (Ross, 1991'den aktaran Uğur ve Dönmez, 2021, s. 55). Somut olmayan kültürel miras ise sözlü gelenekler ve anlatımlar, gösteri sanatları, toplumsal ritüeller ve şöenler, doğa ve evrenle ilgili bilgi

ve uygulamalar ile el sanatları geleneği gibi alanları kapsamaktadır (UNESCO, 2003; Güleç ve Ömeroğlu, 2020, s. 35-37). Bu çerçevede kültürün hem somut hem de somut olmayan unsurlar aracılığıyla dil öğretimi materyallerine yansıdığı söylenebilir.

Yabancı dil öğretiminde kültürel içeriğin sistemli biçimde ele alınmasında sosyokültürel bilgi önemli bir yere sahiptir. Türkiye Maarif Vakfı tarafından hazırlanan Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'nda sosyokültürel bilgi kapsamında günlük yaşam, yaşam koşulları, kişiler arası ilişkiler, değerler, inançlar ve tutumlar, beden dili, sosyal gelenekler ile ritüeller/geleneksel davranışlar temel kültürel alanlar olarak ele alınmıştır. Bu sınıflandırmanın Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde yer alan sosyokültürel bilgi yaklaşımıyla ilişkili olduğu görülmektedir. Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde sosyokültürel bilgi; günlük yaşam, yaşam koşulları, kişiler arası ilişkiler, değerler, inançlar ve tutumlar, beden dili, sosyal gelenekler ve törensel davranışlar olmak üzere yedi ana başlıkta ele alınmaktadır (Avrupa Konseyi, 2001, s. 97-98). Türkiye Maarif Vakfı programı ile Avrupa Ortak Başvuru Metni arasında bazı alt başlıklar bakımından farklılıklar bulunsa da her iki yaklaşım, dil öğretiminde kültürel içeriğin belirli bir çerçeve içinde değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Avrupa Ortak Başvuru Metni, yabancı dil öğretiminde dil becerileri, yeterlik düzeyleri, iletişimsel yeterlikler ve kültürel farkındalık bakımından temel başvuru kaynaklarından biridir. Avrupa'da farklı dil ailelerine mensup bireyler arasında iletişimsel yeterliği artırmak, çok dilliliği desteklemek ve dil öğretim süreçlerine ortak bir çerçeve kazandırmak amacıyla hazırlanan bu metin; yabancı dil öğretim programlarının, ders araçlarının, düzey tanımlarının ve değerlendirme ölçütlerinin oluşturulmasında önemli bir işleve sahiptir. Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde temel dil becerileri dinleme, okuma, yazma, karşılıklı konuşma ve sözlü üretim bağlamında ele alınmaktadır. Bu ayırım, özellikle konuşma becerisinin yalnızca genel bir beceri olarak değil, karşılıklı etkileşim ve sözlü üretim boyutlarıyla değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu çalışmada ise veri setinin homojenliğini sağlamak ve inceleme birimini standart hâle getirmek amacıyla yalnızca okuma metinleri esas alınmıştır.

Okuma metinleri, yabancı dil öğrencisinin hedef dile ait dilsel yapılarla birlikte hedef kültüre ilişkin değer, davranış ve yaşam biçimlerini fark etmesine katkı sağlamaktadır. Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde de dil öğrencisinin yalnızca dilsel

yeterlik değil, sosyokültürel normlara uygun iletişim becerisi geliştirmesi beklenmektedir. Ayrıca AOBM tamamlayıcı cildinde çoğul kültürlü ortamların geliştirilmesi, farklı fikir ve bakış açılarını anlama, kültürel farklılıkları yorumlama ve olumlu etkileşimi sürdürme gibi yeterliklere yer verilmiştir (Avrupa Konseyi, 2020, s. 120). Toplumdilbilimsel uygunluk ve kültürel repertuvar bağlamında da öğrencinin farklı kültürel bağlamlarda uygun iletişim kurabilmesi beklenmektedir (Avrupa Konseyi, 2020, s. 160-162). Bu durum, yabancı dil öğretiminde kültür aktarımının yalnızca bilgi verme amacıyla değil, aynı zamanda kültürlerarası farkındalık geliştirme amacıyla da ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Bu çalışmada, yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanmış ders kitabı setlerinde yer alan okuma metinleri kültür aktarımı açısından incelenmiştir. Araştırmada Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, Yeni İstanbul, İzmir Yabancılar İçin Türkçe, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe setleri ele alınmıştır. Bu setlerin tercih edilmesinde, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanmış olmaları, söz konusu materyallerin 2024-2025 öğretim yılında kullanımda olmaları, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaygın biçimde kullanılması, A1'den C1'e kadar farklı dil düzeylerini kapsaması ve setler arası karşılaştırmaya imkân vermesi etkili olmuştur. Araştırma kapsamında 23 kitapta yer alan 688 yazılı metin incelenmiştir. Bu metinlerin 618'i okuma metinlerinden, 70'i ise serbest okuma metinlerinden oluşmaktadır. Metin altı soru ve cevapları yazılı metin kapsamında değerlendirmeye alınmış; deyimler, atasözleri, dinleme metinleri, görsel unsurlar ve metin dışı etkinlikler kapsam dışında bırakılmıştır. Araştırmanın veri seti, çalışmanın amacı ve çözümleme birimi doğrultusunda yalnızca yazılı metinlerle sınırlandırılmıştır. Bu kapsamda metin altı soru ve cevapları, yazılı metnin anlam alanını destekleyen unsurlar olarak değerlendirmeye alınmış; deyimler, atasözleri, dinleme metinleri, görsel unsurlar ve metin dışı etkinlikler ise araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Deyim ve atasözlerinin kapsam dışında tutulmasının temel nedeni, Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde bu unsurlara karşılık gelen bağımsız bir sosyokültürel bilgi başlığının bulunmamasıdır. Dinleme metinleri ise veri türleri arasında yöntemsel tutarlılığı ve karşılaştırılabilirliği sağlamak amacıyla çalışmaya dâhil edilmemiştir. Karikatür, resim, fotoğraf ve benzeri görsel unsurlar, yazılı metin çözümlemesinden farklı olarak

göstergebilimsel bir inceleme gerektirdiğinden araştırmanın sınırlılıkları dışında bırakılmıştır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında kültürel öğelerin hangi temalarda, hangi sıklıkta ve hangi düzeylerde yer aldığına ilişkin karşılaştırmalı veriler sınırlıdır. Özellikle farklı kitap setlerinin A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerinde kültür aktarımını nasıl yapılandığı, hangi kültürel alanlara yoğunlaştığı ve hangi alanları daha sınırlı sunduğu yeterince açık değildir. Bu nedenle çalışmada, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarının A1-C1 düzeylerindeki yazılı metinlerinde AOBM’de yer alan sosyokültürel bilgi temaları ne ölçüde ve nasıl temsil edilmektedir? temel problem sorusu ifadesidir.

Bu araştırmanın temel sorusu, yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanmış Yeni İstanbul, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, İzmir Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe setlerinde A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerinde kültür aktarımı bağlamında hangi kodlara ve ne sıklıkla yer verildiğidir. Bu durumun sistematik incelemesi araştırmanın problem cümlesini ortaya koymaktadır. Bu temel araştırma sorusu doğrultusunda; günlük yaşam, yaşam koşulları, kişiler arası ilişkiler, değerler, inançlar ve tutumlar, beden dili, sosyal gelenekler, törensel davranışlar ile başka ülkeler, devletler, halklar temalarında hangi kodlara ve ne sıklıkla yer verildiği incelenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, 2024-2025 akademik yılında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan Yeni İstanbul, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, İzmir Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe setlerinde yer alan A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerindeki metinlerde hangi kültürel öğelerin ne sıklıkta yer aldığını belirlemektir. Bu doğrultuda ders kitaplarında yer alan kültürel unsurların düzeylere ve kitap setlerine göre dağılımı incelenmiş; hangi kültürel alanların daha yoğun, hangilerinin ise daha sınırlı biçimde temsil edildiği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bakımdan kodların sayı ve oran açısından mukayesesini yapmak ve kitap yazarların, editörlerin okuma metinlerini sistematik, dengeli, düzeye uygun yer verip vermediğini ortaya koymak çalışmanın yapılmasındaki diğer amaçlardır. Ayrıca yalnızca Türk kültürüne ait unsurlar değil, farklı ülke, toplum ve kültürlerle ait

öğelerin de ne ölçüde yer aldığını belirlemek amacıyla “başka ülkeler, devletler, halklar” teması ayrıca değerlendirilmiştir. Böylece kitap setlerinin kültür aktarımı ve kültürlerarası içerik bakımından nasıl bir görünüm sergilediği belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Önemi

Araştırmanın önemi, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan beş farklı ders kitabı setinin A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerinde yer alan okuma metinlerini kültür aktarımı açısından toplu ve karşılaştırmalı biçimde incelemesinden kaynaklanmaktadır. Yabancı dil öğretiminde dil bilgisi ve temel dil becerilerinin kazandırılmasının yanı sıra hedef kültüre ilişkin bilgi, değer, tutum ve davranış biçimlerinin aktarılması da önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışma, ders kitaplarında hangi kültürel öğelere daha fazla, hangilerine ise daha sınırlı düzeyde yer verildiğini ortaya koyarak kültürel içerik dağılımını görünür kılmakta; aynı zamanda kitap setleri ve dil düzeyleri arasındaki benzerlik ve farklılıkların belirlenmesine katkı sağlamaktadır.

Alanyazında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında kültür aktarımını inceleyen çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin Okur ve Keskin (2013), İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti’nin A1, A2, B1 ve B2 düzeylerini; Sever (2019), Yeni Hitit ve Yedi İklim öğretim setlerini; Uzun (2022), Gazi Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanan A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyi ders kitaplarını; Çoban (2024), İstanbul Yabancılar İçin Türkçe öğretim setinin B1 ve B2 düzeylerini kültür aktarımı açısından değerlendirmiştir. Bunun yanında Taşkın (2026), Yeni Hitit ve İstanbul öğretim setlerini dil becerisi, metin türü, ölçme-değerlendirme ve kültür boyutlarıyla ele almıştır. Bu çalışmalar, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımının ders kitapları üzerinden incelenmesi bakımından alana önemli katkılar sunmaktadır. Ancak mevcut çalışmaların çoğu belirli bir kitap seti, sınırlı düzey aralığı, belirli kültürel temalar ya da farklı inceleme boyutlarıyla sınırlandırılmıştır.

Bu araştırmanın söz konusu çalışmalardan ayrılan yönü, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaygın biçimde kullanılan Yeni İstanbul, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, İzmir Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe setlerini A1’den C1’e kadar bütün düzeyleriyle birlikte ele almasıdır. Ayrıca kültürel öğelerin Avrupa Ortak Başvuru Metni’ne dayalı yedi tema ve araştırmada bağımsız olarak ele alınan ‘başka ülkeler, devletler, halklar’ teması ve 46 alt tema

çerçevesinde sistematik bir rubrik aracılığıyla incelenmesi, çalışmanın yöntemsel yönünü güçlendirmektedir. Bunun yanında “başka ülkeler, devletler, halklar” temasının bağımsız bir inceleme alanı olarak değerlendirilmesi, kitap setlerindeki kültürlerarası içeriğin görünür kılınmasına katkı sağlamaktadır. Bu yönüyle araştırma, daha önce gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda ortaya konulan bulgular daha geniş bir veri seti, daha kapsamlı düzey aralığı ve karşılaştırmalı bir çerçeve içinde geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın gerekçesi, alanyazında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan Yeni İstanbul, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, İzmir Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe setlerini bir arada ele alan; bu setlerin A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerinin tamamını kültür aktarımı bakımından toplu ve karşılaştırmalı olarak değerlendiren geniş kapsamlı bir çalışmaya rastlanmamış olmasıdır. Mevcut çalışmaların çoğu belirli bir set, sınırlı bir düzey ya da belirli temalarla sınırlandırılmıştır. Bu bakımdan söz konusu beş kitap setinin tüm düzeyleriyle birlikte incelenmesi, kültürel öğelerin setler ve düzeyler arasındaki dağılımını karşılaştırmalı olarak ortaya koyması açısından önem taşımaktadır. Ayrıca “başka ülkeler, devletler, halklar” temasının bağımsız bir inceleme alanı olarak değerlendirilmesi de çalışmanın ayırt edici yönlerinden birini oluşturmaktadır. Bu yönüyle araştırmanın, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımına ilişkin alanyazındaki boşluğu doldurmaya ve ders kitabı yazarları, editörler ile araştırmacılar için bütüncül ve karşılaştırmalı veriler sunmaya katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, 2024–2025 akademik yılında kullanımda olan beş farklı Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ders kitabı setiyle sınırlıdır. Bu nedenle araştırmadan elde edilen bulgular, yalnızca incelemeye dâhil edilen ders kitabı setleri için geçerlidir ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan tüm ders materyallerine genellenemez. Çalışmada yalnızca A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerinde yer alan kitaplar değerlendirilmiş; C2 düzeyi, çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu doğrultuda araştırma, toplam 23 kitapta yer alan 688 yazılı metin üzerinden yürütülmüş; söz konusu metinlerin 70’ini serbest okuma metinleri oluşturmuştur.

Araştırmanın bir diğer sınırlılığı veri setinin yalnızca yazılı okuma metinleriyle sınırlandırılmış olmasıdır. Bu kapsamda deyimler, atasözleri, dinleme metinleri, görsel metinler, karikatür, resim, fotoğraf ve metin dışı etkinlikler değerlendirmeye alınmamıştır. Dolayısıyla araştırma bulguları, ders kitaplarındaki tüm kültürel içerikleri değil, yalnızca yazılı okuma metinlerinde yer alan kültürel öğeleri yansıtmaktadır. Ayrıca kültürel öğelerin belirlenmesi ve sınıflandırılması, Avrupa Ortak Başvuru Metni'ne dayalı sosyokültürel bilgi temaları çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle araştırmanın sonuçları, kullanılan sınıflandırma çerçevesi ve oluşturulan değerlendirme rubriği ile sınırlıdır. Bu sınırlılıklar doğrultusunda çalışma, incelenen ders kitabı setleri, belirlenen dil düzeyleri, yazılı okuma metinleri ve Avrupa Ortak Başvuru Metni temelli sosyokültürel bilgi temaları kapsamında değerlendirilmelidir.

Araştırmada, çalışmayı yürüten araştırmacının ve bulguların oluşturulmasında katkı sağlayan uzman görüşlerinin kitaplarda yer alan kültürel kodları doğru biçimde temalara ayırdığı varsayılmıştır.

Temel Kavramlar

Dil: İnsanların meramlarını anlatmak için kullandıkları sesli işaretler sistemi olarak tanımlanmaktadır (Banguoğlu, 2011).

Hazırbulunuşluk: Bireyin önceki yaşantıları yoluyla öğrenmeye hazır olma durumu olarak ifade edilmektedir (Harman ve Çelikler, 2012).

Hedef Dil: Bu çalışma kapsamında öğretilmesi amaçlanan dili ifade etmektedir.

Hedef Kültür: Hedef dil aracılığıyla öğrenciye aktarılması amaçlanan kültürel kodları ifade etmektedir.

Kültür Aktarımı: Hedef kültüre ait kültürel kodların, değerlerin, davranış biçimlerinin ve gündelik yaşam unsurlarının çeşitli yollarla öğrenciye sunulması anlamında kullanılmıştır.

Kültür: Tarihsel varlığı bilinen bir toplumun sosyal etkileşim yoluyla kuşaktan kuşağa aktardığı maddi ve manevi yaşayış biçimlerini; bireye ve topluma kimlik, benlik, kişilik ve aidiyet bilinci kazandıran değer, norm ve sosyal kontrol unsurlarının oluşturduğu sistem olarak tanımlanmaktadır (Tural, 1992).

Yabancı Dil Öğretimi: Bireylere ana dillerinin yanı sıra başka bir dili öğretme süreci olarak ele alınmaktadır (Çimen, 2020, s. 10).

Ders Kitapları/ Kitap Setleri: Bu çalışma kapsamında öğrenme ve öğretme amacıyla kullanılan basılı eğitim materyallerini ifade etmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1. Kültür/Hars/Ekin

Kültür sözcüğü, Türkçeye Fransızcadaki “culture” kelimesinden geçmiştir. Türkiye’de medeniyet ve kültür kavramlarını sistemli biçimde ele alan ilk isimlerden biri Ziya Gökalp’tir. Bir dönem Türkçede kültür kavramı, Gökalp’in özellikle vurguladığı “hars” kelimesiyle karşılanmıştır (Turhan, 2015, s. 30). Son yıllarda ise kelimenin kök anlamıyla ilişkili olarak “ekin” sözcüğünün kullanıldığı görülmektedir (Kaplan, 2020, s. 34). Bu doğrultuda Türkçede kültür kavramının tarihsel gelişimi içinde hars, ekin ve kültür sözcüklerinin öne çıktığı; bu sözcüklerin aynı kavramsal alanı paylaşmakla birlikte tarihsel kullanım bağlamları ve anlam nüansları bakımından birbirinden ayrıldığı söylenebilir.

Kültür, yaşayış, düşünüş tarzımızda, günlük münasebetlerimizde, sanatta, edebiyatta, dinde, sevinç ve eğlencelerimizde tabiatımızın kendini ifade etmesidir (aktaran Turhan, 1998, s. 29). Tanımda geçtiği gibi kültür bir kavram veya bir teoridir; bize müşahhas olarak görünen şey o kültürü taşıyan insanlardır (Güngör, 2007, s. 148). Kültür içine giren şeylerse yöntemle, bireylerin istenciyle oluşmamışlardır, yapay değillerdir. Bitkilerin, hayvanların organik yaşayışı nasıl kendiliğinden ve doğal olarak geliyorsa, kültür içine giren şeylerin oluşması ve evrimi de tıpkı öyledir (Gökalp, 2013, s. 26).

Öğretmenlerin genel amacı “Türk milletinin tüm fertlerini, Türk milletinin kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren yurttaşlar olarak yetiştirmektir” (Kaplan, 2020, s. 39). Kaplan, bu ifadeyi öğrencilerin “saç ve sakal” kontrolünden geçirilmesini çevrenin kültür dünyasına sembolik bir yük teşkil etmesiyle ilgili olmasına bağlayarak örneklendirmiştir. Bu örnekte kültürel sembollerin çok çeşitli unsurları

kapsayabileceği anlatılmaktadır. Geçen semboller aynı zamanda kod olarak ifade edilebilir. Türk toplumunda sembollerin her zaman kapsayıcı bir gücü olmuştur (Tylor'dan aktaran Mardin, 2015, s. 29-30).

Tylor'a göre kültür “bilgiyi, imanı, sanatı, ahlakı, örf ve âdetleri, ferdin mensup olduğu cemiyetin bir uzvu olması itibariyle kazandığı itiyatlarını ve bütün diğer maharetlerini ihtiva eden gayet girift bir bütündür” (aktaran Turhan, 2015, s. 29).

1.1.1. Kültüre Ait Bazı Temel Kavramlar

1.1.1.1. Âdet

TDV İslam Ansiklopedisi'ne göre Arapça kökenli olan âdet, içerisinde barındırdığı anlam bakımından toplum nazarında genel kabul görmüş ve öteden beri tekrarlanarak yerleşmiş bulunan uygulamadır (Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi [TDVİA], t.y.). TDK'ye (t.y.) göre bir davranışı alışkanlık hâline getirme, töre mânâsına gelmektedir. Bir toplumda toplumun hepsini ilgilendiren âdetler vardır. Bunun yanı sıra mesleklerin, mezheplerin ve benzeri kendine özgü âdetleri vardır. Karşılaşma ve uygulamalar, yemek ve sofraya düzenleri, geçiş dönemi ile ilgili (doğum, çocukluk, gençlik, evlenme, ölüm) kutlama ve yaptırımlar, meslek mensupları arasındaki ilişkiler, selamlaşma, hatır sorma, bayramlaşma, mevsimler ve önemli günlerle ilgili davranış biçimleri vb. âdetlerin alanına girmektedir (Sezen, 2013, s. 8). Dikkat edecek olursak, hayatımızın tamamen âdetlere göre geçtiği anlaşılar. Sabah belli saatlerde kalkmamız, kahvaltıda çay, peynir ve reçel gibi şeyler yememiz, günde üç defa sofraya oturmamız, tanıdıklarımızla karşılaşınca selam vermemiz, vedalaşırken el sıkışmamız, pijama giymemiz, dişlerimizi fırçalamamız hep birer âdettir. Hayatımızda standart olmayan, toplumun öbür fertleri tarafından da paylaşılmayan hareket tarzına pek nadir rastlanır. Davranışlar da bu standart âdetler halindedir. Kabalık edince özür dilemek, yeni evlilerin evine gidip tebrik etmek, misafiri ayakta karşılamak içinde yaşadığımız toplumun öğrettiği âdetlerdendir (Güngör, 1998, s.94-95). Bu bakımdan âdet; görenek, usul, tabiat sözcükleri ile eş anlamda kullanılabilmektedir.

1.1.1.2. Anane

Eliot'a göre kültürün nesilden nesile yayılmasını anane sağlamaktadır ve bu ameliyede ananenin mühim bir mevki işgal etmesi kültür faaliyetine has bir unsurdan doğmaktadır (Eliot'dan (1948) aktaran. Mardin, 2015, s.297). Toplumda genel kabul

gören, sürekli veya baskın tatbikatı bulunan sosyal davranış biçimleri ve dildeki yerleşik kullanımlar anlamında bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır (TDVİA, t.y.). Dilimize Arapçadan geçen bu sözcük gelenek, örf ile eş anlamda sayılabilmektedir (TDK, t.y.; Sezen, 2013, s.9).

1.1.1.3. Gelenek/Örf-Görenek

Toplumun ayakta kalması ve devam etmesi insanlar arasında ortak davranış ve tarzlarının bulunmasına ve bunların devamlılık kazanmasına bağlıdır. Örf bu ihtiyacı karşıladığı için toplumun temelini teşkil eder (Güngör, 2010, s. 95).

Gelenek ve görenek sözcükleri Türkçedir. Barındıkları anlam bakımından temelde bazı ayrılıklar olsa da birlikte kullanılabilir. TDK'ye (t.y.) göre gelenek, bir toplumda eskiden kalmış olmaları dolayısıyla saygın tutulup kuşaktan kuşağa iletilen, yaptırım gücü olan kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, bilgi, töre ve davranışlar; anane, örf olarak geçmektedir, örf gelenek ile eş anlamlıdır.

Görenek, alışılmış âdet olarak geçmektedir (TDVİA, 2024). TDK'ye (t.y.) göre bir şeyi eskiden beri görüldüğü gibi yapma alışkanlığıdır.

Gelenek/Örf, toplumda değerler ve kurumların en ağır değişen ve eski toplum devirlerini yenilerine bağlamaya yarayan sosyal mirastır (Sezen, 2013, s. 10). Buradan da anlaşılacağı üzere gelenek/ örf sözcük olarak daha kalıplaşmış ve kuvvetlidir. Görenekler ise daha güçsüz ve bir alışkanlık biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir süre sonra ortadan kalkabilir (Sezen, 2013, s. 11).

1.1.1.4. İnanç

Bir düşünceye gönülden bağlı bulunma (TDK, t.y.), kişice ya da toplumca, bir olgunun, bir nesnenin, bir varlığın gerçek olduğunun kabul edilmesi ya da bir düşünceye, bir konuya bağlı bulunma demektir (Sezen, 2013, s. 11). Din, politika, ahlak vb. konuları da inanç kapsamında değerlendirilebilir. Davranış ve kabuller belli inançları temele alarak şekillenmektedir. Kültür, gelenek, örf, âdet inançla kendine yol çizer.

1.1.1.5. Moda

TDK'ye (t.y.) göre moda, belirli bir süre etkin olan toplumsal beğeni ve bir şeye karşı gösterilen aşırı düşkünlük olarak tanımlanmaktadır. Göreneğe göre daha kısa süreli olan, çabuk değişebilen, temelinde değişiklik ve özgünlük isteği yatan, geçici davranış

biçimidir (Sezen, 2013, s. 11). Taklitle yayılarak bir süre yapılan geçici âdettir (Ülken'den (1971) aktaran. Sezen, 2013, s. 11). Tanımlardan da anlaşılacağı üzere moda, belirli bir süre tedavülde kalmaktadır ve geçicidir.

1.1.1.6. Teamül

Bir yerde öteden beri olagelen davranış olarak tanımlanmaktadır (TDK, t.y.). Tanımdan yola çıkarak gerçekleşen davranışın kanun hükmündeki gerçekleşmesi elzem haline teamül denilmektedir. Bir iş yaparken “teamül gereği” ifadesine sıkça rastlanılmaktadır.

1.1.1.7. Töre

Türkçe bir kelime olan “töre” bir toplulukta benimsenmiş, yerleşmiş davranış ve yaşama biçimlerinin, kuralların, görenek ve geleneklerin, ortaklaşa alışkanlıkların, tutulan yolların bütünü; âdet, ayındır (TDK, t.y.). Töre geniş anlamda, Asya kardeşliğinin kendi hayat tarzını kurallaştırması özel olarak Türk ve Moğolların tutmak zorunda oldukları yoldur (Sezen, 2013, s.14). Geniş anlamda bahsolunan tanımından benzeri hayat tarzlarının sürekliliğinin devamı için bir düzen için tutulan davranışlardır. Ortaklığı, aidiyeti sağlamaktadır.

1.2. Kültür Aktarımı

Kültür aktarımı hedef kitlenin özelliklerine göre farklı usullerde gerçekleştirilmektedir.

Öğrencide kültürel farkındalık sağlanması gerekir. Bu kapsamda öğrenci, kendi kültürel değerleri ile hedef dilin kültürel değeri arasında bir bağ oluşturacak ve derse olan ilgisinde artış sağlayacaktır. Aynı zamanda atasözü, deyim, kalıp söz karşısına çıktığında anlam dünyası genişlemiş olacaktır. Böylece varsa ön yargıları kırılacak ve güdülenme düzeylerinde artış sağlanacaktır.

Kültür geçmiş nesillerin sonrakilere bıraktığı miras olduğuna göre bir şeyler bırakılabilmesi için mirasın işlenmesi gerekir (Güngör, 1982). Bu da inançta, yaşayışta, davranışta sürekli olarak kültürel öğelerin vurgulanması demektir. Kültürel öğeler uygulanırken nesiller arasında bir aktarım söz konusu olabilir. Bu konu kültürlenme, kültürlenme, kültür değişmesi, kültürel gecikme gibi konuların arasındaki ayrıma bağlı olarak değişkenlik gösterecektir. Dil ve kültür birbirine bağlı unsurlardır. Bu bakımdan

dil öğretimi söz konusu olduğunda kültür aktarımı devreye girer. Bu ön koşulda dil öğretimi yabancı uyruklulara Türkçe öğretimi, Türk soylulara Türkçe öğretimi, Türklere Türkçe öğretimi olarak ayrılmaktadır.

Bu doğrultuda aktarım yaparken çeşitli ilkelere dikkat edilmelidir.

- Motivasyon bu noktada ön koşuldur.
- Kültür aktarımında aşamalılık ilkesi önemlidir.
- Türk kültürüne ait sözel farklı organlara hitap eden eserlerden faydalanılmalıdır.
- Örnekler günlük yaşama yakın olmalıdır.
- Kültürlerarası paylaşımlara yer verilmelidir. Diğer kültürlerin farklılıkları ve benzerliklerine yer verilmelidir.
- Kültür aktarımı gezi, drama gibi etkinliklerle sezdirme usulü ile gerçekleştirilmelidir.
- Ön bilgiler harekete geçirilerek, işlenecek konuya dikkat çekilmelidir.
- Kültür unsurları sarmal olmalıdır.
- Sınıf içi uygulamalar yapılmalıdır.

Yeni karşılaşılan “ulak” sözcüğü başka derslerde de telaffuz edilmelidir. Bu noktada tekrar önemlidir (Durmuş ve Okur, 2018, s. 368-369).

1.2.1. Kültür Aktarımına Ait Bazı Temel Kavramlar

1.2.1.1. Kültürlenme

Farklı kültürel değerleri benimsemiş iki grubun birbirinin kültürel özelliklerini kanıksama durumuna denir. Bu noktada yeni kültürel değerlerin oluşması esastır. Kültürlenmede diğer kültürün benimsenmesi ön plandadır. Bu noktada bireyin talebi olmalıdır.

1.2.1.2. Kültürleme

Geleneksel anlamda eğitim-öğretim uygulamalarının tamamı “kültürleme” üzerine kuruludur. Bireyin talebi olmaksızın kültürel kodların öğrenciye sunulması demektir. Bunun sonucunda değişim olabilir veya olmayabilir.

1.2.1.3. Kültür Değişmesi

Bir toplum düzeninin her yönden yeni bir kültür düzeni ile değişmesidir. “Terimin en geniş anlamıyla kültür değişmesi insan medeniyetinin daimî bir faktörüdür her yerde, her zaman vukua gelmektedir (Malinowski’den aktaran Turhan, 2015, s.39). Serbest kültür değişmesinden, bir içtimai grup veya cemiyetin, yabancı bir kültüre sahip grup veya cemiyetin, yabancı bir kültüre sahip grup veya cemiyetle temasa geldiği zaman hiçbir dahili veya harici tazyik altında bulunmaksızın münferit unsurlar yahut o kültürün muayyen bir kısmını alıp benimsemesi neticesinde bünyesinde husule gelen tahayyüller kast olunmaktadır. İktidara sahip zümre yabancı bir kültürü genelin arzusu hilafına kendi topluluğuna zorla kabul ettirmeye çalışırsa meydana gelen değişimlere denir (Turhan, 2015, s. 39).” Bu ifadelerle serbest ve mecburi olarak kültür değişimi ele alınmıştır. Serbest kültür değişmesinde, baskı içinde hissedilmeden kültürün belli bir kısmının benimsenmesi söz konusudur. Zorunlu kültür değişmesinde ise bir grubun ya da yönetimin baskısı ön plandadır. Bu bağlamda değişen bir yönetim, farklı kültürel kodları köklü değişimlerle dayatabilir. Bu zorunlu kültür değişmesine örnektir. Bunun dışında değişen moda ile giyim kültürünü değiştirmek serbest kültür değişmesine örnektir.

1.2.1.4. Kültürel Gecikme

Kültürdeki maddi unsurlar ile manevi unsurlar arasında benimsenme zıtlığı olarak kabul edilebilir. Bir zümreye, topluluğa gelen yeni değişim yahut terfi noktasında yaşanan uyumsuzluk bu bağlamda değerlendirilir.

1.2.1.5. Kültür Şoku

Beklenmeyen bir durumu ifade eden şok, kültürel anlamda bir kültürden ötekine geçişte yaşanan güçlükleri kapsar. Bu bağlamda bir kimlik krizi yaşanabilir. Sonrasını alışma evresi takip etmelidir.

1.2.1.6. Entegrasyon

Sosyal anlamda bütünleşmeyi ifade eder. Var olan kimlikten öte diğer kimliğe ait sosyokültürel davranış ya da kalıpların özümsemesi anlamına gelir. Günümüzde entegrasyon daha çok dijital topluma uyum sağlamaya dönmüştür. Teknoloji dünyanın her tarafına entegre olmayı kolaylaştırmaktadır (Güleç ve Ömeroğlu, 2020, s. 22).

1.2.1.7. Asimilasyon

Baskın olan kültürün diğer kültürü zorla kendine benzetmesidir. Asimile olmuş bu kültürel kodlar artık ölü kodlardır.

1.3. Kültür Tasnifleri

Kültürü oluşturan unsurlar ve kültürün özelliklerine ilişkin çeşitli tasnifler yapılmış; bu sınıflandırmalar genellikle somut–somut olmayan ya da maddi–manevi kültür unsurları temelinde ele alınmıştır. Bu alandaki başlıca tasnifler Ziya Gökalp, Hilmi Ziya Ülken, Erol Güngör, Ruhi İnan, Alparslan Okur ve Funda Keskin tarafından ortaya konmuştur. Maarif Programı, Avrupa Ortak Başvuru Metni kapsamındaki sosyokültürel tasniflere de ayrıca yer verilerek 8 ana temada kültür tasnifleri incelenmiştir.

1.3.1. Ziya Gökalp’in Kültür Tasnifi

Ziya Gökalp kültür öğelerini Tablo 1.1’deki temalarla sunmuştur:

Tablo 1.1: Ziya Gökalp’in Kültür Tasnifi

Halkın gelenekleri
Halkın alışkıları
Halkın töreleri
Halkın sözlü ya da yazılı edebiyatı
Halkın sözlü ya da yazılı dili
Halkın müziği
Halkın dini
Halkın ahlakı
Halkın estetiği
Halkın ekonomisi

(Gökalp, 2013, s. 91)

1.3.2. Seyyid Ahmet Arvâsî’ye göre Kültür Tasnifi

Arvâsî, kültürü maddi ve manevi unsurlarıyla birlikte ele almakta; bu unsurları birbirinden bağımsız yapılar olarak değil, toplumsal hayatı şekillendiren bütünleşik bir değerler sistemi olarak değerlendirmektedir. Bu bağlamda maddi kültür, insanın tabiatı

dönüştürme ve sosyal çevreyi yeniden kurma sürecinde ortaya koyduğu yol, köprü, baraj, fabrika, teknik araç ve benzeri somut üretimleri kapsamaktadır. Manevi kültür ise ilim, sanat, din, ahlak, hukuk, eğitim, felsefe ve zihnî değerler aracılığıyla oluşan anlam, inanç ve düşünce dünyasını ifade etmektedir.

Özdemir'in (2004, s. 7) aktardığına göre Arvâsî, kültürel unsurları değişme hızları bakımından da tasnif ederek dil, töre, din ve ahlak gibi değişimi yavaş gerçekleşen veya kolay fark edilmeyen değerler ile fikir, sanat, kılık-kıyafet modaları, bilimsel ve teknik araçlar gibi daha hızlı değişen unsurlar arasında ayrım yapmaktadır.

1.3.3. Erol Güngör'ün Kültür Tasnifi

Her kültürü özel niteliklere sahip bir bütün olarak değerlendirmenin doğru olacağını ifade etmektedir. Kültür sürekli bir değişim içerisinde olduğundan bütün zaman ve mekânlar için geçerli bir “millî kültür şemasının” oluşturulmasının mümkün olmadığını aktarmaktadır. Bu noktada şema olarak değilse bile bazı kültürel kodlara değinmiştir:

Kılık Kıyafet; şekle ait modele göre değişen kültürel kodlardır. Buna göre her fert veya grup istediği grubun kıyafetini benimser, ona sembol değeri yükler denilmektedir.

Marka; hâkim gruba benzemeyi ortaya koyan bir unsurdur. Plakanın TR olmasından ziyade Avrupa ülkeleri amblemi taşımak bu bağlamdadır.

Merasimler; yılbaşı kutlamaları, yaş günleri, düğün ve nişan merasimleri, kokteyller, davetlerin dizaynı kültürel kodlardır.

Plastik sanatlar; heykel, cami ve bina yapımı, abidelerde resmedilen kahramanlar bu kapsamda düşünülmüştür.

Günlük hayat; gıda tercihleri, bunların hazırlanma ve sunulma şekilleri, beslenme teknolojisi bu kapsamdadır. Amerikan bar yaptırmak, fincanla çay içmek, soğuk yemeklerle davetli ağırlamak yeni temayüller olarak örneklendirilmiştir. Kahvaltı âdeti, yemek görgüsü, var olan yemek kültürü diğer örneklerdir.

Manevi kültür; insan kendi kültürüne karşı takındığı tavırlardır (Güngör, 2007, s. 144-148).

1.3.4. Mehmet Kaplan'ın Kùltür Tasnifi

Tablo 1.2'de Türk kùltürel unsurlarını kategori hâlinde işleyen Mehmet Kaplan'ın (2020, s. 34-83) kùltür tasniflerine yer verilmiştir. Bu bağlamda dokuz tema yansıtılmış; Kaplan, kùltürel kodlara ilişkin çeşitli örnekler sunarak yoğurt ve şiş kebab sözcüklerinin dünya genelinde yayılmasında Türk dili ve kùltürünün etkisine de değinmiştir:

Tablo 1.2: Mehmet Kaplan'ın Kùltür Tasnifi

Türk Dili
Türk Edebiyatı
Türk Tarihi
Türk Musikisi
Türk Plastik Sanatları
Türk Şehirleri
Türkiye'nin Tabii Güzellikleri ve Servet Hazinesi
Kùltürlü İnsanlar
Türklük ve İslamiyet
Türk Dili

(Kaplan, 2020, s. 42)

1.3.5. Alparslan Okur ve Funda Keskin'in Kùltür Tasnifi

Aşağıda Okur ve Keskin'in (2013, s. 1629) "Metinlere Yansıyan Kùltürel Öge ve Alt Ögeler" sınıflandırmasına yer verilmiştir. Bu kapsamda 7 ana tema, 34 alt tema oluşturulmuştur. Bu temalar derli toplu olarak aşağıdaki gibidir:

Günlük Yaşam;

- ✓ Yiyecek-içecek
- ✓ Yemek zamanları, sofrada
- ✓ Resmî tatilleri-çalışma zamanları
- ✓ Boş zaman etkinlikleri, hobileri,
- ✓ Karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmîyete göre kullanılacak sözler ve kalıplar
- ✓ Yeme ve içme alışkanlıkları
- ✓ Oyunlar
- ✓ Spor
- ✓ Müzik

Kişiler Arası İlişkiler;

- ✓ Kişiler
- ✓ Selamlaşma ifade ve davranışları
- ✓ Aile yapıları ve ilişkileri, kuşaklar arası ilişkiler
- ✓ Politik ve dinsel gruplar arası ilişkiler
- ✓ Konuk etme-ikram ve hediyeler

Değerler ve Eğitim;

- ✓ Değerler
- ✓ Eğitim
- ✓ Dil/Tarih bilinci sevgisi

Edebiyat Sanat ve Müzik;

- ✓ Edebiyat
- ✓ Müzik
- ✓ Sanat
- ✓ Gösteri sanatları
- ✓ El sanatları geleneği

Gelenekler ve Folklor;

- ✓ Özel günler ve Gelenekler
- ✓ Sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler
- ✓ Dinî kurallara dayalı davranışlar
- ✓ Doğum, evlilik gelenekleri
- ✓ Festivaller, törenler, kutlamalar
- ✓ Danslar
- ✓ Toplumsal uygulamalar, ritüeller, bâtıl inançlar

✓ Halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili uygulamalar

Sosyal Yaşam;

✓ Moda

✓ Yasaklar

✓ Alkış ve güzel hareketler

Coğrafya ve Mekân

✓ Yer (iller ve/veya diğer yerleşim yerleri) (Avrupa Konseyi, 2001, s.97-98)

Günlük yaşamda yiyecek-içecek, yemek zamanları, sofrada adabı, resmî tatilleri-çalışma zamanları, boş zaman etkinlikleri, hobileri, karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmiyete göre kullanılacak sözler ve kalıplar, yeme ve içme alışkanlıkları, oyunlar, spor, müzik alt temalardır. 9 tema mevcuttur.

Kişiler arası ilişkiler temasında kişiler, selamlaşma ifade ve davranışları, aile yapıları ve ilişkileri, kuşaklar arası ilişkiler, politik ve dinsel gruplar arası ilişkiler, konuk etme-ikram ve hediyeler tema olarak yer almaktadır. 5 tema vardır.

Değerler ve eğitim içerisine değerler, eğitim, dil/tarih bilinci ve sevgisi dahil edilmiştir. 3 tema yer almaktadır.

Edebiyat, sanat ve müzik için edebiyat, müzik, sanat, gösteri sanatları, el sanatları geleneği dahil edilmiştir. 5 tema vardır.

Gelenekler ve folklor temasında özel günler ve gelenekler, sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler, dinî kurallara dayalı davranışlar, doğum, evlilik gelenekleri, festivaller, törenler, kutlamalar, danslar, toplumsal uygulamalar, ritüeller, bâtıl inançlar, halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili uygulamalar yer almaktadır. 8 tema geçmektedir.

Sosyal yaşam temasında moda, yasaklar, alkış ve güzel hareketler bağlam içindeki temalardır. 3 tema mevcuttur.

Coğrafya ve mekân teması için yer (iller ve/veya diğer yerleşim yerleri) ifadeleri kapsam içinde değerlendirilmiştir. 1 tema yer almaktadır.

1.3.6. Somut Olan Kültürel Miras

Birleşmiş Milletler Dünya Mirası Sözleşmesineler göre somut miras alanları (Ross, 1991):

- ✓ Yazıtlar, mağaralar, konutlar gibi mimari eserlerin tarih, sanat ya da bilim açısından olağanüstü evrensel değere sahip anıtlar
- ✓ Mimarileri ve homojenlikleri ile evrensel değerlere sahip bina grupları.
- ✓ İnsana ait eserlerin tarihsel, estetik bakış açısı yaratan evrensel değere sahip arkeolojik siteler (Ross'dan (1991) aktaran Uğur ve Dönmez, 2021, s. 55) şeklinde ifade edilmiştir. Bu kapsamda düşünecek olursak somut olan kültürel miras görsel kültür şeklinde özetlenebilir. Bu bağlamda İstanbul Kız Kulesi, Topkapı Sarayı, Anıtkabir, Peri Bacaları, Eyfel Kulesi, Piramitler, Özgürlük Anıtı, Japonların Kimonosu; halı ve kilimlerdeki motifler, nazar boncuğu, marka ve işaretler görsel kültür unsurudur (Güleç ve Ömeroğlu, 2020, s. 32).

1.3.7. Somut Olmayan Kültürel Miras

Bir toplumun somut olan kültür özellikleri dışındaki özelliklerini ifade eden kültürel kodlarıdır. Bunlar o milletin yaşam biçimini, gelenek ve göreneklerini yansıtan önemli yazısız belgelerdir: Bayram kutlamaları, küçük çocukların büyüklerin elini öpmesi, büyüklerin onlara bayram harçlığı vermesi, yardımlaşma kültürü, askıda ekmek/yemek uygulaması gibi daha pek çok şey kültürümüzü yansıtan somut olmayan kültürel unsurlara örnek olarak verilebilir (Güleç ve Ömeroğlu, 2020, s. 34). Türkiye'nin 2003'te imzalamış olduğu Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumuna (UNESCO) ait "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi" ne göre bu unsurlar şu şekildedir:

- ✓ Sözlü gelenekler ve anlatımlar
- ✓ Gösteri sanatları
- ✓ Toplumsal ritüeller ve şöenler
- ✓ Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar
- ✓ El sanatları geleneği

Bunların yanı sıra somut olamayan kültürel unsurlara “selamlaşma, vedalaşma, tanıştirma, arkadaşlar arası konuşmalar; konuşmalarda statü, yaş ve yakınlık derecesine göre kullanılan kalıp sözler ve atasözleri deyimler; efsaneler, halk hikâyeleri; edebî eserler içinde en çok beğenilen metinler ve şiirler; evde, okulda, halka açık alanda, törenlerde yer alan kurallar; millî ve dinî bayram kutlamaları; festival tarih, sebep ve kutlama şekilleri; tatil zamanları, yerleri ve tatilde yapılan aktiviteler; yerel oyunlar; popüler müzik ve bunlara ait klipler; yarışmalar, millî sporlar, insanın eğlence alışkanlıkları; ulusal ya da kulüp takımlarının dünya çapındaki önemli başarıları; ünlü sporcuların elde ettikleri başarılar; misafirlik kuralları; sevilen TV, radyo programları; filmler, diziler; en çok sevilen sanatçılar; yemekler, yemek kültürü, masa ve oturma düzeni, yemekteki sohbet ortamı; müzeler, tarihî, turistik yerler, hayvanat bahçeleri; ulaşım; meslek çeşitleri; markalar” dahil edilmiştir. Bu kültürel temalara ek sözlü kültür unsurları olan atasözleri, deyimler, kalıp sözler; maniler, masallar, halk hikâyeleri, fıkralar; millî sanat anlayışı içerisindeki sanat dalları ve meslekler konu kapsamında düşünülmelidir (Güleç ve Ömeroğlu, 2020, s. 35-37).

1.3.8. Maarif Programı Sosyokültürel Bilgi

Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni’nde (AOBM) “sosyokültürel bilgiler” teması altında ele alınan ve toplum dilbilimsel yetiyi destekleyen kültürel unsurlar, Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı, sosyokültürel bilginin yapılandırılmasında dikkate alınmıştır.

Maarif Programında 7 ana tema yer almaktadır. Bu ana temalar günlük yaşam; yaşam koşulları; kişiler arası ilişkiler; değerler, inançlar ve tutumlar; beden dili; sosyal gelenekler; ritüeller/geleneksel davranışlar olarak ayrılmaktadır. 40 alt başlığa yer verilmiştir ve bu alt temalar AOBM’ye büyük ölçüde benzerlik göstermektedir.

Günlük yaşamda yiyecek içecek, yemek zamanları (öğünler), sofrada adabı, resmî tatiller, bayramlar, çalışma saatleri, boş zaman etkinlikleri alt temalardır. 7 alt tema mevcuttur.

Yaşam koşulları için ev şartları, refah durumları, sosyal güvence yer alan alt temalardır. 3 alt tema vardır.

Kişiler arası ilişkilerde; kadın-erkek ilişkileri, aile yapısı ve ilişkileri, iş ortamındaki ilişkiler geçen alt temalardır. 3 alt tema yer almaktadır.

Değerler, inançlar ve tutumlarda, bölgesel kültürler, gelenek ve sosyal değişim, tarih, özellikle sembol olmuş tarihî kişilikler ve olaylar, yabancı ülkeler, halklar, ülkeler, politika, sanat, din, mizah, meslek grupları, kurumlar, güvenlik yer almaktadır. 14 alt tema mevcuttur.

Beden dili genel anlamda yer almaktadır. Alt tema eklenmemiştir.

Sosyal gelenekler misafirperverlikle ilgili olarak dakiklik, hediyeler, ziyaret süresi, vedalaşma, davranış ve sohbet kuralları olmak üzere alt tema kapsamındadır. 5 alt tema yer almaktadır.

Ritüeller/Geleneksel davranışlar; doğum, evlilik, ölüm, kutlamalar, festivaller, danslar, dinî gelenekler, halka açık toplantılarda seyircilerin davranışları olarak ayrılmıştır. 8 alt tema görülmektedir (Türkiye Maarif Vakfı, 2020), (Avrupa Konseyi, 2001; 2020, s.19).

Tablo 1.3'te Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programında yer alan sosyokültürel bilgi ana ve alt temaları yer almaktadır.

Tablo 1.3: Türkiye Maarif Vakfı Sosyokültürel Bilgiler

Günlük yaşam	Yiyecek içecek, yemek zamanları (öğünler), sofrada, resmî tatiller, bayramlar, çalışma saatleri, boş zaman etkinlikleri vb.
Yaşam koşulları	Ev şartları, refah durumları, sosyal güvence vb.
Kişiler arası ilişkiler	Kadın-erkek ilişkileri, aile yapısı ve ilişkileri, iş ortamındaki ilişkiler vb.
Değerler, inançlar ve tutumlar	Bölgesel kültürler, gelenek ve sosyal değişim, tarih, özellikle sembol olmuş tarihî kişilikler ve olaylar, yabancı ülkeler, halklar, ülkeler, politika, sanat, din, mizah, meslek grupları, kurumlar, güvenlik vb.
Beden dili	Dilin öğreniminde geleneksel olarak farklı kültürlerde kullanılan beden dili iletişimi ve diğer kültürlere aktarımı vb.
Sosyal gelenekler	Misafirperverlikle ilgili olarak dakiklik, hediyeler, ziyaret süresi vedalaşma, davranış ve sohbet kuralları vb.
Ritüeller/ Geleneksel davranışlar	Doğum, evlilik, ölüm, kutlamalar, festivaller, danslar, dinî gelenekler, halka açık toplantılarda seyircilerin davranışları vb.

1.3.9. Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde Sosyokültürel Yaklaşım

Avrupa'da farklı dil ailelerine mensup diller birlikte kullanılmaktadır. Bir bölgede kullanılan ana dille o bölgede yaşayan insanların anne dilleri değişkenlik gösterebilmektedir. Bu değişkenliğin bir birlik etrafında var olması o bölgede iletişimin

daha sağlıklı bir şekilde ilerlemesini sağlayabilecektir. İşte bu düşünce, Avrupa kıtasında bir birlik anlayışı doğurmuş ve bu kapsamda geniş bir dil politikası ortaya çıkarmıştır.

Kültürel çeşitliliğin artması ve milletlerin birbiri ile daha yoğun etkileşim kurabilecekleri düşüncesi Avrupa Birliği ülkelerini dil gelişim dosyasıyla dil öğretimine yön veren yeni bir sisteme geçirmiştir. Bu sistem her Avrupa vatandaşının bir dil pasaportuna (Avrupa Dil Pasaportu) sahip olarak çokdilliliğe önem vermesini amaçlamaktadır. Türkiye, uluslararası bu organizasyona 1949'da üye olmuş ve o tarihten itibaren de konseyin tüm faaliyetlerine katılım sağlamıştır (Demirel, 2005). Çokdillilik kültürel açıdan insanları besleyerek dilsel açıdan birlik sağlayabilecektir. Avrupa Dil Gelişim Dosyası (ADD), AOBM'nin esaslarına göre şekillendirilmiştir. ADD'de yer alan dil becerileri, kurlar ve değerlendirme ölçütleri AOBM'de belirtilmiştir. AOBM'nin esas olarak kabul edilmesinde dil edinimi, dil edinimi hakkındaki çizmiş olduğu genellenebilir çerçeve, dile ait beceriler, iletişim durumlarını açıkça ortaya koyması etkilidir. Bu nedenle Avrupa Konseyine üye ülkeler yabancı dil öğretim programlarını, ders araçlarını, kurlarını ve değerlendirme ölçütlerini AOBM'ye göre şekillendirmektedir. AOBM'nin geliştirilmesindeki en önemli etkenler iletişimin sağlanması, Avrupa ülkeleri arasında yabancı dil eğitim sistemine ortak bir zemin oluşturma, çokdilliliği ve çok kültürlülüğü önemseme olarak sıralanabilir. (Çimen, 2020, s. 21-22)

“Kaynak toplumun dünyası ile hedef toplumun dünyası arasındaki ilişkinin (benzerlik ve ayırıcı farklılıklar) farkında olma ve anlama kültürlerarası farkındalığı doğurur. Elbette belirtmek gerekir ki kültürlerarası farkındalık her iki dünyanın bölgesel ve sosyal çeşitliliğinin de farkında olmayı içerir (Avrupa Konseyi, 2001, s. 99).” AOBM'ye göre kültürlerarası beceriler ve uzmanlık alan bilgisi şunları içerir:

- » Kaynak kültür ve hedef kültürü birbiriyle ilişkilendirebilme becerisi,
- » Kültürel duyarlılık ve diğer kültürlerden insanlarla ilişki kurmada gerek duyulan stratejileri saptayabilme ve çeşitli stratejileri kullanabilme becerisi,
- » Kaynak kültür ve hedef kültür arasında kültürel aracılık rolünü yerine getirebilme, kültürlerarası çatışma ve yanlış anlamaların üstesinden gelebilme becerisi,
- » Günlük ilişkilerin üstesinden gelebilme becerisi (Avrupa Konseyi, 2001, s. 100).

Hedeflenen tüm bu beceriler dil öğretiminde kültürel farkındalık oluşturma gerekliliğini ortaya koymaktadır. (AOBM, 2001, s. 99)

Avrupa Ortak Başvuru Metni sosyokültürel bilgi kapsamında 7 ana 46 alt temaya yer verilmiştir. (AOBM, 2001, s. 98)

Günlük yaşamda yiyecek-içecekler, yemek zamanları, sofrâ âdabı, ulusal bayramlar, çalışma saatleri ve uygulamaları, boş zaman etkinlikleri (hobiler, spor, okuma alışkanlıkları, medya) olmak üzere 6 tema açılmıştır.

Yaşam şartlarında (bölgesel, sınıfsal ve etnik farklılıklar), barınma olanakları, sosyal yardım düzenlemeleri olmak üzere 3 temaya yer verilmiştir.

Kişiler arası ilişkiler temasında toplumdaki sınıf yapısı ve sınıflar arası ilişkiler, cinsler arası ilişkiler, aile yapısı ve aile bireyleri arasındaki ilişkiler, nesiller arası ilişkiler, iş ortamındaki ilişkiler, toplum ile polis ve resmî görevliler arasındaki ilişkiler, ırk ve toplum ilişkileri, siyasî ve dinî gruplar arasındaki ilişkiler olmak üzere 7 temaya değinilmiştir.

Değerler, inanışlar ve tutumlar temasında sosyal sınıf, meslek grubu, sağlık (kazanılmış ve kalıtsal), bölgesel kültür, güvenlik, kurumlar, gelenek ve sosyal değişim, tarih; özellikle ikonlaşmış tarihî kişi ve olaylar, azınlıklar (etnik ve dinî), ulusal kimlik, ideolojiler, yabancı üniversiteler, yabancı kişiler, sanat (müzik, görsel sanatlar, edebiyat, drama, popüler müzik), mizah (gülmece) 15 alt temaya yer verilmiştir.

Beden dili temasında beden diline ait unsurlar kültürel öge kapsamındadır.

Sosyal (toplumsal) âdetler (gelenekler) olarak dakiklik, hediye, giyecek, yiyecek ve içecekler, davranış ve söyleyiş âdetleri, kalış (ziyaret) süresivedalaşma alt temasında verilen temalardır. Bu kapsamda 9 tema vardır.

Törenselle davranışlarda ise dinî tören ve âyinler, doğum, evlilik, ölüm birlikte sayılarak, halka açık gösteri ve törenlerde dinleyici ve seyirci davranışları (tavırları) kutlamalar, festivaller, danslar, disko birlikte sayılacak şekilde yer verilmiştir. 6 tema törenselle davranışlar ana teması içerisinde yer almaktadır.

Yapılan bu çalışmada AOBM sosyokültürel bilgi tasnifi esas alınarak aşağıdaki gibi değişimlere uğratılmış ve çalışmanın betimsel temaları bu şekilde oluşturulmuştur.

Aşağıda AOBM’de yer alan düzenlenmiş sosyokültürel bilgi ana ve alt temaları yer almaktadır. 7 ana tema 46 alt tema sunulmuştur:

1.3.9.1. Günlük Yaşam

- ✓ Yiyecekler,
- ✓ İçecekler,
- ✓ Sofra adabı/kültürü,
- ✓ Bayramlar,
- ✓ Çalışma saatleri ve uygulamaları,
- ✓ Boş zaman etkinlikleri (hobiler, spor, okuma alışkanlıkları, medya)

1.3.9.2. Yaşam Şartları

- ✓ Yaşam standartları (bölgesel, sınıfsal ve etnik farklılıklar),
- ✓ Barınma olanakları/Ev ortamı,
- ✓ Sosyal yardım düzenlemeleri.

1.3.9.3. Kişiler arası ilişkiler

- ✓ Toplumdaki sınıf yapısı ve sınıflar arası ilişkiler,
- ✓ Cinsler arası ilişkiler,
- ✓ Aile yapısı ve aile bireyleri arasındaki ilişkiler,
- ✓ Nesiller arası ilişkiler,
- ✓ İş ortamındaki ilişkiler,
- ✓ Etnik ve diğer halklar arasındaki ilişkiler,
- ✓ Siyasî ve dinî gruplar arasındaki ilişkiler.

1.3.9.4. Değerler, inançlar ve tutumlar

- ✓ Sosyal sınıf/sınıfsal yapı,
- ✓ Meslek grubu,

- ✓ Varlık,
- ✓ Bölgesel/Yöresel kültür,
- ✓ Güvenlik,
- ✓ Kurumlar,
- ✓ Gelenek ve sosyal değişim,
- ✓ Tarih; özellikle ikonlaşmış tarihî kişi ve olaylar,
- ✓ Azınlıklar (etnik ve dinî),
- ✓ Millî kimlik,
- ✓ Başka ülkeler, devletler, halklar,
- ✓ Politika
- ✓ Sanat (müzik, görsel sanatlar, edebiyat, drama, popüler müzik),
- ✓ Din
- ✓ Mizah (gülmece).

1.3.9.5. Beden Dili

1.3.9.6. Sosyal Gelenekler

- ✓ Ev sahibi-misafir ilişkisi, dakiklık
- ✓ Hediyeler,
- ✓ Giyim,
- ✓ İçecekler,
- ✓ Öğünler
- ✓ Davranış,
- ✓ Sohbet kuralları/ söyleyiş âdetleri,
- ✓ Tabular
- ✓ Kalış (ziyaret) süresi,

1.3.9.7. Törensel davranışlar

- ✓ Doğum,
- ✓ Evlilik,
- ✓ Ölüm,
- ✓ Halka açık gösteri ve törenlerde dinleyici ve seyirci davranışları (tavırları),
- ✓ Kutlamalar,
- ✓ Festivaller, danslar, disko vb. (Avrupa Konseyi, 2001, s. 97-98)

Bu bağlamda AOBM’de yer alan sosyokültürel yapı temalarında yapılan değişiklikler temalara göre şöyledir:

Günlük yaşam temasında yiyecekler ve içecekler ayrı tema olarak değerlendirilmiştir. Yemek zamanları sofrâ kültürü kapsamında değerlendirilmiştir. Ulusal bayramlar genel olarak bayramlar temasında toplanmıştır.

Yaşam standartları temasında barınma olanakları ev ortamı olarak düzenlenmiştir.

Kişiler arası ilişkiler temasında toplumdaki sınıf yapısı ve sınıflar arası ilişkiler teması sınıfsal yapı ve sosyal gruplar olarak düzenlenmiştir. Toplum ile polis ve resmî görevliler arasındaki ilişkiler teması çıkarılmıştır. Irk ve toplum ilişkileri, etnik yapı ve diğer halklar arası ilişkiler şeklinde değişime uğramıştır. Siyasî ve dinî gruplar arasındaki ilişkiler politik ve dinî gruplar şekline dönüştürülmüştür.

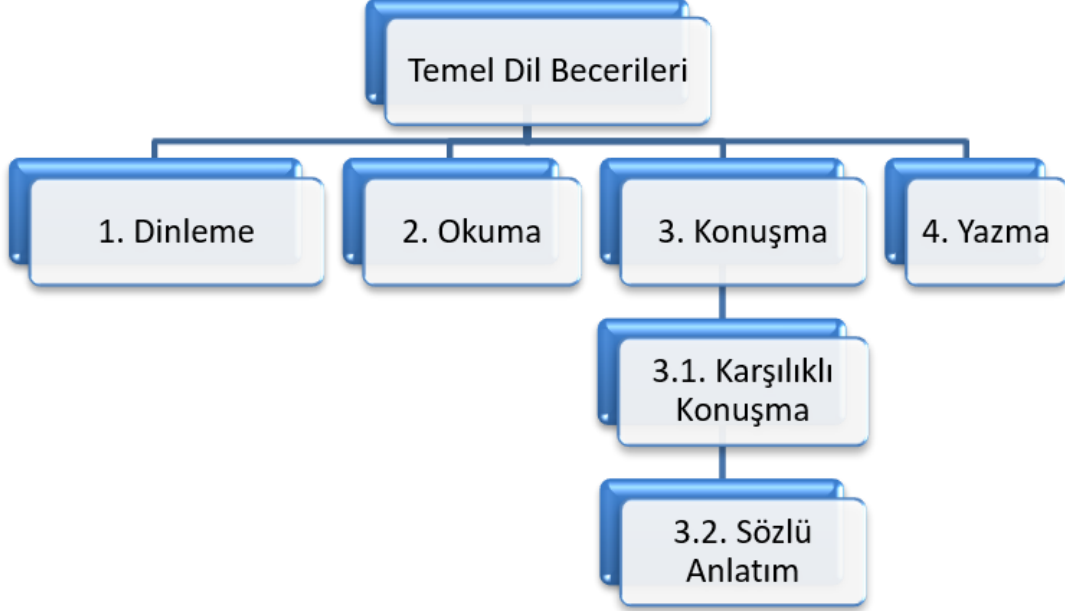
Değerler, inanışlar ve tutumlar temasında sosyal sınıf sınıfsal yapıya, sağlık varlığa, bölgesel kültür yöresel kültüre, ulusal kimlik millî kimliğe, yabancı kişiler “başka ülkeler, devletler, halklar” temasına, ideolojiler politika ve din temasına dönüştürülmüştür.

Türklerin sosyal gelenekleri temasında vedalaşma teması sohbet kurallarında değerlendirilmiştir. Ev sahibi ve misafir ilişkisi ayrı tema altında değerlendirilmiştir, dakiklik de bu kapsamda düşünülmüştür. Yiyecekler tema olmaktan çıkarılıp içecekler değerlendirmeye alınmıştır. Öğünler eklenmiştir. Söyleyiş âdetleri sohbet kurallarına evrilmiş ve davranış ayrı tema olarak incelenmiştir. Vedalaşma sohbet kuralları içine dahil edilmiştir. Tabular tema olarak eklenmiştir.

1.4. AOBM’de Temel Dil Becerileri

Dilin iletişimin esasına dayalı olarak dört temel beceri alanları vardır:

Şekil 1.1: AOBM’de Temel Dil Beceri Alanları

Şekil 1.1’de AOBM kapsamında temel dil becerilerinin dinleme, okuma, konuşma ve yazma olmak üzere dört başlık altında ele alındığı görülmektedir. Bu beceriler işlevleri bakımından alıcı ve üretici beceriler olarak değerlendirilebilir. Dinleme ve okuma, öğrencinin sözlü ya da yazılı girdileri anlamasına yönelik alıcı beceriler arasında yer alırken; konuşma ve yazma, duygu, düşünce ve bilgilerin sözlü ya da yazılı biçimde ifade edilmesine dayanan üretici beceriler olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte konuşma becerisi, yalnızca genel bir sözlü ifade alanı olarak değil, “karşılıklı konuşma” ve “sözlü anlatım” olmak üzere iki alt boyutta ele alınmaktadır. Bu ayrım, konuşma becerisinin hem etkileşim kurma hem de sözlü üretimde bulunma yeterliklerini kapsadığını göstermektedir (Demirel, 2005; Europass, t.y.).

1.5. AOBM’de Dil Seviyeleri

AOBM dil düzeyleri ile alakalı ayrı ayrı çalışmalar sunmuştur (Avrupa Konseyi, 2001, s. 98). AOBM’de dil kullanıcılarını değerlendirme sağlanabilmesi bakımından çeşitli seviyelere ayırmıştır. Şekil 1.2’de bu seviyeler yer almaktadır.

Şekil 1.2: AOBM’de Dil Düzeyleri

Temel Düzey Kullanıcı	• A1 • A2 (Ara ya da temel gereksinim)
Ara Düzey Kullanıcı	• B1(Eşik Düzey) • B2(İleri ya da bağımsız)
İleri Düzey Kullanıcı	• C1(Özerk) • C2(Ustalık)

AOBM’de geçtiği şekli ile temel düzey, ara düzey ya da ileri düzey dil kullanıcılarına ait kazanımların yer aldığı bilgiler sunulmuştur:

Temel düzey kullanıcıları giriş ya da keşif olarak da adlandırılan A1 seviyesinde, gündelik gereksinimleri karşılama noktasında sade ve basit ifadeleri kullanır, anlar. Kendisini yazılı veya sözlü olarak tanıtabilir, kendisine yöneltilen temel seviye soruları yanıtlayabilir. Karşı tarafın yavaş yavaş ve basit bir şekilde konuşmasıyla karşı taraf ile iletişime geçebilir.

A2 seviyesini tamamlayan biri, sıklıkla kullanılan temel düzeydeki deyimleri anlayabilir. Bilindik konular üzerinde ana hatlarıyla düşüncelerini ifade edebilir. Konuşmalarında dolaysız, sade ve basit ifadeler kullanabilir.

Ara düzeyin başlangıcı olan B1 seviyesindeki dil kullanıcısı, hedef dilin konuşulduğu yerlerde birçok durumun üstesinden gelerek iletişim kurabilir. Bir olayı veya bir durumu anlatabilir, betimleyebilir, nedenleriyle birlikte sunabilir.

B2 seviyesinde öğrenciler, somut ya da soyut, karmaşık ve uzmanlık gerektiren metin ve konuşmaları anlayabilir. Kendini rahatlıkla ifade edebilir. Bir konuyla ilgili ayrıntılı bir şekilde konuşabilir.

İleri düzey kullanıcılığın başlangıcında C1 seviyesindeki öğrenci, uzun ve zor metinleri anlayabilir. Akademik, teknik, toplumsal vb. alanlarda dili etkili bir biçimde kullanır. Kendini sözlü ve yazılı olarak kolaylıkla, sıkıntı çekmeden ifade edebilir.

C2 seviyesinde usta bir dil kullanıcısı ise okuduğu ve duyduğu pek çok şeyi anlayabilir. Farklı kaynaklardan metin veya konuşmaları uygun bir biçimde özetleyerek

kendi kelimeleri ile yeniden oluşturabilir. Dili ustalık seviyesinde yani ana dili olarak konuşur düzeyde kullanabilir. (Çimen, 2020, s. 23)

1.6. Türk Dilinin Öğretiminde Kültür Aktarımı

Bu başlıkta kısaca Türkçe öğretiminde kültür aktarımının önemi ve kültür aktarımı esnasında dikkat edilmesi gereken unsurlara değinilecektir.

İnsanların iletişim kurmadan yaşamını sürdürebilmesi olanaksızdır. Günümüzde insanın bulunduğu topluma uyum sağlayarak iletişim kurması önce kendi dünyaya geldiği kültür kodlarıyla tanışması sonra hedef kültürler belirlemesi farklı kültürel kodlara uyum sağlayarak hoşgörü geliştirmesi önemli görülmektedir. Hedef kültür ve hedef dil her zaman iç içe düşünülmelidir. Dil öğreniminde kültürel farkındalık kazanmak yadsınamaz bir sonuç olmalıdır. Bir dil öğrencisi kültür kâşifi olarak nitelendirilmedikçe dilin tüm imkânlarına vakıf olamaz. Bu bakımdan öğrenci farklılıkları mukayese edebilme, gözlem yapma, yorumlama gücünü kullanma, hoşgörülü olma, farklılıklara saygı duyma, kendi düşüncesini kenara bırakıp yeni düşünceler edinebilme gibi yetkinliklere sahip olmalıdır (Melanlioğlu, 2018, 132).

Yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretimi için öğretici, hayatın içinden örnekler vermelidir. Örneklerin verildiği metinler özenle seçilmeli ve hedef kültürün güzide kodlarını barındırmalıdır. Hedef kültür Türk kültürü olduğunda dinleme, konuşma, okuma ve yazma tüm beceriler için uygun, çeşitlendirilmiş metinler ve etkinlikler oluşturulmalıdır. Atasözleri ve deyimler, toplumun farklı yörelerinde kullanılan kelimeler, ikilemeler, ünlemler vb. kullanılan metinlerde yer verilmelidir. İçerik olarak Türk kültürünün zengin örneklerinden mâni, bilmece, şiir gibi türlere; geleneksel müzik, mutfak, mimari, bayramlar, önemli kişiler gibi konulara değinilmelidir (Çifci ve Batur, 2018, s. 370).

Etkinlik bağlamında haber metinleri veya anonslar dinletme, doktor- hasta diyalogları gibi konuya ilişkin diyaloglar oluşturma, çevremizde pek çok yerde karşımıza çıkabilecek dramalar oluşturma bunlardan birkaçıdır. Bunun yanı sıra okul dışı etkinlikler de düzenlenmelidir. Örneğin hedef kültürdeki bir aileye bayram ziyareti, önemli günlerin kutlanılmasında törene katılma, tarihî yerlere gezi, toplum tarafından sevilen bir sanatçının konserine ya da etkinliğine gitmek gibi. Öğretici kültürel farkındalık

oluşturacak etkinlikler sağlasa da öncelikle öğrenci sosyal yaşamın iyi bir gözetmeni olmalıdır.

1.7. Yabancı Uyruklu Öğrenciler için Türkçe Öğretimi Üzerine Yazılmış Kitap Setlerinde Kültür Aktarımı ile İlgili Araştırmalar

Yabancı dil öğretimi alanındaki uluslararası alanyazında da ders kitaplarının yalnızca dilsel yapıların öğretildiği materyaller olarak değil, aynı zamanda kültürel temsil, kültürlerarası farkındalık ve iletişimsel yeterlik açısından önemli araçlar olarak değerlendirildiği görülmektedir.

Ülker (2007), *Hitit Ders Kitapları Örneğinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Sürecine Çözümleyici ve Değerlendirici Bir Bakış* başlıklı çalışmada, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarını kültür aktarımı açısından incelemiştir. Araştırmada, hangi kültüre ait olursa olsun farklı öğrenici gruplarının ilgisini çekebilecek temel yaşam deneyim alanlarının ders kitaplarında yer alma durumu değerlendirilmiştir. Çalışmanın bulgularına göre bu tür konulara kitaplarda yer verilmekle birlikte konuların yoğunluğu düzeylere göre farklılaşmaktadır. Başlangıç düzeyindeki birinci kitapta, konuların büyük ölçüde herkesin ilgi duyabileceği temel yaşam alanlarından seçildiği; orta düzeydeki ikinci kitapta dil bilgisi öğretiminin daha fazla öne çıktığı, ancak yine temel yaşam deneyim alanlarıyla ilişkili konuların tercih edildiği belirlenmiştir. İleri düzey öğrencilerine yönelik üçüncü kitapta ise bu alanlara hemen her üniteye yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu yönüyle çalışma, Yeni Hitit öğretim setinde kültür aktarımının düzeylere göre değişen bir yoğunluk gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Yuen (2011), *The Representation of Foreign Cultures in English Textbooks* başlıklı çalışmada, Hong Kong'da ortaöğretim düzeyinde kullanılan iki İngilizce ders kitabında yabancı kültürlerin nasıl temsil edildiğini incelemiştir. Çalışmada, İngilizcenin uluslararası iletişim dili olarak kullanıldığı bağlamlarda ders kitaplarının yalnızca İngilizce konuşulan ülkelere ait kültürel içeriklerle sınırlandırılmaması gerektiği vurgulanmıştır. Araştırmada ders kitaplarında yer alan kültürel öğeler kültürel ürünler, uygulamalar, bakış açıları ve kişiler bağlamında değerlendirilmiştir. Bulgulara göre kitaplarda İngilizce konuşulan ülkelerin kültürlerine daha fazla yer verilirken Asya ve Afrika kültürlerinin daha sınırlı biçimde temsil edildiği belirlenmiştir. Ayrıca kültürün

daha çok görünür ve yüzeysel unsurlarıyla, yani ürünler ve tanıtıcı bilgiler düzeyinde sunulduğu; kültürel bakış açıları ve gündelik yaşam pratiklerine ise daha sınırlı biçimde yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu yönüyle çalışma, yabancı dil öğretimi ders kitaplarında kültürel temsilin dengeli, kapsayıcı ve kültürlerarası iletişimi destekleyici biçimde düzenlenmesi gerektiğini göstermektedir.

Shin, Eslami ve Chen (2011), *Presentation of Local and International Culture in Current International English-Language Teaching Textbooks* başlıklı çalışmalarında, uluslararası kullanıma yönelik olarak hazırlanmış İngilizce öğretimi ders kitaplarında yerel ve uluslararası kültürlerin sunumunu incelemiştir. Araştırmada İngilizcenin yalnızca ana dili İngilizce olan toplumlarla ilişkilendirilemeyeceği, bu nedenle ders kitaplarında farklı kültürel bağlamlara yer verilmesinin önemli olduğu vurgulanmıştır. Çalışmada kültürel içerikler; yerel kültür, hedef kültür ve uluslararası kültür bağlamında değerlendirilmiş; ayrıca kültürel bilginin öğrencilere hangi düzeyde sunulduğu incelenmiştir. Bulgular, ders kitaplarında kültürel içeriğin çoğunlukla bilgi aktarma düzeyinde kaldığını; öğrencileri kültürlerarası karşılaştırma yapmaya, farklı bakış açılarını yorumlamaya ve eleştirel kültürel farkındalık geliştirmeye yönlendiren etkinliklerin ise sınırlı olduğunu göstermiştir. Bu sonuç, yabancı dil öğretimi materyallerinde kültürel içeriğin yalnızca tanıtıcı bilgiler biçiminde değil, öğrencinin kültürlerarası yeterliğini geliştirecek biçimde yapılandırılması gerektiğine işaret etmektedir.

Weninger ve Kiss (2013), *Culture in English as a Foreign Language (EFL) Textbooks: A Semiotic Approach* başlıklı çalışmalarında, İngilizcenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında kültürün nasıl yapılandırıldığını göstergebilimsel bir yaklaşımla incelemiştir. Araştırmada kültürün yalnızca metinlerde açıkça verilen bilgi ve açıklamalar yoluyla değil; görseller, sayfa düzeni, etkinlik yönergeleri, karakter temsilleri, söylem biçimleri ve sembolik göstergeler aracılığıyla da üretildiği üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda ders kitaplarındaki kültürel içerik, açık kültür aktarımıyla sınırlı görülmemiş; metinsel ve görsel göstergelerin birlikte oluşturduğu anlam alanı içinde değerlendirilmiştir. Çalışma, ders kitaplarında kültürün çoğu zaman doğrudan öğretilen bir bilgi alanı olmaktan çok, öğrencinin metin ve görseller üzerinden yorumlaması beklenen örtük bir temsil alanı olarak sunulduğunu ortaya koymaktadır. Bu yönüyle araştırma, yabancı dil öğretimi materyallerinde kültür incelemelerinin yalnızca

metin içerikleriyle sınırlandırılmaması; görsel, söylemsel ve etkinlik temelli unsurların da kültürel temsilin bir parçası olarak değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Okur ve Keskin (2013), *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğelerin Aktarımı: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği* başlıklı makalelerinde, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti'nin A1, A2, B1 ve B2 düzeylerindeki ders kitaplarını kültürel öğelerin aktarımı açısından incelemiştir. Çalışmada kültürel öğeler belirlenmiş ve yedi ana başlık altında alt başlıklara ayrılarak sınıflandırılmıştır. Araştırma bulgularına göre temel düzey ders kitaplarında kültürel öğelerden sınırlı ölçüde yararlanıldığı; orta düzey ders kitaplarında ise bu öğelere daha fazla yer verilmekle birlikte kültürel içeriğin daha da artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu yönüyle çalışma, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe öğretim setinde kültürel öğelerin düzeylere göre farklı yoğunluklarda yer aldığını göstermektedir.

Hilliard (2014), *A Critical Examination of Representation and Culture in Four English Language Textbooks* başlıklı çalışmasında, dünya genelinde yaygın biçimde kullanılan dört İngilizce öğretimi ders kitabını kültürel temsil bakımından değerlendirmiştir. Araştırmada ders kitaplarında yer alan konular, görseller, ses materyalleri, kültürel bilgiler, etkinlikler, örtük ideolojiler ve temsil biçimleri incelenmiştir. Çalışmada, ders kitaplarının kültürlerarası iletişimsel yeterliği geliştirme bakımından önemli bir araç olduğu; ancak kültürel içeriğin çoğu zaman sınırlı, yüzeysel ve belirli kültürel gruplar lehine dengesiz biçimde sunulduğu belirtilmiştir. Bulgulara göre incelenen kitaplarda konu çeşitliliği sınırlı kalmış, bazı azınlık grupları yeterince temsil edilmemiş, ses materyallerinde farklı aksanlara sınırlı yer verilmiş ve kültürlerarası iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik etkinliklerin yetersiz olduğu görülmüştür. Araştırmada ayrıca öğretmenlerin ders kitaplarında yer alan örtük kalıp yargıların, değerlerin ve ideolojilerin farkında olması gerektiği vurgulanmıştır. Bu yönüyle çalışma, yabancı dil öğretimi ders kitaplarında kültürel içeriğin yalnızca nicelik bakımından değil, temsil adaleti, derinlik, çeşitlilik ve kültürlerarası iletişimsel yeterliğe katkı açısından da değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Erdem, Gün ve Karateke (2015), *İleri Seviye İçin Hazırlanan İstanbul Yabancılara Türkçe Öğretim Setinin Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi* başlıklı makalelerinde, İstanbul Yabancılara Türkçe Öğretim Seti'ni ileri düzey kitaplar

bağlamında kültür aktarımı açısından değerlendirmiştir. Araştırmada, temel ve orta düzey kitaplarda kültürel öğelere daha sınırlı yer verildiği; ileri düzey kitaplarda ise kültürel öğelerin daha yoğun biçimde kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, kültür aktarımının dil düzeyi yükseldikçe daha belirgin hâle geldiğini ve özellikle ileri seviyelerde kültürel içeriğe daha fazla yer verildiğini ortaya koymaktadır.

Ertuğrul (2015), *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Kitaplarda Kültür Aktarımı* başlıklı çalışmada, Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ile Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nı kültür aktarımı açısından incelemiştir. Araştırmada öncelikle uzman görüşleri doğrultusunda temel, orta ve ileri düzeyler için ölçütler belirlenmiş; ardından ders kitapları bu ölçütler doğrultusunda değerlendirilmiştir. Çalışmada kitapların kültür aktarımı bakımından yeterlik düzeyleri karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Bulgulara göre Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı temel, orta ve ileri düzeyler genelinde kültür aktarımı bağlamında %60,41 oranında yeterli bulunurken Yeni Hitit Türkçe Ders Kitabı aynı düzeyler genelinde %58,91 oranında yeterli bulunmuştur. Bu sonuçlar, her iki öğretim setinde de kültür aktarımına yönelik unsurların bulunduğunu; ancak bu unsurların yeterlik düzeyinin sınırlı olduğunu göstermektedir.

Tosun (2016), *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1, B2 ve C1 Seviyesi Ders Kitaplarındaki Metinlerin Yabancılar İçin Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi* başlıklı çalışmada, Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Türkçe öğretim setinin B1, B2 ve C1 düzeylerindeki kitaplarını incelemiştir. Araştırmanın amacı, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde metinler aracılığıyla kültür aktarımının nasıl gerçekleştirildiğini belirlemektir. Çalışmada dil, sinema, edebiyat, tarih, değerler, müzik, plastik sanatlar, el sanatları ve mimari temaları üzerinden analiz yapılmıştır. Bulgulara göre incelenen kitaplarda kültürel öğelerin dağılımında edebiyat teması %64 oranıyla ilk sırada yer almış; bunu %11 ile el sanatları ve %9 ile din teması izlemiştir. Araştırmada, kültür aktarımının en fazla edebiyat alanı üzerinden gerçekleştirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, Yedi İklim Türkçe öğretim setinde kültürel içeriğin belirli temalarda yoğunlaştığını göstermektedir.

Çaydaş (2016), *Gazi Üniversitesi TÖMER ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setlerinde Kullanılan Kalıp Sözlerin İncelenmesi* başlıklı çalışmada, Gazi

Üniversitesi TÖMER ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe öğretim setlerinde yer alan kalıplaşmış dil birimlerini incelemiştir. Araştırmada tarama modeli ve doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Belirlenen kalıplaşmış dil birimleri, ilgili alanyazındaki çalışmalar doğrultusunda deyim, ikileme, atasözü ve kalıp söz başlıkları altında gruplandırılmıştır. Çalışmanın bulgularına göre her iki öğretim setinde de kalıp söz kullanımının temel düzeylerde daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bu yönüyle çalışma, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kalıplaşmış dil birimlerinin düzeylere göre dağılımını ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır.

Ördek (2019), *Yabancılar İçin Türkçe İstanbul ve Yedi İklim Orta Seviye Ders Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi* başlıklı yüksek lisans tezi çalışmasında, İstanbul ve Yedi İklim Türkçe öğretim setlerinin orta düzey ders kitaplarını kültür aktarımı açısından değerlendirmiştir. İncelenen Türkçe öğretim setlerinin Avrupa Ortak Başvuru Metni'ne göre belirlendiği ve iletişim ile öğrenen odaklı yaklaşımlar doğrultusunda yapılandırıldığı belirtilmiştir. Araştırmada kültürel unsurlar, asıl kültür öğeleri ve yan kültür öğeleri şeklinde sınıflandırılmış; elde edilen bulgular iki öğretim seti açısından karşılaştırılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 ve B2 ders kitaplarında belirlenen kültürel asıl ve yan öğelerin çoğuna yer verilmediği, bu öğelerin sınırlı biçimde temsil edildiği belirlenmiştir. Buna karşılık Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nde kültür öğelerinin daha yoğun, çeşitli, bilgi bakımından zengin ve görsel açıdan daha destekli biçimde sunulduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, iki öğretim seti arasında kültür aktarımı bakımından belirgin farklılıklar bulunduğunu göstermektedir.

Sever (2019), *Yeni Hitit Dil Öğretim Seti ile Yedi İklim Dil Öğretim Setinin Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültür Aktarımı Açısından Karşılaştırılması* başlıklı yüksek lisans tezi çalışmasında, Yedi İklim Türkçe A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 düzeyleri ile Yeni Hitit Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerindeki ders kitaplarını kültürel öğeler bakımından karşılaştırmıştır. Araştırmada kültürel öğeler betimsel analiz yöntemiyle incelenmiş ve ders kitaplarında yer alan toplam kültürel öge sayıları belirlenerek düzeylere göre değerlendirilmiştir. Bulgulara göre Yedi İklim Türkçe öğretim setinde 259, Yeni Hitit Türkçe öğretim setinde ise 108 kültürel öge tespit edilmiştir. Çalışmada beden diliyle ilgili kültürel kodlara oldukça sınırlı düzeyde rastlandığı ifade edilmiştir. Ayrıca Yedi İklim öğretim setinde Yeni Hitit'e kıyasla temel

düzeyde yaklaşık iki kat, ileri düzeyde ise yaklaşık dört kat daha fazla kültürel kod bulunduğu belirtilmiştir. Bu yönüyle çalışma, farklı öğretim setleri arasında kültürel içerik yoğunluğu bakımından önemli farklılıklar bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Özyurt Gülen (2019), *Kültürlerarası İletişim Kapsamında Yabancı Dil Öğretim Yolu ile Kültür Aktarımı ve Duyarlılık Kazanımı Örnek Kitap İncelemesi* başlıklı çalışmada, Türkiye’de ve yurt dışında yaygın biçimde kullanılan yabancılar için Türkçe ders kitaplarını kültür aktarımı açısından incelemiştir. Araştırma kapsamında Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Seti ve Temel Seviye Çalışma Kitabı, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Seti ile Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları Seti ele alınmıştır. Nitel araştırma yaklaşımıyla yürütülen çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. İncelenen kitaplarda kültürel temel ve alt öğeler; resmî yapı, coğrafya, tarih, kültür ve sanat, toplumsal yaşam, din, inanç ve ahlak ile spor ana temaları ve bunlara bağlı 36 alt tema doğrultusunda değerlendirilmiştir. Çalışmada, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe A1-A2, B1, B2-C1 ders kitapları ile A1-A2 çalışma kitabında özellikle şehir ve kişilere ilişkin bilgilerin yüzeysel sunulduğu, açıklayıcı ve tanımlayıcı ayrıntılara yeterince yer verilmediği ve konuların belirli bir kapsam ve sistem doğrultusunda seçilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda kültürel aktarım öğelerinin güncellenmesi gerektiği belirtilmiştir. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1, A2, B1 ve B2 ders kitaplarında da kültürel temel ve alt öğelerin tür ve bilgi içeriği bakımından yeterince işlenmediği; konu seçimlerinin rastlantısal olduğu, bilgilerin yüzeysel ve yetersiz biçimde sunulduğu ifade edilmiştir. Ayrıca bu sette Türk kültürü ve bu kültürün somut ve soyut değerleri yerine daha çok İstanbul’da yaşayan yabancı uyruklulara yönelik bir İstanbul tanıtımının öne çıktığı belirtilmiştir. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe A1, A2, B1, B2, C1 ders kitapları ile ölçme ve değerlendirme kitaplarında da kültürel temel ve alt öğelerin işlenişinde konu ve bilgi içeriği bakımından yetersizlikler bulunduğu; konu seçimlerinin sistematik olmadığı, kitaplar arasında konu tutarlılığının sağlanamadığı ve bazı konu ile bilgi içeriklerinin birden fazla kitapta tekrarlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Karazeybek (2019), *İzmir Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti B1 Ders Kitabının Dört Temel Dil Becerisi Bağlamında İncelenmesi* başlıklı çalışmada, İzmir Yabancılar İçin Türkçe öğretim setinin B1 düzeyi ders kitabını temel dil becerileri bakımından değerlendirmiştir. Çalışmada ilgili ders kitabının dinleme, konuşma, okuma ve yazma

becerilerine yer verme durumu incelenmiştir. Bu yönüyle araştırma, doğrudan kültür aktarımı odağında olmasa da yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının içerik ve beceri dağılımı açısından değerlendirilmesine katkı sunmaktadır.

Çakmak (2019), *Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinin (A1-A2) Kültür Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi* başlıklı çalışmasında, Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin A1 ve A2 düzeylerindeki ders kitaplarını Türk kültürüne ait öğeler bakımından incelemiştir. Araştırmada kitaplarda yer alan kültürel öğeler; yemek, kültürel söyleyişler, deyimler, atasözleri, sanat, spor, edebiyat, giyim, eğitim, dinî bayramlar, şehirler, tarihî yerler, ulaşım ve haberleşme, kültürel meslekler ve zanaat, inanışlar ve gelenekler olmak üzere on tema altında değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda toplam 258 kültürel öge tespit edilmiştir. Bulgulara göre A1 düzeyinde en fazla kültürel öge yemek temasında yer alırken A2 düzeyinde sanat ve spor temalarının öne çıktığı belirlenmiştir. Bu yönüyle çalışma, başlangıç düzeyindeki Yedi İklim Türkçe kitaplarında kültürel öğelerin farklı temalara dağıldığını, ancak bazı temaların daha belirgin biçimde öne çıktığını göstermektedir.

Al-Sharabi (2019), *Kültür Aktarımı Bağlamında Yabancı Dil Olarak Arapça ve Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Karşılaştırılması* başlıklı çalışmasında, Arapça ve Türkçe öğretiminde kullanılan başlangıç düzeyi ders kitaplarını kültür aktarımı bakımından karşılaştırmıştır. Araştırmada Arapça ders kitaplarının başlangıç düzeyi ile İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1-A2 düzeyi kitapları ele alınmıştır. İnceleme, kişiler arası ilişkiler temasının alt öğeleri olan selamlaşma ve davranışlar, aile ilişkileri ve kuşaklar arası ilişkiler, misafir etme, ikram ve hediyeler bakımından gerçekleştirilmiştir. Araştırmada doküman analizi tekniği kullanılmış; elde edilen veriler frekans dağılımları ve yüzde oranları aracılığıyla değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonucunda, incelenen kitaplar arasında kültürel öğelerin dağılımı bakımından farklılıklar bulunduğu; birkaç ünite dışında kültürel içeriğin kitaplara ve ünitelere göre değişiklik gösterdiği belirlenmiştir. Bu çalışma, Türkçe öğretim materyallerinin farklı bir dilin öğretim materyalleriyle karşılaştırılması bakımından kültür aktarımı alanyazınına karşılaştırmalı bir bakış sunmaktadır.

Yazıcı (2021), *Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurların İncelenmesi: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi* başlıklı çalışmasında, ilk basımları 2018-2020

yılları arasında yayımlanan Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarını kültürel unsurlar açısından incelemiştir. Çalışmada kültürel unsurlara ilişkin veriler doküman analizi yöntemiyle toplanmıştır. Araştırma kapsamında incelenen kitaplarda kültürel unsurların en çok yiyecek, değerler, Türk edebiyatı, meslekler, turistik ve tarihî yerler başlıklarında yoğunlaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu yönüyle çalışma, farklı bir kurum tarafından hazırlanan Türkçe öğretim materyallerinde kültürel unsurların hangi alanlarda yoğunlaştığını göstermesi bakımından önemlidir.

Yılmaz (2022), *Yabancılar Kültür Aktarımı Açısından B1-B2, C1-C2 Düzeyinde İstanbul Üniversitesi Kaynaklarının Değerlendirilmesi* başlıklı çalışmada, İstanbul Üniversitesi Türkçe Öğretim Seti'nin B1, B2, C1 ve C2 düzeylerindeki kitaplarını kültür aktarımı açısından incelemiştir. Araştırmanın amacı, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde metinler aracılığıyla kültürel aktarımın nasıl gerçekleştirildiğini belirlemek ve bu kitapların kültürel unsurların aktarımı bakımından yeterlik düzeyini tespit etmektir. Çalışmanın sonuçlarına göre kitaplarda yer alan kültürel unsurların ders kitapları ve düzeyler arasında dengeli bir dağılım göstermediği belirlenmiştir. Ayrıca temel yaşam deneyim alanlarıyla ilgili metin ve etkinliklerde hedef kültüre yeterince ağırlık verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ileri düzey materyallerde dahi kültürel içeriğin daha dengeli ve sistematik biçimde yapılandırılması gerektiğini göstermektedir.

Biliş (2022), *Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti ile İlgili Yapılan Araştırmalar Üzerine Bir Meta-Sentez Çalışması* başlıklı yüksek lisans tezinde, söz konusu öğretim setini konu alan araştırmaları meta-sentez yöntemiyle incelemiştir. Araştırmada belirlenen temel temalardan biri kültür aktarımıdır. Kültür aktarımına ilişkin çalışmaların bulguları birlikte değerlendirildiğinde, öğretim materyallerinde kültürel unsurların yeterli düzeyde kullanılmaması, bu unsurların dil seviyelerine göre dengeli biçimde dağıtılmaması, kültürel içeriklerin bütüncül ve sistematik bir planlama doğrultusunda sunulmaması ile yerel ve evrensel kültür öğeleri arasında oransal bir denge kurulamaması gibi sorunların öne çıktığı görülmüştür.

Çalışmada, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde belirlenen hedeflere ulaşılmasında ders kitaplarının temel öğretim araçlarından biri olduğu vurgulanmış; İstanbul, Yedi İklim, Gazi Yabancılar İçin Türkçe ve Yeni Hitit öğretim setlerinin

Türkiye’de yaygın olarak kullanılan kaynaklar arasında yer aldığı belirtilmiştir. Bu bulgular, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki kültürel içeriğin nicelik, çeşitlilik ve düzeylere göre dağılım bakımından daha dengeli, tutarlı ve sistematik bir anlayışla yapılandırılması gerektiğine işaret etmektedir.

Uzun (2022), *Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarında Türk Millî Kültür Öğeleri ile Kültür Aktarımının Tespiti ve Değerlendirilmesi (Gazi Üniversitesi TÖMER Ders Kitapları)* başlıklı yüksek lisans tezi çalışmasında, Gazi Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanan Yabancılar İçin Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarını Türk millî kültür öğeleri ve kültür aktarımı açısından incelemiştir. Araştırmanın amacı, söz konusu ders kitaplarında yer alan millî kültür öğelerini tespit etmek ve bu öğelerin kültür aktarımı bakımından nasıl kullanıldığını değerlendirmektir. Nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda yürütülen çalışmada doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırma kapsamında yalnızca yazılı metinler değil, kalıp ifadeler ve görseller de incelemeye dâhil edilmiştir. Elde edilen bulgular, kültür aktarımını sağlayabilecek Türk millî kültür öğelerinin tüm düzeylerde farklı yoğunluklarda yer aldığını göstermektedir. Ancak düzeyler karşılaştırıldığında, temel seviyelerde kültürel öğelere daha sınırlı biçimde yer verildiği belirlenmiştir. Bu durum, özellikle başlangıç düzeyindeki ders kitaplarında millî kültür öğelerinin kültür aktarımını destekleyecek ölçüde yeterli ve dengeli biçimde kullanılmadığını ortaya koymaktadır. Çalışma, Gazi Üniversitesi TÖMER ders kitaplarında kültürel içeriğin düzeylere göre farklılaştığını ve kültür aktarımının daha sistemli biçimde planlanması gerektiğini göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

Çoban (2024), *Kültür Sanat Basımevi İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının (B1-B2) Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi* başlıklı yüksek lisans tezi çalışmasında, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe öğretim setinin B1 ve B2 düzeylerindeki ders kitaplarını kültür aktarımı bakımından incelemiştir. Araştırmada doküman analizi yöntemi kullanılmış; okuma metinlerinde yer alan kültürel unsurlar, Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni’nde yer alan genel kültür bilgisi ve sosyokültürel bilgi alanları doğrultusunda yedi ölçüt çerçevesinde değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler tasnif edilerek tablo ve grafikler aracılığıyla sunulmuştur. Araştırma bulgularına göre B1 düzeyinde kültürel unsurların en fazla %50 oranıyla değerler, inanışlar ve tutumlar temasında yoğunlaştığı; kişiler arası ilişkiler ve günlük yaşam temalarının ise

%2 oranıyla en az temsil edilen başlıklar olduğu belirlenmiştir. B2 düzeyinde de benzer bir dağılım görülmüş; kültürel unsurların en fazla %54 oranıyla değerler, inanışlar ve tutumlar temasında yer aldığı, kişiler arası ilişkiler temasının ise %1 oranıyla en sınırlı temsil edilen başlık olduğu tespit edilmiştir. B1 ve B2 düzeylerine ilişkin ortak değerlendirmede de değerler, inanışlar ve tutumlar temasının öne çıktığı; beden dili, törensel davranışlar, günlük yaşam ve kişiler arası ilişkiler temalarının ise %2 oranıyla en düşük düzeyde temsil edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu yönüyle çalışma, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe öğretim setinde kültür aktarımının belirli temalarda yoğunlaştığını, buna karşılık gündelik iletişim ve kültürel davranış örüntüleriyle ilişkili bazı temaların daha sınırlı kaldığını göstermektedir.

Uzun ve Sevim (2025), *Uluslararası Öğrenciler İçin Hazırlanmış Türkçe Ders Kitaplarının Kültürel Öğeler Açısından İncelenmesi: Yeni İstanbul Eğitim Seti* başlıklı makalelerinde, Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı Seti’ni kültürel öğeler bakımından incelemiştir. Araştırmada A1-A2, B1-B2 ve C1 düzeylerindeki kitaplar “Kültürel Öğeler Değerlendirme Formu” aracılığıyla değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonucunda, kültür aktarımının özellikle orta ve ileri düzey kitaplarda daha sık ve sistemli biçimde yer alması gerektiği önerilmiştir. Bu bulgu, kültürel içeriğin dil düzeylerine göre dengeli biçimde dağıtılmasının ve öğrencinin dil gelişimine paralel olarak kültürel farkındalığının da desteklenmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Taşkın (2026), *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesine Yönelik Hazırlanmış Ders Kitaplarının Dil Becerisi, Metin Türü, Ölçme Değerlendirme ve Kültür Açısından İncelenmesi* başlıklı yüksek lisans tezi çalışmasında, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesine yönelik hazırlanmış ders kitaplarını dil becerisi, metin türü, ölçme-değerlendirme ve kültür açısından incelemiştir. Araştırmada Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe öğretim setlerinin A1-A2, B1 ve B2-C1 düzeylerindeki kitapları ele alınmıştır. Nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda yürütülen çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmış, elde edilen veriler betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. Araştırmada ders kitapları; okuma metinlerinde yer alan kültürel unsurlar, metin türlerinin dağılımı, temel dil becerilerinin ele alınış biçimi ve ölçme-değerlendirme etkinlikleri bakımından değerlendirilmiştir. Çalışmanın bulgularına göre her iki öğretim setinde de kültürel unsurlara yer verilmekle birlikte bu unsurların kitaplara

ve düzeylere göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca metin türleri bakımından bilgilendirici ve öyküleyici metinlerin ağırlıkta olduğu; şiir ve özgün metin türlerinin ise daha sınırlı düzeyde kullanıldığı tespit edilmiştir. Temel dil becerileri açısından okuma ve yazma becerilerinin daha fazla öne çıktığı, konuşma ve dinleme becerilerinin ise çoğunlukla destekleyici etkinlikler aracılığıyla ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçme-değerlendirme bölümlerinin genellikle ünite sonlarında yer aldığı ve öğrenilen bilgileri pekiştirme amacı taşıdığı belirlenmiştir. Bu yönüyle çalışma, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının yalnızca kültürel içerik bakımından değil, dil becerileri, metin çeşitliliği ve ölçme-değerlendirme uygulamaları açısından da bütüncül biçimde değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, incelenen dokümanlar, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi hakkında bilgi verilmiştir.

2.1. Araştırma Modeli (Deseni)

Bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde yapılandırılmış ve veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesinden yararlanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması amaçlanan olgu ya da olgulara ilişkin bilgi içeren yazılı materyallerin sistematik biçimde incelenmesini ve analiz edilmesini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005; Bowen, 2009). Araştırmanın veri kaynaklarını, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan Yeni İstanbul, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, İzmir Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe öğretim setlerinin A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerindeki ders kitapları oluşturmaktadır. Söz konusu ders kitapları, içeriklerinde yer alan kültürel unsurlar bakımından sistematik olarak incelenmiş ve elde edilen veriler doküman analizi yoluyla değerlendirilmiştir.

2.2. İncelenen Dokümanlar

Çalışmada incelenen dokümanları, yabancılar Türkçe öğretimi konusunda yazılan ve incelemenin yapıldığı tarihte yürürlükte olan ders kitapları oluşturmaktadır. Bu çalışmada, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında kullanılan “Yeni İstanbul, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, İzmir Yabancılar İçin Türkçe, Yedi İklim Türkçe” kitap setlerinin “A1-A2-B1-B2-C1” seviyelerinde doküman incelemesi yapılmıştır. Tablo 2.1’de incelenen kitap setlerine ait metin bilgileri yer almaktadır.

Tablo 2.1: İncelenen Dokümanlara Ait Metin Bilgileri

Ders Kitapları	Seviye	Bölüm	Metin Sayısı	Okuma Metinleri	Serbest Okuma Metinleri	Toplam Metin Sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	A1	6	3	18		18
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	A1	8	5	40		40
Yeni İstanbul	A1	6	3	18	6	24
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	A1	5	4	20		20
Yedi İklim Türkçe	A1	8	3	24	8	32
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	A2	6	3	18		18
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	A2	8	5	40		40
Yeni İstanbul	A2	6	3	18	6	24
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	A2	5	4	20		20
Yedi İklim Türkçe	A2	8	3	24	8	32
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	B1	12	3	36		36
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	B1	8	5	40		40
Yeni İstanbul	B1	6	3	18	6	24
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	B1	5	4	20		20
Yedi İklim Türkçe	B1	8	3	24	8	32
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	B2	6	3	18		18
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	B2	8	5	40		40
Yeni İstanbul	B2	6	3	18	6	24
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	B2	5	4	20		20
Yedi İklim Türkçe	B2	8	3	24	8	32
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	C1	6	3	18		18
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	C1	8	5	40		40
Yeni İstanbul	C1	6	3	18	6	24
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	C1	5	4	20		20
Yedi İklim Türkçe	C1	8	3	24	8	32
Toplam		171	90	618	70	688

Tablo 2.1'e göre araştırma kapsamında toplam 688 yazılı metin incelenmiştir. Bu metinlerin 70'i serbest okuma metni, 618'i ise ders kitaplarında yer alan okuma metinleridir. Çalışmada toplam 23 kitap değerlendirmeye alınmıştır. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe setinde düzeyler A1-A2, B1 ve B2-C1 biçiminde temel, orta ve yüksek seviye olarak yapılandırılmıştır. Bu sette temel ve yüksek seviyeler 12 temanın 6'şar bölüm altında, orta seviye ise 12 temanın 12 bölüm altında düzenlenmesi esas alınarak incelenmiştir. Diğer kitap setlerinde ise A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyleri ayrı kitaplar hâlinde değerlendirilmiştir. Bu kitap setlerinin tercih edilmesinde, dokümanlara

erişim kolaylığı ile söz konusu setlerin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaygın olarak kullanılması etkili olmuştur.

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde (AOBM) yer alan “Sosyokültürel Bilgi” sınıflandırması temel alınarak geliştirilen ve EK 1’de temsili olarak sunulan “Metinlere Yansıyan Kültürel Öğeler Rubriği” kullanılmıştır. Rubrik, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki okuma metinlerinde yer alan kültürel öğeleri sistematik biçimde belirlemek, sınıflandırmak ve karşılaştırmalı olarak değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır.

Rubriğin oluşturulmasında AOBM’de yer alan sosyokültürel bilgi başlıkları esas alınmış; bunun yanında, kitap setlerinde Türk kültürü dışındaki ülke, toplum ve kültürlerle ilişkin unsurların da görünür kılınabilmesi amacıyla “başka ülkeler, devletler, halklar” teması ayrı bir inceleme alanı olarak değerlendirilmiştir. Böylece araştırmada hem hedef kültüre ilişkin kültürel öğelerin hem de kültürlerarası içeriğe ilişkin göndermelerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Hazırlanan rubrik, Türkçe eğitimi alanında görev yapan iki alan uzmanının görüşüne sunulmuş; uzmanlardan gelen değerlendirmeler doğrultusunda ana temalar, alt boyutlar ve kodlama ölçütleri araştırmanın amacı ve kapsamına uygun biçimde gözden geçirilmiştir. Bu süreç sonunda rubriğin, incelenen okuma metinlerindeki kültürel öğeleri belirleme ve sınıflandırma amacıyla kullanılabilecek bir veri toplama aracı olarak uygulanmasına karar verilmiştir. Rubrikte yer alan ana temalar, alt boyutlar, kapsam/kodlama ölçütleri ve kodlama türleri verilerin analizi başlığı altında ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analiz, verilerin önceden belirlenmiş kavramsal çerçeve ve temalar doğrultusunda sınıflandırılması, düzenlenmesi ve yorumlanmasına dayanmaktadır. Araştırmada bu kavramsal çerçeve, AOBM’de yer alan sosyokültürel bilgi sınıflandırması temel alınarak oluşturulan “Metinlere Yansıyan Kültürel Öğeler Rubriği” doğrultusunda yapılandırılmıştır. Ayrıca kültürlerarası boyutu görünür kılmak amacıyla “başka ülkeler, devletler, halklar” teması da değerlendirmeye dâhil edilmiştir. Böylece

okuma metinlerinde yer alan kültürel unsurlar hem Türk kültürünün aktarımı hem de başka ülke, toplum ve kültürlerle yapılan göndermeler bakımından incelenmiştir.

Kodlama sürecinde kullanılacak ana temalar, alt boyutlar, kapsam/kodlama ölçütleri ve kodlama türleri Tablo 2.2’de gösterilmiştir. Tablo 2.2, araştırmada hangi kültürel unsurun hangi tema altında değerlendirileceğini belirlemek amacıyla kullanılan temel çözümleme çerçevesini ortaya koymaktadır. Kültürel öğeler, AOBM’de yer alan yedi ana sosyokültürel bilgi teması altında sınıflandırılmıştır. Bunun yanında, kitap setlerindeki kültürlerarası içerik görünürlüğünü belirlemek amacıyla “başka ülkeler, devletler, halklar” kodları ayrı bir analiz boyutu olarak değerlendirilmiştir. Bu kategoriye ilişkin kodlar genel 3.513 kültürel kod toplamının içinde yer almakta olup toplam kod sayısına ayrıca eklenmemiştir. Her ana tema, kültürel içeriğin daha ayrıntılı biçimde çözümlenebilmesi için alt boyutlara ayrılmış; kodlama sürecinde ilgili kültürel unsurun varlığı “0 = Yok” ve “1 = Var” biçiminde işaretlenmiş, gerekli durumlarda aynı ögenin tekrar sıklığını göstermek üzere frekans kaydı yapılmıştır.

Tablo 2.2: Kültürel Öğelerin Ana Tema, Alt Boyut, Kapsam/Kodlama Ölçütü ve Kodlama Türüne Göre Değerlendirme Ölçeği

Ana tema	Alt boyutlar	Kapsam / kodlama ölçütü	Kodlama türü
Günlük Yaşam	• Yeme • İçme • Sofra kültürü • Bayramlar • Çalışma zamanları ve alışkanlıkları • Boş zaman uğraşları	Toplumsal gündelik yaşantısına ilişkin yemek, içecek, bayram, çalışma düzeni, boş zaman etkinliği ve benzeri pratikler bu tema altında kodlanır.	0 = Yok 1 = Var Frekans
Yaşam Koşulları	• Yaşam standardı • Ev ortamı • Sosyal güvence	Konut düzeni, yaşam standardı, refah, ev içi yaşam ve toplumsal yaşam koşullarına ilişkin kültürel ifadeler değerlendirilir.	0 = Yok 1 = Var Frekans
Kişiler Arası İlişkiler	• Sınıfsal yapı ve sosyal gruplar • Kadın-erkek ilişkileri • Aile yapıları ve ilişkileri • Nesiller arası ilişkiler • İş ortamındaki ilişkiler • Etnik ve diğer halklar arası ilişkiler • Politik ve dinî gruplar	Aile içi roller, akrabalık ilişkileri, kuşaklar arası iletişim, iş ilişkileri ve toplumsal temas biçimleri bu tema altında kodlanır.	0 = Yok 1 = Var Frekans

Tablo 2.2: Kültürel Öğelerin Ana Tema, Alt Boyut, Kapsam/Kodlama Ölçütü ve Kodlama Türüne Göre Değerlendirme Ölçeği (Devamı)

Değerler, İnançlar ve Tutumlar	• Sınıfsal yapı • Meslek grupları • Varlık • Yöresel kültür • Güvenlik • Kurumlar • Gelenek ve sosyal dönüşüm • Önemli tarihî kişiler ve olaylar • Azınlıklar • Millî kimlik • Politika • Sanat • Din • Mizah	Toplumsal değerler, tarih, yöresel unsurlar, kurumlar, sanat, din, millî kimlik ve kültürel bakış açısını yansıtan öğeler bu tema altında değerlendirilir.	0 = Yok 1 = Var Frekans
Beden Dili	• Jestler • Mimikler • Bedensel tepkiler • Kültürel anlam taşıyan hareketler	Baş sallama, el hareketleri, göz teması, bedensel duruş ve kültürel anlam taşıyan jest-mimikler bu tema altında kodlanır.	0 = Yok 1 = Var Frekans
Sosyal Gelenekler	• Ev sahibi-misafir ilişkisi • Hediyeler • Giyim • İçecekler • Öğünler • Davranış • Sohbet kuralları • Tabular • Ziyaret süresi	Misafirlik, ikram, hediyeleşme, giyim, toplumsal davranış, sohbet kalıpları ve sosyal normlar bu tema altında değerlendirilir.	0 = Yok 1 = Var Frekans
Törensel Davranışlar	• Doğum • Evlenme • Ölüm • Halka açık ortamlarda davranış • Kutlamalar • Festivaller/eğlence ortamları	Doğum, düğün, ölüm, özel günler, kutlamalar ve tören niteliği taşıyan kültürel davranış örüntüleri bu tema altında kodlanır.	0 = Yok 1 = Var Frekans
Başka Ülkeler, Devletler, Halklar	• Ülke adı • Şehir / bölge/coğrafya • Yabancı halklar/milletler • Başka kültürlerle ait gelenekler • Başka kültürlerle ait yaşam biçimleri • Karşılaştırmalı kültürel ifadeler	Türk kültürü dışındaki ülke, halk ve devletlere ait kültürel unsurlar ile kültürlerarası karşılaştırma içeren ifadeler bu tema altında değerlendirilir.	0 = Yok 1 = Var Frekans

Tablo 2.2’de sunulan değerlendirme ölçeği doğrultusunda analiz süreci birkaç aşamada yürütülmüştür. İlk aşamada çalışma kapsamına alınan kitap setleri ve düzeyler belirlenmiştir. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, Yeni İstanbul, İzmir

Yabancılar İçin Türkçe, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe setlerine ait A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerindeki okuma metinleri araştırma kapsamına alınmıştır.

İkinci aşamada analiz birimi belirlenmiştir. Metinlerde kültürel anlam taşıyan sözcük, söz öbeği, cümle, ifade ve bağlama dayalı kültürel gönderimler analiz birimi olarak kabul edilmiştir. Bir unsurun kültürel öge olarak değerlendirilmesinde yalnızca dilsel varlığı değil, metin içindeki toplumsal ve kültürel işlevi de dikkate alınmıştır.

Üçüncü aşamada metinler tek tek okunmuş ve kültürel içerik taşıyan unsurlar Tablo 2.2’de belirtilen ana tema ve alt boyutlarla eşleştirilmiştir. Kodlama sürecinde açık biçimde kültürel anlam taşıyan unsurlar doğrudan ilgili tema altında değerlendirilmiş; bir unsurun birden fazla tema ile ilişkili olduğu durumlarda metin bağlamı esas alınmıştır. Kodlama sonucunda her unsur için var/yok durumu belirlenmiş, ardından aynı tema altında yer alan unsurların frekansları kaydedilmiştir.

Dördüncü aşamada elde edilen veriler Microsoft Excel programına aktarılmış; kültürel kodların kitap setlerine, dil düzeylerine ve temalara göre frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Bu işlem sayesinde kültürel öğelerin hem toplam içindeki ağırlığı hem de setler ve düzeyler arasındaki dağılımı karşılaştırmalı olarak incelenebilmiştir. Bulgular, metin bazında, düzey bazında ve kitap setleri arasında karşılaştırmalı biçimde sunulmuştur.

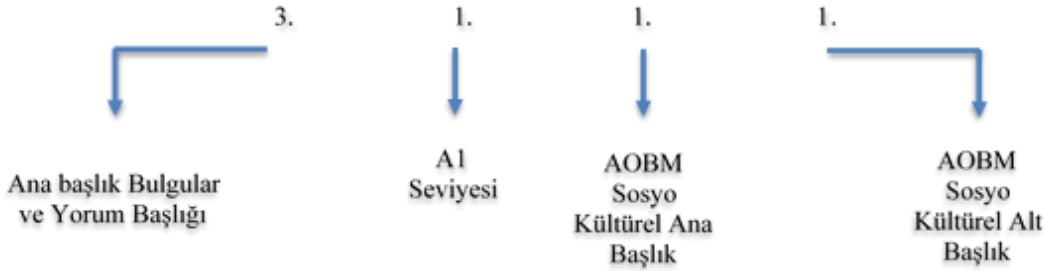
Analizin izlenebilirliğini sağlamak amacıyla kitap setleri metin içinde kısaltmalarla gösterilmiştir. Buna göre,

- Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe için H.,
- Yeni İstanbul için İ.,
- İzmir Yabancılar İçin Türkçe için İz.,
- Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe için G.,
- Yedi İklim Türkçe için YİT. kısaltmaları kullanılmıştır.

Alıntılar ve kod örnekleri gösterilirken bu kısaltmalara ilgili düzey bilgisi ve sayfa numaraları eklenmiştir. Ayrıca bulgular ve yorum bölümü kendi içinde sistematik bir numaralandırma düzenine göre yapılandırılmıştır. Bu çerçevede 46 alt tema, beş kitap seti ve beş dil düzeyi bakımından ayrı ayrı değerlendirilmiş; böylece toplam 1.150 olası

inceleme alanı oluşturulmuştur. Buna göre, “Bulgular ve Yorum” bölümünde kullanılan başlıklandırma sistemi Şekil 2.1’de gösterilmiştir. Başlıklandırmada ilk numara çalışmanın üçüncü bölümü olan “Bulgular ve Yorum” bölümünü; ikinci numara incelenen dil düzeyini, üçüncü numara AOBM’ye dayalı sosyokültürel ana temayı; dördüncü numara ise ilgili ana tema altında yer alan alt temayı göstermektedir. Örneğin 3.1.1.1 biçimindeki bir başlıklandırmada “3” bulgular ve yorum bölümünü, “1” A1 düzeyini, sonraki “1” günlük yaşam ana temasını, son “1” ise yeme alt temasını ifade etmektedir. Bu numaralandırma sistemi, bulguların kitap setleri, dil düzeyleri, ana temalar ve alt temalar bakımından sistematik biçimde izlenebilmesini sağlamak amacıyla kullanılmıştır.

Şekil 2.1: Bulgular ve Yorumda Yer Alan Temaların Açıklaması

Araştırmanın geçerliğini sağlamak amacıyla kullanılan rubrik, AOBM’de yer alan sosyokültürel bilgi sınıflandırmasına dayandırılmış ve iki alan uzmanının görüşleri doğrultusunda gözden geçirilmiştir. Bu süreçte rubrikte yer alan ana temalar, alt boyutlar ve kodlama ölçütleri netleştirilmiş; kültürel öğelerin uygun kategoriler altında değerlendirilmesi sağlanmıştır. Araştırmanın güvenilirliği ise kodlayıcılar arası uyum esas alınarak incelenmiştir. Bu kapsamda, belirlenen kültürel unsurların kültürel kod olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceği ve hangi kategori altında yer alacağı araştırmacı ile uzman görüşleri karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. İncelenen kitap setlerinin okuma metinlerinde tespit edilen toplam 3.513 kültürel kodun 2.986’sında görüş birliği, 527’sinde ise görüş ayrılığı belirlenmiştir. Miles ve Huberman’ın (1994) güvenilirlik formülüne göre yapılan hesaplama sonucunda kodlayıcılar arası uyum oranı yaklaşık %85,0 olarak bulunmuştur. Bu oran, kodlama sürecinin belirlenen ölçütler doğrultusunda tutarlı ve güvenilir biçimde yürütüldüğünü göstermektedir. Uzman değerlendirmesi için yapılan çalışmanın bir kısmı ve çalışmanın Yeni İstanbul A1 kitabına ilişkin güvenilirlik analizi sonucu örneği Tablo 2.3’te sunulmuştur.

Tablo 2.3: Yeni İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Setinin A1 Düzeyinde Kültürel Kodların Değerlendirilmesine İlişkin Örnek Uzman Görüşü ve Miles-Huberman Güvenirlik Analizi Sonucu

Kültürel Öge / İfade	Sayfa	Uzman 1 Değerlendirmesi	Uzman 2 Değerlendirmesi	Durum	Açıklama
1. Kapalı Çarşı'da gezmek	22	Türk kültür kodudur.	Türk kültür kodudur.	✓	Yöresel kültür
2. Ev ortamında salonun ayrıca belirtilmesi	23	Türk kültür kodudur.	Türk kültür kodudur.	✓	Yaşam standardı
3.Selamünaleyküm	25	Türk kültür kodudur.	Türk kültür kodudur.	✓	Selamlaşma
4.Türk kahvesi	57	Türk kültür kodudur.	Türk kültür kodudur.	✓	İçecek kültürü
5. Kebap	58	Türk kültür kodudur.	Türk kültür kodudur.	✓	Yemek kültürü
6. Doğum gününde mum üflemeden dilek tutmak	68	Türk kültür kodu değildir.	Türk kültür kodudur	✗	Doğum
7. Bayram şekeri ikramı	92-93	Türk kültür kodudur.	Türk kültür kodudur.	✓	Günlük yaşam
8. Kolonya ikramı	92-93	Türk kültür kodudur.	Türk kültür kodudur.	✓	Günlük yaşam
9. El öpmek	92-93	Türk kültür kodudur.	Türk kültür kodudur.	✓	Bayramlaşma
10. Baklava ikram etmek	92-93	Türk kültür kodudur.	Türk kültür kodudur.	✓	Bayramlaşma
11. Anneler günü kutlaması	96	Türk kültür kodudur.	Türk kültür kodu değildir.	✗	Kutlamalar
12. Evlilik gününde hediye almak	96	Türk kültür kodu değildir.	Türk kültür kodudur.	✗	Kutlamalar
13. Hıdırellez kutlaması	102	Türk kültür kodudur.	Türk kültür kodudur.	✓	Kutlamalar
14. Yenge ile hitap etmek	106	Türk kültür kodudur.	Türk kültür kodudur.	✓	Aile yapısı ve ilişkiler
15. Kız kulesi	113	Türk kültür kodudur.	Türk kültür kodudur.	✓	Yöresel kültür
16. Boğaz'da yemek yemek	113	Türk kültür kodudur.	Türk kültür kodudur.	✓	Yöresel kültür
17. Sultanahmet Cami	113	Türk kültür kodudur.	Türk kültür kodudur.	✓	Yöresel kültür
18. Yerebatan Sarnıcı	113	Türk kültür kodudur.	Türk kültür kodudur.	✓	Yöresel kültür
19. Ayasofya Müzesi	113	Türk kültür kodudur.	Türk kültür kodudur.	✓	Yöresel kültür
20. Türkiye'de sadece yakın arkadaşlarla siyaset ve din konuşulması	122	Türk kültür kodudur.	Türk kültür kodudur.	✓	Politika

Güvenirlik Analizi	
Görüş Birliği (✓)	2986
Görüş Ayrılığı (✗)	527
Miles-Huberman Güvenirlik Analizi	~ %85,0

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde bulgular iki aşamalı bir yapı içinde sunulmuştur. İlk aşamada, A1-C1 düzeylerinde yer alan okuma metinlerinden elde edilen kültürel kodlara ilişkin örnekler verilmiş; böylece kodlamanın metinsel dayanakları görünür kılınmıştır. İkinci aşamada ise bu kodlar kitap setleri, düzeyler ve temalar bakımından tablolar aracılığıyla özetlenmiş ve elde edilen dağılımlar yorumlanmıştır. Bu nedenle bulgular bölümünde yalnızca betimsel veri aktarımı yapılmamış; kültürel kodların hangi temalarda yoğunlaştığı, hangi temalarda sınırlı kaldığı ve bu durumun kültür aktarımı bakımından ne anlama geldiği karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Bulguların sunumunda tekrar eden sayısal açıklamalardan kaçınılmış; frekans değerleri ilgili tablolarda verilmiş, metin içinde ise bu dağılımların kitap setleri, dil düzeyleri ve kültürel temalar açısından taşıdığı anlam üzerinde durulmuştur. Böylece bulgular, hem nitel kod örnekleriyle desteklenmiş hem de tablo temelli karşılaştırmalı yorumlarla güçlendirilmiştir.

3.1. A1 Düzeyi Kitaplarda Kültürel Kodların Analizi

Bu bölümde A1 düzeyindeki okuma metinlerinde yer alan kültürel kodlar kitap setleri ve temalar bakımından değerlendirilmiştir. A1 düzeyi, temel dil kullanımı ve başlangıç düzeyi iletişim becerileriyle ilişkili olduğu için bu düzeyde kültürel içeriğin daha çok gündelik yaşam pratikleri, temel sosyal davranışlar, aile ve yakın çevre ilişkileri, bayramlaşma, yeme-içme alışkanlıkları ve basit kültürel tanıtlar etrafında şekillenmesi beklenmektedir. Bu doğrultuda incelenen kitap setlerinde yer alan kültürel kodlar, AOBM'nin sosyokültürel bilgi sınıflandırması temel alınarak ana ve alt temalar altında ele alınmıştır. Ayrıca “başka ülkeler, devletler, halklar” temasına ilişkin kodlar

kültürlerarası içerik görünürlüğünü belirlemek amacıyla bağımsız olarak değerlendirilmiştir.

3.1.1. Günlük Yaşama İlişkin Kültür Aktarım Öğeleri

A1 düzeyinde günlük yaşam teması; yeme, içme, sofraya kültürü, bayramlar, çalışma zamanları ve alışkanlıkları ile boş zaman uğraşları alt temaları çerçevesinde incelenmiştir. Bu tema, öğrencinin hedef kültürde günlük karşılaşmaları, temel ihtiyaçları ve sosyal pratikleri anlaması bakımından önem taşımaktadır. Bu nedenle A1 düzeyinde günlük yaşam öğeleri yalnızca kelime öğretimi açısından değil, öğrencinin Türk kültürüne ait temel yaşam biçimlerini tanıması açısından da değerlendirilmiştir.

3.1.1.1. Yeme

Yeme alışkanlıkları, yemek adları ve yiyecek tercihleri kültür aktarımı bakımından önemli göstergeler arasında yer almaktadır. A1 düzeyinde incelenen kitap setlerinde yeme teması daha çok temel yiyecek adları, geleneksel yemekler, çorba, ana yemek, tatlı ve kahvaltılık kültürü üzerinden temsil edilmiştir. Bu düzeyde yeme temasına ilişkin kodlardan bazıları Tablo 3.1’de gösterilmiştir.

Tablo 3.1: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Yeme Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Mercimek çorbası, ezogelin çorbası, çoban salata, yaprak sarma, mantı, İzmir köfte ve yoğurt	H.A1,32; H.A1,61; H.A1,63; H.A1,64; H.A1,65	11
Yeni İstanbul	Kebap	İ.A1,58	1
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Ezogelin çorbası, yayla çorbası, mercimek çorbası, Adana kebabı, Urfa kebabı, pathıcan kebabı, baklava ve künefe	İz.A1,80	14
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Tarhana çorbası, mercimek çorbası, çoban salata, Adana kebabı, Urfa kebabı, yoğurt, baklava ve künefe	G.A1,32; G.A1,33; G.A1,34; G.A1,35; G.A1,56	24
Yedi İklim Türkçe	Kahvaltıda simit, ezogelin çorbası, düğün çorbası, lahmacun, Adana kebabı, baklava, cevizli lokum, lokma tatlısı ve börek	YİT.A1,23; YİT.A1,92; YİT.A1,112; YİT.A1,150; YİT.A1,156; YİT.A1,158; YİT.A1,166	16
Toplam			66

Tablo 3.1'e göre A1 düzeyinde yeme temasına ilişkin toplam 66 kültürel kod tespit edilmiştir. Bu temada en yüksek kod sayısı Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setinde yer almakta; onu Yedi İklim Türkçe, İzmir Yabancılar İçin Türkçe ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe setleri izlemektedir. Yeni İstanbul setinde ise yeme temasına ilişkin yalnızca bir kod bulunması, bu setin A1 düzeyinde yeme kültürünü diğer setlere göre daha sınırlı biçimde temsil ettiğini göstermektedir.

Yeme temasında en sık karşılaşılan kültürel öğeler çorba, kebab, yoğurt, tatlı ve kahvaltı ürünleri etrafında yoğunlaşmaktadır. Mercimek çorbası, ezogelin çorbası, tarhana çorbası, Adana kebabı, Urfa kebabı, baklava ve künefe gibi öğeler, Türk mutfak kültürünün temel ve tanıttıcı unsurları olarak A1 düzeyindeki metinlerde yer almıştır. Bu durum, başlangıç düzeyinde kültür aktarımının daha çok öğrencinin kolay tanıyabileceği somut ve gündelik kültürel öğeler üzerinden yapılandırıldığını göstermektedir.

A1 düzeyinde yeme temasına ilişkin kodların çoğunlukla yemek adlarıyla sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu durum, temel düzey için anlaşılabilir olmakla birlikte, yeme kültürünün yalnızca yiyecek adları üzerinden değil; sofranın düzeni, yemek zamanı, ikram geleneği, kahvaltının alışkanlığı ve yemeklerin sosyal bağlamı üzerinden de desteklenmesi gerektiğini göstermektedir. Bu nedenle A1 düzeyinde yeme teması, kültür aktarımı bakımından görünür olmakla birlikte, bazı kitap setlerinde daha çok adlandırma düzeyinde kalmakta; yemeklerin kültürel işlevi ve sosyal bağlamı sınırlı biçimde yansıtılmaktadır.

3.1.1.2. İçme

İçecekler ve içeceklerin tüketim biçimleri, gündelik yaşam kültürünün önemli göstergeleri arasında yer almaktadır. A1 düzeyinde içme temasında yer verilen bazı örnekler çay, Türk kahvesi, ayran, şalgam ve bazı alkollü içecekler üzerinden temsil edilmiştir. Bu düzeyde içme temasına ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.2'de gösterilmiştir.

Tablo 3.2: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin İçme Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Çay, Türk kahvesi, ayran ve şalgam	G.A1,33; G.A1,34 G.A1,35; G.A1,58; G.A1,70	7

Tablo 3.2: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin İçme Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Yedi İklim Türkçe	Çay, Türk kahvesi, ayran ve şalgam	YİT.A1,92; YİT.A1,150; YİT.A1,156; YİT.A1,166	5
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Ayran, çay, Türk kahvesi; şarap	İz.A1,80; İz.A1,85; İz.A1,63	4
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Ayran; bira	H.A1,60; H.A1,65	2
Yeni İstanbul	Çay	İ.A1,57	1
Toplam			19

Tablo 3.2’ye göre A1 düzeyinde içme temasına ilişkin toplam 19 kültürel kod tespit edilmiştir. Bu temada en yüksek kod sayısı Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setinde yer almakta; onu Yedi İklim Türkçe, İzmir Yabancılar İçin Türkçe, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ve Yeni İstanbul setleri izlemektedir. Yeni İstanbul setinde yalnızca çay örneğine yer verilmesi, bu sette A1 düzeyinde içme kültürünün daha sınırlı biçimde temsil edildiğini göstermektedir.

İçme temasında en sık karşılaşılan kültürel öğeler çay, Türk kahvesi, ayran ve şalgamdır. Bu içecekler, Türk gündelik yaşam kültürü ve sofrası alışkanlıkları bakımından tanıtıcı nitelik taşımaktadır. Özellikle çay ve Türk kahvesi, yalnızca birer içecek adı olarak değil, aynı zamanda misafirlik, sohbet, ikram ve gündelik sosyal etkileşimle ilişkili kültürel öğeler olarak değerlendirilebilir. Ancak A1 düzeyindeki metinlerde bu içeceklerin çoğunlukla adlandırma düzeyinde sunulduğu, kültürel bağlamlarının ise sınırlı biçimde açıklandığı görülmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde A1 düzeyinde içme teması, yeme temasına göre daha sınırlı temsil edilmiştir. Bu durum, başlangıç düzeyinde ders kitaplarının içecek kültürünü temel kelime öğretimi ve gündelik kullanım bağlamında ele aldığını göstermektedir. Bununla birlikte çay, Türk kahvesi, ayran ve şalgam gibi içeceklerin ikram kültürü, misafirlik, sofrası düzeni ve sosyal etkileşimle ilişkilendirilerek sunulması, kültür aktarımının daha işlevsel hâle gelmesine katkı sağlayabilir.

3.1.1.3. Sofra Kültürü

İçecekler ve içeceklerin tüketim biçimleri, gündelik yaşam kültürünün önemli göstergeleri arasında yer almaktadır. A1 düzeyinde içme temasında yer verilen bazı örnekler çay, Türk kahvesi, ayran, şalgam ve bazı alkollü içecekler üzerinden temsil

edilmiştir. Bu düzeyde içme temasına ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.2’de gösterilmiştir.

Tablo 3.3: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Sofra Kültürü Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Eller yıkanmadan sofraya oturulmaz.	İz.A1,84	1
Yeni İstanbul	Akşam eve gelen babayı bekleyerek aile bireylerinin birlikte yemek yemesi	İ.A1,48	1
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			2

Tablo 3.3’e göre A1 düzeyinde sofrası kültürü temasına ilişkin toplam 2 kültürel kod tespit edilmiştir. Bu kodlardan biri İzmir Yabancılar İçin Türkçe setinde, diğeri ise Yedi İklim Türkçe setinde yer almaktadır. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, Yeni İstanbul ve Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setlerinde ise A1 düzeyinde sofrası kültürü temasına ilişkin herhangi bir koda ulaşamamıştır.

İzmir Yabancılar İçin Türkçe setinde yer alan “eller yıkanmadan sofraya oturulmaz” ifadesi, sofrası kültürünü yalnızca yemek adlarıyla değil, yemek öncesi davranış ve temizlik alışkanlığıyla ilişkilendirmektedir. Yedi İklim Türkçe setinde ise aile bireylerinin akşam yemeğinde bir araya gelmesi, sofrası kültürünün aile içi birliktelik ve ortak zaman paylaşımıyla ilişkili yönünü göstermektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde A1 düzeyinde sofrası kültürü temasının oldukça sınırlı temsil edildiği görülmektedir. Yeme ve içme temalarında çeşitli yiyecek ve içecek adlarına yer verilmesine karşın, sofrası adabı, ikram düzeni, aileyle birlikte yemek yeme, yemek öncesi ve sonrası davranışlar gibi sofrası kültürünü sosyal bağlamıyla ortaya koyan ögeler sınırlı kalmıştır. Bu durum, A1 düzeyinde günlük yaşam temasının daha çok adlandırma düzeyinde sunulduğunu; sofrası kültürünün ise kültürel davranış ve sosyal pratik boyutuyla yeterince desteklenmediğini göstermektedir.

3.1.1.4. Bayramlar

Bayramlar, toplumların dinî, millî ve kültürel değerlerini görünür kılan önemli sosyal pratikler arasında yer almaktadır. A1 düzeyinde bayramlar teması; dinî bayramlar,

millî bayramlar, bayramlaşma, bayram ziyaretleri, bayramlık kıyafet giyme, harçlık verme, ikramda bulunma, el öpme ve toplu kutlama davranışları çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.4'te gösterilmiştir.

Tablo 3.4: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Bayramlar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap Seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı, bayram harçlığı, bayram şekeri, kolonya, baklava ve çeşitli yiyecekler ikram etme, el öpme, bayramlık kıyafet giyme, bayram ziyaretleri; 1 Mayıs İşçi Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 30 Ağustos Zafer Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı ve 15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günü; millî bayramlarda şiir okuma, gösteri yapma ve marş söyleme	İ.A1,92; İ.A1,93	31
Yedi İklim Türkçe	Ramazan Bayramı, bayramda erken kalkma, bayramlık giyme, büyüklerle bayramlaşma, bayram mesajları, bayram namazı, çikolata ve baklava ikramı, kahve ikramı, bayram harçlığı, el öpme ve özel kahvaltı	YİT.A1,48; YİT.A1,72; YİT.A1,99; YİT.A1,100; YİT.A1,166; YİT.A1,167; YİT.A1,168; YİT.A1,171; YİT.A1,172	25
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Ramazan Bayramınız mübarek olsun! Ramazan Bayramı'nda erken kalkma, bayram namazına gitme, bayramlaşma, özel kahvaltı yapma, bayramlık giyme, çocuklara şeker veya harçlık verme, akraba ve komşu ziyareti	G.A1,38; G.A1,96; G.A1,101; G.A1,102	7
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir	-	0
Toplam			63

Tablo 3.4'e göre A1 düzeyinde bayramlar temasına ilişkin toplam 63 kültürel kod tespit edilmiştir. Bu alt temada en yüksek kod sayısı Yeni İstanbul setinde yer almakta; onu Yedi İklim Türkçe ve Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setleri izlemektedir.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe setlerinde ise A1 düzeyinde bayramlar temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

Yeni İstanbul setinde bayramlar teması hem dinî hem de millî bayramlar üzerinden geniş biçimde ele alınmıştır. Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramı'nın yanı sıra 23 Nisan, 19 Mayıs, 30 Ağustos ve 29 Ekim gibi millî bayramlara da yer verilmesi, bu setin A1 düzeyinde bayramlar temasını yalnızca dinî ritüellerle sınırlı tutmadığını göstermektedir. Ayrıca bayram harçlığı, kolonya, bayram şekeri, baklava ikramı, el öpme ve bayram ziyaretleri gibi öğeler, bayramların gündelik yaşam ve sosyal ilişki boyutunu görünür kılmaktadır.

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe setlerinde ise bayramlar daha çok Ramazan Bayramı bağlamında ele alınmıştır. Bu setlerde bayram namazı, bayramlaşma, bayramlık giyme, çocuklara harçlık veya şeker verme, akraba ve komşu ziyareti, ikramda bulunma ve el öpme gibi kültürel davranışlar öne çıkmaktadır. Bu durum, A1 düzeyinde bayramlar temasının öğrenciye yalnızca bayram adlarını öğretmekle sınırlı kalmadığını; aynı zamanda bayram günlerinde sergilenen sosyal davranışları ve kültürel ritüelleri de tanıttığını göstermektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde bayramlar teması, A1 düzeyinde kültür aktarımı bakımından güçlü bir alt tema olarak görünmektedir. Ancak bu güçlü temsil bütün kitap setlerine eşit biçimde dağılmamıştır. Yeni İstanbul, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe setlerinde bayram kültürü çeşitli öğelerle desteklenirken, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe setlerinde bu temaya ilişkin kod bulunmaması, A1 düzeyinde bayramlar temasının kitap setleri arasında dengeli biçimde yapılandırılmadığını göstermektedir.

3.1.1.5. Çalışma Zamanları ve Alışkanlıkları

Çalışma zamanları ve alışkanlıkları, toplumların gündelik yaşam düzenini ve iş yaşamına ilişkin kültürel pratiklerini yansıtan göstergeler arasında yer almaktadır. A1 düzeyinde bu alt tema; mağazaların açılış saatleri, işin başlama ve bitiş zamanı ile bireylerin günlük çalışma düzenleri üzerinden değerlendirilmiştir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.5'te gösterilmiştir.

Tablo 3.5: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Çalışma Zamanları ve Alışkanlıkları Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Türkiye’de mağazaların genellikle 09.00’da açılması, kapalı gün bulunmaması, hafta sonu mağazaların kalabalık olması; işin 09.00’da başlayıp 18.00’de bitmesi	İ.A1,46; İ.A1,59; İ.A1,88	2
Yedi İklim Türkçe	Murat’ın 08.30’da işe başlayıp 19.00’da çıkması; Ayla’nın 17.00’de işten çıkması; öğretmen Mehmet Bey’in her sabah 07.30’da işe gitmesi	YİT.A1,58; YİT.A1,59; YİT.A1,79	3
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir	-	0
Toplam			5

Tablo 3.5’e göre A1 düzeyinde çalışma zamanları ve alışkanlıkları temasına ilişkin toplam 5 kültürel kod tespit edilmiştir. Bu kodların 2’si Yeni İstanbul setinde, 3’ü ise Yedi İklim Türkçe setinde yer almaktadır. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, İzmir Yabancılar İçin Türkçe ve Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setlerinde ise A1 düzeyinde bu alt temaya ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşamamıştır.

Yeni İstanbul setinde çalışma zamanları daha çok mağazaların açılış saatleri, hafta sonu alışveriş yoğunluğu ve işin başlama-bitiş saatleri üzerinden temsil edilmiştir. Yedi İklim Türkçe setinde ise bireylerin günlük çalışma düzenlerine yer verilmiş; farklı meslek veya kişiler üzerinden işe başlama ve işten çıkma saatleri gösterilmiştir. Bu örnekler, A1 düzeyinde çalışma yaşamının öğreniciye temel zaman ifadeleriyle birlikte gündelik hayat bağlamında sunulduğunu göstermektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde çalışma zamanları ve alışkanlıkları alt temasının A1 düzeyinde sınırlı temsil edildiği görülmektedir. Bu alt tema, öğrencinin hedef kültürde günlük zaman düzenini, çalışma hayatının temel ritmini ve alışveriş alışkanlıklarını anlaması bakımından işlevsel olmasına rağmen, incelenen kitap setlerinin yalnızca ikisinde yer almıştır. Bu durum, A1 düzeyinde gündelik yaşam temasının yeme,

içme ve bayramlar gibi daha görünür kültürel ögeler etrafında yoğunlaştığını; çalışma yaşamına ilişkin kültürel içeriklerin ise daha sınırlı kaldığını göstermektedir.

3.1.1.6. Boş Zaman Uğraşları (Hobiler, Spor, Okuma Alışkanlıkları, Medya)

Boş zaman uğraşları; bireylerin gündelik yaşam tercihlerini, sosyal katılım biçimlerini, ilgi alanlarını ve kültürel tüketim alışkanlıklarını yansıtan önemli göstergeler arasında yer almaktadır. A1 düzeyinde bu alt tema; hobiler, spor etkinlikleri, okuma alışkanlıkları, medya kullanımı, sosyal etkinlikler ve açık hava faaliyetleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.6'da gösterilmektedir.

Tablo 3.6: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Boş Zaman Uğraşları Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap Seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Kitap okuma, film izleme, sohbet etme, gazete okuma, internete girme, sinemaya gitme, spor yapma, gezme, arkadaşlarla buluşma, alışveriş yapma, futbol oynama, gitar çalma, bilgisayar oyunu oynama, konsere gitme, fotoğraf çekme, yürüyüş yapma, telefonla vakit geçirme, resim yapma, anne ve babaya yardım etme	İ.A1,51; İ.A1,55; İ.A1,58; İ.A1,59; İ.A1,61; İ.A1,65; İ.A1,106; İ.A1,109; İ.A1,111	38
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Resim yapma, spor yapma, koşu, bisiklete binme, kitap okuma, TV seyretme, basketbol oynama, yüzme, film izleme, sinemaya gitme, müzik dinleme, bara gitme	İz.A1,3; İz.A1,22; İz.A1,24; İz.A1,25; İz.A1,26; İz.A1,29; İz.A1,48; İz.A1,49; İz.A1,57; İz.A1,60	25
Yedi İklim Türkçe	Basketbol oynama, spor yapma, dizi izleme, balık tutma, yüzme, fotoğraf çekme, doğa yürüyüşü yapma, bisiklete binme, piknik yapma	YİT.A1,46; YİT.A1,58; YİT.A1,59; YİT.A1,111; YİT.A1,112; YİT.A1,128; YİT.A1,131; YİT.A1,156	11
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Spor yapma, koşma, arkadaşlarla buluşma, alışveriş yapma, sinemaya veya tiyatroya gitme, yüzme, dans etme, gezme, balık tutma	G.A1,26; G.A1,73; G.A1,105	9

Tablo 3.6: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Boş Zaman Uğraşları Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Tenis, doğa yürüyüşleri, dağcılık, fotoğrafçılık, balık avlama, bulmaca oluşturma, ipek ve boncuktan eşyalar yapma	H.A1,30; H.A1,31; H.A1,39	7
Toplam			90

Tablo 3.6'ya göre A1 düzeyinde boş zaman uğraşları temasına ilişkin toplam 90 kültürel kod tespit edilmiştir. Bu alt temada en yüksek kod sayısı Yeni İstanbul setinde yer almakta; onu İzmir Yabancılar İçin Türkçe, Yedi İklim Türkçe, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe setleri izlemektedir. Bütün kitap setlerinde bu temaya ilişkin kod bulunması, boş zaman uğraşlarının A1 düzeyinde günlük yaşam kültürünü temsil eden yaygın bir içerik alanı olduğunu göstermektedir.

Boş zaman uğraşları temasında kitap okuma, film izleme, spor yapma, yürüyüş, yüzme, bisiklete binme, fotoğraf çekme, arkadaşlarla buluşma, alışveriş yapma, sinemaya gitme ve piknik yapma gibi gündelik etkinlikler öne çıkmaktadır. Bu etkinliklerin büyük bölümü öğrencinin günlük yaşamda kolaylıkla karşılaşılabileceği somut eylemlerden oluşmaktadır. Bu nedenle boş zaman uğraşları, A1 düzeyinde hem temel fiil ve kelime öğretimini destekleyen hem de hedef kültürde gündelik yaşamın nasıl düzenlendiğine ilişkin ipuçları sunan işlevsel bir tema olarak değerlendirilebilir.

Yeni İstanbul ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe setlerinde boş zaman uğraşlarının daha çeşitli biçimde temsil edildiği görülmektedir. Bu setlerde sosyal etkinlikler, spor faaliyetleri, medya kullanımı, kültürel etkinlikler ve bireysel hobiler birlikte yer almaktadır. Yeni Hitit, Gazi Üniversitesi ve Yedi İklim Türkçe setlerinde ise kod sayısı daha sınırlı olmakla birlikte doğa yürüyüşü, balık tutma, piknik, spor yapma ve sinemaya gitme gibi gündelik yaşamla ilişkili etkinliklere yer verilmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde boş zaman uğraşları, A1 düzeyinde günlük yaşam temasının en görünür alt boyutlarından biridir. Bu durum, başlangıç düzeyindeki öğrencilere hedef kültürü tanıtırken gündelik yaşam pratiklerinin, sosyal etkinliklerin ve bireysel ilgi alanlarının önemli bir aktarım alanı olarak kullanıldığını göstermektedir. Bununla birlikte bazı kitap setlerinde boş zaman uğraşları yalnızca etkinlik adları düzeyinde sunulmakta; bu etkinliklerin Türk toplumundaki sosyal bağlamı, aile veya arkadaş ilişkileriyle bağlantısı ve kültürel anlamı sınırlı biçimde açıklanmaktadır.

3.1.2. Türk İnsanın Yaşam Koşulları

Bu bölümde A1 düzeyinde Türk İnsanın Yaşam Koşulları teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Alt temalar, kod bulunan kitap setleri ve kültürel öge örnekleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.1.2.1. Yaşam Standardı

Yaşam Standardı, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir.

A1 düzeyinde yaşam standardı temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır. Bu durum, ilgili alt temanın incelenen okuma metinlerinde kültür aktarımı bakımından sınırlı kaldığını göstermektedir.

3.1.2.2. Ev Ortamı

Ev Ortamı, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.7'de gösterilmiştir.

Tablo 3.7: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Ev Ortamı Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Ev ortamı temasında, salon ve mutfak ayrı bir şekilde ortaya koyulmuştur.	İz.A1,44	1
Yedi İklim Türkçe	Ev ortamı temasında, salon ve mutfak ayrı bir şekilde ortaya koyulmuştur.	YİT.A1,39	1
Yeni İstanbul	Ev ortamı temasında, salon ve mutfak ayrı bir şekilde ortaya koyulmuştur.	İ.A1,23	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			3

Ev Ortamı başlığının A1 düzeyindeki karşılığı 3 koddur. A1 düzeyindeki ev ortamı içeriği 3 sete yayılmış; Gazi ve Yeni Hitit bu başlıkta yer almamıştır. A1 düzeyinde ev ortamı için en yüksek sayı Yedi İklim, Yeni İstanbul ve İzmir tarafından paylaşılmaktadır; her birinde 1 kod vardır.

Üç sette de aynı örneğin, salon ile mutfakın ayrı bölümler olarak gösterilmesinin kodlanması dikkat çekicidir. Çeşitlilik görüntüsü veren dağılımın altında gerçekte tek bir mekânsal ayırım tekrarlanmaktadır.

3.1.2.3. Sosyal Güvence

A1 düzeyinde sosyal güvence temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşamamıştır.

3.1.3. Kişiler Arası İlişkiler

Bu bölümde A1 düzeyinde Kişiler Arası İlişkiler teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Alt temalar, kod bulunan kitap setleri ve kültürel öge örnekleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.1.3.1. Sınıfsal Yapı ve Sosyal Gruplar Farklı Cinsiyetler Arası İlişkiler (Erkek-Kadın Yaklaşma Derecesi)

A1 düzeyinde sınıfsal yapı ve sosyal gruplar farklı cinsiyetler arası ilişkiler temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşamamıştır.

3.1.3.2. Aile Yapıları ve İlişkileri

Aile Yapıları ve İlişkileri, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.8'de gösterilmiştir.

Tablo 3.8: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Aile Yapıları ve İlişkileri Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Bazı öğrencilerin öğrencilikte aileleri ile aynı evde kaldığından bahsedilmiştir. Türkiye'de büyük aile sayısının çokluğuna değinilerek günümüzde bu sayının azaldığı belirtilmiştir. Ayrıca amcanın eşine "yenge" diye hitap edildiği görülmektedir.	İ.A1,64; İ.A1,84; İ.A1,106	3
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Misafir gelen bir evin çocuğunun ailesine karşı çıktığı görülmektedir. Kola ve kek almaya gitmek için kendi küçüğüne söylenilmesini teklif eden çocuk, annesinin ısrarı sonucu gitmeye razı olmaktadır. Ayrıca "enişte" hitabı Türk kültürüne has bir kod olarak değerlendirilmiştir.	İz.A1,53; İz.A1,70	2

Tablo 3.8: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Aile Yapıları ve İlişkileri Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Yedi İklim Türkçe	"Enişte" ve "yenge" kelimelerinin kullanıldığı görülmüştür. Bu akrabalık ilişkisi diğer dillerde farklı bir kelime ile karşılanmayabilir. Başka bir kesitte büyük bir aileye sahip olduğunu ifade eden genç, aile bireyleri ile yakın ilişki kurduğunu belirtmiştir.	YİT.A1,36; YİT.A1,52; YİT.A1,89	3
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Ailede birliktelik içinde kahvaltı yapıldığı sunulmuştur. Aile bireylerinin birlikte kahvaltı yapmasının önemsendiği ortaya koyulmuştur.	G.A1,68	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			9

A1 düzeyinde aile yapıları ve ilişkileri başlığı altında toplam 9 kod bulunmaktadır. A1 düzeyindeki aile yapıları ve ilişkileri içeriği 4 sete yayılmış; Yeni Hitit bu başlıkta yer almamıştır. A1 düzeyinde aile yapıları ve ilişkileri için en yüksek sayı Yedi İklim ve Yeni İstanbul tarafından paylaşılmaktadır; her birinde 3 kod vardır.

Yedi İklim'de öne çıkan içerik şudur: "enişte" ve "yenge" kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir. Başka bir kesitte büyük bir aileye sahip olduğunu ifade eden genç, aile bireyleri ile yakın ilişki kurduğunu belirtmiştir. Yeni İstanbul, bu başlığı şu örneklerle kurar: Bazı öğrencilerin öğrencilikte aileleri ile aynı evde kaldığından söz edilir. Türkiye'de büyük aile sayısının çokluğuna değinilerek günümüzde bu sayının azaldığı belirtilir. Ayrıca amcanın eşine "yenge" diye hitap edildiği görülür.

İzmir'de içerik şu unsurlardan oluşur: Misafir gelen bir evin çocuğunun ailesine karşı çıktığı görülür. Kola ve kek almaya gitmek için kendi küçüğüne söylenilmesini teklif eden çocuk, annesinin ısrarı sonucu gitmeye razı olmaktadır. Ayrıca "enişte" hitabı Türk kültürüne has bir kod olarak değerlendirilir. Gazi'de konu şu çerçevede işlenir: Ailede birliktelik içinde kahvaltı yapıldığı sunulur. Aile bireylerinin birlikte kahvaltı yapmasının önemsendiği gösterilir.

Yeni İstanbul ile Yedi İklim'de 'yenge' ve 'enişte' gibi akrabalık terimleri öne çıkarken Gazi'deki birlikte kahvaltı örneği aileyi söz varlığından çok ortak pratik üzerinden tanımlar.

3.1.3.3. Nesiller Arası İlişkiler

Nesiller Arası İlişkiler, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.9'da gösterilmiştir.

Tablo 3.9: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Nesiller Arası İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Ben çocukken her şey daha güzeldi. Şimdiki çocuklar gibi internetimiz, cep telefonumuz yoktu ama yine de çok mutluyduk. Şimdi bilgisayarlar, televizyonlar, cep telefonları var..." ifadeleri nesiller arasındaki farkı ortaya koymaktadır. Buna göre şanslı nesil; arkadaşlık bağları olan, genellikle dışarda vakit geçiren, oyunlar kuran ve oynayan nesildir.	H.A1,56; H.A1,57	4
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Evde yalnız yaşayan, bu nedenle kendisine hastayken çorba yapacak biri bulamayan bir karakter vardır. Bu ifade nesiller arası ilişkinin zayıflığını ortaya koymaktadır. Başka bir örnekte bir anne yemek için çocuğunu eve çağırılmaktadır; sofrası nesilleri bir araya getiren yapı konumundadır.	İz.A1,64; İz.A1,84	2
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			6

Tablo 3.9, A1 düzeyindeki nesiller arası ilişkiler içeriğini 6 kodla göstermektedir. Nesiller Arası İlişkiler kodları Yeni Hitit (4) ve İzmir (2) arasında dağılmış; diğer üç set bu başlığın dışında kalmıştır.

Yeni Hitit, bu başlığı şu örneklerle kurar: Ben çocukken her şey daha güzeldi. Şimdiki çocuklar gibi internetimiz, cep telefonumuz yoktu ama yine de çok mutluyduk. Şimdi bilgisayarlar, televizyonlar, cep telefonları var." ifadeleri nesiller arasındaki farkı

ortaya koymaktadır. Buna göre şanslı nesil; arkadaşlık bağları olan, genellikle dışarda vakit geçiren, oyunlar kuran ve oynayan nesildir.

İzmir'de içerik şu unsurlardan oluşur: Evde yalnız yaşayan, bu nedenle kendisine hastayken çorba yapacak biri bulamayan bir karakter vardır. Bu ifade nesiller arası ilişkinin zayıflığını ortaya koymaktadır. Başka bir örnekte bir anne yemek için çocuğunu eve çağırmaktadır; sofrası nesilleri bir araya getiren yapı konumundadır.

Yeni Hitit'in teknoloji öncesi çocukluğu daha mutlu gösteren anlatısı açık bir kuşak nostaljisi taşır. İzmir'deki yalnız yaşayan hasta karakter ise kuşak bağının zayıflamasını bakım eksikliği üzerinden hissettirir.

3.1.3.4. İş Ortamındaki İlişkiler

İş Ortamındaki İlişkiler, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.10'da gösterilmiştir.

Tablo 3.10: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin İş Ortamındaki İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Hastalanan bir çalışan önce patrona ileti göndermektedir.	İz.A1,64	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			1

İş Ortamındaki İlişkiler, A1 düzeyinde 1 kodla karşılık bulmuştur. İş Ortamındaki İlişkiler temasını beş set arasında yalnız İzmir işlemiş ve 1 kodla temsil etmiştir.

Tek kodun, hastalanan çalışanın patronuna ileti göndermesiyle sınırlı olması iş ilişkisinin yalnızca izin ve bildirim hiyerarşisi üzerinden görünmesine yol açmıştır.

3.1.3.5. Etnik ve Diğer Halklar Arasındaki İlişkiler

A1 düzeyinde etnik ve diğer halklar arasındaki ilişkiler temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.1.3.6. Politik ve Dinî Gruplar

A1 düzeyinde politik ve dinî gruplar temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.1.4. Değerler, İnançlar ve Tutumlar

Bu bölümde A1 düzeyinde Değerler, İnançlar ve Tutumlar teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Alt temalar, kod bulunan kitap setleri ve kültürel öge örnekleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.1.4.1. Sınıfsal Yapı

A1 düzeyinde sınıfsal yapı temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.1.4.2. Meslek Grupları

Meslek Grupları, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.11'de gösterilmiştir.

Tablo 3.11: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Meslek Grupları Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Öğretmen, doktor, polis, hemşire, usta, bakırcılık, habercilik (ulak) meslekleri geçmektedir. Haberciliğin Osmanlı döneminde Türkler için önemli olduğundan söz edilmiştir.	YİT.A1,100; YİT.A1,109; YİT.A1,152	7
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Antikacı, pilot, kurye, garson, doktor, ev hanımı meslekleri tanıtılmıştır.	H.A1,25; H.A1,30; H.A1,31	6
Yeni İstanbul	Öğretmen, ev hanımı, öğrenci, garson, hemşire, doktor meslekleri tanıtılmıştır.	İ.A1,51; İ.A1,58; İ.A1,106	6
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Ressam, hostes, ev hanımı, iş adamı meslek grupları yer almaktadır. Ev hanımları için oluşturulan pankartlardaki "çalışmak istiyoruz" gibi talepler dikkat çekmektedir.	İz.A1,3; İz.A1,22; İz.A1,87; İz.A1,88	4
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Mimarlık mesleği hakkında bilgi tespit edilmiştir.	-	1
Toplam			24

A1 düzeyinin meslek grupları verisi toplam 24 koddan oluşmaktadır. A1 düzeyindeki meslek grupları içeriği beş setin tamamında karşılık bulmuş, ancak eşit dağılmamıştır. Tablonun en geniş satırı 7 kodla Yedi İklim setine, ikinci geniş satırı 6 kodla Yeni Hitit setine aittir.

Yedi İklim'de konu şu çerçevede işlenir: Öğretmen, doktor, polis, hemşire, usta, bakırcılık, habercilik (ulak) meslekleri geçer. Haberciliğin Osmanlı döneminde Türkler için önemli olduğundan söz edilir.

Yeni Hitit satırında ağırlık şu örneklerdedir: Antikacı, pilot, kurye, garson, doktor, ev hanımı meslekleri tanıtılır. Yeni İstanbul, diğer setlerden şu içerikle ayrılır: Öğretmen, ev hanımı, öğrenci, garson, hemşire, doktor meslekleri tanıtılır. İzmir'de tabloya yansıyan başlıca unsurlar şöyledir: Ressam, hostes, ev hanımı, iş adamı meslek grupları yer alır. Ev hanımları için oluşturulan pankartlardaki "çalışmak istiyoruz" gibi talepler dikkat çekmektedir. Gazi'de seçilen örnekler şu ekseninde toplanır: Mimarlık mesleği hakkında bilgi bulunur.

Yedi İklim'in bakırcılık ve ulaklık gibi tarihsel meslekleri, İzmir'in ev kadınlarının çalışma talebini gündeme getirmesi diğer setlerdeki düz meslek listelerinden ayrılır.

3.1.4.3. Varlık

A1 düzeyinde varlık temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.1.4.4. Yöresel Kültür

Yöresel Kültür, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.12'de gösterilmiştir.

Tablo 3.12: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Yöresel Kültür Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Ankara'da Anıtkabir, Kızılay Meydanı, Hacı Bayram Veli'nin türbesi, Kızılcahamam, Soğuksu Millî Parkı; İstanbul'da Topkapı Sarayı, Taksim, Adalar; Nevşehir'de Kapadokya, Peri Bacaları; Ağrı'da Ağrı Dağı; Karabük'te Safranbolu; Bartın'da Amasra; Bolu'da Gerede; Doğu Karadeniz'de Sümela Manastırı, Fırtına Vadisi, Uzungöl, Ayder Yaylası yöresel kültürel öğelerdir.	YİT.A1,85; YİT.A1,91; YİT.A1,102; YİT.A1,124; YİT.A1,128; YİT.A1,134; YİT.A1,156; YİT.A1,157; YİT.A1,158; YİT.A1,159; YİT.A1,162; YİT.A1,163; YİT.A1,165	19

Tablo 3.12: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Yöresel Kültür Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Samsun'da küçük bir sahil köyünden bahsedilmiş; şehrin köye göre daha kalabalık ve gürültülü olduğu vurgulanmıştır. İstanbul'da adalara vapur seferlerine değinilmiş; Sultanahmet Meydanı ve Parkı, Ayasofya Müzesi, Yerebatan Sarnıcı, Gülhane Parkı, Topkapı Sarayı verilmiştir. Ankara'da Anıtkabir tanıtılmış; İstiklal Kulesi, Hürriyet Kulesi, Aslanlı Yol, Kurtuluş Savaşı Müzesi kısaca anlatılmıştır. Nevşehir Kapadokya, Peri Bacaları ve Tuz Gölü diğer yöresel kültür kodlarıdır.	G.A1,82; G.A1,84; G.A1,87	15
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Köy hayatı ve şehir hayatı anlatılmış; haftada bir gün şehre inip pazarda organik ürünlerini satan bir aile tablosu çizilmiştir. Şehir hayatında trafik gibi sebepler dezavantaj, hastane, banka, üniversite gibi mekânlar avantaj olarak vurgulanmıştır. İstanbul en çok bahsedilen şehirdir: üç büyük köprünün (Boğaz, Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim) Asya ve Avrupa kıtalarını birbirine bağladığı anlatılmış; turistlerin vapurla Boğaz'ı gezdiği, Kapalıçarşı'da alışveriş yaptığı, Adalar'da faytona bindiği ortaya koyulmuştur. Ayasofya Müzesi, Kız Kulesi, Dolmabahçe ve Çırağan sarayları, Topkapı Sarayı, Rumeli Hisarı, Galata Kulesi, Haydarpaşa Tren Garı yöreye ait öğelerdir.	H.A1,28; H.A1,32; H.A1,42; H.A1,46	15
Yeni İstanbul	İstanbul yöresine ait önemli yerler verilmiştir. Ayasofya Müzesi, Taksim, Kız Kulesi, Yerebatan Sarnıcı, Sultanahmet Cami, Boğaz'da yemek, Kapalı Çarşı bu yöreye ait kodlardır.	İ.A1,22; İ.A1,113	7
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kapadokya'ya ait Avanos'ta saksı yapma, Peri Bacaları, taş evler, şarap içme, Göreme, halı dokuma, Derinkuyu kodları tespit edilmiştir.	İz.A1,63	7
Toplam			63

Tablo 3.12'de görüldüğü üzere A1 düzeyinde yöresel kültür için 63 kültürel öge kaydedilmiştir. A1 düzeyindeki yöresel kültür içeriği beş setin tamamında karşılık

bulmuş, ancak eşit dağılmamıştır. İlk sırada 19 kodla Yedi İklim, ardından 15 kodla Gazi yer alır.

Yedi İklim satırında ağırlık şu örneklerdedir: Ankara'da Anıtkabir, Kızılay Meydanı, Hacı Bayram Veli'nin türbesi, Kızılcahamam, Soğuksu Millî Parkı; İstanbul'da Topkapı Sarayı, Taksim, Adalar; Nevşehir'de Kapadokya, Peri Bacaları; Ağrı'da Ağrı Dağı; Karabük'te Safranbolu; Bartın'da Amasra; Bolu'da Gerede; Doğu Karadeniz'de Sümela Manastırı, Fırtına Vadisi, Uzungöl, Ayder Yaylası yöresel kültürel öğelerdir.

Gazi, diğer setlerden şu içerikle ayrılır: Samsun'da küçük bir sahil köyünden bahsedilmiş; şehrin köye göre daha kalabalık ve gürültülü olduğu vurgulanır. İstanbul'da adalara vapur seferlerine değinilmiş; Sultanahmet Meydanı ve Parkı, Ayasofya Müzesi, Yerebatan Sarnıcı, Gülhane Parkı, Topkapı Sarayı verilmiştir. Yeni Hitit'te tabloya yansıyan başlıca unsurlar şöyledir: Köy hayatı ve şehir hayatı anlatılmış; haftada bir gün şehre inip pazarda organik ürünlerini satan bir aile tablosu çizilmiştir. Şehir hayatında trafik gibi sebepler dezavantaj, hastane, banka, üniversite gibi mekânlar avantaj olarak vurgulanır. Yeni İstanbul'da seçilen örnekler şu ekseninde toplanır: İstanbul yöresine ait önemli yerler verilmiştir. Ayasofya Müzesi, Taksim, Kız Kulesi, Yerebatan Sarnıcı, Sultanahmet Cami, Boğaz'da yemek, Kapalı Çarşı bu yöreye ait kodlardır. İzmir'de öne çıkan içerik şudur: Kapadokya'ya ait Avanos'ta saksı yapma, Peri Bacaları, taş evler, şarap içme, Göreme, halı dokuma, Derinkuyu kodları bulunur.

Yedi İklim ve Gazi geniş bir şehir coğrafyası kurarken Yeni İstanbul İstanbul merkezli, İzmir ise Kapadokya merkezli bir görünüm sunar.

3.1.4.5. Güvenlik

A1 düzeyinde güvenlik temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.1.4.6. Kurumlar

Kurumlar, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.13'te gösterilmiştir.

Tablo 3.13: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Kurumlar Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	TEMA Vakfı, T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, T.C. Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü, T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bahsedilen kurumlar arasındadır.	H.A1,42; H.A1,83	5
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			5

A1 düzeyindeki kitap setlerinde kurumlar için toplam 5 kod kaydedilmiştir. A1 düzeyinde bu başlığın tek kaynağı Yeni Hitit setidir (5 kod); kalan setlerde karşılık yoktur.

Yeni Hitit, diğer setlerden şu içerikle ayrılır: TEMA Vakfı, T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, T.C. Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü, T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bahsedilen kurumlar arasındadır. Kurumların çoğunun bakanlık ya da genel müdürlük olması, kurumsal hayatı belirgin biçimde resmî devlet yapısı üzerinden göstermektedir.

3.1.4.7. Gelenek ve Sosyal Dönüşüm

Gelenek ve Sosyal Dönüşüm, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.14'te gösterilmiştir.

Tablo 3.14: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Gelenek ve Sosyal Dönüşüm Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Şimdiki çocuklarla geçmişte çocukluk yaşayan insanların mukayesesi yapılmış olup kendi dönemlerindeki çocukluğu daha şanslı bulan bir nesilden bahsedilmiştir. Bu durum çocukluğun dönem olarak değişimini ortaya koymuştur.	H.A1,56	1

Tablo 3.14: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Gelenek ve Sosyal Dönüşüm Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			1

Bu tabloda A1 düzeyine ait gelenek ve sosyal dönüşüm içeriği 1 kodla temsil edilmektedir. Gelenek ve Sosyal Dönüşüm temasını beş set arasında yalnız Yeni Hitit işlemiş ve 1 kodla temsil etmiştir.

Sosyal dönüşümün yalnızca 'şimdiki çocuklar' ile geçmiş çocukluğun karşılaştırılmasına indirgenmesi, temayı geniş toplumsal değişimden çok kuşak nostaljisi düzeyinde bırakmıştır.

3.1.4.8. Önemli Tarihî Kişiler, Olaylar

Önemli Tarihî Kişiler, Olaylar; A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.15'te gösterilmiştir.

Tablo 3.15: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Önemli Tarihî Kişiler, Olaylar Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Nene Hatun ve Hacı Bayram Veli adı geçen önemli kişiler arasındadır. Hacı Bayram Veli'nin iyi bir eğitim alması; Kur'an-ı Kerim, matematik, felsefe, Arapça, Farsça, edebiyat gibi çeşitli dersler okuması bu zatın neden önemli addedildiğini ortaya koymaktadır.	YİT.A1,70; YİT.A1,91	2
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Atatürk adı geçen önemli kişiler arasındadır.	İz.A1,77	1
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Genç Osman isim olarak geçmektedir.	G.A1,59	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			4

Önemli Tarihî Kişiler, Olaylar başlığının A1 düzeyindeki karşılığı 4 koddur. A1 düzeyindeki önemli tarihî kişiler, olaylar içeriği 3 sete yayılmış; Yeni Hitit ve Yeni İstanbul bu başlıkta yer almamıştır.

Yedi İklim'de seçilen örnekler şu ekseninde toplanır: Nene Hatun ve Hacı Bayram Veli adı geçen önemli kişiler arasındadır. Hacı Bayram Veli'nin iyi bir eğitim alması; Kur'an-ı Kerim, matematik, felsefe, Arapça, Farsça, edebiyat gibi çeşitli dersler okuması bu zatın neden önemli addedildiğini ortaya koymaktadır. Gazi'de öne çıkan içerik şudur: Genç Osman isim olarak geçer. İzmir setinin A1 düzeyinde adı geçen tek önemli tarihi kişi Atatürk'tür.

Nene Hatun, Hacı Bayram Veli, Atatürk ve Genç Osman aynı başlıkta buluşsa da yalnız Hacı Bayram Veli'nin neden önemli olduğu açıklanmıştır. Diğer üç isim, bağlam kurulmadan tarihî birer işaret olarak kalmaktadır.

3.1.4.9. Azınlıklar

A1 düzeyinde azınlıklar temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.1.4.10. Millî Kimlik

Millî Kimlik, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.16'da gösterilmiştir.

Tablo 3.16: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Millî Kimlik Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Millî gurur vesilesi olarak Kenan Sofuoğlu'na yer verilmiştir.	YİT.A1,126	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			1

A1 düzeyinde millî kimlik başlığında, incelenen kitap setlerinde yalnızca Yedi İklim Türkçe setinde 1 kod tespit edilmiştir. Millî kimliğin yalnızca motosiklet sporcusu

Kenan Sofuoğlu ile temsil edilmesi, millî kimlik temasının güncel bir örnekle gösterilmesi açısından dikkat çekici olarak değerlendirilmektedir.

3.1.4.11. Başka Ülkeler, Devletler, Halklar

Başka Ülkeler, Devletler, Halklar; A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu bölüm çalışmada bütünlüğü bozmadan incelense de sonuç kısmında ayrı bir başlıkta değerlendirilmiştir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.17'de gösterilmiştir.

Tablo 3.17: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Başka Ülkeler, Devletler, Halklar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Rusya, Brezilya, Japonya, İtalya/Roma, Irak/Bağdat, Güney Kore/Seul, Özbekistan/Buhara, Çin, Fransa, Arabistan'dan söz edilmiştir. Kiminin mevsimlerinden, kiminin yiyeceklerinden, kiminin genel şehir özelliklerinden bahsedilmiştir.	H.A1,26; H.A1,44; H.A1,68	32
Yeni İstanbul	Japonya, Amerika, İspanya/Bunol, Hindistan, Arabistan, İngiltere, Mısır, Rusya/Moskova, Fransa/Paris, Almanya, Gana bahsedilen başka ülke ve milletlerdir. Bu ülkelerdeki aile yapısı, festivaller, genel konuşma kuralları, çalışma zamanları, ev ortamı konularına değinilmiştir.	İ.A1,46; İ.A1,58; İ.A1,64; İ.A1,84; İ.A1,102; İ.A1,122	13
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	İtalyan bir kişi hobileri ve boş zaman alışkanlıklarını ifade etmiştir.	İz.A1,41	1
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			46

Tablo 3.17, A1 düzeyindeki başka ülkeler, devletler, halklar içeriğini 46 kodla göstermektedir. A1 düzeyindeki başka ülkeler, devletler, halklar içeriği 3 sete yayılmış; Yedi İklim ve Gazi bu başlıkta yer almamıştır. Yoğunluk Yeni Hitit setindedir (32 kod); en yakın sırada Yeni İstanbul 13 kod taşır.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe setinde Rusya, Brezilya, Japonya, İtalya/Roma, Irak/Bağdat, Güney Kore/Seul, Özbekistan/Buhara, Çin, Fransa, Arabistan'dan söz edilir.

Kitapta yer alan okuma metinlerinde bu örneklerden bazılarının mevsimlerinden, yiyeceklerinden ve şehirlerin genel özelliklerinden söz edilir.

Yeni İstanbul'da içerik şu unsurlardan oluşur: Japonya, Amerika, İspanya/Bunol, Hindistan, Arabistan, İngiltere, Mısır, Rusya/Moskova, Fransa/Paris, Almanya, Gana bahsedilen başka ülke ve milletlerdir. Bu ülkelerdeki aile yapısı, festivaller, genel konuşma kuralları, çalışma zamanları, ev ortamı konularına değinilir. İzmir'de konu şu çerçevede işlenir: İtalyan bir kişi hobileri ve boş zaman alışkanlıklarını ifade etmiştir.

Yeni Hitit ile Yeni İstanbul çok sayıda ülkeye açılır; ancak yaklaşım aynı değildir. Yeni Hitit çoğunlukla mevsim, yiyecek ve şehir özelliklerini sıralarken Yeni İstanbul aile, festival, konuşma ve çalışma alışkanlıklarına da girerek ülke adlarını gündelik hayatla ilişkilendirir.

3.1.4.12. Politika

Politika, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.18'de gösterilmiştir.

Tablo 3.18: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Politika Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Türkiye'de insanların siyaset ve din konularında farklı düşünceleri olduğu ve bu nedenle Türkiye'de genellikle yakın arkadaşlarımızla siyaset ve din konularının konuşulduğu" yer almaktadır. Yeni arkadaş ile sağlık ve iş hakkında konuşulması makul kabul edilmektedir. "Türkiye'de erkeklere maaşını sormak hoş değildir" ifadesi mevcuttur.	İ.A1,122	3
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			3

Politika, A1 düzeyinde 3 kodla karşılık bulmuştur. Politika temasını beş set arasında yalnız Yeni İstanbul işlemiş ve 3 kodla temsil etmiştir. Bu durum, siyasetin içeriğini değil kiminle ve ne ölçüde konuşulabileceğini ele alarak politikanın, kamusal tartışmadan önce bir sohbet sınırı olarak görüldüğü düşüncesini vurgulamaktadır.

3.1.4.13. Sanat

Sanat, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.19'da gösterilmiştir.

Tablo 3.19: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Sanat Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	10 dizi ve 1 film yer almaktadır; bu dizi ve filmler sanat kapsamında değerlendirilmiştir. Kitapta Kıvanç Tatlıtuğ da geçmektedir.	H.A1,18; H.A1,35	12
Yedi İklim Türkçe	Müzik sanatçıları Sezen Aksu, Tarkan; halk ozanı/şairi Âşık Veysel, Hacı Bayram Veli; Para tiyatrosu; Keloğlan; ressam Eşref Armağan; bakırcılık; film tespit edilmiştir.	YİT.A1,70; YİT.A1,71; YİT.A1,82; YİT.A1,94; YİT.A1,111; YİT.A1,119	10
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Göreme yöresinde halı dokuma sanatının icra edildiği anlatılmaktadır. Suna Pekuysal ile oyunculuk sanatına vurgu yapılmıştır.	İz.A1,63; İz.A1,97	5
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Şebnem Ferah, Tarkan, Sezen Aksu kod olarak yer almaktadır.	G.A1,10; G.A1,30; G.A1,70	3
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			30

A1 düzeyinin sanat temasında 30 kod tespit edilmiştir. Tabloda en fazla kodun Yeni Hitit setinde, daha sonra Yedi İklim Türkçe setinde olduğu görülmektedir.

Yeni Hitit'te bu temada 10 dizi ve 1 film yer alır; bu dizi ve filmler sanat kapsamında değerlendirilir. Kitapta Kıvanç Tatlıtuğ da geçer.

Yedi İklim satırında ağırlık şu örneklerdedir: Müzik sanatçıları Sezen Aksu, Tarkan; halk ozanı/şairi Âşık Veysel, Hacı Bayram Veli; Para tiyatrosu; Keloğlan; ressam Eşref Armağan; bakırcılık; film bulunur. İzmir, diğer setlerden şu içerikle ayrılır: Göreme yöresinde halı dokuma sanatının icra edildiği anlatılır. Suna Pekuysal ile oyunculuk

sanatına vurgu yapılmıştır. Gazi'de tabloya yansıyan başlıca unsurlar şöyledir: Şebnem Ferah, Tarkan, Sezen Aksu kod olarak yer alır.

A1 sanat görünümü iki ayrı hatta ilerlemektedir: Yeni Hitit dizi ve film ağırlıklı güncel bir popüler kültür listesi sunarken Yedi İklim müzik, halk şiiri, tiyatro, resim ve bakırcılığı aynı çerçevede toplar. Bu nedenle kod sayıları yakın olsa da içerik genişlikleri aynı olmadığı ifade edilebilir.

3.1.4.14. Din

Din, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.20'de gösterilmiştir.

Tablo 3.20: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Din Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	İstanbul Türkiye'nin en kalabalık şehri... Burada pek çok kültür birlikte yaşıyor. İstanbul'da camiler, kiliseler, sinagoglar bir arada" ifadesi geçmektedir. Buna göre İstanbul kozmopolit bir şehirdir ve diğer dinlere ait ibadet yerleri bulunmaktadır.	H.A1,46	3
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Cami dinî bir sembol olarak yer almaktadır. "Türkiye'de Ramazan Bayramı'nda erken kalkarız. Erkekler bayram namazına giderler." denilerek namaz ibadetine yer verilmiştir.	G.A1,9; G.A1,102	2
Yedi İklim Türkçe	Cami dinî bir sembol olarak yer almakta, bayram namazı geçmektedir.	YİT.A1,100; YİT.A1,172	2
Yeni İstanbul	Cami dinî bir sembol olarak yer almaktadır.	İ.A1,32	1
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			8

Tablo 3.20 kapsamında A1 düzeyindeki din için 8 kod kaydedilmiştir. A1 düzeyinde din içeriğinin 4 sete yayıldığı görülmüştür. İzmir setinde bu düzeyde bu başlığa ait bir kültürel ögenin yer almadığı tespit edilmiştir.

Yeni Hitit setinde İstanbul Türkiye'nin en kalabalık şehri olarak ifade edilmekte ve burada pek çok kültürün birlikte yaşadığı vurgulanmaktadır. İstanbul'da camiler,

kiliseler, sinagoglar bir arada" ifadesi geçer. Buna göre İstanbul kozmopolit bir şehirdir ve diğer dinlere ait ibadet yerleri bulunur. Gazi, diğer setlerden şu içerikle ayrılır: Cami dinî bir sembol olarak yer alır. "Türkiye'de Ramazan Bayramı'nda erken kalkarız. Erkekler bayram namazına giderler." denilerek namaz ibadetine yer verilir. Yedi İklim'de cami dinî bir sembol olarak yer almakta ve yine bayram namazı geçer. Yeni İstanbul'da seçilen örneklerde yine cami dinî bir sembol olarak yer alır.

A1 din içeriği iki ayrı çizgi taşır: Yeni Hitit İstanbul'daki cami, kilise ve sinagog birlikteliğiyle dinî çoğulluğu; Gazi ile Yedi İklim ise cami ve bayram namazıyla İslam'daki önemli bir gündeki ibadet görünür kılındığı ifade edilebilir. Ayrıca, Yeni İstanbul setinde din temasında yalnız cami kültürel ögesiyle sınırlı kaldığı tespit edilmiştir.

3.1.4.15. Mizah

Mizah, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.21'de gösterilmiştir.

Tablo 3.21: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Mizah Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Mizah unsuru olarak adres şakası ve hapsiran bir insana "çok yaşa" yerine "hoşça kal" diyen birine yer verilmiştir.	G.A1,78; G.A1,100	2
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			2

A1 düzeyindeki kitap setlerinde mizah için toplam 2 kod kaydedilmiştir. A1 düzeyinde bu başlığın tek kaynağı Gazi setidir (2 kod); kalan setlerde bu temada herhangi bir karşılık yoktur.

Mizahın yalnızca Gazi'deki iki yanlış anlama örneğiyle temsil edilmesi dikkat çekicidir. Adres şakası ve 'çok yaşa' yerine 'hoşça kal' denmesi, mizahı tanınmış fıkra tiplerinden değil gündelik iletişim kazalarından üretmektedir

3.1.5. Türk İnsanının Beden Dili

Türk İnsanının beden dili incelenirken görsel ögeler araştırmanın dışında tutulmuştur. Bu nedenle, A1 düzeyinde yazılı olarak beden dili unsuruna örnek herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.1.6. Türklerin Sosyal Gelenekleri

Bu bölümde A1 düzeyinde Türklerin Sosyal Gelenekleri teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Ev sahibi-misafir ilişkisi, hediyeler, giyim, içecekler, öğünler, davranış, sohbet kuralları, tabular ve ziyaret süresi olmak üzere 9 alt temada inceleme yapılmıştır.

3.1.6.1. Ev Sahibi-Misafir İlişkisi

Ev Sahibi-misafir İlişkisi, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.22'de gösterilmiştir.

Tablo 3.22: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Ev Sahibi-Misafir İlişkisi Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Gelecek olan misafirler için dakika belirtilerek çay ikramı için hazırlık yapılmaktadır.	G.A1,11; G.A1,58	2
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			2

Bu tabloda A1 düzeyine ait ev sahibi-misafir ilişkisi teması 2 kültürel ögeyle temsil edilmektedir. Gazi'deki iki kod, misafirliğin merkezine ikram edilecek çayı ve hazırlığın zamanlamasını yerleştirir. Misafirin kim olduğu ya da ziyaretin nasıl geçtiği değil, ev sahibinin önceden hazırlık yapma sorumluluğu görünür durumdadır.

3.1.6.2. Hediyeler

Hediyeler, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.23'te gösterilmiştir.

Tablo 3.23: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Hediyeler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Hediye olarak yüzük, pasta, çiçek, kitap, elbise, dışarıda yemek anneler günü kapsamında düşünülen hediyelerdir.	İ.A1,99	6
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Babası için kravat alan biri vardır.	G.A1,105	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			7

Hediyeler başlığının A1 düzeyindeki karşılığı 7 koddur. Hediyeler kodları Yeni İstanbul (6) ve Gazi (1) arasında dağılmış; diğer üç set bu başlığın dışında kalmıştır.

Yeni İstanbul'da seçilen örnekler şu ekseninde toplanır: Hediye olarak yüzük, pasta, çiçek, kitap, elbise, dışarıda yemek anneler günü kapsamında düşünülen hediyelerdir. Gazi'de öne çıkan içerik şudur: Babası için kravat alan biri vardır.

Yeni İstanbul'daki örnekler Anneler Günü çevresinde geniş bir hediye seçenekleri listesi oluştururken Gazi'de babaya alınan kravat tekil bir aile içi armağandır. İki set arasındaki fark, hediyein çeşitliliğinden çok özel gün ile yakınlık ilişkisini kurma biçimindedir.

3.1.6.3. Giyim

A1 düzeyinde giyim temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.1.6.4. İçecekler

İçecekler, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.24'te gösterilmiştir.

Tablo 3.24: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin İçecekler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Yemekten sonra kahve içmek isteyen biri belirlenmiştir. Barda bir şeyler içmekten bahseden kişinin alkollü içecek tercihi düşünülmüştür. Gidilen turistik yerde şarap içildiği gösterilmektedir.	İz.A1,60; İz.A1,63	3

Tablo 3.24: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin İçecekler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Misafire çay ikram edilmesi istenmiştir.	G.A1,58	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			4

A1 düzeyinde içecekler başlığı altında toplam 4 kod bulunmaktadır. İçecekler kodları İzmir (3) ve Gazi (1) arasında dağılmış; diğer üç set bu başlığın dışında kalmıştır.

İzmir'de öne çıkan içerik şudur: Yemekten sonra kahve içmek isteyen biri belirlenir. Barda bir şeyler içmekten bahseden kişinin alkollü içecek tercihi düşünülmüştür. Gidilen turistik yerde şarap içildiği gösterilmektedir. Gazi'de misafire çay ikram edilmesi bu alt temaya uygun tespit edilen bir koddur.

A1'de 'içecekler' başlığının yalnızca Türk kahvesi ve çay gibi ikram unsurlarına yaslanması, temayı ürün çeşitliliğinden çok misafirlik alışkanlığına yaklaştırmaktadır.

3.1.6.5. Öğünler

Öğünler, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.25'te gösterilmiştir.

Tablo 3.25: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Öğünler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Kahvaltının Türkler için önemli bir öğün olduğu göz önüne serilmiştir. Akşam yemeğinin aile fertleri ile yendiği vurgulanmıştır.	YİT.A1,23; YİT.A1,48	3
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			3

3.1.6.6. Davranış

Davranış, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.26'da gösterilmiştir.

Tablo 3.26: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Davranış Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Sorumluluklarını yerine getirmeyen oda arkadaşları kendi aralarında sorun yaşamaktadır. Gonca alışveriş yapmak istemediğini annesine nezaketsiz bir üslup ile söyleyebilmektedir. Yemekten önce ellerin yıkanması, öğrencinin öğretmenden özür dilemesi, yanlış çorba getiren çırağa kızılması, doktorun hastasına "sizin nereniz ağrımıyor" demesi diğer davranış örnekleridir.	İz.A1,29; İz.A1,53; İz.A1,64; İz.A1,84; İz.A1,85	6
Yedi İklim Türkçe	Türklerde hesap ödeyerek cömert bir davranış sergileyen biri "bugün bendensiniz" ifadesini kullanmıştır. Turiste/yabancılar yardım etmek bir davranış örneğidir. Anneanne bayramda torununun elini öpmesini istemekte, ayrıca bayram harçlığı verilmektedir.	YİT.A1,91; YİT.A1,163; YİT.A1,167; YİT.A1,172	4
Yeni İstanbul	Büyüklerin elini öpmek davranış olarak kodlanmıştır.	-	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			11

Davranış, A1 düzeyinde 11 kodla karşılık bulmuştur. A1 düzeyindeki davranış içeriği 3 sete yayılmış; Gazi ve Yeni Hitit setlerinde bu temada kültürel öğeler tespit edilmemiştir.

İzmir'de sorumluluklarını yerine getirmeyen oda arkadaşları kendi aralarında sorun yaşamaktadır. Gonca alışveriş yapmak istemediğini annesine nezaketsiz bir üslup ile söyleyebilmektedir. Yemekten önce ellerin yıkanması, öğrencinin öğretmenden özür

dilemesi, yanlış çorba getiren çırağa kızılması, doktorun hastasına "sizin nereniz ağrımıyor" demesi diğer davranış örnekleridir.

Yedi İklim'de Türklerde hesap ödeyerek cömert bir davranış sergileyen biri "bugün bendensiniz" ifadesini kullanmıştır. Turiste/yabancılara yardım etmek bir davranış örneğidir. Anneanne bayramda torununun elini öpmesini istemekte, ayrıca bayram harçlığı verilmektedir. Yeni İstanbul satırında büyüklerin elini öpmek davranış olarak kodlanmıştır.

İzmir, davranış normunu çoğu kez çatışma ve yanlış davranış üzerinden gösterir; sorumsuz oda arkadaşı, kaba konuşma ve kızgın doktor bunun örnekleridir. Yedi İklim ile Yeni İstanbul ise cömertlik, yabancıya yardım ve büyüklerin elini öpme gibi olumlu davranışlara yönelir.

3.1.6.7. Sohbet Kuralları

Sohbet Kuralları, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Atasözleri ve deyimler dışındaki kültüre özgü kalıplaşmış ifadeler bu alt temada incelenmiştir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.27'de gösterilmiştir.

Tablo 3.27: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Sohbet Kuralları Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Hoş geldiniz, hoş bulduk, hoşça kal, sağ ol, güle güle, afiyet olsun, gözünüz aydın, güle güle kullan, bereket versin, geçmiş olsun ifadeleri yer almaktadır.	YİT.A1,19; YİT.A1,24; YİT.A1,25; YİT.A1,26; YİT.A1,30; YİT.A1,57; YİT.A1,64; YİT.A1,66; YİT.A1,74; YİT.A1,92; YİT.A1,106; YİT.A1,108; YİT.A1,113; YİT.A1,118; YİT.A1,122; YİT.A1,142	33
Yeni İstanbul	Hoş geldin, hoş bulduk, hoşça kal, güle güle, afiyet olsun, geçmiş olsun, selamünaleyküm, aleykümselam, sağ ol ifadeleri kültürel öge kapsamında değerlendirilmiştir.	İ.A1,12; İ.A1,13; İ.A1,14; İ.A1,24; İ.A1,25; İ.A1,27; İ.A1,39	26
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Hoşça kal, sağ ol, hoş bulduk, güle güle, hoş geldiniz ifadeleri sohbet kuralları kapsamında değerlendirilmiştir.	İz.A1,3; İz.A1,4; İz.A1,5; İz.A1,11; İz.A1,28; İz.A1,45; İz.A1,79; İz.A1,92; İz.A1,96; İz.A1,99	22

Tablo 3.27: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Sohbet Kuralları Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	“Allah analı babalı büyütsün”, hoş geldiniz, hoş bulduk, afiyet olsun, sağ olun, geçmiş olsun sohbet kuralları içerisinde değerlendirilen ifadelerdir.	G.A1,11; G.A1,33; G.A1,34; G.A1,38; G.A1,39; G.A1,40; G.A1,42; G.A1,48; G.A1,101; G.A1,102	17
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Hoşça kal, geçmiş olsun, afiyet olsun, sağ ol, hoş geldiniz, hoş bulduk ifadeleri kültürel öge olarak kabul edilmiştir.	H.A1,7; H.A1,19; H.A1,20; H.A1,32; H.A1,64; H.A1,71; H.A1,76	11
Toplam			109

A1 düzeyinin sohbet kuralları verisi toplam 109 koddan oluşmaktadır. A1 düzeyindeki sohbet kuralları içeriği beş setin tamamında karşılık bulmuş, ancak eşit dağılmamıştır. Tablonun en geniş satırı 33 kodla Yedi İklim setine, ikinci geniş satırı 26 kodla Yeni İstanbul setine aittir.

Yedi İklim'de konu şu çerçevede işlenir: Hoş geldiniz, hoş bulduk, hoşça kal, sağ ol, güle güle, afiyet olsun, gözünüz aydın, güle güle kullan, bereket versin, geçmiş olsun ifadeleri yer alır.

Yeni İstanbul satırında ağırlık şu örneklerde: Hoş geldin, hoş bulduk, hoşça kal, güle güle, afiyet olsun, geçmiş olsun, selamünaleyküm, aleykümselem, sağ ol ifadeleri kültürel öge kapsamında değerlendirilir. İzmir, diğer setlerden şu içerikle ayrılır: Hoşça kal, sağ ol, hoş bulduk, güle güle, hoş geldiniz ifadeleri sohbet kuralları kapsamında değerlendirilir. Gazi'de tabloya yansıyan başlıca unsurlar şöyledir: “Allah analı babalı büyütsün”, hoş geldiniz, hoş bulduk, afiyet olsun, sağ olun, geçmiş olsun sohbet kuralları içerisinde değerlendirilen ifadelerdir. Yeni Hitit'te seçilen örnekler şu eksende toplanır: Hoşça kal, geçmiş olsun, afiyet olsun, sağ ol, hoş geldiniz, hoş bulduk ifadeleri kültürel öge olarak kabul edilmiştir.

Beş sette de aynı karşılama, uğurlama ve iyi dilek kalıplarının tekrarlandığı görülür. Asıl ayırt edici unsur sayı değil, Gazi'deki 'Allah analı babalı büyütsün' ve Yeni İstanbul'daki selamlaşma kalıpları gibi belirli ilişki anlarına özgü sözlerin repertuvara eklenmesidir.

3.1.6.8. Tabular

Tabular, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.28'de gösterilmiştir.

Tablo 3.28: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Tabular Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Erkeklerle maaşını sormak uygun bir davranış olarak değerlendirilmemiştir. Bu durum Türk insanı için tabu olarak kabul edilebilir.	İ.A1,122	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			1

Tablo 3.28 kapsamında A1 düzeyindeki tabular için 1 kod kaydedilmiştir. A1 düzeyindeki tabular ile ilgili tek kod Yeni İstanbul'da toplanmış; diğer dört sette örnek bulunmamıştır. Tek tabu örneğinin erkeğe maaş sormak olması, mahremiyetin hem maddi durum hem cinsiyet üzerinden kurulduğunu düşündürmektedir.

3.1.6.9. Ziyaret Süresi

A1 düzeyinde ziyaret süresi temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.1.7. Türklerin Törenselle Davranışları

Bu bölümde A1 düzeyinde Türklerin Törenselle Davranışları teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Doğum, evlenme, ölüm, halka açık toplumlarda ve törenlerde halkın davranışları, kutlamalar, festivaller/diskotekler/dans ortamı olmak üzere 6 alt temada inceleme yapılmıştır.

3.1.7.1. Doğum

Doğum, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.29'da gösterilmiştir.

Tablo 3.29: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Doğum Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Gözde yıllardan beri farklı yerlerde doğum günü partisi yaptığını, doğum gününü arkadaşları ile kutladığını, pasta kesip mum üflediğini, mum üflemeden dilek dilediğini ifade etmiştir.	İ.A1,96	4
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Doğum gününden bahseden bir kişi sınıf arkadaşlarının kendisine sürpriz yaptığını belirtmiştir; ayrıca doğum günü tebrik mesajları yer almaktadır.	G.A1,96; G.A1,99; G.A1,101	3
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			7

A1 düzeyindeki kitap setlerinde doğum için toplam 7 kod kaydedilmiştir. Doğum kodları Yeni İstanbul (4) ve Gazi (3) arasında dağılmış; diğer üç set bu başlığın dışında kalmıştır.

Yeni İstanbul'da Gözde yıllardan beri farklı yerlerde doğum günü partisi yaptığını, doğum gününü arkadaşları ile kutladığını, pasta kesip mum üflediğini, mum üflemeden dilek dilediğini ifade etmiştir. Gazi'de tabloya yansıyan başlıca unsurlar şöyledir: Doğum gününden bahseden bir kişi sınıf arkadaşlarının kendisine sürpriz yaptığını belirtmiştir; ayrıca doğum günü tebrik mesajları yer alır.

Tablo doğum olayını değil, bütünüyle doğum günü kutlamasını anlatmaktadır. Pasta, mum, dilek, sürpriz ve tebrik mesajları modern kutlama düzenini kurarken yeni doğana ilişkin ailevi veya geleneksel uygulamalar yer almamaktadır.

3.1.7.2. Evlenme

Evlenme, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.30'da gösterilmiştir.

Tablo 3.30: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Evlenme Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Düğün/evlilik için saçını yaptırmak, makyajını yaptırmak, düğün fotoğrafı çekertmek, aile ile vedalaşmak için tekrar eve dönmek, düğünde pasta kesmek, dans etmek düğün merasimleri için belirtilen kodlardır. Bir diğer özel kutlama evlilik yıl dönümüdür; hediye ve dışarıda yemek yemek bu günlere özel yapılan eylemlerdendir.	İ.A1,96; İ.A1,103	8
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Evlilik yıl dönümünde dışarda yemek yemek, sinemaya/tiyatroya gitmek, yemek hazırlamak bahsedilen kodlardır.	G.A1,108	3
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			11

Bu tabloda A1 düzeyine ait evlenme içeriği 11 kodla temsil edilmektedir. Evlenme kodları Yeni İstanbul (8) ve Gazi (3) arasında dağılmış; diğer üç set bu başlığın dışında kalmıştır.

Yeni İstanbul'da tabloya yansıyan başlıca unsurlar şöyledir: Düğün/evlilik için saçını yaptırmak, makyajını yaptırmak, düğün fotoğrafı çekertmek, aile ile vedalaşmak için tekrar eve dönmek, düğünde pasta kesmek, dans etmek düğün merasimleri için belirtilen kodlardır. Bir diğer özel kutlama evlilik yıl dönümüdür; hediye ve dışarıda yemek yemek bu günlere özel yapılan eylemlerdendir.

Gazi'de seçilen örnekler şu ekseninde toplanır: Evlilik yıl dönümünde dışarda yemek yemek, sinemaya/tiyatroya gitmek, yemek hazırlamak bu kapsamda yer alan örneklerdir.

Yeni İstanbul düğün hazırlığı, aileyle vedalaşma, fotoğraf ve dansı kültürel öge olarak verirken Gazi yalnızca evlilik yıl dönümüne odaklanır. Böylece aynı başlık altında evlenme töreni ile evliliğin sonraki yıllarda anılması birbirinden farklı iki içerik olarak yer alır.

3.1.7.3. Ölüm

A1 düzeyinde ölüm temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılammıştır.

3.1.7.4. Halka Açık Toplumlarda ve Törenlerde Halkın Davranışları

Halka Açık Toplumlarda ve Törenlerde Halkın Davranışları, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.31'de gösterilmiştir.

Tablo 3.31: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Halka Açık Toplumlarda ve Törenlerde Halkın Davranışları Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Kütüphanede yüksek sesle konuşma, parkta çimenlere basma, otobüste basamakta durma, uçakta emniyet kemerini takmama, müzede fotoğraf çekme, resim sergisinde tablolara dokunma uzak durulması gereken davranışlardır.	YİT.A1,125	6
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			6

Halka Açık Toplumlarda ve Törenlerde Halkın Davranışları başlığının A1 düzeyindeki karşılığı 6 koddur. A1 düzeyindeki dağılım tek setlidir: Yedi İklim 6 kod taşırken diğer dört set sessiz kalmıştır.

Yedi İklim'de seçilen örnekler şu ekseninde toplanır: Kütüphanede yüksek sesle konuşma, parkta çimenlere basma, otobüste basamakta durma, uçakta emniyet kemerini takmama, müzede fotoğraf çekme, resim sergisinde tablolara dokunma uzak durulması gereken davranışlardır.

Altı yasağın tamamının farklı kamusal mekânlara bağlanması, Yedi İklim'in ortak alan davranışlarını 'yapılmaması gerekenler' dizisi şeklinde kurduğunu gösterir

3.1.7.5. Kutlamalar

Kutlamalar, A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.32'de gösterilmiştir.

Tablo 3.32: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Kutlamalar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Anneler gününde hediye almak, çiçek vermek, yemeğe gitmek, anneanne ve babaanne ziyaretine gitmek bu kapsamdadır. Evlilik yıl dönümünde hediye ve dışarıda yemek yemek bu günlere özel yapılan eylemlerdendir. 24 Kasım Öğretmenler Günü için hediyeler alınmaktadır. Doğum günü kutlamalarında pasta kesip mum üflemeden dilek dilenmektedir. Hıdırellez kutlamalarında ateş yakmak, üstünden atlamak, kâğıda dilek yazmak, gül ağacına asmak, gece sonunda bu kağıtları denize/nehre atmak yapılan eylemlerdir.	İ.A1,96; İ.A1,102	17
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Yeni yıl, doğum günü, Babalar Günü, evlilik yıl dönümü kutlamalar temasındadır. Doğum gününde sürpriz yapmak; Babalar Gününde hediye almak; evlilik yıl dönümünde dışarda yemek yemek, sinemaya/tiyatroya gitmek, yemek hazırlamak bahsedilen kodlardır.	G.A1,108	9
Yedi İklim Türkçe	Düğüne giden yabancı uyruklu bir kimsenin davul ve zurnayı ilk defa gördüğü, halay çekip misket oynadığı yazılmıştır.	YİT.A1,158	4
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	14 Şubat Sevgililer Günü kutlama temasında kabul edilmiştir.	H.A1,25	1
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			31

A1 düzeyinde kutlamalar başlığı altında toplam 31 kod bulunmaktadır. A1 düzeyindeki kutlamalar içeriği 4 sete yayılmış; İzmir bu başlıkta yer almamıştır. İlk sırada 17 kodla Yeni İstanbul, ardından 9 kodla Gazi yer alır.

Yeni İstanbul'da öne çıkan içerik şudur: Anneler gününde hediye almak, çiçek vermek, yemeğe gitmek, anneanne ve babaanne ziyaretine gitmek bu kapsamdadır. Evlilik yıl dönümünde hediye ve dışarıda yemek yemek bu günlere özel yapılan eylemlerdendir. 24 Kasım Öğretmenler Günü için hediyeler alınmaktadır. Doğum günü kutlamalarında pasta kesip mum üflemeden dilek dilenmektedir. Hıdırellez kutlamalarında ateş yakmak, üstünden atlamak, kâğıda dilek yazmak, gül ağacına asmak, gece sonunda bu kağıtları denize/nehre atmak yapılan eylemlerdir.

Gazi, bu başlığı şu örneklerle kurar: Yeni yıl, doğum günü, Babalar Günü, evlilik yıl dönümü kutlamalar temasındadır. Doğum gününde sürpriz yapmak; Babalar Günü hediye almak; evlilik yıl dönümünde dışarda yemek yemek, sinemaya/tiyatroya gitmek, yemek hazırlamak bu kapsamda yer alan örneklerdir. Yedi İklim'de içerik şu unsurlardan oluşur: Düğüne giden yabancı uyruklu bir kimsenin davul ve zurnayı ilk defa gördüğü, halay çekip misket oynadığı aktarılır. Yeni Hitit'te konu şu çerçevede işlenir: 14 Şubat Sevgililer Günü kutlama temasında kabul edilmiştir.

Yeni İstanbul, Hıdırellez'den Öğretmenler Günü'ne uzanan karma bir kutlama takvimi kurar; Gazi daha çok aile ve özel günler çevresinde kalır. Yedi İklim'deki davul, zurna, halay ve misket ise kutlamayı nesne ya da hediye listesinden çıkarıp ortak eğlenceye dönüştürür. Yeni İstanbul ders kitabında kutlamalar temasında yer alan metin örnekleri Tablo 3.33'te sunulmuştur.

Tablo 3.33: Yeni İstanbul A1 Düzeyi Ders Kitabında Kutlamalar

“Türkiye’de mayıs ayının ikinci pazar günü anneler günüdür. Biz anneler gününden önce annemize bir hediye alıyoruz. O gün annemize çiçeklerle hediyemizi veriyoruz. Hediyelerimizi verdikten sonra annem, babam ile hep beraber yemeğe gidiyoruz. Yemek yedikten sonra anneannemi ve babaannemi ziyaret ediyoruz. Onların da anneler gününü kutluyoruz ve hediyelerini veriyoruz. O gün herkes çok mutlu oluyor (İ.A1,96).”

“Ahmet ile ben 3 yıldır evliyiz. Biz her yıl evlilik yıl dönümümüzü dışarda kutluyoruz. O gün birbirimize hediyeler alıyoruz. Dışarda güzel bir yemek yiyoruz ve eğleniyoruz. Bu sene yıl dönümümüzü evde kutladık. Çünkü geçen ay bebeğimiz oldu (İ.A1,96).”

“Biz ilkokul birinci sınıftan beri her 24 Kasım öğretmenler gününde öğretmenimize küçük hediyeler alıyoruz. Biz öğretmenimizi çok seviyoruz çünkü o bize her gün yeni şeyler öğretiyor (İ.A1,96).”

Tablo 3.33: Yeni İstanbul A1 Düzeyi Ders Kitabında Kutlamalar (Devamı)

“Ben Gözde. Doğum günüm 27 Aralık'ta. Senelerden beri farklı yerlerde doğum günü partisi yapıyorum. Bazen kafede, bazen restoranda, bazen evde doğum günümü arkadaşlarımla kutluyoruz. Bazen onlar beni şaşırtıyor. Bu yıl arkadaşlarım iş yerime geldiler. O gün hep beraber pasta kestik. Ben mumları üflemeden önce dilek diledim. Sonra sohbet ettik ve eğlendik (İ.A1,96).”

“Bugün anneler günü. Türkiye'de mayıs ayının ikinci pazar günü anneler günüdür. Bugün annemize bir sürpriz yapmak istiyoruz. Anneme bir hediye aldık. Babam bir yüzük almak istedi, kardeşim büyük bir pasta almak istedi ve ben de bir buket çiçek almak istedim. Dışarda yemek yedik ve anneler gününü kutladık. Bu sene ben güzel bir kitap almak istiyorum (İ.A1,96).”

“Türk dünyasında her sene insanlar Hıdırellez'i kutluyor. 6 Mayıs'ta insanlar büyük bir kutlama yapıyorlar. İnsanlar 6 Mayıs gecesi büyük bir ateş yakıyorlar ve üstünden atlıyorlar. Böylece yeni yılda sağlıklı olacağız, berekete kavuşacağız diye düşünüyorlar. Ayrıca bir kâğıda ev, araba, mezuniyet, evlilik gibi dileklerini yazıyorlar ve bu kağıtları gül ağacına asıyorlar. Gece sonunda bu kağıtları denize veya nehre atıyorlar (İ.A1,102).”

3.1.7.6. Festivaller, Diskotekler, Dans Ortamı

Festivaller, Diskotekler, Dans Ortamı; A1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.34'te gösterilmiştir.

Tablo 3.34: Kitap Setlerinin A1 Düzeyi İçin Festivaller, Diskotekler, Dans Ortamı Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	İstanbul'da insanların bar ve kulüplere gittiğinden bahsedilmiştir.	H.A1,46	1
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Barda eğlenen ve bu esnada alkollü içecek tüketen birinden bahsedilmiştir.	İz.A1,60	1
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			2

Festivaller, diskotekler, dans ortamı temasına uygun A1 düzeyinde Yeni Hitit ile İzmir kitap setlerinde 1'er kod tespit edilmiştir. İki kod da gece eğlencesine aittir.

3.2. A2 Düzeyi Kitaplarda Kültürel Kodların Analizi

Bu bölümde incelenen tüm kitap setleri içerisinde A2 seviyesinde yer alan Türk toplumuna ait kültür kodları ele alınacaktır. Temalar A1 kısmında kısaca açıklanmıştır. Değişiklik göstermediği için temalara ait açıklamalar tekrar edilmemiştir.

3.2.1. Günlük Yaşama İlişkin Kültür Aktarım Öğeleri

Bu bölümde A2 düzeyinde Günlük Yaşama İlişkin Kültür Aktarım Öğeleri teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Alt temalar, kod bulunan kitap setleri ve kültürel öge örnekleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.2.1.1. Yeme

Yeme, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.35'te gösterilmiştir.

Tablo 3.35: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Yeme Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Mercimek çorbası, ezogelin çorbası, yayla çorbası olmak üzere 3 çorba; Adana kebab, Urfa kebab, lahmacun, kebab, döner, mantı olmak üzere 8 ana yemek; 2 salata türü; baklava, künefe, kazandibi, lokum olmak üzere 7 tatlı; sokak yiyeceği olarak değerlendirilebilecek simit tespit edilmiştir.	İ.A2,8; İ.A2,13; İ.A2,15; İ.A2,48; İ.A2,108	21
Yedi İklim Türkçe	Mantı, yağlama, kabak çiçeği dolması, Laz böreği gibi yemeklerden 10'u tespit edilmiştir. Baklava, keşkül, sütlaç, aşure, güllaç gibi 6 tatlı belirlenmiştir.	YİT.A2,25; YİT.A2,26; YİT.A2,83; YİT.A2,87; YİT.A2,88; YİT.A2,122	16
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Tarhana çorbası çorbalara; yaprak sarması, cevizli çörek, çiğ börek yiyeceklere; hoşmerim ve lokum tatlıya örnek olarak tespit edilmiştir.	G.A2,13; G.A2,48; G.A2,58	7
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Yoğurt yiyeceği geçmektedir.	İz.A2,11	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			45

A2 düzeyinin yeme verisi toplam 45 koddan oluşmaktadır. A2 düzeyindeki yeme içeriği 4 sete yayılmış; Yeni Hitit bu başlıkta yer almamıştır.

Yeni İstanbul'da yer alan kültürel ögeler şunlardır: Mercimek çorbası, ezogelin çorbası, yayla çorbası olmak üzere 3 çorba; Adana kebab, Urfa kebab, lahmacun, kebab,

döner, mantı olmak üzere 8 ana yemek; 2 salata türü; baklava, künefe, kazandibi, lokum olmak üzere 7 tatlı; sokak yiyeceği olarak değerlendirilebilecek simit bulunur.

Yedi İklim satırında ağırlık şu örneklerdedir: Mantı, yağlama, kabak çiçeği dolması, Laz böreği gibi yemeklerden 10 tanesi tespit edilmiştir. Ayrıca, baklava, keşkül, sütlaç, aşure, güllaç gibi 6 tatlı kültürel kod olarak belirlenmiştir. Gazi setinde tarhana çorbası; yaprak sarması, cevizli çörek, çiğ börek, hoşmerim ve lokum kodları tespit edilmiştir. İzmir'de ise sadece yoğurt kültürel kod olarak tespit edilmiştir.

Yeni İstanbul ve Yedi İklim geniş yemek listeleri sunar ancak ilkinde kebab ve tatlı gibi yaygın ürünler mevcut olmasına rağmen, ikincisinde yağlama, kabak çiçeği dolması ve Laz böreği gibi yöresel örneklerin mevcut olması önemli bir ayırıcı göstergedir.

3.2.1.2. İçme

İçme, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.36'da gösterilmiştir.

Tablo 3.36: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin İçme Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	3 tekrarlı Türk kahvesi, çay ve ayran	İ.A2,13; İ.A2,48; İ.A2,58	5
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Türk kahvesi 2 defa geçmektedir.	-	2
Yedi İklim Türkçe	Hoşaf içecek olarak değerlendirilmiştir.	YİT.A2,109	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			8

Tablo 3.36 kapsamında A2 düzeyindeki içme için 8 kod kaydedilmiştir. Yeni İstanbul setinde 3 tekrarlı Türk kahvesinin yanı sıra, çay ve ayrana yer verildiği tespit edilmiştir. Gazi setinde Türk kahvesinin 2 kere geçtiği tespit edilmiştir. Yedi İklim'de kültürel öge olarak hoşaf içeceğinin yer aldığı tespit edilmiştir.

3.2.1.3. Sofra Kültürü

A2 düzeyinde sofrâ kültürü temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.2.1.4. Bayramlar

Bayramlar, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.37'de gösterilmiştir.

Tablo 3.37: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Bayramlar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Emin Bey eşine Ramazan'ın geldiğini haber vererek alışveriş yapılması gerektiğini hatırlatmaktadır. Bayram öncesi hazırlık kapsamında değerlendirilmiştir.	YİT.A2,109	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			1

A2 düzeyindeki kitap setlerinde bayramlar için toplam 1 kod kaydedilmiştir. Ramazan öncesi alışveriş hazırlığının tek kod olarak kalması, bayramın kendisinden çok yaklaşan dinî döneme yönelik ev içi hazırlığı görünür kılar.

3.2.1.5. Çalışma Zamanları ve Alışkanlıkları

Çalışma Zamanları ve Alışkanlıkları, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.38'de gösterilmiştir.

Tablo 3.38: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Çalışma Zamanları ve Alışkanlıkları Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	"Her gün işe gidip gelmek insanı çok yoruyor. Mesaim sabah sekiz buçukta başlıyor, akşam beş buçukta bitiyor..." ifadelerinden hareketle mesainin sabah 8.30 akşam 5.30 olduğu, hobiler için boş zamanın pek fazla olmadığı anlatılmaktadır.	G.A2,30	2
Yeni İstanbul	Toplantıların geç saatlere kadar sürebildiği konu edinilmiştir.	İ.A2,99	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			3

Tablo 3.38’de A2 düzeyine ait çalışma zamanları ve alışkanlıkları içeriği 3 kodla temsil edilmektedir. Gazi, çalışma hayatını sabit mesai ve boş zamanın azalması üzerinden anlatırken Yeni İstanbul geç saatlere uzayan toplantıyı öne çıkarır. İki örnek de çalışma alışkanlığını üretimden çok zamanın iş tarafından kuşatılması üzerinden kurmaktadır.

3.2.1.6. Boş Zaman Uğraşları (Hobiler, Spor, Okuma Alışkanlıkları, Medya)

Boş Zaman Uğraşları, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.39’da gösterilmiştir.

Tablo 3.39: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Boş Zaman Uğraşları Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kamp yapmak, şarkılar söylemek, hikâyeler anlatmak, sinemaya gitmek hobi kapsamındadır. Sporda çeşitli branşlarda başarılı olan oyunculardan, skorlardan ve spor dallarından bahsedilmiştir. Filenin Sultanları, Arda’nın millî takımdaki başarısı, Uludağ’da kayak yapma, paraşüt, tenis, yüzme, bisiklet sürme, jimnastik, voleybol, futbol, basketbol, dağcılık, dalış, halk oyunları, okçuluk bu kodlardan bazılarıdır.	G.A2,16; G.A2,18; G.A2,19; G.A2,31; G.A2,36; G.A2,67	20

Tablo 3.39: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Boş Zaman Uğraşları Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Yedi İklim Türkçe	Gezmek ve yeni yerler keşfetmek hobi olarak değerlendirilmiştir. Piknik yapmak, top oynamak, yürümek, çiçek bakmak diğer hobilerdir. Bir ailenin okuma sonrası yaptığı okuma egzersizi okuma alışkanlığı temasında rastlanılan tek koddur. Spor bağlamında futbol, Arda Turan, tekvando Servet Tazegül, Eren Eruç su sporu, cirit, Ali Nasuh Mahruki dağcı, ampute millî futbol takımı kodları yer almaktadır.	YİT.A2,10; YİT.A2,14; YİT.A2,50; YİT.A2,62; YİT.A2,66; YİT.A2,68; YİT.A2,72; YİT.A2,144; YİT.A2,161; YİT.A2,166	14
Yeni İstanbul	Spor bağlamında Fenerbahçe, Galatasaray, Beşiktaş, Trabzonspor kulüpleri geçmektedir.	-	4
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Meltem'in akşamları okul çıkışı gitar kursuna gitmek istediği görülmektedir. Alışveriş yapmak diğer bir koddur.	İz.A2,5; İz.A2,13; İz.A2,34	3
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Yoga spor kapsamında geçmektedir.	H.A2,138	1
Toplam			42

Boş Zaman Uğraşları temasında A2 düzeyindeki 42 kod tespit edilmiştir. A2 düzeyinde boş zaman uğraşları temasına ait kültürel ögelere beş setin tamamında yer verildiği tespit edilmiştir. A2 düzeyinde Gazi setinin 20 kodla ilk sırada yer aldığı, Yedi İklim'in ikinci sırada 14 kültürel ögeyle sıralamada yerini aldığı Tablo 3.39'da görülmektedir.

Gazi'de kamp yapmak, şarkılar söylemek, hikâyeler anlatmak, sinemaya gitmek hobi kapsamındadır. Sporda çeşitli branşlarda başarılı olan oyunculardan, skorlardan ve spor dallarından söz edilir. Filenin Sultanları, Arda'nın millî takımdaki başarısı, Uludağ'da kayak yapma, paraşüt, tenis, yüzme, bisiklet sürme, jimnastik, voleybol, futbol, basketbol, dağcılık, dalış, halk oyunları, okçuluk bu kodlardan bazılarıdır.

Yedi İklim'de gezmek ve yeni yerler keşfetmek hobi olarak değerlendirilir. Piknik yapmak, top oynamak, yürümek, çiçek bakmak diğer hobilerdir. Bir ailenin okuma sonrası yaptığı okuma egzersizi okuma alışkanlığı temasında rastlanılan tek koddur. Yeni İstanbul, boş zaman uğraşlarından spor bağlamında Fenerbahçe, Galatasaray, Beşiktaş, Trabzonspor kulüplerini içerirken. İzmir'de Meltem'in akşamları okul çıkışı gitar kursuna gitmek istediği görülür. Ek olarak, alışveriş yapmak boş zaman uğraşları teması için diğer bir koddur. Yeni Hitit'te yoga spor kapsamında geçer.

Gazi'nin içeriği spor dalları ve tanınmış sporcularla genişlerken Yedi İklim gezi, piknik, okuma ve spor arasında daha dengeli bir boş zaman görünümü kurar. Yeni İstanbul'un yalnız kulüp adlarına, Yeni Hitit'in yalnız yogaya dayanması ise etkinliğe katılma ile sporu izleme arasındaki farkı gözler önüne sermektedir.

3.2.2. Türk İnsanın Yaşam Koşulları

Bu bölümde A2 düzeyinde Türk İnsanın Yaşam Koşulları teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Alt temalar, kod bulunan kitap setleri ve kültürel öge örnekleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.2.2.1. Yaşam Standardı

A2 düzeyinde yaşam standardı temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.2.2.2. Ev Ortamı

Ev Ortamı, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.40'ta gösterilmiştir.

Tablo 3.40: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Ev Ortamı Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	"2 oda 1 salon" ifadesiyle salonun Türk kültüründe yer tuttuğu yorumu yapılabilir.	YİT.A2,24	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			1

A2 düzeyinde ev ortamı başlığı altında toplam 1 kod bulunmaktadır. 'İki oda bir salon' ifadesi dışında evin kullanımı, aile yapısı veya konut geleneğine ilişkin bir ayrıntı bulunmaması ev ortamına yönelik oldukça kısıtlı şekilde yer verildiği düşüncesini uyandırmaktadır.

3.2.2.3. Sosyal Güvence

A2 düzeyinde sosyal güvence temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.2.3. Kişiler Arası İlişkiler

Bu bölümde A2 düzeyinde Kişiler Arası İlişkiler teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Alt temalar, kod bulunan kitap setleri ve kültürel öge örnekleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.2.3.1. Sınıfsal Yapı ve Sosyal Gruplar Arasındaki İlişkiler (Erkek-Kadın Yaklaşma Derecesi)

Sınıfsal Yapı ve Sosyal Gruplar Arasındaki İlişkiler, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.41'de gösterilmiştir.

Tablo 3.41: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Sınıfsal Yapı ve Sosyal Gruplar Arasındaki İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Düğün hazırlığı yapan nişanlı çift birbirine her konuda yardımcı olmaktadır. Ayrıca kadın erkek ayrımı olmaksızın iş paylaşımlarının altı çizilmekte; "Artık kadınlar erkeklerin işlerini erkekler de kadınların işlerini yapabiliyor..." ifadeleri yer almaktadır.	H.A2,87; H.A2,113	2
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Murat Bey'in kavanoz kapağını açmak gibi işleri dahi sürekli eşi Seda Hanım'a bıraktığı bir diyalog sunulmuştur ("Bu evin hanımı sensin").	İz.A2,89	1
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			3

Tablo 3.41'de gösterildiği üzere sınıfsal yapı ve sosyal gruplar arasındaki ilişkiler alt temasına yönelik kitap setlerinin A2 düzeyinde 3 kod tespit edilmiştir. Kadın ve erkeklerin oturma düzeni ya da yakınlık derecesi üzerinden kurulan örnekler, toplumsal ilişkiyi açık bir sınıf yapısından çok cinsiyet sınırlarıyla ifade etmektedir.

3.2.3.2. Aile Yapıları ve İlişkileri

Aile Yapıları ve İlişkileri, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.42'de gösterilmiştir.

Tablo 3.42: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Aile Yapıları ve İlişkileri Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Kahvaltıda birliktelik 3 yerde vurgulanmıştır. Ailenin bir araya gelmesi önemlidir.	YİT.A2,10; YİT.A2,50; YİT.A2,59; YİT.A2,120	4
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	"Biz çok büyük ve geleneklere bağlı bir aileyiz..." ifadesi yaşlı insanlara bazı kimselerin hürmet etmediğini göstermektedir. Enişte ve yenge sözcükleri de alınan uzman görüşleriyle kültürel aktarım olarak aile ilişkilerinde önemli görülmektedir.	İz.A2,98	3
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	İyi bir işe sahip olunca ailenin yanından taşınma hayali kuran birinden bahsedilmektedir. Eskiden bahçeli evde tek yaşayan anneanne torunuyla beraber 8 katlı bir apartmana taşınmıştır. Yaşlı insanlara sahip çıkıldığı, gençlerin ise ayaklarının üzerinde durma hayallerinin olduğu göze çarpmaktadır.	H.A2,94; H.A2,116	2
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Erdem ailesinin kızı yolda kalmış ve evine ulaşamamıştır. Aile, kızlarının bir an önce İstanbul'a dönebilmesi için dua eder. Bu kapsamda aile birliğine dikkat çekilmiştir.	G.A2,58	1
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			10

Aile Yapıları ve İlişkileri, A2 düzeyinde 10 kod tespit edilmiştir. A2 düzeyindeki aile yapıları ve ilişkileri içeriği 4 sete yayılmış; Yeni İstanbul bu başlıkta yer almamıştır. Yedi İklim'de içerahvaltıda birliktelik 3 yerde vurgulanır.

Yedi İklim'de içerik şu unsurlardan oluşur: Kahvaltıda birliktelik 3 yerde vurgulanır. Ailenin bir araya gelmesi önemlidir. İzmir'de konu şu çerçevede işlenir: "Biz çok büyük ve geleneklere bağlı bir aileyiz." ifadesi yaşlı insanlara bazı kimselerin hürmet etmediğini göstermektedir. Enişte ve yenge sözcükleri de alınan uzman görüşleriyle kültürel aktarım olarak aile ilişkilerinde önemli görülür.

Yeni Hitit satırında ağırlık şu örneklerdedir: İyi bir işe sahip olunca ailenin yanından taşınma hayali kuran birinden söz edilir. Eskiden bahçeli evde tek yaşayan anneanne torunuyla beraber 8 katlı bir apartmana taşınmıştır. Yaşlı insanlara sahip çıkıldığı, gençlerin ise ayaklarının üzerinde durma hayallerinin olduğu göze çarpmaktadır. Gazi, diğer setlerden şu içerikle ayrılır: Erdem ailesinin kızı yolda kalmış ve evine ulaşamamıştır. Aile, kızlarının bir an önce İstanbul'a dönebilmesi için dua eder. Bu kapsamda aile birliğine dikkat çekilmiştir.

Yedi İklim aileyi kahvaltıda bir araya gelen bir topluluk olarak gösterir; Yeni Hitit'te aileden ayrılıp bağımsızlaşma isteği ile yaşlıya sahip çıkma aynı anda bulunur. İzmir'deki geleneksel aile ve saygı gerilimi, aile birliğinin her metinde uyumlu bir yapı olarak sunulmadığını gösterir.

3.2.3.3. Nesiller Arası İlişkiler

Nesiller Arası İlişkiler, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.43'te gösterilmiştir.

Tablo 3.43: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Nesiller Arası İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Eski ve yeni nesillerin mukayesesi söz konusudur. Yaşlı nesil genç nesli gerek oynadıkları oyunlar gerek karşı cinse açılma gibi konularda hem yalnız hem şanssız hem de mutsuz bulmaktadır. Yaşlılarla birlikte yaşamak isteyen bir aile apartmanı söz konusudur.	H.A2,116; H.A2,118; H.A2,119; H.A2,157	4
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Ailedeki eniştenin anneanneye hürmet etmediğinden bahsedilmektedir. Çantası yere düşen yaşlı teyzenin yardımını saygısız bir şekilde reddeden bir genç de yer almaktadır. Komşusu ile geçen bir diyalogda genç neslin ders çalışmadığından bahseden Zeynep Hanım nesilleri mukayese etmektedir.	İz.A2,51; İz.A2,68; İz.A2,98	3
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			7

A2 düzeyinin nesiller arası ilişkiler alt temasında 7 kültürel kod tespit edilmiştir. Tablo 3.43'te görüldüğü üzere nesiller arası ilişkiler kodları Yeni Hitit (4) ve İzmir (3) arasında dağılmış; diğer üç sette ilgili alt temaya ait bir kültürel koda rastlanmamıştır.

Yeni Hitit'te konu şu çerçevede işlenir: Eski ve yeni nesillerin mukayesesi söz konusudur. Yaşlı nesil genç nesli gerek oynadıkları oyunlar gerek karşı cinse açılma gibi konularda hem yalnız hem şanssız hem de mutsuz bulmaktadır. Yaşlılarla birlikte yaşamak isteyen bir aile apartmanı söz konusudur. İzmir satırında ağırlık şu örneklerdedir: Ailedeki eniştenin anneanneye hürmet etmediğinden söz edilir. Çantası yere düşen yaşlı teyzenin yardımını saygısız bir şekilde reddeden bir genç de yer alır. Komşusu ile geçen bir diyalogda genç neslin ders çalışmadığından bahseden Zeynep Hanım nesilleri mukayese etmektedir.

Yeni Hitit kuşak farkını oyunlar, karşı cinsle iletişim ve birlikte yaşama tercihleri üzerinden tartışırken İzmir doğrudan saygısızlık sahnelerine yönelir. Birinde kuşaklar birbirini yanlış değerlendirmekte, diğerinde gençlerin yaşlılara davranışı açık biçimde eleştirilmektedir.

3.2.3.4. İş Ortamındaki İlişkiler

İş Ortamındaki İlişkiler, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.44'te gösterilmiştir.

Tablo 3.44: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin İş Ortamındaki İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Gazeteci ve işçinin diyalogunda oturma eylemi yapan işçilerin maaşlarına zam yapılmadığı açıklanmaktadır.	İz.A2,72	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			1

Tablo 3.44 kapsamında A2 düzeyindeki iş ortamındaki ilişkiler için 1 kod tespit edilmiştir. İş ortamındaki tekil örneklerin izin, dayanışma veya çatışma gibi farklı ilişki

türlerine açılmaması, çalışma hayatının sosyal dokusunun sınırlı bırakıldığı düşüncesine yönlendirmektedir.

3.2.3.5. Etnik ve Diğer Halklar Arasındaki İlişkiler

A2 düzeyinde etnik ve diğer halklar arasındaki ilişkiler temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.2.3.6. Politik ve Dinî Gruplar

A2 düzeyinde politik ve dinî gruplar temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.2.4. Değerler, İnançlar ve Tutumlar

Bu bölümde A2 düzeyinde değerler, inançlar ve tutumlar teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Alt temalar, kod bulunan kitap setleri ve kültürel öge örnekleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.2.4.1. Sosyal Sınıf

A2 düzeyinde sosyal sınıf temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.2.4.2. Meslek Grupları

Meslek Grupları, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.45'te gösterilmiştir.

Tablo 3.45: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Meslek Grupları Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Avukatlık, bankacılık, gazetecilik, hemşirelik, psikologluk, çiftçilik ve arkeolog meslekleri hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Bir doktorun sinirli olduğundan bahsedilmiş; bazı durumlarda çalışanların oturma eylemi yapabileceği gösterilmiştir.	İz.A2,36; İz.A2,40; İz.A2,57; İz.A2,72	9
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kadın ve erkeklerin mesleklerinin farklılaştığından ve moda tasarımı mesleğinden bahsedilmiştir.	H.A2,86; H.A2,113	2

Tablo 3.45: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Meslek Grupları Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	“Bir ambulans şoförünün yaşadığı zorluklar ve meslekî mutluluklar anlatılmıştır.	G.A2,6	1
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			12

Kitap setlerinin A2 düzeyi için meslek grupları alt temasında toplam 12 kod kaydedilmiştir. Tablo 3.45’te görüldüğü üzere meslek grupları içeriği 3 sete yayılmış; Yedi İklim ve Yeni İstanbul bu alt temada yer almamıştır.

İzmir Yabancılar İçin Türkçe’de avukatlık, bankacılık, gazetecilik, hemşirelik, psikologluk, çiftçilik ve arkeolog meslekleri hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Bir doktorun sinirli olduğundan bahsedilmiş; bazı durumlarda çalışanların oturma eylemi yapabileceği gösterilir. Yeni Hitit’te tabloya yansıyan başlıca unsurlar şöyledir: Kadın ve erkeklerin mesleklerinin farklılaştığından ve moda tasarımı mesleğinden söz edilir. Gazi’de bulunan tek kodun yer aldığı kısımda bir ambulans şoförünün yaşadığı zorluklar ve meslekî mutluluklara yer verilmiştir..

İzmir’de meslek adlarının yanında doktorun tavrı ve çalışanların eylemi gibi çalışma hayatındaki gerilimlere de yer verilmiştir. Yeni Hitit cinsiyete göre meslek ayırımına, Gazi ise ambulans şoförünün zorluk ve memnuniyetine odaklanmıştır.

3.2.4.3. Varlık

A2 düzeyinde varlık temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.2.4.4. Yöresel Kültür

Yöresel Kültür, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.46’da gösterilmiştir.

Tablo 3.46: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Yöresel Kültür Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Ağrı Dağı Türkiye'nin en büyük zirvesi olarak, İstanbul saraylar ve tarihî dokular bakımından, Kayseri mimari yapısı ve doğal güzellikleri açısından anlatılmıştır. Kayseri'nin mantı, pastırma, sucuk, yağlama, kabak çiçeği dolması ve içli köftesi ünlüdür; bir kaşığa 40 mantı sığdırmanın marifet olduğu anlatılmıştır. Gelin-damat hamamı, kız beğenme âdetleri; Çemberlitaş, Cağaloğlu, Beyazıt Hamamları; Mevlâna'nın kabrinin Konya'da olduğu; Çanakkale'de Şehitler Anıtı, Türk Şehitliği, Anzak Koyu, Conkbayırı, Truva Antik Şehri; Likya Yolu; Kapadokya'da balon, at ve bisiklet turları, çömlek atölyeleri; İznik ve Kütahya çinileri; Ayasofya Müzesi, Topkapı Sarayı, Mısır Çarşısı, Kapalıçarşı; kuş evleri diğer kodlardır.	YİT.A2,12; YİT.A2,18; YİT.A2,22; YİT.A2,24; YİT.A2,25; YİT.A2,26; YİT.A2,46; YİT.A2,54; YİT.A2,73; YİT.A2,77; YİT.A2,79; YİT.A2,81; YİT.A2,110; YİT.A2,148	45
Yeni İstanbul	Kız Kulesi, Boğaz turu, Heybeliada, Kapalıçarşı, Kapadokya, Efes, Afrodisias, Cunda Adası gibi yerlerden bahsedilmiştir. Ağva'daki Gelin Kayası'nın hikâyesi anlatılmıştır. Üsküdar'dan vapurla Boğaz ve Adalar gezisinde güneşin batışını seyretmek, çay içmek, martılara simit atmak, balık yemek; Taksim-Tünel gezisinde yürüyüş, vitrinlere bakmak, ara sokakları gezmek, Galata Kulesi'nden Ayasofya'yı, Kız Kulesi'ni, Marmara'yı ve Boğaz'ı görmek; Kapalıçarşı gezisinde Fes Kafe ve Şark Kahvesi; Sultanahmet Meydanı gezisinde Bizans ve Osmanlı kalıntıları, Ayasofya ve Sultanahmet Camileri, Sultanahmet köftecisi bahsedilmiştir.	İ.A2,15; İ.A2,16; İ.A2,69; İ.A2,76; İ.A2,105	33
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Karadeniz'de Ordu, Giresun, Artvin; Ege'de Bodrum, Marmaris, Akyaka sevilen yerlerdir. Ankara Kalesi ve Ankara geçisi; Eskişehir lüle taşı; Denizli Pamukkale; Antalya şelaleleri ve sahilleri; Balıkesir Susurluk tost ve ayanı; Çorum leblebisi; İzmir Saat Kulesi; Van kedisi; Adana pamuğu; Afyon haşhaşı anlatılmıştır. Anıtkabir, Atakule, Beypazarı, Olympos, Galata” Kulesi, Kız Kulesi, Boğaz turu, Kapadokya taş evleri ve şarabı diğer yöresel mekânlardır. Kışın Nemrut, Uludağ ve Erciyes'te kayak yapıldığı, Bodrum ve Marmaris'te denize girildiği ifade edilmiştir.	İz.A2,16; İz.A2,20; İz.A2,23; İz.A2,24; İz.A2,91	32

Tablo 3.46: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Yöresel Kültür Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kahta Kalesi, Karakuş Tepesi, Cendere Köprüsü, Nemrut, Atatürk Barajı gezileri; kuru üzüm, nar; Nemrut heykelciliği ve ters lale; Karagöl'de köy kahvaltısı ve eski konaklar; Bolu Yedigöller Millî Parkı; Safranbolu evleri, duvarlardaki eski yazılar, geyik boynuzu, Hıdırlık Tepesi, Saat Kulesi, tarihî hamamlar, Demirciler Çarşısı; tarhana çorbası, yaprak sarması, cevizli çörek, hoşmerim, Safranbolu lokumu, Türk kahvesi; Eskişehir'de çiğ börek ve süs eşyaları pazarı geçmektedir.	G.A2,48; G.A2,49; G.A2,88; G.A2,89; G.A2,90	27
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Van Gölü'nde bulunan Akdamar Adası'nın isim koyulma serüveni anlatılmıştır. Kapadokya'nın isim geçmişi, müzeleri, yapılan aktiviteler, tarihî eserler ve meşhur içeceği (şarap) tanıtılmıştır. Kapadokya ve Pamukkale'nin güzelliklerinden bahsedilmiştir.	H.A2,99; H.A2,104; H.A2,109	13
Toplam			150

Tablo 3.46'da görüldüğü üzere A2 düzeyine ait yöresel kültür içeriği kitap setlerinin tamamında toplam 150 kodla temsil edilmektedir. Yedi İklim ile Yeni İstanbul arasındaki dağılım 45 ve 33 kod biçimindedir.

Yedi İklim'de Türkiye'nin en büyük zirvesi olarak Ağrı Dağı, saraylar ve tarihî dokular bakımından İstanbul, mimari yapısı ve doğal güzellikleri açısından Kayseri anlatılmıştır. Kayseri'nin mantı, pastırma, sucuk, yağlama, kabak çiçeği dolması ve içli köftesi ünlüdür; bir kaşığa 40 mantı sığdırmanın marifet olduğu anlatılmıştır. Gelin-damat hamamı, kız beğenme âdetleri; Çemberlitaş, Cağaloğlu, Beyazıt Hamamları; Mevlâna'nın kabrinin Konya'da olduğu; Çanakkale'de Şehitler Anıtı, Türk Şehitliği, Anzak Koyu, Conkbayırı, Truva Antik Şehri; Likya Yolu kitapta yer alan bazı kodlardandır.

Yeni İstanbul'da Kız Kulesi, Boğaz turu, Heybeliada, Kapalıçarşı, Kapadokya, Efes, Afrodiasias, Cunda Adası gibi yerlerden söz edilir. Ağva'daki Gelin Kayası'nın hikâyesi anlatılmıştır. Üsküdar'dan vapurla Boğaz ve Adalar gezisinde güneşin batışını seyretmek, çay içmek, martılara simit atmak, balık yemek; İzmir'de Karadeniz'de Ordu, Giresun, Artvin; Ege'de Bodrum, Marmaris, Akyaka sevilen yerlerdir. Ankara Kalesi ve Ankara keçisi; Eskişehir lüle taşı; Denizli Pamukkale; Antalya şelaleleri ve sahilleri; Balıkesir Susurluk tost ve ayranı; Çorum leblebisi; İzmir Saat Kulesi; Van kedisi; Adana pamuğu; Gazi'de: Kahta Kalesi, Karakuş Tepesi, Cendere Köprüsü, Nemrut, Atatürk

Barajı gezileri; kuru üzüm, nar; Nemrut heykelciliği ve ters lale; Karagöl'de köy kahvaltısı ve eski konaklar; Bolu Yedigöller Millî Parkı; Yeni Hitit'te Van Gölü'nde bulunan Akdamar Adası'nın isim koyulma serüveni anlatılmıştır. Kapadokya'nın isim geçmişi, müzeleri, yapılan aktiviteler, tarihî eserler ve meşhur içeceği (şarap) tanıtılır. Kapadokya ve Pamukkale'nin güzelliklerinden söz edilir.

Yedi İklim, Gazi, Yeni Hitit ve İzmir'de çeşitli yörelerden kültürel kodlar yer alırken Yeni İstanbul'da sadece İstanbul yöresine ait kodların yer alması dikkat çekicidir.

3.2.4.5. Güvenlik

A2 düzeyinde güvenlik temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.2.4.6. Kurumlar

Kurumlar, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.47'de gösterilmiştir.

Tablo 3.47: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Kurumlar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Gençlik Eğitim Merkezi, Borsa İstanbul (BİST), Gıda ve İhtiyaç Maddeleri Ankara Toptancıları (Gimat), Arama Kurtarma Derneği (AKUT) geçen kurumlar arasındadır.	YİT.A2,15; YİT.A2,102; YİT.A2,109; YİT.A2,161	4
Yeni İstanbul	Kimsesiz Çocuklar Vakfı kodlanmıştır.	İ.A2,28	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			5

Kurumlar başlığının A2 düzeyindeki karşılığı 5 koddur. Kurumlar alt temasına ait kodlar Yedi İklim (4) ve Yeni İstanbul (1) arasında dağılmış; diğer üç set bu başlığın dışında kalmıştır.

Yedi İklim'de Gençlik Eğitim Merkezi, Borsa İstanbul (BİST), Gıda ve İhtiyaç Maddeleri Ankara Toptancıları (Gimat), Arama Kurtarma Derneği (AKUT) bahsedilen

kurumlar arasındadır. Yeni İstanbul'da Kimsesiz Çocuklar Vakfı kültürel öge olarak tespit edilmiştir.

3.2.4.7. Gelenek ve Sosyal Dönüşüm

Gelenek ve Sosyal Dönüşüm, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.48'de gösterilmiştir.

Tablo 3.48: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Gelenek ve Sosyal Dönüşüm Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	1943 yılında genç Mustafa'nın tayini Ürgüp Tahsinağa Kütüphanesine çıkar. Kütüphaneye kadınları yetiştirmek için dikiş makinesi koyar. Eğitime katkıları için uluslararası bir ödül verilir. Bu hikâye gelenek ve sosyal dönüşüm bağlamında değerlendirilebilir.	YİT.A2,51	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			1

Tablo 3.48'de görüldüğü üzere A2 düzeyinde gelenek ve sosyal dönüşüm alt temasına yönelik toplam 1 kod bulunmaktadır. Mustafa Güzelgöz'ün kütüphaneye dikiş makinesi koyarak kadınları kütüphaneye çekmesi, geleneğin korunmasından çok yerleşik sosyal sınırların değiştirilmesini anlatır. Yedi İklim'de verilen kodun oldukça çarpıcı bir girişim örneği üzerinden verilmesi dikkat çekicidir.

3.2.4.8. Tarih, Önemli Tarihî Kişiler, Olaylar

Tarih, Önemli Tarihî Kişiler, Olaylar; A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.49'da gösterilmiştir.

Tablo 3.49: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Tarih, Önemli Tarihî Kişiler, Olaylar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Fatih Sultan Mehmet ve havacılık tarihinin önemli kişilerinden biri olan Hezarfen Ahmet Çelebi'den bahsedilmiştir.	İ.A2,30; İ.A2,42	2
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Türkiye ve dünyanın ilk askerî kadın pilotu olan Sabiha Gökçen'den bahsedilmiştir.	G.A2,76	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			3

Tablo 3.49’da görüldüğü üzere A2 düzeyinde tarih, önemli tarihî kişiler, olaylar içeriğinde kitap setlerinde 3 kodun yer aldığı tespit edilmiştir. Kültürel öğeler İstanbul (2) ve Gazi (1) arasında dağılmış; diğer üç set bu başlığın dışında kalmıştır.

Yeni İstanbul’da Fatih Sultan Mehmet ve havacılık tarihinin önemli kişilerinden biri olan Hezarfen Ahmet Çelebi’den bahsedilmiştir. Gazi’de Türkiye ve dünyanın ilk askerî kadın pilotu olan Sabiha Gökçen’den bahsedilmiştir.

Bu alt temaya ait kültürel kodların oldukça az sayıda olması dikkat çekicidir.

3.2.4.9. Azınlıklar

A2 düzeyinde azınlıklar temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.2.4.10. Millî Kimlik

Millî Kimlik, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.50’de gösterilmiştir.

Tablo 3.50: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Millî Kimlik Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Millî gurur vesilesi olarak Aziz Sancar değerlendirilmiştir.	İ.A2,30	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0

Tablo 3.50: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Millî Kimlik Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			1

3.2.4.11. Başka Ülkeler, Devletler, Halklar

Başka Ülkeler, Devletler, Halklar; A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.51'de gösterilmiştir.

Tablo 3.51: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Başka Ülkeler, Devletler, Halklar Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Çinli, İranlı, İtalyan, Rusyalı, Fransalı, Mısırlı olan ve daha pek çok farklı milletten kişilerin kendi kültürleri yansıtılmıştır.	İ.A2,24; İ.A2,30; İ.A2,42; İ.A2,50; İ.A2,58; İ.A2,65; İ.A2,76; İ.A2,89; İ.A2,94; İ.A2,112	38
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Eskimolar, bedeviler, Afrikalılar, Tibetliler, Çinliler, Rusyalılar gibi pek çok ülke ve halka ait bilgilere yer verilmiştir.	H.A2,108; H.A2,109; H.A2,111	32
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Japonlardan bahsedilmiştir. Japonların kültürel yapısı ve hangi durumda nasıl davrandığı söz konusu edilmiştir.	İz.A2,60	9
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Japonlar ve Japonların nasıl yaşayıp beslendiği anlatılmıştır.	G.A2,80	4
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			83

3.2.4.12. Politika

A2 düzeyinde politika temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşamamıştır.

3.2.4.13. Sanat

Sanat, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.52'de gösterilmiştir.

Tablo 3.52: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Sanat Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Edebiyat kapsamında Mustafa Kutlu, Yunus Emre, Bir Bilim Adamının Romanı; müzik sanatçısı olarak Kırâç ve Barış Manço; film ve dizi bağlamında Devlerin Aşkı, Dila Hanım, Deprem, Cevriyem, Unutulan Kadın, Selvi Boylum Al Yazmalım, Neşeli Günler, Av Mevsimi, Eşkıya, Gönül Yarası, Vizonte, Gora, Organize İşler, Vahşi Batı, Neredesin Firuze, Osmanlı Cumhuriyeti, Eyvah Eyvah, Berlin Kaplanı, Hababam Sınıfı, Sensiz Asla; el sanatları olarak dokumacılık ve çini; oyuncu olarak Türkan Şoray, Kadir İnanır, Münir Özkul, Adile Naşit, Şener Şen, Cem Yılmaz, Ata Demirer gibi kültürel kodlara yer verilmiştir.	YİT.A2,14; YİT.A2,21; YİT.A2,54; YİT.A2,56; YİT.A2,59; YİT.A2,60; YİT.A2,126; YİT.A2,139; YİT.A2,140; YİT.A2,168	51
Yeni İstanbul	Orhan Pamuk (Cevdet Bey ve Oğulları, Masumiyet Müzesi), Yaşar Kemal (İnce Memed), Çalıkuşu, Keloğlan ve Nasreddin Hoca edebiyat temasında; Çağatay Ulusoy, Lydia Tuğutlu, Tarık Akan oyuncu olarak; Düğün Dernek, Delibal, Organize İşler, Uzak, Hokkabaz, Yalan Dünya dizi ve film olarak; Tarkan, Sezen Aksu, İbrahim Tatlıses, Ebru Gündeş müzik sanatçısı olarak; Karagöz ve Hacivat tiyatro türü olarak tanıtılmıştır.	İ.A2,30; İ.A2,31; İ.A2,34; İ.A2,48; İ.A2,65; İ.A2,66; İ.A2,70; İ.A2,89; İ.A2,91; İ.A2,94; İ.A2,112	23
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	El sanatları kapsamında çömlekçilik ve ebru sanatı yer almaktadır. Edebiyat kapsamında İhsan Oktay Anar (Yedinci Gün) ve Nasreddin Hoca; filmler kapsamında Fetih 1453, Eyvah Eyvah, Kabadayı, Aşk Tesadüfleri Sever, Konak; müzik sanatçısı olarak Neşet Ertaş; oyuncu olarak Yıldız Kenter geçmektedir.	G.A2,8; G.A2,30; G.A2,34; G.A2,55; G.A2,63; G.A2,68	12

Tablo 3.52: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Sanat Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Bir Avuç Dünya, Bavulumda Dünya gibi 4 gezi kitabından bahsedilmiştir.	H.A2,124	4
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			90

Tablo 3.52’de A2 düzeyindeki sanat için 90 kod olduğu görülmektedir. A2 düzeyindeki sanat alt temasına yönelik kültür kodları 4 sette mevcut olup, İzmir setinde bu alt temaya ait kültürel öge yer almamıştır. İlk sırada 51 kodla Yedi İklim, ardından 23 kodla Yeni İstanbul yer alır.

Yedi İklim satırında ağırlık şu örneklerdedir: Edebiyat kapsamında Mustafa Kutlu, Yunus Emre, Bir Bilim Adamının Romanı; müzik sanatçısı olarak Kıracı ve Barış Manço; film ve dizi bağlamında Devlerin Aşk, Dila Hanım, Deprem, Cevriyem, Unutulan Kadın, Selvi Boylum Al Yazmalım, Neşeli Günler, Av Mevsimi, Eşkıya, Gönül Yarası, Vizontele, Gora, Organize İşler, Vahşi Batı, Neredesin Firuze, Osmanlı Cumhuriyeti, Eyvah Eyvah, Berlin Kapları, Hababam Sınıfı, Sensiz Asla; el sanatları olarak dokumacılık ve çini; oyuncu olarak Türkan Şoray, Kadir İnanır, Münir Özkul, Adile Naşit, Şener Şen, Cem Yılmaz, Ata Demire gibi kültürel ögelere yer verilmiştir.

Yeni İstanbul’da Orhan Pamuk (Cevdet Bey ve Oğulları, Masumiyet Müzesi), Yaşar Kemal (İnce Memed), Çalıkuşu, Keloğlan ve Nasreddin Hoca edebiyat temasında; Çağatay Ulusoy, Lydia Tuğutlu, Tarık Akan oyuncu olarak; Düğün Dernek, Delibal, Organize İşler, Uzak, Hokkabaz film olarak, Yalan Dünya ise dizi olarak yer almıştır. Gazi’de el sanatları kapsamında çömlekçilik ve ebru sanatı yer alır. Edebiyat kapsamında İhsan Oktay Anar (Yedinci Gün) ve Nasreddin Hoca; filmler kapsamında Fetih 1453, Eyvah Eyvah, Kabadayı, Aşk Tesadüfleri Sever, Konak; müzik sanatçısı olarak Neşet Ertaş; oyuncu olarak Yıldız Kenter geçer. Yeni Hitit’te Bir Avuç Dünya, Bavulumda Dünya gibi kitaplar örnek olmak üzere 4 gezi kitabından söz edilir.

A2 düzeyinde sanat alt temasında Yedi İklim ve Yeni İstanbul edebiyat, sinema ve müziği birlikte taşıırken Gazi el sanatlarını ve Yeni Hitit’te gezi kitaplarından bahsedilmesi çeşitlilik açısından dikkat çekicidir.

3.2.4.14. Din

Din, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.53'te gösterilmiştir.

Tablo 3.53: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Din Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Hacı Bektaş-ı Veli düşünceleriyle insanlara yol göstermektedir. Yunus Emre insanları barışa, sevgiye ve hoşgörüye davet etmektedir. Mevlâna'nın Mesnevi'sindeki hikâyelerin güzelliği belirtilmektedir. Çini sanatı bağlamında Bursa Yeşil Cami, Edirne Selimiye Cami ve İstanbul Sultanahmet Camisi örnek verilmiştir. "Aşure yaptım. Muharrem ayındayız..." ifadesi din ve inanç bağlamında değerlendirilebilir.	YİT.A2,21; YİT.A2,54; YİT.A2,110; YİT.A2,123	7
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			7

Tablo 3.53'te görüldüğü üzere kitap setlerinin A2 düzeyinde din alt temasında toplam 7 kod kaydedilmiştir.

Yedi İklim'de Hacı Bektaş-ı Veli düşünceleriyle insanlara yol gösteren bir kişi olarak ve Yunus Emre insanları barışa, sevgiye ve hoşgörüye davet eden bir kişi olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, Mevlâna'nın Mesnevi'sindeki hikâyelerin güzelliğinden bahsedilmiştir. Çini sanatı bağlamında Bursa Yeşil Cami, Edirne Selimiye Cami ve İstanbul Sultanahmet Camisi örnek verilmiştir. "Aşure yaptım. Muharrem ayındayız." ifadesi din ve inanç bağlamında değerlendirilebilir.

Din temasının birkaç yapı ve ritüel çevresinde kalması, A2 düzeyinde de inanç çeşitliliğinin henüz belirginleşmediğini düşüncesini doğurmaktadır.

3.2.4.15. Mizah

Mizah, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.54'te gösterilmiştir.

Tablo 3.54: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Mizah Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Nasreddin Hoca tekrar eden mizah unsurudur. Bunun dışında tüm hastalıklara "yaşlılıktandır" diyen doktor ve tezgâhtarın arkadaşını tezgâhtar zannetmek gibi yanlış anlaşılmaya dayalı güldürü unsurları da yer almaktadır.	YİT.A2,21; YİT.A2,38; YİT.A2,63; YİT.A2,127; YİT.A2,158	5
Yeni İstanbul	Keloğlan ve Nasreddin Hoca geçmektedir.	İ.A2,66; İ.A2,70	2
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Dişi için kadın hastalıkları doktoruna giden bir kadının diş doktoruna yönlendirilmesi ve aşı olmaktan korkan birinin söylediği bir yalan üzerine aşıya o kişiden başlanmasının teklif edilmesi mizah unsuru olarak değerlendirilmiştir.	İz.A2,29; İz.A2,34	2
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Nasreddin Hoca mizah unsuru olarak geçmektedir.	G.A2,68	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			10

Tablo 3.54'te görüldüğü üzere A2 düzeyine ait mizah içeriği tüm kitap setlerinde 10 kodla temsil edilmiştir.

Yedi İklim'de mizah alt temasında Nasreddin Hoca'nın tekrar eden bir kültürel ögedir. Bunun dışında tüm hastalıklara "yaşlılıktandır" diyen doktor ve tezgâhtarın arkadaşını tezgâhtar zannetmek gibi yanlış anlaşılmaya dayalı güldürü unsurları da yer almaktadır. Yeni İstanbul'da mizah alt temasına uygun olarak Keloğlan ve Nasreddin Hoca geçmektedir. İzmir'de dişi için kadın hastalıkları doktoruna giden bir kadının diş doktoruna yönlendirilmesi ve aşı olmaktan korkan birinin söylediği bir yalan üzerine aşıya o kişiden başlanmasının teklif edilmesi mizah unsuru olarak değerlendirilmiştir. Gazi'de Nasreddin Hoca mizah unsuru olarak geçer.

Nasreddin Hoca'nın dört kitap setinde ortak bir mizah figürü olarak yer almasının yanı sıra Yedi İklim ve İzmir kitaplarında yanlış anlama ile meslek sahnelerinden mizah alt temasına örnekler sunması dikkat çekicidir.

3.2.5. Türk İnsanının Beden Dili

A2 düzeyinde Türk insanının beden dili temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşamamıştır.

3.2.6. Türklerin Sosyal Gelenekleri

Bu bölümde A2 düzeyinde Türklerin Sosyal Gelenekleri teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Alt temalar, kod bulunan kitap setleri ve kültürel öge örnekleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.2.6.1. Dakiklik

Dakiklik, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.55'te gösterilmiştir.

Tablo 3.55: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Dakiklik Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	"Erken buluşuyoruz çünkü Mehmet bizim kadar dakik değil. O her zaman geç geliyor." ifadesi mevcuttur.	İ.A2,53	1
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			1

Tablo 3.55'te görüldüğü A2 düzeyinde dakiklik alt temasında 1 kod bulunmaktadır. "Erken buluşuyoruz çünkü Mehmet bizim kadar dakik değil. O her zaman geç geliyor." ifadesi ile sosyal gelenekler adına bazı kimselerin dakik olmadığı sonucu çıkarılabilir.

3.2.6.2. Hediyeler

Hediyeler, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.56'da gösterilmiştir.

Tablo 3.56: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Hediyeler Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Çanta hediye olarak geçmektedir.	İz.A2,2	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			1

Tablo 3.56’da görüldüğü üzere A2 düzeyinde hediyeler başlığı altında toplam 1 kod bulunmaktadır. A2 düzeyindeki hediyeler kodlarının tamamı İzmir’de toplanmış; diğer dört sette örnek bulunmamıştır.

3.2.6.3. Giyim

A2 düzeyinde giyim temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.2.6.4. İçecekler

İçecekler, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.57’de gösterilmiştir.

Tablo 3.57: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin İçecekler Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap Seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Türk kahvesinin kullanım alanları açıklanmıştır: "Türkler genellikle kahvaltıdan sonra Türk kahvesi içerler. Türkçede kahvaltı kelimesi kahveden önceki yiyecekler demektir. Türk kahvesini içtikten sonra fal bakmak için fincanı kapatırlar. İnsanlar dinî bayramlarda ve kız isteme merasimlerinde her zaman Türk kahvesi içerler."	İ.A2,58	5

Tablo 3.57: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin İçecekler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kapadokya'daki özel şaraplardan bahsedilmektedir.	İz.A2,24	1
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Bir lokantaya giden insanlara köpüklü bir kahve ikram edilmiştir.	G.A2,49	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			7

Tablo 3.57’de görüldüğü üzere, A2 düzeyindeki içecekler alt temasında 7 tespit edilmiştir.

Yeni İstanbul’da Türk kahvesinden bahsederek kahvaltı kelimesinin kökenine inilmiştir. Gazi’de bir lokantaya giden insanlara köpüklü bir kahve ikram edildiğinden bahsedilmiş ve İzmir’de Kapadokya’da özel şaraplardan söz edilmiştir.

A2 düzeyinde sosyal gelenekler içindeki içecek kodları, 'içme' tablosundan farklı olarak içeceğin ikram ve ilişki bağlamının öne çıkması dikkat çekicidir.

3.2.6.5. Öğünler

A2 düzeyinde öğünler temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.2.6.6. Davranış

Davranış, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.58’de gösterilmiştir.

Tablo 3.58: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Davranış Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Bir yabancıyı memlekete damat etme isteği, trafikte insanların çıldırması, iadeiziyaret düşünen bir dede, Muharrem ayında yeni gelen komşuya ikramda bulunulması ve komşuya hoş geldiniz demek için önceden haber verilerek uğranması, kendisine gelen aşure tabağını boşaltıp dolu teslim eden komşu yer almaktadır. 1 kod olumsuz davranış içermektedir.	YİT.A2,24; YİT.A2,45; YİT.A2,120; YİT.A2,122; YİT.A2,123	6

Tablo 3.58: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Davranış Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

İzmir Yabancılar İçin Türkçe	İnsanların iletişiminin değiştiğinden, istenmedik durumlarda rol yapılabileceğinden, ilaçları içmeden tedavi olabileceğini düşünen hastaya kızgın bir davranış sergileyen doktordan, yere düşen çantasını genç bir çocuktan isteyen yaşlı teyzeye çirkin konuşan gence yer verilmiştir. Kodlardan 2'si olumsuz davranış içermektedir.	İz.A2,13; İz.A2,34; İz.A2,36; İz.A2,51	4
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			10

Tablo 3.58’de görüldüğü üzere incelenen kitap setlerinin A2 düzeyinde davranış alt temasında, 10 kod tespit edilmiştir. Davranış kodları Yedi İklim (6) ve İzmir (4) arasında dağılmış; diğer üç sette bu alt temaya dair kültürel öge tespit edilmemiştir.

Yedi İklim’de bir yabancıyı memlekete damat etme isteği, trafikte insanların çıldırması, iadeiziyaret düşünen bir dede, Muharrem ayında yeni gelen komşuya ikramda bulunulması ve komşuya hoş geldiniz demek için önceden haber verilerek uğranması ve kendisine gelen aşure tabağını boşaltıp dolu teslim eden komşu yer alır. İzmir’de insanların iletişiminin değiştiğinden, istenmedik durumlarda rol yapılabileceğinden, ilaçları içmeden tedavi olabileceğini düşünen hastaya kızgın bir davranış sergileyen doktordan, yere düşen çantasını genç bir çocuktan isteyen yaşlı teyzeye çirkin konuşan gence yer verildiği tespit edilmiştir.

Yedi İklim’de komşuluk, iadeiziyaret ve aşure tabağını dolu geri verme gibi karşılıklılık esaslı davranışlar öne çıkarken İzmir’de iletişim bozulması, kızgın doktor ve yaşlıya kaba davranma üzerinden kültürel öğelerin temsil edilmesi dikkat çekicidir.

İncelenen ders kitapları için tespit edilen davranış kurallarına ilişkin metin örnekleri Tablo 3.59’da sunulmuştur.

Tablo 3.59: İncelenen A2 Düzeyi Ders Kitaplarında Tespit Edilen Davranış Kurallarına İlişkin Metinler

“İnsanlar artık kafelerde, pastanelerde buluşmuyorlar, alışveriş merkezlerinde buluşuyorlar. Oturup sohbet etmiyorlar, mağazalarda birlikte geziyorlar. "Nasılsın iyi misin?" soruları çok az, "bu sana yakıştı, bu bana yakıştı mı?" diyalogları yapıyorlar. Zaman, teknoloji, moda gibi daha birçok etken insanların iletişimini değiştiriyor. Bu normal mi değil mi kimse bilmiyor. (İz.A2,13)”
“Rol yapmada çok başarısızsın, bakalım aşı olmada nasılsın? Sen buradayken aşı yapmaya senden başlayalım (İz.A2,34).”
“Doktor, kadına biraz kızdı ve hem hastasın hem de bana itiraz ediyorsun. Sen seç, ya bu ilaçları iç ya da iyileşme dedi. Kadın bu duruma çok üzüldü. O hem iyileşmek istiyordu hem de ilaçları içmek istemiyordu (İz.A2,36).”
“Yaşlı teyze: Oğlum, ben atmadım. Bir çocuk, bana çarptı ve çantam yere düştü. Ayrıca, çok ayıp sen neden benimle böyle konuşuyorsun? Büyüklere biraz saygılı olmak lazım. Genç: Allah Allah, yasak mı? Ayrıca saygıyı senden mi öğreneceğim? Benim annem var, babam var. Onlar yeteri kadar bana ayıpları anlatıyor. Yaşlı teyze: Yasak değil ama ayıp oğlum. Annelerle de böyle çirkin mi konuşuyorsun? Genç: Sana ne teyze (İz.A2,51).”
“Çok iyi! Seni bir de Kayseri'ye damat yaptık mı! Hem burada yemekler de çok lezzetlidir (YİT.A2,24).”
“Türkiye'de insanlar trafikte çıldırıyor" diye Trafik Psikolojisi Yüksek Lisans Programı açtı (YİT.A2,45).
“Dedesi ben yoruludum, eve gidip uyuyacağım, gelecek pazar biz de sizi akşam yemeğine davet ediyoruz (YİT.A2,120).”
“Filiz Hanım: Aşure yaptım. Muharrem ayındayız. Aşure, Muharrem ayının 10 günü demektir. Kızım üst kata yeni komşumuz geldi. Onlara bir tabak aşure götürebilir misin? Filiz Hanım: Bir de hoş geldiniz demek için yarın akşam annemler size gelmek istiyorlar der misin? (YİT.A2,122)”
“Dur ben tabağı boşaltayım, geç, içeri otur, kızım. Bekledin mi yavrucuğum? Biraz kadayıf koydum. Afiyet olsun (YİT.A2,123).”

3.2.6.7. Sohbet Kuralları

Sohbet Kuralları, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.60'ta gösterilmiştir.

Tablo 3.60: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Sohbet Kuralları Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Gözün aydın, Allah'a ısmarladık, hoş geldiniz, hoş bulduk, afiyet olsun, elinize sağlık, güle güle giyin sohbet kurallarıdır. Ek olarak anneye selam söyleyen komşu bir başka sohbet kuralıdır.	YİT.A2,22;	14
		YİT.A2,23;	
		YİT.A2,24;	
		YİT.A2,38;	
		YİT.A2,63;	
		YİT.A2,106;	
		YİT.A2,110;	
		YİT.A2,123;	
		YİT.A2,135;	
		YİT.A2,136;	
		YİT.A2,152	

Tablo 3.60: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Sohbet Kuralları Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Hoş geldiniz ve hoş bulduk ifadeleri tespit edilmiştir.	İz.A2,2; İz.A2,27; İz.A2,75; İz.A2,96	7
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Hoş geldiniz, hoş bulduk, güle güle kullanın gibi ifadelere yer verilmiştir.	G.A2,14; G.A2,54; G.A2,81	5
Yeni İstanbul	Gözün aydın, afiyet olsun, hoş geldiniz, hoş bulduk ifadeleri tespit edilmiştir.	İ.A2,25; İ.A2,99	4
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			30

Tablo 3.60’ta görüldüğü üzere A2 düzeyinde sohbet kuralları için 30 kod tespit edilmiştir. Bu kapsamda sohbet kuralları alt temasında kültürel kodlar 4 sete yayılmış ve Yeni Hitit kitabında bu alt temada herhangi bir kültürel öge tespit edilememiştir.

Yedi İklim’de gözün aydın, Allah'a ısmarladık, hoş geldiniz, hoş bulduk, afiyet olsun, elinize sağlık, güle güle giyin ifadelerinin yanı sıra anneye selam söyleyen komşu sohbet kuralları bağlamında tespit edilen kültürel öğelerden bazılarıdır.

İzmir’de hoş geldiniz ve hoş bulduk ifadeleri tekrarlı kültürel öge olarak tespit edilmiştir. Gazi’de hoş geldiniz, hoş bulduk, güle güle kullanın gibi kültürel öğeler belirlenmiştir. Yeni İstanbul’da seçilen örnekler şu ekseninde toplanır: Gözün aydın, afiyet olsun, hoş geldiniz, hoş bulduk ifadeleri bulunur.

Yedi İklim geniş bir iyi dilek ve nezaket sözleri dizisi sunarken diğer üç set çoğunlukla 'hoş geldiniz-hoş bulduk' ikilisine yaslanır. Bu nedenle kod sayılarındaki fark, yalnız tekrar sıklığını değil, söz kalıplarının işlev çeşitliliğini de yansıtır.

3.2.6.8. Tabular

A2 düzeyinde tabular temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.2.6.9. Ziyaret Süresi

A2 düzeyinde ziyaret süresi temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.2.7. Türklerin Törenselle Davranışları

Bu bölümde A2 düzeyinde Türklerin Törenselle Davranışları teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Alt temalar, kod bulunan kitap setleri ve kültürel öge örnekleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.2.7.1. Doğum

Doğum, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.61'de gösterilmiştir.

Tablo 3.61: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Doğum Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	"Cenk ve Ayşegül çok mutlu bir çift. Onlar bugünlerde çok heyecanlı. Çünkü yakında çocukları olacak. Cenk bir erkek çocuk istiyor. Ayşegül ise kız..." ifadelerine yer verilmiştir.	H.A2,92	1
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			1

Tablo 3.61’de A2 düzeyinde doğum temasına ilişkin yalnızca bir kültürel kod bulunduğu ve bu kodun Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe setinde yer aldığı görülmektedir. Diğer dört kitap setinde doğumla bağlantılı herhangi bir ögeye rastlanmaması, bu temanın A2 düzeyindeki görünürlüğünün son derece sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır.

Yeni Hitit’teki örnek, doğuma eşlik eden törenleri ya da geleneksel uygulamaları değil, çocuk bekleyen bir çiftin duygusal durumunu ve kız veya erkek çocuk beklentisini konu edinmektedir. Böylece doğum, toplumsal ritüellerden çok aile içindeki heyecan ve cinsiyete ilişkin beklenti üzerinden görünür hâle gelmektedir.

3.2.7.2. Evlenme

Evlenme, A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.62'de gösterilmiştir.

Tablo 3.62: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Evlenme Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	"Gelecek hafta izin alacak ve düğün için hazırlık yapacak. Önce mobilya alacak sonra bir gelinlik diktirecek. Davetli listesi hazırlayacak ve davetlilere telefon edecek. Sonra da eşyalarını yeni evine taşıyacak. Bu hazırlıklara nişanlısı da yardım edecek. Onlar balayına çıkmayacaklar." bilgileri yer almaktadır.	H.A2,87	6
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Bir köy düğünü anlatılmaktadır. Düğün 2 gün sürmüştür. Gelin ata binmiştir.	G.A2,69	5
Yedi İklim Türkçe	Evlilik hazırlığı yapan bir çift sergilenmiştir.	YİT.A2,134	1
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			12

Tablo 3.62’de A2 düzeyindeki evlenme temasında toplam 12 kodun üç kitap setine dağıldığı görülmektedir. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ile Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe, temayı farklı yönlerden ayrıntılandırırken Yedi İklim Türkçe yalnızca evlilik hazırlığı yapan bir çift üzerinden sınırlı bir görünüm sunmaktadır. Yeni İstanbul ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe setlerinde ise bu temaya yer verilmemiştir.

Yeni Hitit’te gelinlik diktirme, mobilya alma, davetli listesi hazırlama ve yeni eve taşınma gibi güncel evlilik hazırlıkları öne çıkmaktadır. Gazi setindeki köy düğünü ise törenin iki gün sürmesi ve gelinin ata bindirilmesiyle yerel ve geleneksel bir görünüm sunmaktadır. Yedi İklim’deki evlilik hazırlığı daha genel bırakılmıştır.

Kültürel ögeler arasındaki temel ayırım, evlenmenin bir sette şehirli ve pratik hazırlıklar, diğesinde kırsal düğün geleneği üzerinden kurulmasıdır. Bu iki anlatı, aynı

toplumsal olayın güncel yaşam düzeni ile geleneksel tören biçimi arasında farklı karşılıklar bulunduğunu göstermektedir.

3.2.7.3. Ölüm

A2 düzeyinde ölüm temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.2.7.4. Halka Açık Toplumlarda ve Törenlerde Halkın Davranışları

A2 düzeyinde halka açık toplumlarda ve törenlerde halkın davranışları temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.2.7.5. Kutlamalar

A2 düzeyinde kutlamalar temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.2.7.6. Festivaller, Diskotekler, Dans Ortamı

Festivaller, diskotekler, dans ortamı; A2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.63'te gösterilmiştir.

Tablo 3.63: Kitap Setlerinin A2 Düzeyi İçin Festivaller, Diskotekler, Dans Ortamı Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	İstanbul Film Festivali'nden ve Batı Anadolu'nun her yerinde oynanan zeybek oyunundan bahsedilmiştir. "Zeybek cesur bir adamı temsil eder. Zeybek oyununda dansçı, kollarını iki yana doğru açar... Ara sıra yere doğru eğilip bir dizini yere koyar." ifadesi gibi geleneksel oyunlar bu temada incelenmiştir.	İ.A2,38; İ.A2,112	2
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Ankara Üniversitesi Tiyatro Festivali'nden bahsedilmiştir.	H.A2,106	1
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Bodrum ve Marmaris'teki eğlenceli tatil yerlerinden ve diskolarda sabaha kadar eğlence olduğundan bahsedilmiştir.	İz.A2,24	1
Yedi İklim Türkçe	Ankara'daki ağaç dikme şenliğinden bahsedilmiştir.	YİT.A2,40	1
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			5

Tablo 3.63'te festivaller, dans ortamı ve diskotekler temasına ilişkin beş kodun dört kitap setinde yer aldığı görülmektedir. Sayısal yoğunluk düşük olmakla birlikte örnekler, aynı başlık altında birbirinden oldukça farklı etkinlik türlerinin toplandığını göstermektedir.

Yeni Hitit'te üniversite tiyatro festivali, Yedi İklim'de ağaç dikme şenliği, İzmir setinde Bodrum ve Marmaris'in gece eğlencesi öne çıkmaktadır. Yeni İstanbul ise İstanbul Film Festivali ile zeybek oyununu yan yana getirerek çağdaş bir kültür etkinliği ile geleneksel halk oyununu aynı içerik alanında buluşturmaktadır. Zeybeğin cesaretle ilişkilendirilmesi ve bedensel hareketleriyle açıklanması, kültürel ögenin yalnız adının verilmediğini göstermektedir.

Bu örnekler ortak bir eğlence biçiminden çok, kültürel etkinliklerin tiyatro, sinema, çevre şenliği, halk oyunu ve turistik gece hayatı gibi farklı yüzlerini ortaya koymaktadır.

3.3. B1 Düzeyi Kitaplarda Kültürel Kodların Analizi

Bu bölümde incelenen tüm kitap setleri içerisinde B1 seviyesinde yer alan Türk toplumuna ait kültür kodları ele alınacaktır. Temalar A1 kısmında kısaca açıklanmıştır. Değişiklik göstermediği için temalara ait açıklamalar tekrar edilmemiştir.

3.3.1. Günlük Yaşama İlişkin Kültür Aktarım Öğeleri

Bu bölümde B1 düzeyinde Günlük Yaşama İlişkin Kültür Aktarım Öğeleri teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Alt temalar, kod bulunan kitap setleri ve kültürel öge örnekleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.3.1.1. Yeme

Yeme, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.64'te gösterilmiştir.

Tablo 3.64: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Yeme Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Gelen misafire yemeğe geleceklerse çorba, zeytinyağlı, sıcak et yemekleri, salatalar; çaya geleceklerse börek, kurabiye, kek, lokum gibi türler ikram edilmektedir. Kahvaltı, Türkler için oldukça önemli ve çeşitlidir. Odun ateşinde gözleme pişiren ve keçi peyniri ile kahvaltı yapan yörük sofrasına yer verilmiştir.	İ.B1,17; İ.B1,115; İ.B1,126	11
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Yemek için mercimek çorbası, ızgara ve pilav ayrıca salatalar; tatlı olarak kadayıf ve kek tavsiye edilmiştir. Yemek yemek isteyen birinin döner ve pideye yöneldiği görülmektedir. Pekmez, Türklerin severek yediği besleyici, doğal, yararlı bir yiyecektir.	İz.B1,28; İz.B1,43; İz.B1,51	9
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Döner geçmektedir.	H.B1,99	1
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kahvenin yanındaki lokum yiyecek olarak karşımıza çıkmaktadır.	G.B1,88	1
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			22

Tablo 3.64’te B1 düzeyindeki yeme temasında 22 kültürel kod belirlenmiştir. Kodların büyük bölümü Yeni İstanbul ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe setlerinde toplanırken Yeni Hitit ile Gazi setlerinde yalnızca birer örnek bulunmaktadır; Yedi İklim Türkçe’de ise bu temaya ilişkin kod tespit edilmemiştir.

Yeni İstanbul’daki içerik yalnız yemek adlarından oluşmamaktadır. Misafirin yemeğe ya da çaya gelmesine göre hazırlanan ikramların değişmesi, kahvaltının Türkler için taşıdığı önem ve yörük sofrası üzerinden yeme kültürü sosyal bağlamıyla birlikte verilmiştir. İzmir setinde ise mercimek çorbası, pilav, döner, pide ve kadayıf gibi yiyeceklerin yanı sıra pekmezin besleyici ve doğal bir ürün olarak tanıtılması dikkat çekmektedir.

Yeni Hitit’te dönerin, Gazi setinde ise kahvenin yanında sunulan lokumun tekil örnekler olarak tespit edilmiştir. Yeni İstanbul’da ikram düzeni, İzmir’de ise yiyecek çeşitliliği öne çıkmaktadır. B1 düzeyinde yeme temasındaki temel ayırım, kültürel öğenin

yalnızca adının verilmesi ile günlük hayat içindeki kullanımının açıklanması arasında ortaya çıkmaktadır.

3.3.1.2. İçme

İçme, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.65'te gösterilmiştir.

Tablo 3.65: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin İçme Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Türklerin kahvaltıda çay tercih ettiği, misafirlere kahve ikram edildiğinden bahsedilmiştir.	İ.B1,17; İ.B1,115; İ.B1,126	3
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Limonata, kahve ve salep geçmektedir.	İz.B1,47; İz.B1,58; İz.B1,82	3
Yedi İklim Türkçe	Kahvenin 40 yıl hatırlı bir içecek olduğu belirtilmiş; Beypazarı'ndaki meşhur havuç suyundan bahsedilmiştir.	YİT.B1,88; YİT.B1,111	2
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kahveye yer verilmiştir.	H.B1,10	1
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kahve içecek olarak geçmektedir.	G.B1,88	1
Toplam			10

Tablo 3.65'e göre B1 düzeyinde içme temasında toplam 10 kod bulunmaktadır ve beş kitap setinin tamamı bu alt temadan kültürel ögeler içermektedir. Bununla birlikte dağılımın dengeli görünmesine karşın içeriklerin büyük ölçüde kahve çevresinde toplandığı anlaşılmaktadır.

Yeni İstanbul'da kahve misafire ikram edilen, çay ise kahvaltıda tercih edilen içecek olarak bahsedilmektedir. Yedi İklim Türkçe kitabında, kahvenin “kırk yıl hatırlı bie içecek olduğu” söylemiyle toplumsal hafızadaki yerini aktarılırken Beypazarı'nın havuç suyunun yöresel bir unsur olduğu ifadeleri tespit edilmiştir. İzmir setindeki limonata, kahve ve salep üçlüsü ise içecek çeşitliliği bakımından diğer setlerden ayrılmaktadır.

Yeni Hitit ve Gazi setlerinde kahve yalnızca içecek adı olarak geçerken Yeni İstanbul ve Yedi İklim'de ikram, hatıra ve yöresel aidiyet gibi anlam katmanlarıyla birlikte

sunulmuştur. Bu nedenle kültürel içerikteki asıl farklılık, hangi içeceğin geçtiğinden çok içeceğin sosyal ve kültürel bağlamının ne ölçüde görünür kılındığı noktasındadır.

3.3.1.3. Sofra Kültürü

Sofra Kültürü, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.66'da gösterilmiştir.

Tablo 3.66: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Sofra Kültürü Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Yemek ve sofranın aileyi birleştirici olduğu, bu sofrada neşe ve muhabbetin var olacağı belirtilmiştir.	YİT.B1,42	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			1

Tablo 3.66'da B1 düzeyindeki sofra kültürü temasının yalnızca Yedi İklim Türkçe'de tek bir kodla temsil edildiği görülmektedir. Diğer dört sette bu alt temaya ilişkin herhangi bir öğe bulunmaması, yeme ve içme içeriklerinin sofra etrafındaki toplumsal ilişkilere dönüştürülmediğini göstermektedir.

Yedi İklim'deki örnek, sofrayı yalnız yemek yenilen bir yer olarak değil, aile bireylerini neşe ve muhabbet içinde bir araya getiren ortak alan olarak tanımlamaktadır. Bu yaklaşım, maddi bir unsur olan sofrayı aile bağlarıyla ilişkilendirmesi bakımından önemlidir. Bununla birlikte sofra kültürü temasının tek bir örneğe dayanması, B1 düzeyinde sofra kültürünün kapsamlı bir hale gelemediğini açıkça ortaya koymaktadır.

3.3.1.4. Bayramlar

Bayramlar, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.67'de gösterilmiştir.

Tablo 3.67: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Bayramlar Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Bayram şekeri, bayram harçlığı, bayramlık, Ramazan davulcusu bayram imgeleri olarak geçmektedir. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıl dönümü 29 Ekim millî bayramlar olarak geçmektedir. Eski bayramların artık olmadığı ve buna yönelik değişimlere de yer verilmiştir.	H.B1,126; H.B1,127; H.B1,128; H.B1,131	12
Yedi İklim Türkçe	Bayram yaklaştığında evde hazırlıkların başladığı, bayramda misafir geleceği için işlerin olabileceği, bayramda büyüklerini ziyaret eden insanların huzur duyduğu, bayram geldiğinde içe yansıyan sevinç, bayram günlerinde şeker toplayan çocukların kapıyı çaldığı, Ramazan'da sıcak pide almak için fırında sıra bekleyen insanların olduğu, bayramda sokakta birbirleriyle bayramlaşan insanların olduğu belirtilmiştir.	YİT.B1,139	7
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			19

Tablo 3.67’de B1 düzeyindeki bayramlar temasına ilişkin 19 kodun yalnızca Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe setlerinde bulunduğu görülmektedir. Yeni Hitit’te bayram şekeri, harçlık, bayramlık ve Ramazan davulcusu gibi gündelik imgeler; 23 Nisan ve 29 Ekim gibi millî bayramlarla birlikte sunulmuştur. Ayrıca “eski bayramların artık olmadığı” düşüncesine yer verilmesi, bayramı yalnızca yaşayan bir gelenek olarak değil, değişime uğrayan bir toplumsal deneyim olarak ele almaktadır. Yedi İklim’de ise ev hazırlığı, misafir beklentisi, büyükleri ziyaret etme, pide kuyruğu ve sokakta bayramlaşma gibi sahneler ön plandadır.

İki set arasındaki ayırım belirgindir: Yeni Hitit bayramı simgeler, millî günler ve geçmişle bugün arasındaki değişim üzerinden kurarken Yedi İklim bayram gününün evde ve sokakta nasıl yaşandığını göstermektedir. Bu nedenle Yeni Hitit daha sınıflandırıcı ve tarihsel, Yedi İklim ise daha deneyimsel bir bayram anlatısı sunmaktadır.

3.3.1.5. Çalışma Zamanları ve Alışkanlıkları

Çalışma Zamanları ve Alışkanlıkları, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.68'de gösterilmiştir.

Tablo 3.68: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Çalışma Zamanları ve Alışkanlıkları Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	8.30-17.30 arasında çalışma saatleri olduğu, iş bulma şansını artırıcı faaliyetlere katılmanın önemli olduğu, pazartesi sendromlarının iş yaşamında olabileceği belirtilmiştir.	H.B1,6; H.B1,7; H.B1,10	3
Yeni İstanbul	Tam zamanlı bir işte tatil günlerinin sadece 1 veya 2 gün olduğu bilgisi yer almaktadır.	İ.B1,28	1
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			4

Tablo 3.68'de çalışma zamanları ve alışkanlıkları temasına ilişkin dört kodun Yeni Hitit ve Yeni İstanbul setlerinde yer aldığı görülmektedir. Diğer üç sette çalışma hayatının günlük düzenine dair herhangi bir kültürel öğe tespit edilmemiştir.

Yeni Hitit, 08.30-17.30 çalışma saatlerinin yanı sıra iş bulma şansını artıracak faaliyetlere katılma ve “pazartesi sendromu” gibi iş yaşamına ilişkin çağdaş tutumlara yer vermektedir. Yeni İstanbul ise tam zamanlı bir işte haftalık tatilin bir ya da iki günle sınırlı olmasını vurgulamaktadır. Böylece konu, yalnız çalışma saatleriyle değil, çalışma yaşamının birey üzerindeki baskısı ve zaman düzeniyle ilişkilendirilmiştir.

Örneklerin tamamı kentli ve ücretli çalışma düzenine aittir. Esnaf çalışma biçimleri, mevsimlik işler, kamu-özel sektör ayrımı veya mesleklere göre değişen çalışma

ritimleri bu içerikte görünmemektedir. Bu yönüyle tema, çalışma kültürünün geniş yapısından çok modern iş hayatının zaman algısını yansıtmaktadır.

3.3.1.6. Boş Zaman Uğraşları (Hobiler, Spor, Okuma Alışkanlıkları, Medya)

Boş Zaman Uğraşları, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.69'da gösterilmiştir.

Tablo 3.69: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Boş Zaman Uğraşları Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Artık kitapların bilgisayardan dolayı okunmadığı, çocukluğundan beri kitap okuyan birinin bu hobisini belirtmesi söz konusudur. Medya için ünlü olmanın kolaylaşması yaygınlaşan yetenek programlarına bağlanmış; internet ve sosyal medyanın bütün insanlara az da olsa ünlü olma fırsatı verdiği, ayrıca sosyal paylaşım sitelerini kullanmayan birinin görüşleri yer almıştır.	G.B1,4; G.B1,8; G.B1,9; G.B1,49; G.B1,68	22
Yedi İklim Türkçe	Millî atlet Hasan Kınalı'nın 72 yaşındaki başarılarından söz edilmekte, Nazmiye Muslu tanıtılmaktadır. Anne ve babanın kitap okumayı sevmesi, Türkiye hızlı okuma şampiyonları Gül Atay ve Cahit Şimşek, kitabın filmi çıkınca kitabın değil filminin tercih edilmesi okuma alışkanlığı içeriğidir. Medya için 123 yaşındaki Mehmet Tatar'ın reklam filminde oynaması ve sosyal paylaşım sitelerinin fayda/zararlarına ilişkin görüşler değerlendirilmiştir.	YİT.B1,10; YİT.B1,23; YİT.B1,64; YİT.B1,65; YİT.B1,101; YİT.B1,119	15
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Yüzme, at binme, bilardo, sörf, saklambaç yer almaktadır. Gazete okumak, okumanın bir hobi olduğundan bahseden ifadeler, ansiklopedi gezmece oyunu bu temadaki diğer kodlardır.	İz.B1,41; İz.B1,43; İz.B1,58; İz.B1,92; İz.B1,100; İz.B1,109	10

Tablo 3.69: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Boş Zaman Uğraşları Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Okuma yazmayı 70 yaşından sonra bir kursta öğrenmiş birinin kumaş boyama, cam süsleme, resim, bilgisayar kurslarına katıldığından bahsedilmiştir. Örgü örmek geçen bir başka hobidir. Spor temasında ünlü halter şampiyonu Naim Süleymanoğlu yer almaktadır.	H.B1,24; H.B1,58	6
Yeni İstanbul	Türkiye'de kriket oynamak isteyen bir yabancı, Türkler için futbol varken kriketin bir spor olmadığı kanaatine varmıştır.	İ.B1,17	1
Toplam			54

Tablo 3.69, B1 düzeyinde boş zaman uğraşlarının 54 kodla bütün kitap setlerine yayıldığını göstermektedir. Ancak setler arasındaki fark yalnız kod sayısında değil, boş zamanın hangi etkinliklerle tanımlandığında ortaya çıkmaktadır.

Gazi Üniversitesi seti, kitap okuma alışkanlığındaki gerileme, yetenek programları, internet ve sosyal medya üzerinden boş zamanı medya tüketimi ve görünürlük arzusuyla ilişkilendirmektedir. Yedi İklim’de ileri yaştaki sporcular, hızlı okuma şampiyonları ve sosyal paylaşım siteleri bir arada yer alırken İzmir seti yüzme, at binme, bılardo, sörf ve geleneksel çocuk oyunları gibi daha geniş bir etkinlik alanı sunmaktadır.

Yeni Hitit’te ileri yaşta okuma yazma öğrenme, el sanatları kurslarına katılma ve Naim Süleymanoğlu örneği, boş zamanı kişisel gelişim ve başarıyla birleştirmektedir. Yeni İstanbul’daki kriket örneği ise yabancı bir sporun Türkiye’de futbolla karşılaştırılması üzerinden kurulmuştur. B1 düzeyinde boş zaman uğraşları alt teması için boş zamanın kimi setlerde medya ve okuma tartışmalarıyla, kimilerinde spor ve beceri edinmeyle, kimilerinde ise kültürel karşılaştırmayla görünür olduğunu ortaya koymaktadır.

3.3.2. Türk İnsanın Yaşam Koşulları

Bu bölümde B1 düzeyinde Türk İnsanın Yaşam Koşulları teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Alt temalar, kod bulunan kitap setleri ve kültürel öge örnekleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.3.2.1. Yaşam Standardı

Yaşam Standardı, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.70'te gösterilmiştir.

Tablo 3.70: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Yaşam Standardı Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Yörük bir ailenin yaşamına ışık tutulmuştur. Bu kapsamda yaşadıkları çadır ve çadırın özellikleri, mevsimsel yaşam ve göç, kadın ve erkeğin eşit muameleye tabi tutulması, istifade edilen hayvana yer verilmiştir.	İ.B1,115	4
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			4

Tablo 3.70’te yaşam standardı temasına ilişkin dört kodun tamamı Yeni İstanbul setinde ve yörük yaşamını anlatan tek bir metinde toplanmıştır. Diğer kitap setlerinde bu temaya ilişkin kod bulunmamaktadır.

Yörük ailesinin çadırda yaşaması, mevsime göre göç etmesi, kadın ve erkeğin benzer sorumluluklar üstlenmesi ve hayvanlardan yararlanması, yaşam standardını maddi imkânlardan daha geniş bir çerçevede ele almaktadır. Burada barınma, üretim biçimi, toplumsal iş bölümü ve doğayla ilişki aynı yaşam düzeninin parçalarıdır.

Bununla birlikte içeriğin yalnız yörük yaşamına dayanması, B1 düzeyinde Türkiye’deki yaşam standartlarının çeşitliliğini bütünüyle yansıtmamaktadır. Kentsel yaşam, gelir farklılıkları veya gündelik tüketim koşulları görünmezken tema, belirli bir göçer yaşam biçiminin betimlenmesiyle sınırlı kalmıştır.

3.3.2.2. Ev Ortamı

Ev Ortamı, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.71'de gösterilmiştir.

Tablo 3.71: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Ev Ortamı Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Salonun ayrı belirtildiği 4 ev bilgisine, her evde bir misafir odasının varlığına ve bu odanın evin en büyük, en güzel odası olduğuna; yörüklerin çadır özelliklerine ve Mardin'de yer alan taş evlerin özelliklerine yer verilmiştir.	İ.B1,8; İ.B1,9; İ.B1,24; İ.B1,115; İ.B1,126	11
Yedi İklim Türkçe	Salonu ayrı 3 ev geçmektedir. Ayrıca ev arayan bir çiftin müstakil bahçeli bir ev istediği, salonun büyük olacağı hakkında hayaller kurduğu görülmüştür.	YİT.B1,79; YİT.B1,80; YİT.B1,82	6
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Bahçeli evlerin artık sayıca çok az olduğundan bahsedilmiştir.	İz.B1,6	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			18

Tablo 3.71'de B1 düzeyindeki ev ortamı temasında toplam 18 kod bulunmaktadır. Yeni İstanbul, farklı ev türleri ve misafir odası geleneğiyle belirgin biçimde öne çıkarken Yedi İklim daha çok güncel ev beklentilerine, İzmir seti ise bahçeli evlerin azalmasına odaklanmaktadır.

Yeni İstanbul'da salonun ev içindeki ayrı konumu, misafir odasının en geniş ve özenli oda olarak düzenlenmesi, yörük çadırı ve Mardin taş evleri birlikte ele alınmıştır. Bu çeşitlilik, ev ortamını tek tip konut üzerinden değil; yerleşik, göçer ve bölgesel mimari örnekleri üzerinden göstermektedir. Yedi İklim'deki müstakil ve bahçeli ev isteği ise evin kültürel işlevinden çok bireysel konut idealini yansıtmaktadır.

İzmir setindeki “bahçeli evlerin artık çok az olduğu” tespiti, değişen kent dokusuna işaret etmektedir. Böylece kültürel içerik, bir yandan misafir odası gibi

süreklilik gösteren ev içi gelenekleri, diğer yandan kentleşmeyle zayıflayan bahçeli ev kültürünü aynı tema altında görünür kılmaktadır.

3.3.2.3. Sosyal Güvence

B1 düzeyinde sosyal güvence temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.3.3. Kişiler Arası İlişkiler

Bu bölümde B1 düzeyinde Kişiler Arası İlişkiler teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Alt temalar, kod bulunan kitap setleri ve kültürel öge örnekleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.3.3.1. Sınıfsal Yapı ve Sosyal Gruplar Farklı Cinsiyetler Arası İlişkiler (Erkek-Kadın Yaklaşma Derecesi)

Sınıfsal Yapı ve Sosyal Gruplar Farklı Cinsiyetler Arası İlişkiler, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.72'de gösterilmiştir.

Tablo 3.72: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Sınıfsal Yapı ve Sosyal Gruplar, Farklı Cinsiyetler Arası İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Yörüklerin yaşamında kadın-erkek ayrımı olmadığından söz edilmektedir.	İ.B1,115	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Spor müsabakasında taraftar olarak erkeklerin çoğunluğunun yanı sıra kadın taraftarların varlığından bahsedilmiştir.	H.B1,28	1
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			2

Tablo 3.72’de farklı cinsiyetler arasındaki ilişkilere dair yalnız iki kod tespit edilmiştir. Yeni Hitit’te spor müsabakalarındaki kadın taraftarların varlığına, Yeni İstanbul’da ise yörük yaşamında kadın ve erkek arasında ayrım yapılmadığına değinilmektedir.

İki örnek de kadınların toplumsal görünürlüğünü konu edinmekle birlikte farklı bağlamlara aittir. Yeni Hitit, erkeklerin çoğunlukta olduğu bir spor alanında kadınların da

bulunduğunu belirtirken Yeni İstanbul, üretim ve gündelik yaşam içindeki iş bölümünü eşitlik söylemiyle açıklamaktadır. Bununla birlikte B1 düzeyinde tespit edilen bu iki tekil örnek, toplumsal cinsiyet ilişkilerinin aile, çalışma hayatı ve kamusal alan gibi farklı boyutlarını kapsayacak genişlikte değildir.

3.3.3.2. Aile Yapıları ve İlişkileri

Aile Yapıları ve İlişkileri, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.73'te gösterilmiştir.

Tablo 3.73: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Aile Yapıları ve İlişkileri Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Yörük ailesinde dünyaya gelen çocukların aile yaşantısına çalışarak yardımcı olduğu, ailede iş bölümü yapıldığı aktarılmıştır; gün sonunda çay ve sohbet aileyi bir araya toplamaktadır.	İ.B1,115	3
Yedi İklim Türkçe	Yemek ve sofranın aileyi birleştirici olduğu, bu sofrada neşe ve muhabbetin var olacağı belirtilmiştir. Okumayı ailecek çok seven birinden bahsedilmektedir.	YİT.B1,42; YİT.B1,64	3
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Eşinin kendisini dinlemediği ve müşterek bir hayat kuramadıkları konusunda şikâyetçi olduğu için bir mektupla evini terk eden kadın yer almaktadır.	İz.B1,128	2
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			8

Tablo 3.73'te aile yapıları ve ilişkileri temasına ilişkin sekiz kodun üç kitap setinde yer aldığı görülmektedir. Yeni İstanbul ve Yedi İklim aileyi dayanışma ve ortak zaman üzerinden anlatırken İzmir seti aile içi iletişim sorununa odaklanmaktadır.

Yeni İstanbul'daki yörük ailesinde çocukların çalışarak aileye katkı sunması ve iş bölümünün bulunması, aileyi üretim birliği olarak göstermektedir. Yedi İklim'de sofrası, sohbet ve birlikte kitap okuma aile bağlarını güçlendiren ortak pratiklerdir. İzmir

setindeki mektupla evi terk eden kadın örneği ise eşler arasında dinleme ve müşterek hayat kurma sorununu görünür kılmaktadır.

Bu karşıtlık kültürel karşıtlığın en dikkat çekici yönüdür. Aile, iki sette birliktelik ve dayanışmanın merkezi olarak sunulurken bir sette iletişimsizlik ve kopuş üzerinden ele alınmıştır. Böylece B1 düzeyinde aile ilişkilerinin yalnız idealize edilmiş bir çerçevede değil, çatışma ve çözülme ihtimaliyle birlikte temsil edildiği görülmektedir.

3.3.3.3. Nesiller Arası İlişkiler

Nesiller Arası İlişkiler, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.74'te gösterilmiştir.

Tablo 3.74: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Nesiller Arası İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Oyunların çeşitleri ve bunların teknoloji karşısındaki insan ilişkilerine olan katkısına yer verilmiştir.	İz.B1,95	10
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			10

Tablo 3.74'te görüldüğü üzere B1 düzeyi kitaplarda nesiller arası ilişkiler temasına ilişkin 10 kodun tamamı İzmir Yabancılar İçin Türkçe setinde bulunmaktadır. İzmir setindeki içerik, geçmişte oynanan oyunlarla günümüzün teknoloji merkezli yaşamını karşılaştırmakta ve geleneksel oyunların insanlar arasındaki ilişkiye yaptığı katkıyı öne çıkarmaktadır. Burada nesiller arasındaki fark doğrudan yaşlı-genç çatışması üzerinden değil, oyun kültürünün ve iletişim biçimlerinin değişmesi üzerinden kurulmuştur.

3.3.3.4. İş Ortamındaki İlişkiler

İş Ortamındaki İlişkiler, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.75'te gösterilmiştir.

Tablo 3.75: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin İş Ortamındaki İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Türkiye'deki girişimci gençlere ve yeni firmalara Amerika'da firma kurma ya da fikirlerini geliştirme fırsatı veren bir iş insanından bahsedilmiştir.	İ.B1,34	1
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Şirketlerde öneri sistemi kullanan ama bu sistemde kullanılan kutuyu takip etmeyen yönetim birimlerine sitem yer almaktadır.	İz.B1,31	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			2

Tablo 3.75'te iş ortamındaki ilişkiler temasının yalnız iki kodla temsil edildiği görülmektedir. Yeni İstanbul'daki örnek girişimci gençlere uluslararası fırsat sağlayan bir iş insanını, İzmir setindeki örnek ise çalışan önerilerini toplamak için kurulan ancak izlenmeyen bir sistemi konu edinmektedir. Buna rağmen çalışanlar arası ilişkiler, hiyerarşi, dayanışma veya çatışma gibi iş ortamının temel boyutları kültürel içerikte yer almamaktadır.

3.3.3.5. Etnik ve Diğer Halklar Arasındaki İlişkiler

B1 düzeyinde etnik ve diğer halklar arasındaki ilişkiler temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.3.3.6. Politik ve Dinî Gruplar

B1 düzeyinde politik ve dinî gruplar temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.3.4. Değerler, İnançlar ve Tutumlar

Bu bölümde B1 düzeyinde Değerler, İnançlar ve Tutumlar teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Alt temalar, kod bulunan kitap setleri ve kültürel öge örnekleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.3.4.1. Sınıfsal Yapı

B1 düzeyinde sınıfsal yapı temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.3.4.2. Meslek Grupları

Meslek Grupları, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.76'da gösterilmiştir.

Tablo 3.76: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Meslek Grupları Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Alaylı meslekler ve mektepli meslekler olarak ayrıma gidilmiş; Türkiye'deki "çıraklık" kültüründen bahsedilerek bu kültürün yaşadığı mesleklerle ve çıraklık sürecine değinilmiştir. Ramazan davulcusu adına bazı bilgilere yer verilmiştir.	İ.B1,44; İ.B1,73; İ.B1,86	12
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Meslek gruplarından öne çıkan isimlere yer verilmiştir. Gazeteci Can Dünder, yönetmen Abdullah Oğuz, şarkıcı ve besteci Sezen Aksu bunlardan bazılarıdır.	H.B1,16	10
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Tiyatro sanatçısı, hattatlık ve şairlik bahsedilen mesleklerdir. Yunus Emre şairlik konusunda ön plandadır.	G.B1,6; G.B1,12; G.B1,60	8
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Magazin haberciliği, diyetisyenlik, aşçılık bahsedilen meslekler arasındadır. Aşçılık mesleğinin eskiden rağbet görmediği fakat günümüzde havalı bir meslek olarak görüldüğünden bahsedilmektedir.	İz.B1,77; İz.B1,84	4
Yedi İklim Türkçe	Tellallara, hattatlara, ciltçilikle uğraşanlara yer verilmiştir.	YİT.B1,24; YİT.B1,31; YİT.B1,66	3
Toplam			37

Tablo 3.76'da meslek grupları temasına ilişkin 37 kodun bütün kitap setlerine dağıldığı görülmektedir. Bununla birlikte setler meslekleri aynı biçimde ele almamış; kimi kitaplar meslek kültürüne, kimileri tanınmış kişilerin mesleklerine, kimileri de geleneksel zanaatlara yönelmiştir.

Yeni İstanbul, alaylı-mektepli ayrımı ve çıraklık kültürü üzerinden meslek edinmenin geleneksel yollarını öne çıkarmaktadır. Yeni Hitit'te gazeteci, yönetmen,

şarkıcı ve besteci gibi meslekler tanınmış isimler aracılığıyla görünür olurken Gazi setinde tiyatro sanatçılığı, hattatlık ve şairlik kültürel üretimle ilişkilendirilmiştir. İzmir setindeki aşçılığın geçmişte rağbet görmeyen, günümüzde ise prestij kazanan bir meslek olarak sunulması meslek algısındaki dönüşümü göstermektedir.

Yedi İklim’de tellallık, hattatlık ve ciltçilik gibi geleneksel mesleklerin yer alması, kaybolan ya da daralan iş alanlarına dikkat çekmektedir. Böylece kültürel içerik, çağdaş meslek listesi sunmaktan çok mesleklerin eğitim yolunu, toplumsal itibarını ve tarihsel devamlılığını karşılaştırmaya imkân veren çok katmanlı bir görünüm ortaya koymaktadır.

3.3.4.3. Varlık

Varlık, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.77’de gösterilmiştir.

Tablo 3.77: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Varlık Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Varlıklı Türkler olarak Rahmi Koç ve Hamdi Ulukaya geçmektedir.	H.B1,14; İ.B1,34	3
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Ödeme ve nakit sıkıntısı yaşayan insanların krediyi taksitli ödemesi söz konusudur. Bu ödemelerde zorluklar yaşanabilmektedir.	İz.B1,29; İz.B1,65	2
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			5

Tablo 3.77’de varlık temasına ilişkin beş kodun Yeni İstanbul ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe setlerinde yer aldığı görülmektedir. Ancak iki sette “varlık” kavramı birbirine zıt ekonomik konumlar üzerinden temsil edilmiştir.

Yeni İstanbul’da Rahmi Koç ve Hamdi Ulukaya gibi varlıklı iş insanları öne çıkarılırken İzmir setinde nakit sıkıntısı yaşayan ve kredi taksitlerini ödemekte zorlanan bireylerden söz edilmektedir. Bu karşıtlık, varlık temasının yalnız zenginlik göstergeleriyle sınırlı kalmadığını; borçlanma ve ödeme güçlüğü gibi ekonomik kırılganlıkları da içerdiğini göstermektedir.

3.3.4.4. Yöresel Kültür

Yöresel Kültür, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.78'de gösterilmiştir.

Tablo 3.78: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Yöresel Kültür Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Foça'nın yazlık bir yer olduğu, İzmir'deki toplu taşımada kullanılan kartlar, İzmir'den Kars'a uzanan demir yolu yolculuğu, Doğu Ekspresi ve Mavi Yolculuk rotaları, Büyükkada'da ulaşım yer almaktadır.	İz.B1,118; İz.B1,148; İz.B1,152; İz.B1,160; İz.B1,164	12
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Anıtkabir, Derinkuyu yeraltı şehri, Nemrut Dağı bahsedilenler arasındadır.	H.B1,83; H.B1,122	8
Yeni İstanbul	Türkçedeki sokak dilinin yöresel farklılıklarından bahsedilmiştir: İzmir'de simide "gevrek", çekirdeğe "çiğdem", domatese "domat" denmesi gibi. Keçi peyniri ile kahvaltı yapan yörükler ile başka bir yöre tanıtılmaktadır.	İ.B1,17; İ.B1,115	7
Yedi İklim Türkçe	İstanbul'da Sultanahmet Camisi, Ayasofya Müzesi, Topkapı Sarayı, Kapalıçarşı, Dolmabahçe Sarayı, Eyüp Sultan gibi tarihî ve yöreye özgü mekânlardan bahsedilmiştir. Ayrıca Beypazarı'ndaki eski ahşap binaların dikkat çekici olduğu ifade edilmiştir.	YİT.B1,73; YİT.B1,111	7
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Eskişehir'in öğrenciler için ideal bir şehir olduğu, Karadeniz'de yapılan Formülaz yarışmaları, Çoruh Nehri'nde rafting, Fethiye'de yamaç paraşütü, Kapadokya'da balon turu yöresel bilgiler ve fırsatlardır.	G.B1,44; G.B1,52	5
Toplam			39

Tablo 3.78’de yöresel kültür temasına ilişkin 39 kodun beş kitap setinin tamamına yayıldığı görülmektedir. İzmir seti Foça, Doğu Ekspresi, Mavi Yolculuk ve Büyükkada gibi ulaşım ve gezi deneyimleri üzerinden hareketli bir Türkiye haritası çizmektedir. Yeni Hitit, Anıtkabir, Derinkuyu ve Nemrut Dağı gibi simgesel tarihî mekânlara yönelirken Yeni İstanbul, İzmir’e özgü “gevrek”, “çiğdem” ve “domat” kullanımlarıyla bölgesel söyleyiş farklılıklarını kültürel veri hâline getirmektedir.

Yedi İklim'in İstanbul'un tarihî mekânları ile Beypazarı'nın ahşap evlerini; Gazi setinin ise Eskişehir, Karadeniz, Çoruh, Fethiye ve Kapadokya'yı etkinlikler üzerinden tanıtması, yöresel kültürün yalnız mekân adıyla sınırlandırılmadığını göstermektedir.

3.3.4.5. Güvenlik

Güvenlik, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.79'da gösterilmiştir.

Tablo 3.79: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Güvenlik Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	İnsanların acil durumlarda polisi ve 112'yi aradığı, Türkiye'de özel hayatın ve aile hayatının gizliliğinin dokunulmaz oluşu ve havaalanı gibi yerlerde güvenlik görevlilerinin üst taraması yapabildiği konularına yer verilmiştir.	İz.B1,33; İz.B1,76; İz.B1,156	4
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			4

Tablo 3.79'da güvenlik temasına ilişkin dört kodun tamamı İzmir Yabancılar İçin Türkçe setinde tespit edilmiştir. Bu durum, güvenlik ve kamusal düzen konularının B1 düzeyinde diğer kitap setlerinin içerik alanına girmediğini göstermektedir.

İzmir seti acil durumlarda polis ve 112'nin aranması, özel hayat ile aile hayatının gizliliği ve havaalanlarında üst araması yapılabilmesi gibi üç farklı güvenlik boyutunu bir araya getirmektedir. Böylece güvenlik acil yardım, temel haklar ve kamusal denetim çerçevesinde ele alınmıştır.

3.3.4.6. Kurumlar

Kurumlar, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.80'de gösterilmiştir.

Tablo 3.80: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Kurumlar Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Hacettepe Üniversitesi, Yunus Emre Enstitüsü bahsedilenler arasındadır.	YİT.B1,53; YİT.B1,75	15
Yeni İstanbul	TEDAŞ, İSKİ, İGDAŞ, Türk Telekom kurumlarına rastlanmıştır.	İ.B1,13; İ.B1,14	4
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Türkiye Bilimsel Araştırmalar Kurumu (TÜBİTAK), Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği, Antalya Kültür Sanat Vakfı (AKSAV) kurumlarına yer verilmiştir.	H.B1,85; H.B1,98; H.B1,108	3
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Dünya Sağlık Örgütü geçmektedir.	İz.B1,37	1
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			23

Tablo 3.80’de kurumlar temasına ilişkin 23 kodun dört kitap setinde yer aldığı, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setinde ise herhangi bir kod bulunmadığı görülmektedir. Kurumların niteliği, kitap setlerinin içerik tercihlerine göre belirgin biçimde değişmektedir.

Yedi İklim’de Hacettepe Üniversitesi ve Yunus Emre Enstitüsü gibi eğitim ve kültür kurumları öne çıkmaktadır. Yeni İstanbul, TEDAŞ, İSKİ, İGDAŞ ve Türk Telekom üzerinden gündelik kent yaşamında karşılaşılan hizmet kuruluşlarına yönelmiştir. Yeni Hitit’te TÜBİTAK, Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği ve Antalya Kültür Sanat Vakfı bilim, çevre ve sanat alanlarını temsil ederken İzmir setindeki Dünya Sağlık Örgütü uluslararası bir kurumu gündeme getirmektedir.

Bu içerik çeşitliliği, “kurum” temasının tek bir toplumsal alanla sınırlanmadığını göstermektedir. Eğitimden altyapıya, bilimden sivil topluma ve uluslararası sağlığa uzanan örnekler, kurumların işlev bakımından çeşitlendiğini; ancak her setin bu çeşitliliğin yalnız belirli bir bölümünü görünür kıldığını ortaya koymaktadır.

3.3.4.7. Gelenek ve Sosyal Dönüşüm

Gelenek ve Sosyal Dönüşüm, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.81’de gösterilmiştir.

Tablo 3.81: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Gelenek ve Sosyal Dönüşüm Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Şehirleşme, teknolojinin getirdiği olumsuzluklar, eski ve yeninin mukayesesi gibi konulara yer verilmiştir.	İz.B1,5; İz.B1,6; İz.B1,7; İz.B1,69; İz.B1,94; İz.B1,95; İz.B1,100	16
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Şehirleşmenin getirdiği sıkıntılar, doğaya dönüş, sinema kültürü, eski bayramlar yer verilen gelenek ve sosyal dönüşüm kodlarıdır.	H.B1,94; H.B1,95; H.B1,96; H.B1,97; H.B1,104; H.B1,128	12
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Yeteneklerin keşfinde teknoloji konusunda içerik oluşturulmaktadır.	G.B1,4	7
Yedi İklim Türkçe	Tellallık mesleğinin geçmişteki görevi; komşu, muhabbet ve çocuk seslerinin günümüzde değişime uğraması yansıtılmıştır.	YİT.B1,24; YİT.B1,88	6
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			41

Tablo 3.81’de gelenek ve sosyal dönüşüm temasına ilişkin 41 kodun dört kitap setinde yer aldığı görülmektedir. İzmir ve Yeni Hitit setleri kentleşme, teknoloji ve geçmişle bugün arasındaki farklar üzerinde yoğunlaşırken Gazi ve Yedi İklim daha sınırlı fakat farklı dönüşüm alanlarına yönelmektedir.

İzmir setinde şehirleşmenin yarattığı değişim, teknolojinin insan ilişkileri üzerindeki etkisi ve eski-yeni karşılaştırması aynı dönüşüm çizgisinin parçalarıdır. Yeni Hitit’te doğaya dönüş, sinema kültüründeki değişim ve eski bayramlara duyulan özlem, toplumsal dönüşümün yalnız mekânsal değil, kültürel alışkanlıklara da uzandığını göstermektedir. Yedi İklim ise tellallık mesleğinin kayboluşu ile mahalledeki komşu, çocuk ve muhabbet seslerinin azalmasını gündeme getirmektedir.

Gazi setinde teknoloji, yeteneklerin keşfedilmesini kolaylaştıran olumlu bir araç olarak sunulurken diğer setlerde daha çok kayıp, yabancılaşma veya eski düzenin çözülmesiyle ilişkilendirilmiştir. Bu karşıtlık, dönüşüm temasının B1 düzeyi kitaplarda tek yönlü değerlendirilmediğini; ilerleme ve aşınma arasında değişen anlamlarla ele alındığını göstermektedir.

3.3.4.8. Tarih, Önemli Tarihî Kişiler, Olaylar

Tarih, Önemli Tarihî Kişiler, Olaylar; B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.82'de gösterilmiştir.

Tablo 3.82: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Tarih, Önemli Tarihî Kişiler, Olaylar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Tercüman-ı Ahvâl ilk özel gazete olarak tanıtılmış, Şair Evlenmesi'nin ilk defa bu gazetede yayımlandığı yazılmıştır. Kaşgarlı Mahmut'un Divânü Lügati't-Türk'ü yazma sebepleri açıklanmıştır. Ciltçiliğin Türkistan'a özgü bir sanat olduğu, İslamiyet'in 3 kıtaya yayılması ve Kur'an-ı Kerim'in çoğaltılmasıyla ilgili eserlerin korunmasının ciltçiliği geliştirdiği ifade edilmiştir. Mustafa Kemal Atatürk'ün hayatına yer verilmiştir.	YİT.B1,44; YİT.B1,57; YİT.B1,66; YİT.B1,156	24
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Toplumsal hafızası zayıflayan, geçmişte yaşadığı önemli olayları unutan toplumun her şeye duyarsız olduğu ifade edilmiştir. Girit'in 1699'lu yıllarda bir Osmanlı adası, sonra ise Yunan adası olduğu ortaya koyulmuştur.	İz.B1,13; İz.B1,49	2
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			26

Tablo 3.82'de tarih, önemli tarihî kişiler ve olaylar temasında 26 kod tespit edilmiştir. Kodların neredeyse tamamı Yedi İklim Türkçe'de toplanmış; İzmir seti iki örnekle sınırlı kalmış, diğer üç kitap setinde ise bu temaya yer verilmemiştir.

Yedi İklim'de Tercüman-ı Ahvâl ve Şair Evlenmesi üzerinden basın ve edebiyat tarihi, Kaşgarlı Mahmut üzerinden Türk dili tarihi, ciltçilik üzerinden kitap kültürü, Mustafa Kemal Atatürk üzerinden yakın tarih bir araya getirilmiştir. Bu içerik, tarih temasını yalnız hükümdar ve savaş anlatılarıyla değil, dil, yayıncılık, sanat ve kültürel üretim ekseninde kurmaktadır.

İzmir setinde toplumsal hafızanın zayıflaması ve Girit'in siyasi geçmişi ele alınmıştır. Buradaki yaklaşım, tarihî bilgiyi doğrudan sıralamak yerine geçmişin unutulması ve aidiyetin değişmesi üzerinde durmaktadır. Dolayısıyla iki set arasında ansiklopedik tarih aktarımı ile tarih bilincine dönük sorgulayıcı yaklaşım arasında belirgin bir fark vardır.

3.3.4.9. Azınlıklar

B1 düzeyinde azınlıklar temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşamamıştır.

3.3.4.10. Millî Kimlik

Millî Kimlik, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.83'te gösterilmiştir.

Tablo 3.83: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Millî Kimlik Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Prof. Dr. Gazi Yaşargil, Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu, Cahit Arf millî kimlik kapsamında değerlendirilmiştir.	G.B1,28	17
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Halkın Manisa Tarzanı adını taktığı Ahmet Bedevi'nin hayatına yer verilmiştir.	H.B1,149	3
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Osman Atasoy ve Zuhal Atasoy'un denizcilikteki başarıları anlatılmıştır.	İz.B1,162-163	2
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			22

Tablo 3.83'e göre millî kimlik temasında 22 kod bulunmaktadır. Gazi Üniversitesi seti bilim insanlarıyla, Yeni Hitit çevre duyarlılığıyla tanınan bir isimle, İzmir seti ise denizcilik başarılarıyla millî kimliği görünür kılmaktadır.

Gazi setindeki Gazi Yaşargil, Oktay Sinanoğlu ve Cahit Arf örnekleri, millî kimliği uluslararası bilimsel başarı üzerinden kurmaktadır. Yeni Hitit'te Ahmet Bedevi'nin "Manisa Tarzanı" olarak halk tarafından benimsenmesi, yerel hafıza ve toplumsal sahiplenmeyi öne çıkarır. İzmir setindeki Osman ve Zuhal Atasoy ise denizcilik serüvenleriyle bireysel cesaret ve temsil gücünü gündeme getirmektedir.

Kültürel içerik, millî kimliğin yalnız tarihî kahramanlar veya siyasal simgeler aracılığıyla kurulmadığını göstermektedir. Bilim, çevrecilik ve denizcilik gibi farklı başarı alanları aynı tema altında birleşmiş; buna karşılık Yeni İstanbul ve Yedi İklim’de bu düzeyde millî kimlik ögesinin bulunmaması setler arasındaki belirgin boşluğu ortaya koymuştur.

3.3.4.11. Başka Ülkeler, Devletler, Halklar

Başka Ülkeler, Devletler, Halklar; B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.84’te gösterilmiştir.

Tablo 3.84: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Başka Ülkeler, Devletler, Halklar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	İzlanda'daki Torf Evler, Japonya'daki Minkalar, Çin'deki tedavi yöntemi olan akupunktur, Hindistan'da doğan yoga, Hinduların Holi Festivali gibi pek çok kültürel unsurdan bahsedilmiştir.	İ.B1,17; İ.B1,66; İ.B1,120	74
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Savunma sanatı olan Aikido, farklı dinî gruplar tarafından Aya Yorgi ve Georges Günü olarak kutlanan bayramlar, Japonların Setsubun Festivali, Çinlilerin Bahar Bayramı, Brezilya'nın karnaval ile ünü hakkında bilgiler yer almaktadır.	H.B1,20; H.B1,130; H.B1,131	37
Yedi İklim Türkçe	Amsterdam Uluslararası Belgesel Film Festivali'ne, Yeni Zelanda'ya özgü bir dans türü olan Haka dansına yer verilmiştir.	YİT.B1,124; YİT.B1,130	27
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Jack London'ın Beyaz Diş kitabına, mitolojideki Ekho'ya, Fahrenheit 451 kitabına rastlanmıştır.	G.B1,15; G.B1,86; G.B1,90	14
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Girit Adası'nın tarihi ve mutfağına, "Geçen Yaz Ne Yaptığını Biliyorum" adlı, Lois Duncan'ın 1973 tarihli aynı adlı romanından uyarlanan sinema filmine yer verilmiştir.	İz.B1,49; İz.B1,139	13
Toplam			165

Tablo 3.84, başka ülkeler, devletler ve halklar temasının B1 düzeyinde 165 kodla bütün kitap setlerinde güçlü biçimde yer aldığını göstermektedir. Yeni İstanbul ve Yeni Hitit geniş ülke ve kültür çeşitliliğiyle öne çıkarken diğer setler daha seçici içerikler sunmaktadır.

Yeni İstanbul'da İzlanda evlerinden Japon konutlarına, akupunkturdan yogaya ve Holi Festivali'ne uzanan geniş bir kültürel alan vardır. Yeni Hitit, Aikido, dinî bayramlar, Uzak Doğu festivalleri ve Brezilya Karnavalı üzerinden tören ve uygulamalara yönelmektedir. Yedi İklim'de belgesel festivali ve Haka dansı; Gazi setinde dünya edebiyatı, mitoloji ve sinema; İzmir setinde ise Girit mutfağı ile bir roman uyarlaması öne çıkmaktadır.

Örneklerin çokluğu kadar içerik türlerinin farklılığı da dikkat çekicidir. Bazı setler başka kültürleri gündelik yaşam ve geleneklerle, bazıları sanat eserleri ve popüler kültürle, bazıları ise mimari ve sağlık uygulamalarıyla tanıtmaktadır. Bu kültürel görünüm, B1 düzeyindeki kültürlerarası içeriğin ortak bir çerçeveye dayanmadığını, her setin kendine özgü bir dünya kültürü seçkisi oluşturduğunu göstermektedir.

3.3.4.12. Politika

B1 düzeyinde politika temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşamamıştır.

3.3.4.13. Sanat

Sanat, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.85'te gösterilmiştir.

Tablo 3.85: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Sanat Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Neşet Ertaş ve Sibel Can gibi müzik sanatçılarına; Türkan Şoray, Kartal Tibet ve Münir Özkul gibi oyunculara yer verilmiştir. Hattat Ethem Çalışkan ve hat sanatının incelikleri hakkında da bilgi verilmiştir.	YİT.B1,28; YİT.B1,31; YİT.B1,32; YİT.B1,34; YİT.B1,153; YİT.B1,166	58
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Yazar Elif Şafak ve eserleri, kilimlere dokunan figürler ve dokumacılık sanatı, ebru sanatı sunulan kodlar arasındadır.	G.B1,14; G.B1,30; G.B1,33	34
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Sanatçı Sezen Aksu, Tarkan, Hayko Cepkin gibi isimlere; Osman Hamdi Bey'in hayatına; Gülse Birsel, Cem Yılmaz gibi oyunculara yer verilmiştir.	H.B1,8; H.B1,16; H.B1,69; H.B1,77; H.B1,86; H.B1,101; H.B1,144	20

Tablo 3.85: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Sanat Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Nil Karaibrahimgil'in Pırlanta şarkı sözlerine, Sezen Aksu'nun Yalnızlık Senfonisi şarkı sözlerine yer verilmiştir. Orhan Pamuk da yer verilen edebiyatçılar arasındadır.	İz.B1,107; İz.B1,123; İz.B1,136	8
Yeni İstanbul	Türk müziğindeki nihavent ve rast makamlarının akıl hastalarına ve felçli insanlara, hüseyinî makamının ise otistik hastalara iyi geldiği bilgisiyle müzikle tedavi yöntemine yer verilmiştir.	İ.B1,66	3
Toplam			123

Tablo 3.85'te sanat temasına ilişkin 123 kodun bütün kitap setlerine yayıldığı görülmektedir. Yedi İklim ve Gazi setleri geleneksel sanatlarla çağdaş sanatçıları birlikte sunarken Yeni Hitit daha çok popüler sanatçı ve oyunculara, İzmir edebiyat ve şarkı sözlerine, Yeni İstanbul ise müzikle tedaviye odaklanmaktadır.

Yedi İklim'de Neşet Ertaş, Sibel Can, Türkan Şoray ve Münir Özkul gibi isimlerin yanında hat sanatına yer verilmesi, popüler kültür ile geleneksel sanat arasında geniş bir alan kurmaktadır. Gazi seti Elif Şafak, kilim dokumacılığı ve ebru sanatını aynı başlık altında buluşturur. Yeni Hitit'in Sezen Aksu, Tarkan, Hayko Cepkin, Cem Yılmaz ve Osman Hamdi Bey'i bir araya getirmesi ise farklı sanat dallarını kişi merkezli bir seçkiyle sunmaktadır.

İzmir setindeki şarkı sözleri ve Orhan Pamuk örnekleri metin merkezli bir sanat anlayışına işaret ederken Yeni İstanbul'daki makamların tedavi edici etkisi sanatı estetik alanın dışına taşıyarak sağlıkla ilişkilendirmektedir. Bu örnekler, sanatın yalnız tanınmış kişilerle değil; zanaat, edebiyat, müzik, sinema ve tedavi geleneği üzerinden çok farklı biçimlerde temsil edildiğini ortaya koymaktadır.

3.3.4.14. Din

Din, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.86'da gösterilmiştir.

Tablo 3.86: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Din Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Türk mitolojisinde Ülgen'e; Yunan mitolojisindeki Atlas, Eros, Zeus, Afrodit, Nike, Hebe, Hygieia, Apollo ve Poseidon'a yer verilmiştir. "Ayna kırılması uğursuzluktur" gibi batıl inanışlara; at nalı, dört yapraklı yonca, uğur böceği gibi çeşitli inançlarla buluşan inanışlara yer verilmiştir.	H.B1,114; H.B1,116; H.B1,117; H.B1,118; H.B1,121	31
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	13 sayısının uğursuzluğu, kara kedi görünce saç çekme, merdiven altından geçmeme en yaygın batıl inançlar arasındadır. Uğurlu sayılan dört yapraklı yonca, at nalı, nazar boncuğu gibi batıl inanç simgelerinden de bahsedilmiştir. Yunus Emre tanıtılarak öğretilerine yer verilmiştir.	G.B1,16	17
Yeni İstanbul	Dilek ağaçları, kara kedi, at nalı, dört yapraklı yonca, merdiven, ayna, fildişi, tahta gibi birtakım inanışlar söz konusu edilmiştir.	İ.B1,106; İ.B1,113	8
Yedi İklim Türkçe	Ciltçiliğin Türkistan'a özgü bir sanat olduğu, İslamiyet'in 3 kıtaya yayılması ve Kur'an-ı Kerim'in çoğaltılmasının ciltçiliği geliştirdiği; Türklerin Kur'an-ı Kerim'den dolayı bütün kitaplara saygı gösterdiği ortaya koyulmuştur. Yunus Emre'nin sözlerine yer verilmiş, rüyaların hayata ışık tuttuğu inancından bahsedilmiştir.	YİT.B1,66; YİT.B1,73; YİT.B1,126	5
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			61

Tablo 3.86’da din temasına ilişkin 61 kodun dört kitap setinde bulunduğu, İzmir Yabancılar İçin Türkçe’de ise bu başlık altında herhangi bir kültürel öğeye rastlanmadığı görülmektedir. Bununla birlikte kodların önemli bir bölümü doğrudan dinî öğretilerden çok mitoloji, uğur ve uğursuzluk inanışları çevresinde toplanmıştır.

Yeni Hitit, Türk ve Yunan mitolojisindeki tanrılarla ayna kırılması, at nalı ve dört yapraklı yonca gibi halk inanışlarını geniş biçimde ele almaktadır. Gazi setinde benzer batıl inanışların yanında Yunus Emre ve öğretilerine yer verilmesi, halk inancı ile tasavvufi düşünceyi aynı tema içinde buluşturmaktadır. Yeni İstanbul’da dilek ağacı, kara kedi ve merdiven gibi inanç motifleri öne çıkmaktadır.

Yedi İklim’de Kur’an-ı Kerim’e duyulan saygı, ciltçilik geleneğinin dinî metinlerin çoğaltılmasıyla gelişmesi, Yunus Emre ve rüya inancı işlenmiştir. Böylece tema, Yeni Hitit ve Yeni İstanbul’da ağırlıklı olarak mitolojik ve batıl inanışlarla; Yedi İklim’de ise İslam kültürü, kitap saygısı ve tasavvufi biçimlenmektedir. Başlık aynı olsa da içeriklerin din kavramını oldukça farklı anlam alanlarında kullandığı açıktır.

3.3.4.15. Mizah

Mizah, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.87’de gösterilmiştir.

Tablo 3.87: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Mizah Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Nasreddin Hoca'nın bir fıkrasına yer verilmiştir.	G.B1,74	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			1

Tablo 3.87’de B1 düzeyinde mizah temasının yalnızca Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setinde tek bir Nasreddin Hoca fıkrasıyla temsil edildiği görülmektedir. Diğer dört kitap setinde mizaha ilişkin herhangi bir kod bulunmamaktadır.

Nasreddin Hoca, Türk mizah geleneğinin en tanınmış figürlerinden biri olmakla birlikte tek bir fıkra, mizahın çeşitliliğini yansıtmaya yetmemektedir. Karagöz-Hacivat, meddah, güncel mizah, sözlü anlatı veya gündelik dildeki nükteli kullanımların yer almaması, B1 düzeyinde mizah temasının belirgin biçimde dar kaldığını göstermektedir.

3.3.5. Türk İnsanının Beden Dili

Türk İnsanının beden dili incelenirken görsel öğeler araştırmanın dışında tutulmuştur. Yazılı içeriklerde geçen beden dili unsurlarına ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.88’de gösterilmiştir.

Tablo 3.88: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Türk İnsanının Beden Dili Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Türkler ve Yunanlılar kafalarını arkaya atarak "cık" derler; bu hareket hayır demektir. Türkiye'de ve pek çok ülkede başı aşağı yukarı sallamak evet, sağa sola sallamak hayır anlamına gelmektedir.	İ.B1,110	2
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			2

Tablo 3.88’de beden dili temasına ilişkin iki kodun yalnızca Yeni İstanbul setinde yer aldığı görülmektedir. Örnekler, baş hareketlerinin “evet” ve “hayır” anlamlarını nasıl taşıdığına odaklanmaktadır.

Kafayı arkaya atarak “cık” deme hareketinin Türkler ve Yunanlılarda olumsuz yanıt bildirmesi, beden dilinin kültürler arasında ortaklaşabildiğini göstermektedir. Başı aşağı-yukarı veya sağa-sola sallamanın anlamları ise daha yaygın iletişim kodlarıdır. Bununla birlikte jest, mimik, kişisel mesafe veya selamlaşma hareketleri gibi başka beden dili unsurlarının bulunmaması, temanın iki baş hareketiyle sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır.

3.3.6. Türklerin Sosyal Gelenekleri

Bu bölümde B1 düzeyinde Türklerin Sosyal Gelenekleri teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Alt temalar, kod bulunan kitap setleri ve kültürel öge örnekleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.3.6.1. Ev Sahibi-Misafir İlişkisi

Ev sahibi-misafir ilişkisi, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.89’da gösterilmiştir.

Tablo 3.89: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Ev Sahibi-Misafir İlişkisi Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Türklerde misafir ağırlama geleneği ortaya koyulmuştur. Her evde bir misafir odasının olduğu, yemeğe ya da çaya gidilecekse ikramdaki farklılıklara, misafirin güler yüzle karşılanıp ev terliği verilerek içeri kabul edildiğine ve daha pek çok geleneğe değinilmiştir.	İ.B1,126	11
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Misafire yapılacak ikramlar konusunda evladına destek olan bir anneye yer verilmiştir.	İz.B1,28	6
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			17

Tablo 3.89’da görüldüğü üzere incelenen kitap setlerinin B1 Düzeyi İçin ev sahibi-misafir ilişkisi temasına uygun 17 kod tespit edilmiştir. Yeni İstanbul ayrıntılı bir misafir ağırlama düzeni sunarken İzmir seti ikram hazırlığında aile içi yardımlaşmayı öne çıkarmaktadır; diğer üç sette bu temaya yer verilmemiştir.

Yeni İstanbul’da misafir odası, yemeğe ve çaya gelen kişiye göre değişen ikramlar, güler yüzle karşılama ve ev terliği verme gibi uygulamalar misafirliğin bütün aşamalarını görünür kılmaktadır. Bu içerik, misafirperverliği soyut bir değer olarak değil, ev düzeni ve davranış dizisi içinde göstermektedir. İzmir setinde annenin çocuğuna ikram hazırlığında destek olması ise misafir ağırlamanın ailece üstlenilen bir sorumluluk olduğunu düşündürmektedir.

Temanın iki setteki görünümü birbirini tamamlamaktadır: Yeni İstanbul misafirliğin kurallarını ve mekânsal düzenini, İzmir ise hazırlık sürecindeki aile dayanışmasını yansıtmaktadır. Buna rağmen üç sette hiçbir kültürel öge bulunmaması, B1 düzeyinde Türk kültürüyle sık ilişkilendirilen misafirperverliğin yaygın bir tema hâline gelmediğini göstermektedir.

3.3.6.2. Hediyeler

Hediyeler, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.90'da gösterilmiştir.

Tablo 3.90: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Hediyeler Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Hediye olarak akik taşından ve ametist taşından yapılmış kolye geçmektedir.	G.B1,32	1
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			11

Tablo 3.90'da görüldüğü üzere incelenen kitap setlerinin B1 Düzeyi İçin hediyeler temasına ilişkin yalnızca bir kod bulunmaktadır ve bu kod Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setinde yer almaktadır. Hediye olarak akik ve ametist taşından yapılmış kolyelerin seçilmesi, temayı takı ve değerli taşlar üzerinden temsil etmektedir.

Örnekte hediyein hangi sosyal durumda verildiği, veren ile alan arasındaki ilişki veya hediyeleşmeye eşlik eden davranışlar açıklanmamıştır. Bu nedenle kültürel aktarım, hediye nesnesinin adlandırılmasıyla sınırlı kalmakta; hediyeleşmenin toplumsal anlamı görünür hâle gelmemektedir.

3.3.6.3. Giyim

Giyim, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.91'de gösterilmiştir.

Tablo 3.91: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Giyim Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	1900'lü yıllara, 1980'lere, 1990'lardan sonrasına ve Anadolu halkının geleneksel kıyafetlerine yer verilmiştir. Anadolu halkının kadınlarda şalvar, erkeklerde kasket kullandığı anlatılmıştır. Günümüzde başörtüsü kullanmayan kadınların yemeniyi aksesuar olarak kullandığı belirtilmiştir.	H.B1,43; H.B1,45	13
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			13

Tablo 3.91’de giyim temasına ilişkin 13 kodun tamamı Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe setinde bulunmaktadır. İçerik, farklı dönemlerdeki giyim anlayışını Anadolu’ya özgü kıyafetlerle birlikte ele almaktadır.

Şalvar, kasket ve yemeni gibi öğeler yalnız geleneksel kıyafet adları olarak verilmemiş; yemeninin başörtüsü işlevinden çıkarak aksesuar olarak kullanılmasına da değinilmiştir. Bu ayrıntı, giyim unsurunun zaman içinde anlam ve kullanım değiştirebildiğini göstermektedir. 1900’lerden 1980’lere ve 1990’lar sonrasına uzanan dönemsel çerçeve de giyimi toplumsal dönüşümün görünür bir göstergesi hâline getirmektedir.

Bununla birlikte temanın tek kitap setinde bulunması, karşılaştırmalı değerlendirme imkânını sınırlamaktadır. Yeni Hitit’in tarihsel değişim vurgusu dikkat çekici olsa da bölgesel kıyafet çeşitliliği ve güncel giyim pratikleri bu içerikte yeterince görünmemektedir.

3.3.6.4. İçecekler

İçecekler, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.92’de gösterilmiştir.

Tablo 3.92: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin İçecekler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Misafirlere kahve ikram edildiği belirtilmiştir.	H.B1,83	1
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			1

Tablo 3.92’de görüldüğü üzere incelenen kitap setlerinin B1 Düzeyi İçin içecekler temasının yalnızca Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe setinde bir kodla temsil edildiği görülmektedir. Misafire kahve ikram edilmesi, içeceği doğrudan misafirlik geleneğiyle ilişkilendirmektedir.

Bu örnek, kahvenin yalnız tüketilen bir ürün değil, karşılamamanın ve ağırlamanın parçası olduğunu göstermektedir. Ancak çay, ayran, şerbet gibi başka içeceklerin ve ikram biçimlerinin yer almaması, sosyal gelenekler bağlamındaki içecek kültürünü tek bir veri olarak sınırlandırmaktadır.

3.3.6.5. Öğünler

Öğünler, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.93’te gösterilmiştir.

Tablo 3.93: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Öğünler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Kahvaltı öğünü geçmektedir; yörüklerin kahvaltı sofrasına da yer verilmiştir.	İ.B1,17; İ.B1,115	2
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kahvaltı öğününden bahsedilmiştir.	İz.B1,58	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			3

Tablo 3.93'te görüldüğü üzere incelenen kitap setlerinin B1 Düzeyi İçin öğünler temasına ilişkin üç kodun Yeni İstanbul ve İzmir setlerinde bulunduğu görülmektedir. Her iki sette de yalnız kahvaltı öğününe yer verilmiş, diğer öğünler veya öğün saatleri hakkında kültürel bir içerik tespit edilmemiştir.

Yeni İstanbul, kahvaltıyı hem genel bir öğün hem de yörük sofrası bağlamında ele alarak gündelik ve yöresel iki görünüm sunmaktadır. İzmir setinde ise kahvaltı yalnızca adlandırılmıştır. Dolayısıyla tema, bir sette kültürel içeriğe açılırken diğerinde temel bir öğün bilgisi düzeyinde kalmaktadır.

3.3.6.6. Davranış

Davranış, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.94'te gösterilmiştir.

Tablo 3.94: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Davranış Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Annesinin elini öpen bir oğul sunulmuştur.	G.B1,63	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			1

Tablo 3.94'te görüldüğü üzere incelenen kitap setlerinin B1 Düzeyi İçin davranış temasına ilişkin tek kod, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setinde annesinin elini öpen bir oğul örneğidir. Bu davranış, aile içinde büyüğe saygının bedensel bir göstergesi olarak sunulmaktadır.

El öpme Türk kültüründe yaygın ve güçlü bir sembol olmakla birlikte tek örnek, davranış temasının kapsamını oldukça dar tutmaktadır. Komşuluk, misafirlik, kamusal alan veya nezaket ilişkilerindeki başka davranış biçimlerinin bulunmaması, B1 düzeyinde sosyal davranışların bütünlüklü biçimde temsil edilmediğini göstermektedir.

3.3.6.7. Sohbet Kuralları

Sohbet Kuralları, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.95'te gösterilmiştir.

Tablo 3.95: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Sohbet Kuralları Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Hoş geldiniz, hoş bulduk, salamünaleyküm, aleykümselem, "Allah gönlüne göre versin" gibi kültürel kalıplaşmış ifadeler yer verilmiştir.	YİT.B1,39; YİT.B1,50; YİT.B1,72; YİT.B1,76; YİT.B1,81; YİT.B1,97; YİT.B1,117	11
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	"Türkiye'de vedalaşırken mutlaka kucaklaşıp öpmek bir gelenektir." denilmiştir.	H.B1,87	1
Yeni İstanbul	Türk kültürüne alışmaya çalışan bir yabancının "hocam" hitabını sonradan anlaması söz konusudur.	İ.B1,17	1
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Sohbetlerin teknoloji üzerinden gerçekleştiği sunulmuştur. Sanal dünyada iyi ve kötüyü ayırt etmenin zorluğundan bahsedilmiştir.	İz.B1,69	1
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			14

Tablo 3.95'te görüldüğü üzere incelenen kitap setlerinin B1 Düzeyi İçin sohbet kuralları temasına ilişkin 14 kodun dört kitap setinde yer aldığı görülmektedir. Yedi İklim, kalıplaşmış sözler bakımından en geniş içeriği sunarken diğer setler birer tane iletişim örneklerine yönelik kültürel öğeler içermektedir.

Yedi İklim'de selamlaşma, karşılama ve iyi dilek bildiren ifadeler geniş bir söz kalıbı repertuarı oluşturur. Yeni Hitit'te vedalaşırken kucaklaşma ve öpüşme davranışı sözlü iletişimin bedensel boyutunu gündeme getirir. Yeni İstanbul'daki "hocam" hitabı, yabancı bir kişinin Türkçedeki toplumsal hitap biçimini sonradan kavraması üzerinden kültürel anlam kazanır.

İzmir setinde sohbetin teknoloji aracılığıyla yürütülmesi ve sanal ortamda doğru ile yanlış ayırt etme güçlüğü, geleneksel sohbet kurallarından farklı olarak iletişimin dönüşen ortamına odaklanmaktadır. Böylece kültürel içerik, aynı tema altında kalıplaşmış

sözleri, fiziksel vedalaşmayı, hitap biçimini ve dijital iletişimi bir araya getirerek sohbet kültürünün tek boyutlu olmadığını göstermektedir.

3.3.6.8. Tabular

Tabular, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.96'da gösterilmiştir.

Tablo 3.96: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Tabular Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Pazartesi sendromu ele alınmıştır.	H.B1,10	1
Yeni İstanbul	Türkiye'de ev sahiplerinin bekâra ev vermek istemediği ortaya koyulmuştur.	İ.B1,9	1
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			2

Tablo 3.96'da görüldüğü üzere incelenen kitap setlerinin B1 Düzeyi İçin tabular temasına ilişkin iki kod bulunmaktadır. Yeni Hitit'te “pazartesi sendromu”, Yeni İstanbul'da ise ev sahiplerinin bekâr kişilere ev vermek istememesi bu başlık altında değerlendirilmiştir.

İki örneğin kültürel ağırlığı birbirinden farklıdır. Pazartesi sendromu, modern çalışma hayatında yaygın bir hoşnutsuzluk ifadesiyken bekâra ev vermeme tutumu toplumsal önyargı ve güven ilişkisiyle bağlantılıdır. Bu nedenle kültürel içerikte yer alan ikinci örnek, tabu kavramına daha yakın bir toplumsal sınırlama sunarken ilk örnek daha çok gündelik iş yaşamı söylemini yansıtmaktadır. Temanın bu iki farklı örnekle sınırlı kalması, kavramsal bütünlüğün zayıf olduğunu düşündürmektedir.

3.3.6.9. Ziyaret Süresi

B1 düzeyinde ziyaret süresi temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.3.7. Türklerin Törens l Davranışları

Bu bölümde B1 düzeyinde Türklerin Törens l Davranışları teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Alt temalar, kod bulunan kitap setleri ve kültürel öge örnekleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.3.7.1. Doğum

B1 düzeyinde doğum temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşamamıştır.

3.3.7.2. Evlenme

Evlenme, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.97'de gösterilmiştir.

Tablo 3.97: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Evlenme Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Türkiye'deki düğünlerden bahsedilmiştir. Düğün evine bayrak asılması, kına gecesinde yapılanlar, gelinin beline kırmızı kuşak bağlanması, gelin alma, yüz görümlüğü, damat kahvesi, yastık gibi kültürel kodlar tespit edilmiştir.	YİT.B1,142; YİT.B1,145; YİT.B1,146	13
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			13

Tablo 3.97'de görüldüğü üzere incelenen kitap setlerinin B1 Düzeyi İçin evlenme temasına ilişkin 13 kodun tamamı Yedi İklim Türkçe setinde yer almaktadır. Düğün evine bayrak asılması, kına gecesı, kırmızı kuşak, gelin alma, yüz görümlüğü ve damat kahvesi gibi unsurlar düğün sürecinin farklı aşamalarını kapsamaktadır.

Bu içerik, evlenmeyi yalnız nikâh veya düğün günüyle sınırlamamakta; hazırlık, sembolik işaretler, gelinin alınması ve taraflar arasındaki hediyeleşme gibi ritüelleri bir bütün hâlinde sunmaktadır. Örneklerin tek sette toplanması karşılaştırmayı sınırlandırmış

olsa da Yedi İklim'deki örnekler, geleneksel düğün uygulamaları bakımından yoğun bir kültürel çerçeve oluşturmaktadır.

3.3.7.3. Ölüm

B1 düzeyinde ölüm temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.3.7.4. Halka Açık Toplumlarda ve Törenlerde Halkın Davranışları

B1 düzeyinde halka açık toplumlarda ve törenlerde halkın davranışları temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.3.7.5. Kutlamalar

Kutlamalar, B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.98'de gösterilmiştir.

Tablo 3.98: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Kutlamalar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Türk kültüründe Bahar Bayramı olan Hıdırellez'den ve bugüne yönelik inançlardan bahsedilmiştir. Bunun yanı sıra Anneler Günü'nün tarihinden ve doğum günü kutlamasından bahsedilmiştir.	H.B1,130; H.B1,134; H.B1,137	15
Yedi İklim Türkçe	Nevruz Bayramı'na ve Hıdırellez'e yer verilmiştir.	YİT.B1,135; YİT.B1,140	11
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kendini yaşlanmış hisseden bir kişinin eski doğum günü hevesleri ile şimdiki arasındaki farklılıklara değinilmiştir.	-	2
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			28

Tablo 3.98'de görüldüğü üzere incelenen kitap setlerinin B1 Düzeyi İçin kutlamalar temasına ilişkin 28 kodun yer aldığı görülmektedir. Yeni Hitit ve Yedi İklim mevsimsel ve geleneksel kutlamalara yoğunlaşırken İzmir seti doğum gününün kişisel anlamındaki değişimi ele almaktadır.

Yeni Hitit'te Hıdırellez'e ilişkin inanışlar, Anneler Günü'nün tarihi ve doğum günü kutlaması bir arada verilmiştir. Yedi İklim'de Nevruz ve Hıdırellez, bahar ve

yenilenme ekseninde öne çıkmaktadır. İzmir setindeki örnek ise yaş ilerledikçe doğum günü heyecanının azalmasını konu edinerek kutlamayı törensel ayrıntılardan çok bireysel duygu değişimi üzerinden yansıtmaktadır.

Bu içerik çeşitliliği, kutlama temasında iki ayrı yön bulunduğunu göstermektedir: toplumsal hafızada yer etmiş bahar ritüelleri ve bireyin yaşam döngüsüne bağlı özel günler. Yeni İstanbul ve Gazi setlerinde kültürel öge bulunmaması ise bu çeşitliliğin bütün kitaplara yayılmadığını ortaya koymaktadır.

3.3.7.6. Festivaller, Diskotekler, Dans Ortamı

Festivaller, Diskotekler, Dans Ortamı; B1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.99'da gösterilmiştir.

Tablo 3.99: Kitap Setlerinin B1 Düzeyi İçin Festivaller, Diskotekler, Dans Ortamı Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	İstanbul Uluslararası Kumdan Heykeller Festivali, Antalya Altın Portakal Film Festivali, Bademli'deki Kiraz Festivali gibi festivallere; Anadolu Ateşi dans topluluğuna ve üniversitelerin bahar şenliklerine yer verilmiştir.	H.B1,70; H.B1,76; H.B1,108; H.B1,131; H.B1,143	21
Yedi İklim Türkçe	Ankara Film Festivali, Sincan Uluslararası Lale Festivali, Uluslararası Bayındır Çiçek Festivali, Altın Portakal Festivali geçmektedir.	YİT.B1,98; YİT.B1,123; YİT.B1,124	12
Yeni İstanbul	Portakal Çiçeği Festivali alınmıştır.	İ.B1,121	5
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Bir bilim insanı adına düzenlenen bilim şenliğinden bahsedilmiştir.	G.B1,26	1
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			39

Tablo 3.99'da görüldüğü üzere incelenen kitap setlerinin B1 Düzeyi İçin festivaller, diskotekler ve dans ortamı temasına ilişkin 39 kod tespit edilmiştir. Yeni Hitit, festival ve dans çeşitliliği bakımından öne çıkarken Yedi İklim daha çok bölgesel ve ulusal festivallere, Yeni İstanbul tek bir yerel festivale, Gazi ise bilim şenliğine yer vermektedir.

Yeni Hitit'te kumdan heykel ve film festivallerinden kiraz festivaline, Anadolu Ateşi'nden üniversite bahar şenliklerine kadar farklı etkinlik türleri bulunmaktadır. Yedi İklim'de film, lale, çiçek ve Altın Portakal festivalleri kültür-sanat ile yerel üretimi buluşturmaktadır. Yeni İstanbul'daki Portakal Çiçeği Festivali bölgesel bir kutlama örneği sunarken Gazi setindeki bilim şenliği temaya alışılmış festival anlayışının dışında bir boyut eklemektedir. Belirli bir tema etrafında düzenlenen, geniş katılıma açık ve eğlence ile öğrenmeyi bir araya getiren etkinlikler olmaları bakımından bilim şenliği bu grupta incelenmiştir.

3.4. B2 Düzeyi Kitaplarda Kültürel Kodların Analizi

Bu bölümde incelenen tüm kitap setlerinde B2 seviyesinde yer alan Türk toplumuna ait kültür kodları ele alınacaktır. Temalar A1 kısmında kısaca açıklanmıştır. Değişiklik göstermediği için temalara ait açıklamalar tekrar edilmemiştir.

3.4.1. Günlük Yaşama İlişkin Kültür Aktarım Ögeleri

Bu bölümde B2 düzeyinde Günlük Yaşama İlişkin Kültür Aktarım Ögeleri teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Alt temalar, kod bulunan kitap setleri ve kültürel öge örnekleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.4.1.1. Yeme

Yeme, B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.100'de gösterilmiştir.

Tablo 3.100: B2 Düzeyi Kitap Setlerinde Yeme Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Hünkârbeğendi ve simit yiyecekleri geçmektedir; hünkârbeğendinin yapılışına değinilmiştir. Türk mutfağındaki beslenme şeklinin et ve mayalanmış ürünlerle şekillendiğinden bahsedilmiştir.	H.B2,44; H.B2,45; H.B2,56	6
Yeni İstanbul	Yoğurdun birçok yemekle beraber tüketildiği, Türk kökenli yayılım sağladığı, yoğurdun tüketim şekillerine yer verilmiştir. Mantı, İskender kebabı, Ali Nazik kebabı yer verilen diğer yiyeceklerdendir.	İ.B2,134	6

Tablo 3.100: B2 Düzeyi Kitap Setlerinde Yeme Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Yedi İklim Türkçe	Yöresel analı kızlı çorbasından söz edilmiştir. Bayramda çayın yanına baklava ve yaprak sarması ikram edildiğinden bahsedilmiştir.	YİT.B2,86; YİT.B2,165	3
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Gevrek ve peynir ikilisinden söz edilmiştir.	İz.B2,33	2
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			17

Tablo 3.100’de görüldüğü üzere incelenen kitap setlerinin B2 Düzeyi İçin yeme temasında 17 kodun dört kitap setinde yer aldığı görülmektedir. Yeni Hitit ve Yeni İstanbul eşit kod sayısına sahip olsa da yeme kültürünü farklı yönlerden ele almaktadır; Yedi İklim ve İzmir ise daha sınırlı, yöresel örnekler sunmaktadır.

Yeni Hitit’te hünkârbeğendinin yapılışı, simit ve Türk mutfağının et ile mayalanmış ürünlere dayanan beslenme yapısı ele alınmıştır. Yeni İstanbul ise yoğurdun Türk kökenli yayılımını, farklı yemeklerle tüketilmesini ve ayrana dönüşmesini mantı, İskender ve Ali Nazik kebabı gibi yemeklerle birlikte sunmaktadır. Bu iki setten biri yemek tekniği ve beslenme yapısına, diğeri belirli bir ürünün kültürel dolaşımına odaklanmaktadır.

Yedi İklim’de analı kızlı çorbası ile bayram ikramları; İzmir setinde gevrek ve peynir birlikteliği yerel damak zevkini yansıtmaktadır. Gazi setinde kültürel öğeye rastlanılmaması dikkat çekicidir. B2 düzeyinde yeme temasının genel görünümü, geniş yemek listelerinden çok belirli ürünlerin kökeni, yapımı ve tüketim bağlamı üzerinden kurulmuştur.

3.4.1.2. İçme

İçme, B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.101’de gösterilmiştir.

Tablo 3.101: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin İçme Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Ramazan ayında mideye iyi geldiği ve harareti giderdiği düşüncesiyle severek tüketilen meyan şerbetinden bahsedilmiştir. Bunun dışında çay ve kahveye yer verilmiştir.	YİT.B2,10; YİT.B2,90; YİT.B2,165	4
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Simidin yanına çay ya da ayranın iyi bir tat verdiğinden bahsedilmiş; Türkiye'nin en büyük kültürel değerinin yemek kültürü olduğundan söz edilmiştir.	H.B2,45	3
Yeni İstanbul	Sevda gazozcusuna, Türkiye'de yoğurdun ayran yapılarak içildiğine, çayın başta Türkiye olmak üzere tüm dünyada sevilerek içildiğine yer verilmiştir.	İ.B2,63; İ.B2,134	3
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			10

Tablo 3.101’de görüldüğü üzere incelenen kitap setlerinin B2 Düzeyi İçin 10 kodun mevcut olduğu görülmektedir. Yedi İklim, içecekleri mevsimsel ve geleneksel tüketim bağlamında ele alırken Yeni Hitit ile Yeni İstanbul yiyecek-içecek birlikteliği ve ürün dönüşümü üzerinde durmaktadır.

Yedi İklim’de meyan şerbetinin Ramazan ayında harareti giderdiği ve mideye iyi geldiği düşüncesiyle tüketilmesi, içeceği hem dönemsel hem de işlevsel bir kültürel unsur hâline getirmektedir. Yeni Hitit, simidi çay veya ayranla birlikte sunarken Yeni İstanbul yoğurdun ayrana dönüştürülmesini, çayın yaygınlığını ve gazozculuk geleneğini görünür kılmaktadır.

İzmir ve Gazi setlerinde kültürel öge bulunmaması, temanın bütün kitaplara yayılmadığını göstermektedir. Buna karşın mevcut örnekler, içeceğin yalnız adıyla değil; hangi zamanda, hangi yiyecek ve hangi gerekçeyle tüketildiğiyle birlikte ele alındığı için B1 düzeyindeki birçok örneğe göre daha bağlamli bir görünüm sunmaktadır.

3.4.1.3. Sofra Kültürü

B2 düzeyinde sofra kültürü temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.4.1.4. Bayramlar

Bayramlar, B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.102'de gösterilmiştir.

Tablo 3.102: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Bayramlar Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Bayramın 1 gün öncesine arefe günü denildiği; kadınların Ramazan Bayramı'nda misafirlere ikram etmek için tatlılar ve yemekler yaptığı; Türklerin çok misafirperver ve geleneklerine bağlı insanlar olduğu; bayramda ziyaretlerin yapıldığı ve ikramların sunulduğu geçmektedir.	YİT.B2,165	10
Yeni İstanbul	Bayramlarda herkesin birbiriyle bayramlaşıp tokalaştığı geçmektedir.	İ.B2,10	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			11

Tablo 3.102'de görüldüğü üzere incelenen kitap setlerinin B2 Düzeyi İçin bayramlar temasına ilişkin 11 kod yer almaktadır.

Yedi İklim, arife günü, bayram öncesi yemek ve tatlı hazırlığı, misafir ziyareti ve ikram üzerinden bayramı hazırlık aşamasından sosyal karşılaşmaya kadar geniş bir süreç olarak vermektedir. Yeni İstanbul'daki tokalaşarak bayramlaşma örneği ise bu sürecin yalnız bir davranışına odaklanmaktadır.

Kültürel içerik, kültürel ögelerin kapsamındaki farkın içerik derinliğine de yansıdığını göstermektedir. Yedi İklim'de bayram, ev içi emek, misafirlik ve geleneğe bağlılıkla örülmüş bir toplumsal pratikken Yeni İstanbul'da tekil bir selamlaşma davranışı düzeyinde kalmıştır.

3.4.1.5. Çalışma Zamanları ve Alışkanlıkları

B2 düzeyinde çalışma zamanları ve alışkanlıkları temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.4.1.6. Boş Zaman Uğraşları (Hobiler, Spor, Okuma Alışkanlıkları, Medya)

Boş Zaman Uğraşları, B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.103'te gösterilmiştir.

Tablo 3.103: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Boş Zaman Uğraşları Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Spor temasında dünyaca ünlü Türk sporcuları Neslihan Darnel, Kenan Sofuoğlu, Süreyya Ayhan, Hamza Yerlikaya, Halil Mutlu, Mirsad Türkcan, Semih Saygıner, millî tenisçi Berfu Cengiz, Beşiktaş kadın takımı Hırvat smaçörü Starcevic, Ahmet Bozdoğan, Burak Yılmaz'a yer verilmiştir. Kick boksta Türk millî sporcularının başarılarına, yamaç paraşütü pilotlarının uçuş deneyimine, olimpiyatların uluslararası spor organizasyonu olmasına değinilmiştir.	İz.B2,88; İz.B2,92; İz.B2,94; İz.B2,96; İz.B2,100	25
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Okuma alışkanlığı için geceleri uykuya dalmak için kitap okuyan ve okumaya vakit ayırmayan bir kişiden; ayda iki kitap okuyan, her gün en az 1 saatini okumaya ayıran bir örnekten söz edilmektedir. "Gelecekteki kitabın yerini belki e-kitap alacak ama okumak yok olmayacak." görüşü kapsamlı bir şekilde ortaya koyulmuştur.	H.B2,6; H.B2,8	15
Yedi İklim Türkçe	Erdem Eruç'un kürek çekerek okyanusu aşma başarısına ve Gürkan Genç'in dünya turu bisikletindeki başarısına yer verilmiştir. "Kitap kurdu" ifadesi geçmekte; kitaplardan kopmayan Mehmet adlı karakterin kendine sahaf dükkânı açması okuma alışkanlıkları bağlamında değerlendirilmektedir.	YİT.B2,11; YİT.B2,12; YİT.B2,138	5

Tablo 3.103: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Boş Zaman Uğraşları Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Yeni İstanbul	Naim Süleymanoğlu geçmektedir.	İ.B2,89	1
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			46

Tablo 3.103'te boş zaman uğraşları temasına ilişkin 46 kodun dört kitap setinde yer aldığı görülmektedir. İzmir seti sporcular ve sportif başarılarla, Yeni Hitit okuma alışkanlıklarıyla, Yedi İklim sıra dışı bireysel başarılar ve sahaf kültürüyle öne çıkmaktadır.

İzmir setindeki çok sayıda millî sporcu ve farklı spor dalı, boş zamanı kişisel hobiden çok profesyonel başarı ve ulusal temsil alanına dönüştürmektedir. Yeni Hitit'te kitap okumaya ayrılan zaman, okuma sıklığı ve e-kitabın geleceği tartışılır; bu içerik doğrudan alışkanlık ve medya değişimi eksenindedir. Yedi İklim'de okyanusu kürekle aşmak, bisikletle dünya turu yapmak ve sahaf dükkânı açmak, boş zaman uğraşlarını tutku ve yaşam biçimi düzeyine taşımaktadır.

Yeni İstanbul'daki Naim Süleymanoğlu örneği tek başına kalırken Gazi setinde bu kültürel öğelere yer verilmemiştir. Bu içerik çeşitliliği, aynı tema altında amatör hobi, profesyonel spor, okuma disiplini ve sıra dışı yaşam tercihlerinin bir araya geldiğini; setlerin boş zamanı ortak bir anlayışla tanımlamadığını göstermektedir.

3.4.2. Türk İnsanın Yaşam Koşulları

Bu bölümde B2 düzeyinde Türk İnsanın Yaşam Koşulları teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Alt temalar, kod bulunan kitap setleri ve kültürel öge örnekleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.4.2.1. Yaşam Standardı

B2 düzeyinde yaşam standardı temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.4.2.2. Ev Ortamı

Ev Ortamı, B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.104'te gösterilmiştir.

Tablo 3.104: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Ev Ortamı Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Türklerin ev ortamında misafir odası tanıtılmıştır: "Evin özel alanlarında sadece misafire açılan mobilyalar özenle düzenlenir. Her zaman temiz, her zaman misafire hazırdır ve evin de en geniş odası orasıdır. Bizim Türk âdetlerinde misafir salonları çok önemli bir geleneğin simgesidir."	YİT.B2,178	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			1

Tablo 3.104'te ev ortamı temasının yalnızca Yedi İklim Türkçe'de tek bir kodla temsil edildiği görülmektedir. Bununla birlikte bu tek örnek, misafir odasının Türk ev kültüründeki anlamını oldukça açık biçimde ortaya koymaktadır.

Misafir odasının evin en geniş, en temiz ve özenle düzenlenen bölümü olarak tanımlanması, mekânın gündelik kullanımdan çok misafire verilen değeri simgelediğini göstermektedir. Odanın sürekli hazır tutulması, misafirliğin önceden planlanan bir olaydan ziyade her an gerçekleşebilecek bir toplumsal kabul olarak algılandığını düşündürmektedir. Tek sete ve tek örneğe dayansa da içerik, ev düzeni ile misafirperverlik arasındaki bağı güçlü biçimde kurmaktadır.

3.4.2.3. Sosyal Güvence

B2 düzeyinde sosyal güvence temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.4.3. Kişiler Arası İlişkiler

Bu bölümde B2 düzeyinde Kişiler Arası İlişkiler teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Bu düzeyde komşuluk ilişkileri bağlamında da kodlar tespit edilmiştir. Bu kodlara ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.105'te gösterilmiştir.

Tablo 3.105: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Komşuluk İlişkileri Bağlamında Tespit Edilen Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Misafirin eve bereket getirdiği; Türk kültüründe 2-3 odalı, damlardan oluşan evler sayesinde komşular arası ziyaretlerin kolay gerçekleştiği anlatılmıştır. Komşular arasında saygının, sevginin eksik olmadığı, komşuların birbirlerine evini, malını, canını emanet edebildiği, mahalle büyüklerinin rolü bahsedilenler arasındadır. İmece usulü de açıklanarak verilmiştir.	YİT.B2,50; YİT.B2,54	15
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Her sabah komşularıyla selamlaşan kadının sabah selamı alınamayınca komşularının şüphelenmesi üzerine baygın bulunması; Sakarya'da komşunun evinden çıkan dumanları fark eden bir kişinin evi kül olmaktan kurtarması haber olarak yer almaktadır. Türk kültüründe komşunun özel bir yeri olduğundan ayrıca söz edilmiştir.	İz.B2,134; İz.B2,138	9
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			24

Tablo 3.105'te komşuluk ilişkilerine ilişkin 24 kodun Yedi İklim ve İzmir setlerinde toplandığı görülmektedir. İki set de komşuluğu dayanışma üzerinden ele almakta, ancak bunu farklı anlatım biçimleriyle görünür kılmaktadır.

Yedi İklim'de komşuya evini, malını ve canını emanet edebilme, mahalle büyüklerinin rolü, damlar üzerinden kolaylaşan ziyaretler ve imece usulü, komşuluğu kurumsallaşmış bir dayanışma düzeni olarak sunmaktadır. İzmir setinde ise sabah selamının kesilmesinden şüphelenen komşuların baygın kadını bulması ve yangını fark ederek bir evi kurtaran kişinin haberi, komşuluğun gündelik dikkat ve müdahale biçimlerini göstermektedir.

Yedi İklim daha çok ideal ve geleneksel bir mahalle yapısını anlatırken İzmir, bu değerin somut olaylarda nasıl işlediğini örneklemektedir. Kültürel içeriğin ortak mesajı komşuluğun yalnız yakın oturma ilişkisi olmadığı; gözetme, güven ve gerektiğinde sorumluluk alma biçimi olduğudur.

3.4.3.1. Sınıfsal Yapı ve Sosyal Gruplar Farklı Cinsiyetler Arası İlişkiler (Erkek-Kadın Yaklaşma Derecesi)

B2 düzeyinde sınıfsal yapı ve sosyal gruplar farklı cinsiyetler arası ilişkiler temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.4.3.2. Aile Yapıları ve İlişkileri

Aile Yapıları ve İlişkileri, B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.106'da gösterilmiştir.

Tablo 3.106: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Aile Yapıları ve İlişkileri Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Aile sözcüğünün tanımına, çekirdek ailenin yapısına ve sülalenin ne olduğuna yer verilmiştir. Evlenme konusunda pişmanlık yaşayan bir bireyin görüşlerine yer verilmiştir.	İz.B2,111; İz.B2,115	12
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	En güzel yemeklerin anneler tarafından yapıldığı ifade edilmiştir. Bir başka kodda tek çocuk olan birinin anne ve babasını düşünerek hareket ettiği ifadeler söz konusudur.	G.B2,16; G.B2,37	2
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			14

Tablo 3.106'da aile yapıları ve ilişkileri temasına ilişkin 14 kodun büyük bölümü İzmir Yabancılar İçin Türkçe setinde yer almaktadır. Gazi seti iki kısa aile örneği sunarken diğer üç kitapta bu temaya ilişkin kod bulunmamaktadır.

İzmir seti aile, çekirdek aile ve sülale kavramlarını tanımlayarak yapısal bir çerçeve kurmakta; bunun yanına evlilikten pişmanlık duyan bir bireyin görüşünü

ekleyerek aile kurumunun sorunlu yüzünü de göstermektedir. Gazi setinde annenin yemekleri ve tek çocuğun anne-babasını gözetmesi, aileyi bakım ve sorumluluk üzerinden temsil etmektedir.

Bu nedenle İzmir’de aile daha kavramsal ve eleştirel, Gazi’de ise duygusal ve gündelik ilişkiler üzerinden görünmektedir. Örneklerin kapsamındaki belirgin fark kadar, aileyi tanımlama biçimlerindeki bu ayrılık da içerik farklılığının temel göstergesidir.

3.4.3.3. Nesiller Arası İlişkiler

Nesiller Arası İlişkiler, B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.107’de gösterilmiştir.

Tablo 3.107: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Nesiller Arası İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Zamane gençlerinden bahsederek kendi gençliği ile mukayese yapan bir yaşlı sunulmuştur. "Türklerde, özellikle Türkiye’de, çocuğa doğumunu izleyen 3 veya 7 gün içinde ad verilmesi yaygın bir gelenektir." ifadesi ile ad koyma gelenekleri ve merasimdeki detaylar aktarılmıştır. Çocuğa verilen adın tarih ve saati ile Kur'an-ı Kerim’e yazılması bir başka gelenektir.	YİT.B2,65; YİT.B2,78	7
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	"Yetişkinler gençler tarafından kuralcı, koruyucu ve eski kafalı oldukları için eleştirilirler. Gençler ise yetişkinler tarafından benmerkezci, asi oldukları ve geleneklerine bağlı olmadıkları için eleştirilirler." ifadesiyle nesiller arası anlaşmazlıklar ortaya koyulmuştur. Eskiden annelerin 40 yaşından sonra renkli giymedikleri bilgisi verilmiştir. Dedesine adıyla hitap edecek kadar uyumlu bir dede-torun ilişkisinden bahsedilmektedir.	H.B2,20; H.B2,26; H.B2,28	5
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	"Ancak ataerkil toplumlarda genellikle aile büyüğü olarak kastedilen dede ya da babadır. İnsanların çoğu aile büyüklerinin görüşlerine güvenir..." bilgisi yer almaktadır. Bu kapsamda büyüklerin sözüne daima itibar edilmektedir.	İz.B2,111	1

Tablo 3.107: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Nesiller Arası İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi			
Yabancılar İçin	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Türkçe			
Toplam			13

Tablo 3.107’de nesiller arası ilişkiler temasında 13 kodun üç kitap setine dağıldığı görülmektedir. Yedi İklim gelenek ve yaş karşılaştırmasına, Yeni Hitit açık kuşak çatışmasına, İzmir ise aile büyüğünün otoritesine odaklanmaktadır.

Yeni Hitit’te yetişkinlerin gençleri asi ve geleneklerden uzak, gençlerin ise yetişkinleri kuralcı ve eski kafalı görmesi, karşılıklı önyargıyı doğrudan ifade etmektedir. Yedi İklim’de yaşlı bir kişinin “zamane gençleri” eleştirisi bu çatışmayı daha gündelik bir söylemle verir; aynı sette ad koyma töreni ve adın Kur’an-ı Kerim’e yazılması nesiller arasında aktarılan geleneği öne çıkarır.

İzmir setindeki aile büyüğünün görüşüne güvenme anlayışı, kuşak ilişkisinin çatışmadan çok hiyerarşi ve otorite üzerinden kurulduğunu göstermektedir. Böylece kültürel içerikte nesiller arası ilişki; eleştiri, gelenek aktarımı ve büyüğe itibar olmak üzere üç farklı eksenle görünür hâle gelmektedir.

3.4.3.4. İş Ortamındaki İlişkiler

B2 düzeyinde iş ortamındaki ilişkiler temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.4.3.5. Etnik ve Diğer Halklar Arasındaki İlişkiler

B2 düzeyinde etnik ve diğer halklar arasındaki ilişkiler temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.4.3.6. Politik ve Dinî Gruplar

B2 düzeyinde politik ve dinî gruplar temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.4.4. Değerler, İnançlar ve Tutumlar

Bu bölümde B2 düzeyinde Değerler, İnançlar ve Tutumlar teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Alt temalar, kod bulunan kitap setleri ve kültürel öge örnekleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.4.4.1. Sınıfsal Yapı

B2 düzeyinde sınıfsal yapı temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.4.4.2. Meslek Grupları

Meslek Grupları, B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.108'de gösterilmiştir.

Tablo 3.108: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Meslek Grupları Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Avukat, biyolog, cerrah mesleklerine yer verilmiştir.	G.B2,24; G.B2,25	3
Yedi İklim Türkçe	Üç farklı işçi kendi mesleğini değerlendirmektedir; eskiden de var olan, bazı değişikliklere uğrayıp günümüzde de devam eden zerzevatçı, celep, nalbur gibi mesleklere yer verilmiştir.	YİT.B2,16; YİT.B2,158	3
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	"Çevre mühendisliği, doğal kaynakların kullanımı ve insan hayatına uygun çevre koşullarının yaratılması ile ilgili çalışan bir mühendislik dalıdır." ifadesi yer almaktadır.	İz.B2,76	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			7

Tablo 3.108'de meslek grupları temasına ilişkin yedi kodun üç kitap setinde yer aldığı görülmektedir. Gazi seti çağdaş uzmanlık mesleklerini, Yedi İklim geleneksel ticaret ve iş kollarını, İzmir ise çevre mühendisliğini tanıtmaktadır.

Avukat, biyolog ve cerrah gibi meslekler modern eğitim ve uzmanlaşma alanlarını temsil ederken zerzevatçı, celep ve nalbur gibi örnekler geçmişten günümüze biçim değiştirerek gelen işleri görünür kılmaktadır. Çevre mühendisliğinin doğal kaynaklar ve yaşanabilir çevreyle ilişkilendirilmesi ise mesleği yalnız adlandırmakla kalmayıp toplumsal işleviyle açıklamaktadır.

3.4.4.3. Varlık

Varlık, B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.109'da gösterilmiştir.

Tablo 3.109: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Varlık Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Hüsnü Özyeğin varlıklı insanlar arasında değerlendirilmiştir.	YİT.B2,156	3
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Varlıklı insanlar için "lüks söz konusu olduğunda çok da ihtiyaca göre düşünmeye gerek yok" ifadesi yer almaktadır.	H.B2,58	1
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			4

Tablo 3.109'da varlık temasına ilişkin dört kodun Yedi İklim ve Yeni Hitit setlerinde bulunduğu görülmektedir. Yedi İklim varlıklı bir iş insanını örnek gösterirken Yeni Hitit lüks tüketim anlayışını sorgulayan bir ifadeye yer vermektedir.

Hüsnü Özyeğin'in varlıklı kişi olarak sunulması birey merkezli bir temsil oluştururken "lüks söz konusu olduğunda ihtiyaca göre düşünmeye gerek yok" ifadesi, varlığın tüketim davranışına yansımaları göstermektedir. Bu iki örnek, servetin birinde kişi ve başarıyla, diğerinde ihtiyaçtan kopan tüketimle ilişkilendirildiğini ortaya koymaktadır. Ancak tema, ekonomik eşitsizlik gibi daha geniş boyutlara açılmamaktadır.

3.4.4.4. Yöresel Kültür

Yöresel Kültür, B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.110'da gösterilmiştir.

Tablo 3.110: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Yöresel Kültür Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Eskişehir, Edirne, Trabzon-Sümela Manastırı, Tire, Kuşadası-Bizans Kalesi-Millî Park, Foça, Çatalhöyük, İzmir, Bursa, Kütahya gibi mekânlara yer verilmiştir.	İz.B2,27; İz.B2,32; İz.B2,36; İz.B2,46; İz.B2,48; İz.B2,49	47

Tablo 3.110: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Yöresel Kültür Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Yeni İstanbul	Ayder Yaylası, Göbeklitepe, Salda Gölü, Peri Bacaları, Pamukkale, İzmir'deki Meryem Ana Evi, Kıbrıs tatili, Konya'da bulunan Mevlânâ Müzesi gibi yerler yöreye ait kültür bağlamında geçmektedir.	İ.B2,11; İ.B2,18; İ.B2,19; İ.B2,22; İ.B2,87; İ.B2,96; İ.B2,100; İ.B2,114; İ.B2,130	25
Yedi İklim Türkçe	İstanbul mutfağı ve önemli mekânları ile karşımıza çıkmaktadır. "Pastırma Kayseri'den, kaşar peyniri Kars'tan getirildi." ifadesi ile yörelere ait meşhur yiyecekler sunulmuştur.	YİT.B2,102; YİT.B2,135	18
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Safranbolu-Karabük geçmektedir.	G.B2,74	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			91

Tablo 3.110'da yöresel kültür temasına ilişkin 91 kodun dört kitap setinde bulunduğu görülmektedir. İzmir ve Yeni İstanbul çok sayıda şehir, tarihî alan ve doğal mekânla geniş bir coğrafi seçki sunarken Yedi İklim yerel mutfak ve İstanbul'a, Gazi ise Safranbolu'ya odaklanmaktadır.

İzmir setinde Eskişehir'den Sümela Manastırı'na, Çatalhöyük'ten Kütahya'ya uzanan örnekler tarih, doğa ve kent kültürünü bir araya getirmektedir. Yeni İstanbul'da Ayder, Göbeklitepe, Salda Gölü, Peri Bacaları, Meryem Ana Evi ve Mevlâna Müzesi gibi farklı nitelikteki mekânlar Türkiye'nin bölgesel çeşitliliğini göstermektedir.

Yedi İklim'in pastırmayı Kayseri, kaşar peynirini Kars ile ilişkilendirmesi, yöresel kültürü gastronomik aidiyet üzerinden kurmaktadır. Gazi setinde Safranbolu'nun tek örnek olarak kalması ve Yeni Hitit'te hiç kültürel öge bulunmaması, yoğun coğrafi içeriğin bütün setlere eşit dağılmadığını ortaya koymaktadır.

3.4.4.5. Güvenlik

Güvenlik, B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.111'de gösterilmiştir.

Tablo 3.111: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Güvenlik Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	"Kadı ne iş yapar?" sorusuna yanıt verilmiştir. Güvenliği sağlayıcı unsur bakımından bu temada değerlendirilmiştir.	İ.B2,92	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			1

Tablo 3.111’de güvenlik temasına ilişkin yalnızca bir kod bulunduğu ve bunun Yeni İstanbul setindeki “kadı” kavramına dayandığı görülmektedir. Diğer dört kitap setinde bu temaya ilişkin herhangi bir öge tespit edilmemiştir.

Kadı, tarihsel olarak yargı ve idareyle ilişkili bir görevliyi ifade etmektedir; kültürel içerikte güvenliği sağlayan bir unsur olarak değerlendirilmiştir. Bununla birlikte çağdaş güvenlik kurumları, kamusal güvenlik uygulamaları veya bireysel güvenlik davranışları bulunmadığından tema tarihsel bir görev tanımıyla sınırlı kalmaktadır. Bu durum, B2 düzeyinde güvenlik başlığının içerik bakımından oldukça zayıf olduğunu göstermektedir.

3.4.4.6. Kurumlar

Kurumlar, B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.112’de gösterilmiştir.

Tablo 3.112: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Kurumlar Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Dokuz Eylül Üniversitesi Havacılık ve Yamaç Paraşütü Topluluğu, Karabağlar Belediyesi, Kıbrıs’tan Dans Tiyatrosu geçen bazı kurumlardır.	İz.B2,96; İz.B2,186	2
Yedi İklim Türkçe	Zonguldak Huzurevi geçen kurumlar arasındadır ve iş yeri açmak için vergi numarası almak gerektiği bilgisi yer almaktadır.	YİT.B2,73; YİT.B2,170	2

Tablo 3.112: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Kurumlar Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			4

Tablo 3.112’de kurumlar temasına ilişkin dört kodun İzmir ve Yedi İklim setlerinde eşit biçimde dağıldığı görülmektedir. Ancak örnekler ortak bir kurum türüne değil, birbirinden farklı toplumsal alanlara aittir.

İzmir setinde üniversite topluluğu, belediye ve dans tiyatrosu; spor, yerel yönetim ve sanat kurumlarını temsil etmektedir. Yedi İklim’de huzurevi ile iş yeri açmak için vergi numarası alma süreci, sosyal bakım ve kamusal bürokrasi eksenine yönelmektedir.

3.4.4.7. Gelenek ve Sosyal Dönüşüm

Gelenek ve Sosyal Dönüşüm, B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.113’te gösterilmiştir.

Tablo 3.113: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Gelenek ve Sosyal Dönüşüm Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	"Eskiden şehirlerde bu kadar çok insan yaşamazdı. İnsanlar daha çok köylerde yaşarlardı..." ifadesi ile zamanla değişen düzenden bahsedilmiştir. "İnsanımızı yalnızlaştıran kentlerin kültür karmaşası içerisinde kaybolmaya başlayan komşuluk anlayışı, modern çağın en önemli yitiği haline gelmiştir." tespiti yer almaktadır.	İz.B2,38; İz.B2,138	9
Yedi İklim Türkçe	Komşuluk ilişkileri, evin geçimi, eski Türk yaşayışında ad koyma geleneği, eskiden var olan bazı meslekler, köy odaları işlenmiştir.	YİT.B2,50; YİT.B2,78; YİT.B2,158; YİT.B2,173	7

Tablo 3.113: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Gelenek ve Sosyal Dönüşüm Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	"Gelecekteki kitabın yerini belki e-kitap alacak ama okumak yok olmayacak." ifadesi ile standart kitap okuma gelenek bakımından değişikliğe uğramaktadır. "Eskiden annelerimiz 40 yaşına gelince eskiden olduğu kadar renkli giyinmemeye başlardı..." ifadesi geçmektedir. Yemek yapmaya vakit harcamak istemeyen günümüz insanı bir başka örnektir.	H.B2,8; H.B2,26; H.B2,43	3
Yeni İstanbul	"Bence de çekyat turizmi bir ülkeyi ve ülkenin kültürünü tanıtmak için çok yaratıcı ve güzel bir yöntem." ifadesiyle geleneksel yöntemlerin yerine çekyat turizmi alternatifinden bahsedilmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle herkesin farklı kültürlerle ait müziklere rahatça erişebildiği tespiti yer almaktadır.	İ.B2,9; İ.B2,66	2
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			21

Tablo 3.113'te gelenek ve sosyal dönüşüm temasına ilişkin 21 kodun dört kitap setinde yer aldığı görülmektedir. İzmir ve Yedi İklim geçmişteki toplumsal ilişkilerin çözülmesine, Yeni Hitit gündelik alışkanlıkların değişmesine, Yeni İstanbul ise yeni kültürel dolaşım biçimlerine odaklanmaktadır.

İzmir setinde kentleşmenin insanları yalnızlaştırması ve komşuluğun kaybolması açıkça geleneğin kaybolduğu örnekleri oluşturmaktadır. Yedi İklim, komşuluk, ev geçimi, ad koyma, eski meslekler ve köy odaları üzerinden daha geniş bir gelenek örnekleri sunmaktadır. Yeni Hitit'te basılı kitaptan e-kitaba geçiş, yaşa göre giyim anlayışının değişmesi ve hazır yemeğe yönelme, dönüşümü gündelik hayatın içinde göstermektedir.

Yeni İstanbul'daki çekyat turizmi ve farklı kültürlerin müziğine teknoloji yoluyla erişim örnekleri, dönüşümü yalnız aşınma olarak değil yeni imkânların ortaya çıkışı olarak ele almaktadır.

Tablo 3.114'te Yedi İklim Türkçe'den aktarılan metinler, gelenek ve sosyal dönüşüm temasına uygun kültürel öğelerin yer aldığı cümlelere yer verilmiştir.

Tablo 3.114: Yunus Emre Enstitüsü B2 Düzeyi Ders Kitabında Gelenek ve Sosyal Dönüşüm

“Geçmişteki komşuluk ilişkisi ile günümüzdekini karşılaştırdığımızda çok büyük farklar görürüz. Günümüzde komşuluk giderek yok oluyor. Aynı mahallede aynı apartmanda oturan insanlar yabancı gibi yaşıyorlar (YİT.B2,50).”
“Eskiden bir evde yaşayan nüfus ne kadar olursa olsun yalnız evin reisi çalışır herkes onun getirdiği kazançla geçinirdi. Evimiz taştan yapılmıştı. Bugünkü lüks avizelerin yerinde gaz ocakları, oturma gruplarının yerindeyse minderlerimiz vardı. Yiyecek giyecek ve eşya azdı (YİT.B2,50).”
“Eski Türk yaşayışında ise çocuk gerçek adına ergenlik çağında bir beceri göstermesi, yiğitlik yapması ile kavuşurdu. Bunun en güzel örnekleri Dede Korkut hikâyelerinde işlenmiştir (YİT.B2,78).”
“Eskiden de var olan meslekler zamanla bazı değişikliklere uğrayıp günümüzde de devam etmektedir. Bunlar zerzevatçı, celep, nalbur (YİT.B2,158).”
“Eskiden Anadolu'nun birçok köyünde neredeyse her sülalenin köy odası vardı. Köy odaları genellikle iki katlı yapıldı. Bazen birden fazla konuk ağırlanırdı. Eğer köye gelen konuklar fazla sayıda ise diğer odalara pay edilirdi. Bunun için konunun tercihi önemliydi. Zaten köy halkı gelen konukları odalarında ağırlamak için âdeta birbiriyle yarıştırdı (YİT.B2,173).”

3.4.4.8. Tarih, Önemli Tarihî Kişiler, Olaylar

Tarih, Önemli Tarihî Kişiler, Olaylar; B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.115'te gösterilmiştir.

Tablo 3.115: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Tarih, Önemli Tarihî Kişiler, Olaylar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Ahmet Yesevi, Mevlâna, İbni Sina, Kaşgarlı Mahmut, Yusuf Has Hacı, Mustafa Kemal Atatürk, Hezarfen Ahmet Çelebi, Evliya Çelebi yer alan önemli tarihî kişiler arasındadır.	YİT.B2,24; YİT.B2,114; YİT.B2,138	14
Yeni İstanbul	Evliya Çelebi konu olarak işlenmiştir.	İ.B2,26	6
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Miladi takvimin Hz. İsa'nın doğumunu, Hicri takvimin ise Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye göçünü başlangıç olarak aldığı ifadeleri geçmektedir. Sanayi devriminin Türkiye topraklarındaki Çatalhöyük'teki değişimi söz konusu edilmiştir.	İz.B2,8; İz.B2,46	6

Tablo 3.115: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Tarih, Önemli Tarihî Kişiler, Olaylar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Osmanlı Devleti'nin üstün yetenekli öğrenciler için geliştirdiği, Enderun adı verilen saray okulları anlatılmıştır.	G.B2,18	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			27

Tablo 3.115'te tarih, önemli tarihî kişiler ve olaylar temasına ilişkin 27 kodun dört kitap setinde yer aldığı görülmektedir. Yedi İklim kişi çeşitliliği bakımından öne çıkarken Yeni İstanbul tek bir tarihî şahsiyeti ayrıntılı biçimde ele almakta; İzmir tarih ölçümü ve uygarlık dönüşümüne, Gazi ise Enderun'a yönelmektedir.

Yedi İklim'de Ahmet Yesevi, Mevlâna, İbni Sina, Kaşgarlı Mahmut, Yusuf Has Hacıp, Atatürk, Hezarfen Ahmet Çelebi ve Evliya Çelebi gibi farklı dönem ve alanlardan isimler bir araya getirilmiştir. Yeni İstanbul'ın Evliya Çelebi'ye yoğunlaşması, geniş bir isim listesinden ziyade tek kişi üzerinden derinleşen bir yaklaşım sunmaktadır.

İzmir setindeki Miladi ve Hicri takvimlerin başlangıçları ile Çatalhöyük'te Sanayi Devrimi bağlamında yaşanan değişim, tarihi kişi merkezinden çıkararak zaman ve toplumsal dönüşüm üzerinden kurmaktadır. Gazi setindeki Enderun ise Osmanlı eğitim kurumunu gündeme getirir.

3.4.4.9. Azınlıklar

B2 düzeyinde azınlıklar temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.4.4.10. Millî Kimlik

Millî Kimlik, B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.116'da gösterilmiştir.

Tablo 3.116: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Millî Kimlik Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Cahit Arf, Türkiye'nin yetiştirdiği en büyük bilim insanlarından biri olarak geçmektedir.	G.B2,68	7

Tablo 3.116: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Millî Kimlik Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Yedi İklim Türkçe	Prof. Dr. Atalay Yörükoğlu, Cemil Meriç millî kimlik kapsamında değerlendirilmiştir.	YİT.B2,61; YİT.B2,156	5
Yeni İstanbul	Naim Süleymanoğlu millî kimlik temasında değerlendirilmiştir.	İ.B2,89	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			13

Tablo 3.116’da millî kimlik temasına ilişkin 13 kodun üç kitap setinde yer aldığı görülmektedir. Gazi seti Cahit Arf üzerinden bilimsel başarıya, Yedi İklim Atalay Yörükoğlu ve Cemil Meriç üzerinden düşünce ve bilim dünyasına, Yeni İstanbul ise Naim Süleymanoğlu üzerinden spora yönelmektedir.

Örneklerin tamamı bireysel başarı sahibi kişiler etrafında kurulmuştur. Bu durum millî kimliği ortak semboller, toplumsal değerler veya tarihsel olaylardan çok uluslararası ölçekte tanınmış kişilerin başarılarıyla ilişkilendirmektedir. Yeni Hitit ve İzmir setlerinde kültürel öge bulunmaması da bu kişi merkezli temsilin bütün kitaplara yayılmadığını göstermektedir.

3.4.4.11. Başka Ülkeler, Devletler, Halklar

Başka Ülkeler, Devletler, Halklar; B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.117’de gösterilmiştir.

Tablo 3.117: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Başka Ülkeler, Devletler, Halklar Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Samba, sirtaki, break dans, tango, kimono gibi dans çeşitlerine; Meksika, Rus ve İspanyolların mutfak bilgilerine değinilmiştir.	H.B2,36; H.B2,45; H.B2,46; H.B2,50	53

Tablo 3.117: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Başka Ülkeler, Devletler, Halklar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Yeni İstanbul	Stonehenge-Birleşik Krallık, Venedik kanalları-İtalya, Petra-Ürdün gibi yerlere değinilmiştir. "Yunanistan'daki rembetiko, Amerika'daki caz, Portekiz'deki fado ve İspanya'daki flamenko o kültürlere ait dünyaca tanınan müziklerdir." ifadesiyle farklı ülkelere ait kültürel müzikler ortaya koyulmuştur.	İ.B2,18; İ.B2,66	46
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Flamenko, salsa, tango, Latin ve Afrika dansları, zumba, capoeira gibi dans çeşitlerine yer verilmiştir.	İz.B2,166; İz.B2,168; İz.B2,171; İz.B2,173; İz.B2,187	39
Yedi İklim Türkçe	İngiltere'de, Orta Asya'da ve Japonya'da misafire edilen ikramlara yer verilmiştir.	YİT.B2,163	21
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Ben Sam, Forrest Gump, Yağmur Adam gibi filmlere yer verilmiştir.	G.B2,63	16
Toplam			175

Tablo 3.117'de başka ülkeler, devletler ve halklar temasına ilişkin 175 kodun bütün kitap setlerinde yer aldığı görülmektedir. B2 düzeyindeki bu yoğunluk, kültürlerarası içeriğin belirgin bir ağırlık kazandığını göstermektedir; ancak her set başka kültürleri farklı bir seçki üzerinden tanıtmaktadır.

Yeni Hitit dans, kıyafet ve mutfak çeşitliliğine; Yeni İstanbul dünya mirası niteliğindeki mekânlara ve müzik türlerine; İzmir dans kültürüne odaklanmaktadır. Yedi İklim'de farklı ülkelerde misafire sunulan ikramlar karşılaştırılırken Gazi setinde yabancı filmler öne çıkmaktadır.

Kültürel öğeler arasındaki dikkat çekici ayırım, kültürlerarası içeriğin çoğunlukla danslar, yemekler, giysiler, turistik yapılar ve filmler gibi somut ve kolay tanınan unsurlar üzerinden kurulmasıdır. Siyasal tarih, toplumsal yapı veya gündelik değerler daha sınırlı görünmektedir. Bu nedenle kapsam geniş, fakat başka toplumların temsili büyük ölçüde kültürel simgeler ve popüler unsurlar düzeyindedir.

3.4.4.12. Politika

Politika, B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.118'de gösterilmiştir.

Tablo 3.118: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Politika Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Greenpeace anlatılmıştır.	İz.B2,60	12
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			12

Tablo 3.118’de politika temasına ilişkin 12 kodun tamamı İzmir Yabancılar İçin Türkçe setinde ve Greenpeace çevresinde toplanmıştır. Diğer dört kitap setinde politikaya ilişkin herhangi bir kültürel öge bulunmamaktadır.

Greenpeace’in çevre hareketi ve uluslararası sivil toplum örgütü niteliği, politika temasını parti, seçim veya devlet yönetimi yerine çevre aktivizmi üzerinden kurmaktadır. Örneklerin sayısı yüksek görünmesine karşın içerik tek bir örgüt ve tek bir mesele etrafında yoğunlaşmıştır. Bu örnekler, politik çeşitlilikten çok çevreci toplumsal hareketin ayrıntılı işlenmesini yansıtmaktadır.

3.4.4.13. Sanat

Sanat, B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.119’da gösterilmiştir.

Tablo 3.119: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Sanat Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Süleymaniye, Selimiye gibi camileri inşa eden Mimar Sinan; 16. yüzyıl Klasik Türk şiirinin en büyük ustalarından, Leyla ile Mecnun mesnevisinin şairi Fuzuli; 17. yüzyılda Segâh Bayram Tekbiri’ni besteleyen büyük bestekâr İtrî; geleneksel gösteri sanatlarımızdan Karagöz-Hacivat, meddah ve orta oyunu; Nuri Bilge Ceylan bahsedilenler arasındadır.	G.B2,6; G.B2,44; G.B2,60	50
Yeni İstanbul	Karadeniz kemençesinden bahsedilerek horon oyununa değinilmiştir. Türk halk müziği, Türk sanat müziği, değişimlerin sonucunda ortaya çıkan Türk pop müziği ve Anadolu Rock’tan bahsedilmiştir.	İ.B2,66; İ.B2,72	40

Tablo 3.119: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Sanat Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Ünlü resimlerden İstanbul Hanımefendisi, Kaplumbağa Terbiyecisi, Narlar ve Ayvalar, Rüstem Paşa Cami, Üsküdar, Sokak Manzarası gibi eserlere yer verilmiştir.	İz.B2,189	26
Yedi İklim Türkçe	Tülbent, yazma ya da yemeni adı verilen başörtülerin kenarlarına dikilen oya sanatına, telkâri ustasına ve sanatına yer verilmiştir.	YİT.B2,116; YİT.B2,171	15
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Yaşar Kemal, Atilla İlhan (Üçüncü Şahsın Şiiri), Aziz Nesin (Şimdiki Çocuklar Harika), Âşık Veysel (Dostlar Beni Hatırlasın), Cahit Sıtkı Tarancı (Gençlik Böyledir İşte), Ahmet Altan (Aşk mı? İhanet mi?), Can Yücel (Her Şey Sende Gizli), Evliya Çelebi (Seyahatname), Duygu Asena, Murat Mentеш gibi yazarlardan ve eserlerden bahsedilmiştir.	H.B2,11; H.B2,12; H.B2,18; H.B2,22; H.B2,25; H.B2,26; H.B2,77	10
Toplam			141

Tablo 3.119’da sanat temasına ilişkin 141 kodun beş kitap setinin tamamına yayıldığı görülmektedir. Gazi ve Yeni İstanbul yüksek kod sayılarıyla öne çıkmakta; ancak her set sanatı farklı tür ve dönemler üzerinden yapılandırmaktadır.

Gazi setinde Mimar Sinan, Fuzuli, İtrî, Karagöz-Hacivat, meddah, orta oyunu ve Nuri Bilge Ceylan; mimari, şiir, musiki, geleneksel gösteri ve sinemayı aynı çerçevede buluşturmaktadır. Yeni İstanbul, kemençe, horon, Türk halk müziği, sanat müziği, pop ve Anadolu Rock üzerinden müziğin tarihsel çeşitlenmesine odaklanır. İzmir seti resim eserlerini, Yedi İklim oya ve telkâriyi, Yeni Hitit ise edebiyatçı ve eserleri öne çıkarmaktadır.

Bu içerik çeşitliliği, sanat temasının yalnız tanınmış isimlerden ibaret olmadığını göstermektedir. Sanat dalları, geleneksel teknikler, belirli eserler ve türlerin tarihsel dönüşümü birlikte temsil edilmiştir. Bununla birlikte setlerin tercihleri arasında keskin bir ayrım vardır: biri sanat tarihine, biri müzik türlerine, biri görsel eserlere, biri el sanatlarına, biri ise edebî metinlere ağırlık vermektedir.

3.4.4.14. Din

Din, B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.120'de gösterilmiştir.

Tablo 3.120: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Din Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Ahmet Yesevi, Mevlâna, Ayasofya, Sultanahmet, Selimiye Camisi din teması altında değerlendirilen kodlar arasındadır.	YİT.B2,24; YİT.B2,26; YİT.B2,102; YİT.B2,113	10
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Miladi takvim ve Hicri takvimin başlangıçlarından; uğur böceğine, kara kedilere, baykuşlara, ayna kırılmasına ve duvara dayanan merdivene kadar yaygın olarak uğursuzluk addedilen bazı durumlara yer verilmiştir.	İz.B2,8; İz.B2,148; İz.B2,155	7
Yeni İstanbul	Meryem Ana Evi'nin bir bölümünde Müslümanların namaz kılmaları için küçük bir yer bulunduğu; Vatikan'ın Meryem Ana Evi'ni kutsal bir yer ilan ettiği ve Hristiyanların burayı ziyaret ederek hacı olduğu; Mevlâna Dergâhı olarak kullanılan müzede yer alanlardan bahsedilmiştir.	İ.B2,19; İ.B2,87	3
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			20

Tablo 3.120'de din temasına ilişkin 20 kodun üç kitap setinde yer aldığı görülmektedir. Yedi İklim İslam düşüncesi ve dinî mimariyi, İzmir takvimler ile halk inanışlarını, Yeni İstanbul ise farklı dinlerce kutsal kabul edilen mekânları ele almaktadır.

Yedi İklim'de Ahmet Yesevi, Mevlâna, Ayasofya, Sultanahmet ve Selimiye Camisi aynı dinî-kültürel çerçevede sunulmuştur. İzmir setinde Hicri ve Miladi takvimlerin dinî başlangıçları ile uğur ve uğursuzluk inanışlarının birlikte yer alması, kurumsal din ile halk inancını yan yana getirmektedir. Yeni İstanbul'daki Meryem Ana Evi, Müslümanların namaz kıldığı bir alanla Hristiyan hac mekânını aynı yapıda buluşturarak dinî ortaklaşmaya dikkat çekmektedir.

Yeni Hitit ve Gazi setlerinde kültürel öge bulunmaması, temanın üç kitaba bağlı kaldığını göstermektedir. Mevcut örnekler arasında en belirgin fark, Yedi İklim'in İslam kültürü merkezli yaklaşımıyla Yeni İstanbul'un çok dinli mekân anlatısı ve İzmir'in halk inanışları eksenini arasında ortaya çıkmaktadır.

3.4.4.15. Mizah

Mizah, B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.121'de gösterilmiştir.

Tablo 3.121: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Mizah Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Geleneksel gösteri sanatlarımızdan olan Karagöz-Hacivat, meddah ve orta oyunu mizah kapsamında değerlendirilmiştir.	G.B2,44	3
Yedi İklim Türkçe	Nasreddin Hoca'nın "kazan doğurdu" hikâyesi yer almaktadır.	YİT.B2,53	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			4

Tablo 3.121'de mizah temasına ilişkin dört kodun Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe setlerinde yer aldığı görülmektedir. Gazi seti Karagöz-Hacivat, meddah ve orta oyunu gibi geleneksel gösteri biçimlerini; Yedi İklim ise Nasreddin Hoca'nın "Kazan doğurdu" anlatısını öne çıkarmaktadır.

Gazi setindeki örnekler mizahı sahneleme, taklit ve sözlü anlatı geleneği içinde ele alırken Yedi İklim tek bir fıkra kahramanı üzerinden kurmaktadır.

3.4.5. Türk İnsanının Beden Dili

Türk İnsanının beden dili incelenirken görsel ögeler araştırmanın dışında tutulmuştur. Yazılı içeriklerde geçen beden dili unsurlarına ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.122'de gösterilmiştir.

Tablo 3.122: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Türk İnsanının Beden Dili Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	"Araştırmacılar beden hareketlerini, yüz hareketlerini ve jestleri bir sisteme oturtmak için birkaç grupta toplamışlar. Bu toplamaya göre sözcükler ve cümleler yerine kullanılan beden hareketleri, sözlü mesajlara eşlik eden ve onların anlamlarını güçlendiren hareketler tanımlayıcıdır." ifadesi yer almaktadır.	H.B2,72	7
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			7

Tablo 3.122’de beden dili temasına ilişkin yedi kodun tamamı Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe setinde bulunmaktadır. İçerik, belirli Türk beden hareketlerinden çok beden dilini sınıflandıran genel bir açıklamaya dayanmaktadır.

Sözcüklerin yerine geçen hareketler ile sözlü mesajı güçlendiren jestlerin ayrıştırılması, beden dilini kavramsal bir sistem olarak tanıtmaktadır. Ancak kültürel içerikte Türk toplumuna özgü jest, mimik veya mesafe kullanımlarına ilişkin somut örnekler bulunmamaktadır. Bu nedenle örnek sayısı dikkate değer görünse de kültürel özgüllük bakımından içerik sınırlıdır.

3.4.6. Türklerin Sosyal Gelenekleri

Bu bölümde B2 düzeyinde Türklerin Sosyal Gelenekleri teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Alt temalar, kod bulunan kitap setleri ve kültürel öge örnekleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.4.6.1. Ev Sahibi-Misafir İlişkisi

Ev Sahibi-Misafir İlişkisi, B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.123’te gösterilmiştir.

Tablo 3.123: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Ev Sahibi-Misafir İlişkisi Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Ev sahibinin evine gelen misafiri ne olursa olsun geri çevirmediği, onu memnun etmek için elinden gelen her şeyi yaptığı; Türklerde misafirin önemli olduğu, misafirin ev sahibine Allah'ın bir lütfu olduğu; evlerin en güzel odasının konuklar için ayrıldığı; köy odaları geleneği anlatılmıştır.	YİT.B2,98; YİT.B2,163; YİT.B2,173; YİT.B2,178	23
Yeni İstanbul	Çekyat turizmi adı altındaki misafirlik deneyimlerinden bahsedilmektedir.	İ.B2,9	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			24

Tablo 3.123'te ev sahibi-misafir ilişkisi temasına ilişkin 24 kodun neredeyse tamamı Yedi İklim Türkçe'de toplanmıştır. Yeni İstanbul'da yalnız çekyat turizmi bağlamında tek bir misafirlik örneği yer almakta; diğer üç sette herhangi bir kod bulunmamaktadır.

Yedi İklim'de misafirin Allah'ın lütfu olarak görülmesi, geri çevrilmemesi, en güzel odanın ona ayrılması ve köy odalarında ağırlanması, misafirperverliği hem inanç hem mekân hem de davranış düzeni üzerinden kurmaktadır. Yeni İstanbul'daki çekyat turizmi ise yabancıların evlerde konaklamasını güncel ve alternatif bir seyahat biçimi olarak sunmaktadır.

3.4.6.2. Hediyeler

B2 düzeyinde hediyeler temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.4.6.3. Giyim

B2 düzeyinde giyim temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.4.6.4. İçecekler

B2 düzeyinde içecekler temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.4.6.5. Öğünler

B2 düzeyinde öğünler temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.4.6.6. Davranış

B2 düzeyinde davranış temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.4.6.7. Sohbet Kuralları

Sohbet Kuralları, B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.124'te gösterilmiştir.

Tablo 3.124: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Sohbet Kuralları Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Maşallah, çok şükür, hoş geldiniz, hoş bulduk, güle güle, hoşça kal, güle güle oturun gibi kodlar yer almaktadır. "Yüzündeki çiller yüzünden kendisine Çilli diye takılırdık." ifadesi ile lakap takma sohbet kuralları çerçevesinde ele alınmıştır. "Yeni evli çifte Allah bir yastıkta kocatsın diye temennide bulunulur." ifadesi yeni evliler için bir sohbet kuralı olarak geçmektedir.	YİT.B2,10; YİT.B2,11; YİT.B2,27; YİT.B2,36; YİT.B2,37; YİT.B2,41; YİT.B2,88; YİT.B2,165; YİT.B2,166	12
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	"Atasözleri bir toplumun duygu, düşünce, inanç, kültür yapısını yansıtır." ifadesi geçmektedir.	İz.B2,50	6
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	"Ulan" hitabının kullanım yerlerine değinilmiştir. Bu kelime bir yabancıya anlatılmıştır.	H.B2,12	2
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Hoş geldiniz, hoş bulduk gibi selamlaşma ifadelerine yer verilmiştir.	G.B2,8; G.B2,20	2
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			22

Tablo 3.124’te sohbet kuralları temasına ilişkin 22 kodun dört kitap setinde yer aldığı görülmektedir. Yedi İklim kalıplaşmış sözler ve temenniler bakımından en geniş içeriği sunarken İzmir, Yeni Hitit ve Gazi setleri birbirinden oldukça farklı iletişim unsurlarına yönelmektedir.

Yedi İklim’de “maşallah”, “çok şükür”, “hoş geldiniz”, “güle güle oturun” ve “Allah bir yastıkta kocatsın” gibi ifadeler; karşılama, uğurlama, beğenme ve iyi dilek bildirme işlevlerini birlikte taşımaktadır. Lakap takma örneği ise sohbet kültürünün yakınlık ve mizah boyutunu göstermektedir. Yeni Hitit’te “ulan” hitabının kullanım yerlerinin açıklanması, resmî olmayan ve bağlama duyarlı bir sözün kültürel niteliğini gündeme getirmektedir.

İzmir setinde doğrudan sohbet kuralından çok toplumun düşünce yapısını yansıtan sözlü kültüre, Gazi setindeki “hoş geldiniz-hoş bulduk” örnekleri ise temel karşılama kalıplarına dayanmaktadır. Bu örnekler, sohbet kurallarını tek bir dilsel kategori olarak değil; temenni, hitap, lakap, geleneksel deyişlerin amacının anlatılması ve selamlaşma gibi farklı sözlü etkileşim biçimleriyle temsil etmektedir.

3.4.6.8. Tabular

B2 düzeyinde tabular temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşamamıştır.

3.4.6.9. Ziyaret Süresi

B2 düzeyinde ziyaret süresi temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşamamıştır.

3.4.7. Türklerin Törenselle Davranışları

Bu bölümde B2 düzeyinde Türklerin Törenselle Davranışları teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Alt temalar, kod bulunan kitap setleri ve kültürel öge örnekleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.4.7.1. Doğum

B2 düzeyinde doğum temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşamamıştır.

3.4.7.2. Evlenme

Evlenme, B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.125'te gösterilmiştir.

Tablo 3.125: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Evlenme Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Düğünde neler yapıldığından damada içirilen tuzlu kahveye dek ritüeller tanıtılmıştır. Kına gecesi, takı merasimi, çeyiz sandığı, "Allah bir yastıkta kocatsın" temennisi bahsedilen kodlar arasındadır.	YİT.B2,37; YİT.B2,40; YİT.B2,41	7
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			7

Tablo 3.125'te evlenme temasına ilişkin yedi kodun tamamı Yedi İklim Türkçe setinde yer almaktadır. Tuzlu kahve, kına gecesi, takı merasimi, çeyiz sandığı ve “Allah bir yastıkta kocatsın” temennisi, evlenme sürecinin farklı ritüel ve söylemlerini bir araya getirmektedir. Kültürel öğeler düğünü yalnız törensel bir gün olarak değil; evlilik öncesi aşamalar, ekonomik destek ve iyi dilek aşamalarından oluşan bir süreç olarak göstermektedir.

Yedi İklim Türkçe ders kitabında evlenme temasında yer alan metin örnekleri Tablo 3.126'da sunulmuştur.

Tablo 3.126: Yedi İklim Türkçe B2 Düzeyi Ders Kitabında Evlenme

“Bizim ülkemizde anne babalar, çocukları evlenirken güle güle demekte zorlanıyorlar. Onlar da hoşça kal anne baba demekte zorlanıyorlar (YİT.B2,37).”
“Dünya üzerinde birbirinden ilginç düğün gelenekleri var. Türkiye'de tuzlu kahve içen damat adayı sesini çıkartmazken Hindistan'da damadın ayakları gelinin annesi tarafından yıkanıyor (YİT.B2,40).”
“Türkiye'de düğünden önce tüm akrabalar bir araya gelir ve kına gecesi yapılır. Ertesi gün düğün olur. Geline ve damada para veya altın takılır. Bu törene takı merasimi denir. Anneler kızlarına çeyiz sandığı hazırlarlar ve gelin bu sandığı yeni evine götürür. Yeni evli çiftte Allah bir yastıkta kocatsın diye temennide bulunulur (YİT.B2,41).”

3.4.7.3. Ölüm

B2 düzeyinde ölüm temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.4.7.4. Halka Açık Toplumlarda ve Törenlerde Halkın Davranışları

B2 düzeyinde halka açık toplumlarda ve törenlerde halkın davranışları temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.4.7.5. Kutlamalar

Kutlamalar, B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.127'de gösterilmiştir.

Tablo 3.127: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Kutlamalar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Arkadaşının doğum günü için hediye alan bir kişiye yer verilmiştir.	İz.B2,156	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			1

Tablo 3.127'de kutlamalar temasına ilişkin yalnızca bir kod bulunduğu ve bu kodun İzmir Yabancılar İçin Türkçe setinde yer aldığı görülmektedir. Örnek, arkadaşının doğum günü için hediye alan bir kişiyi konu edinmektedir.

3.4.7.6. Festivaller, Diskotekler, Dans Ortamı

Festivaller, Diskotekler, Dans Ortamı; B2 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.128'de gösterilmiştir.

Tablo 3.128: Kitap Setlerinin B2 Düzeyi İçin Festivaller, Diskotekler, Dans Ortamı Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	"Anadolu, oryantal dans ile Selçuklular döneminde tanıştı. Türkiye'de oryantalın meraklıları çok ve bu dansla ilgilenenler günden güne çoğalıyor." ifadesiyle bu dans hakkında bilgi verilmiştir.	H.B2,48	3
Yeni İstanbul	"Karadeniz kemeçesi ile çalınan türkölere insanlar horon isimli özel bir dansla eşlik eder." ifadesiyle yöresel danstan İstanbul Müzik Festivali ve Altın Portakal Film Festivali'ne kadar yer verilmiştir.	İ.B2,72; İ.B2,87; İ.B2,89	3
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	"Türkiye, halk oyunları açısından bir laboratuvar gibidir. Türkiye, köylerde tespit edilen 4 binin üzerinde oyun ile dünya üzerindeki en zengin oyun karakterine sahip ülke olarak tanınmaktadır." şeklinde Türkiye'nin oyun bakımından zengin olduğu vurgulanmıştır.	İz.B2,174	1
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	İstanbul Kısa Film Yarışması geçmektedir.	G.B2,44	1
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			8

Tablo 3.128’de festivaller, diskotekler ve dans ortamı temasına ilişkin sekiz kodun dört kitap setinde yer aldığı görülmektedir. Örneklerin büyük bölümü dans ve festival kültürüne aittir; diskotek ortamına ilişkin bir içerik bulunmamaktadır.

Yeni Hitit’te oryantal dansın Anadolu’daki tarihine ve günümüzde artan ilgisine değinilmektedir. Yeni İstanbul, Karadeniz kemeçesi ve horonu İstanbul Müzik Festivali ile Altın Portakal Film Festivali’yle birlikte sunmaktadır. İzmir seti Türkiye’deki halk oyunlarının sayısal ve bölgesel zenginliğini vurgularken Gazi seti kısa film yarışmasına yer vermektedir.

Bu içerik çeşitliliği, geleneksel halk oyunlarından ulusal sanat festivallerine kadar geniş bir alan açmaktadır. Ancak başlıktaki eğlence mekânları boyutu karşılık bulmamış; tema ağırlıklı olarak kültür-sanat etkinlikleri ve halk dansları üzerinden şekillenmiştir.

3.5. C1 Düzeyi Kitaplarda Kültürel Kodların Analizi

Bu bölümde incelenen tüm kitap setleri içerisinde C1 seviyesinde yer alan Türk toplumuna ait kültür kodları ele alınacaktır. Temalar A1 kısmında kısaca açıklanmıştır. Değişiklik göstermediği için temalara ait açıklamalar tekrar edilmemiştir.

3.5.1. Günlük Yaşama İlişkin Kültür Aktarım Öğeleri

Bu bölümde C1 düzeyinde Günlük Yaşama İlişkin Kültür Aktarım Öğeleri teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Alt temalar, kod bulunan kitap setleri ve kültürel öge örnekleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.5.1.1. Yeme

Yeme, C1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.129'da gösterilmiştir.

Tablo 3.129: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Yeme Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	"İzmir'de kahvaltı ya da açlık bastırmak için tek seçenek gevrek değildir. Sokak satıcılarında boyoz ve kumru da sizi bekler... Kumru, boyoz ve gevrek, küreselleşme ile dünyaya yayılan kola-hamburger kültürüne alternatif olarak varlığını sürdürüyor." ifadesiyle gevrek, boyoz ve kumru, hamburger kültürünün alternatifi olarak sunulmuştur.	İz.C1,36	3
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			3

Tablo 3.129'da C1 düzeyindeki yeme temasına ilişkin üç kodun tamamı İzmir Yabancılar İçin Türkçe setinde yer almaktadır. Gevrek, boyoz ve kumru, İzmir'e özgü sokak yiyecekleri olarak küresel hamburger-kola kültürüne alternatif biçiminde sunulmuştur.

Bu yaklaşım, yerel yiyecekleri yalnız tanıtmakla kalmamakta; küreselleşme karşısında kültürel sürekliliğin göstergesi hâline getirmektedir. Yeme temasının diğer dört sette görülmemesi dikkat çekicidir.

3.5.1.2. İçme

İçme, C1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.130'da gösterilmiştir.

Tablo 3.130: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin İçme Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	"Osmanlı ülkesinde şerbet, geleneksel olarak özellikle sıcak yaz günlerinde konukları serinletmek amacıyla soğuk olarak ikram edilirdi." bilgisi yer almaktadır.	YİT.C1,90	4
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			4

Tablo 3.130'da içme temasına ilişkin dört kodun tamamı Yedi İklim Türkçe'de ve Osmanlı şerbet geleneği çevresinde toplanmıştır. Diğer kitap setlerinde C1 düzeyinde içeceklere ilişkin herhangi bir kültürel öge bulunmamaktadır.

Şerbetin sıcak yaz günlerinde konuğa soğuk olarak ikram edilmesi, içeceği mevsim, misafirlik ve tarihsel yaşam biçimiyle birlikte ele almaktadır. Örneklerin tek metin etrafında yoğunlaşması içerik çeşitliliğini sınırlasa da örnek, Osmanlı gündelik hayatında şerbetin işlevini açıklaması bakımından önem arz etmektedir.

3.5.1.3. Sofra Kültürü

C1 düzeyinde sofrası kültürü temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.5.1.4. Bayramlar

Bayramlar, C1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.131'de gösterilmiştir.

Tablo 3.131: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Bayramlar Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı, 30 Ağustos Zafer Bayramı millî bayramlar bağlamında değerlendirilmiştir.	İz.C1,25	4
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			4

Tablo 3.131'de C1 düzeyindeki bayramlar temasına ilişkin dört kodun tamamı İzmir Yabancılar İçin Türkçe setinde yer almaktadır. 29 Ekim, 23 Nisan, 19 Mayıs ve 30 Ağustos'un birlikte sunulması, temanın yalnız millî bayram adlarının sıralanmasına dayandığını göstermektedir.

Bayramların tarihsel anlamı, kutlama biçimleri veya toplumsal karşılığı hakkında ayrıntı verilmemiştir. Diğer dört kitap setinde bu temaya yer verilmemesi de ileri düzeyde bayram kültürünün oldukça sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır. Buradaki temsil, dinî bayramlardan tamamen ayrılarak Cumhuriyet dönemi millî günleriyle sınırlandırılmıştır.

3.5.1.5. Çalışma Zamanları ve Alışkanlıkları

C1 düzeyinde çalışma zamanları ve alışkanlıkları temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşamamıştır.

3.5.1.6. Boş Zaman Uğraşları (Hobiler, Spor, Okuma Alışkanlıkları, Medya)

Boş Zaman Uğraşları, C1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.132'de gösterilmiştir.

Tablo 3.132: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Boş Zaman Uğraşları Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Hobiler bağlamında organik meyve yetiştiriciliği, tesbih hobisi, arı üretimi; medya bağlamında sosyal medya hakkındaki eleştirel tutum ve reklamlara yer verilmiştir.	İz.C1,84; İz.C1,104	14
Yedi İklim Türkçe	Spor için halterde Naim Süleymanoğlu, güreşte Hamza Yerlikaya'nın başarılarından; Osmanlılar tarafından oynanan askerî bir spor olan matraktan; Elvan Abeylegesse'den bahsedilmiştir.	YİT.C1,16; YİT.C1,32; YİT.C1,33	12
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Sosyal medya için "kaynaklar iyi ama doğru bilgiyi ayıklamak gerek" yorumu yapılmıştır.	G.C1,62	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			27

Tablo 3.132’de boş zaman uğraşları temasına ilişkin 27 kodun üç kitap setinde yer aldığı görülmektedir. İzmir seti hobi ve medya eleştirisine, Yedi İklim spor tarihi ve başarılarına, Gazi ise sosyal medyada bilgi güvenilirliğine odaklanmaktadır.

İzmir’de organik meyve yetiştirme, tesbih koleksiyonu ve arıcılık gibi uğraşların yanında reklamlar ve sosyal medyaya eleştirel yaklaşım bulunmaktadır. Yedi İklim’de Naim Süleymanoğlu, Hamza Yerlikaya, Elvan Abeylegesse ve Osmanlı askerî sporu matrak, spor kültürünü tarihsel ve başarı merkezli bir çizgide sunmaktadır.

Gazi setindeki “doğru bilgiyi ayıklama” vurgusu, boş zamanı dijital içerik tüketiminin eleştirel boyutunu ortaya koymaktadır. Böylece tema, kişisel üretim hobileri, millî spor hafızası ve medya okuryazarlığı olmak üzere birbirinden farklı üç içerik alanına ayrılmaktadır.

3.5.2. Türk İnsanın Yaşam Koşulları

Bu bölümde C1 düzeyinde Türk İnsanın Yaşam Koşulları teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Alt temalar, kod bulunan kitap setleri ve kültürel öge örnekleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.5.2.1. Yaşam Standardı

C1 düzeyinde yaşam standardı temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.5.2.2. Ev Ortamı

Ev Ortamı, C1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.133'te gösterilmiştir.

Tablo 3.133: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Ev Ortamı Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	"Ev için Türkçedeki sözcüklerden biri huzur ve sükûnet içinde yaşanılan yer anlamında kullanılmakta olan meskendir... Türk toplumunun yaşadığı evlerin mimarisi dış dünyaya kapalı fakat o dönem ailesinin ihtiyaçlarını karşılayabilecek yapılar oluşturacak biçimde tasarlanmıştır." ifadesi yer almaktadır.	H.C1,104	8
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			8

Tablo 3.133'te ev ortamı temasına ilişkin sekiz kodun tamamı Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe setinde bulunmaktadır. Metin, "mesken" kavramının anlamından geleneksel Türk evinin mimari düzenine uzanan bütünlüklü bir açıklama sunmaktadır.

Evin huzur ve sükûnetle ilişkilendirilmesi, barınma mekânına duygusal ve kültürel bir anlam yüklemektedir. Dış dünyaya kapalı mimari yapı ise mahremiyet, aile ihtiyaçları ve dönemin yaşam koşullarıyla açıklanmıştır. Diğer setlerde kültürel öge

bulunmamasına karşın Yeni Hitit'teki içerik, ev ortamını oda ve eşya listesinden çok toplumsal değerlerle biçimlenen mimari anlayış üzerinden ele almaktadır.

3.5.2.3. Sosyal Güvence

C1 düzeyinde sosyal güvence temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.5.3. Kişiler Arası İlişkiler

Bu bölümde C1 düzeyinde Kişiler Arası İlişkiler teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Alt temalar, kod bulunan kitap setleri ve kültürel öge örnekleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.5.3.1. Sınıfsal Yapı ve Sosyal Gruplar Farklı Cinsiyetler Arası İlişkiler (Erkek-Kadın Yaklaşma Derecesi)

Sınıfsal Yapı ve Sosyal Gruplar Farklı Cinsiyetler Arası İlişkiler, C1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.134'te gösterilmiştir.

Tablo 3.134: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Sınıfsal Yapı ve Sosyal Gruplar, Farklı Cinsiyetler Arası İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	"Bu sadece Türkiye'ye ait bir problem değil; kadına şiddet, aile içi şiddet bütün dünyada görülen bir sorun." bilgisi ile aile içi şiddet ve kadına şiddet konularına değinilmiştir.	İz.C1,21	1
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kadın ve erkek beyninin farklarından, iki cinsin de birbirini anlamak için çabalaması gerektiğinden söz edilmiştir.	G.C1,59	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			2

Tablo 3.134'te farklı cinsiyetler arasındaki ilişkiler temasına ilişkin iki kodun İzmir ve Gazi setlerinde yer aldığı görülmektedir. İzmir seti kadına ve aile içi şiddete, Gazi seti kadın ve erkek arasındaki düşünme farklılıklarına odaklanmaktadır.

İzmir’de şiddetin yalnız Türkiye’ye özgü olmadığı özellikle belirtilerek sorun küresel bir toplumsal mesele olarak çerçevelenmiştir. Gazi setinde ise iki cinsin birbirini anlamaya çalışması gerektiği savunulmaktadır. Biri doğrudan hak ihlali ve şiddeti, diğeri iletişim ve farklılık söylemini gündeme getirdiği için iki örneğin ağırlığı ve yaklaşımı aynı değildir. Kodların azlığı, toplumsal cinsiyet temasının C1 düzeyinde geniş bir tartışma alanına dönüşmediğini göstermektedir.

3.5.3.2. Aile Yapıları ve İlişkileri

Aile Yapıları ve İlişkileri, C1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.135’te gösterilmiştir.

Tablo 3.135: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Aile Yapıları ve İlişkileri Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Psikologla çocuğunun ergenlik dönemini konuşan bir anne göze çarpmaktadır. Başka bir örnekte çocukken evladının sorularına sabırla cevap veren bir baba çizilmiştir.	G.C1,61; G.C1,62	2
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	"Anne olmak ise her daim endişeli olmaktır... Ancak ne olursa olsun çocuklarımıza verebileceğimiz en önemli şey sevgi ve zaman." ifadesiyle anne olmanın tezahürü olan bazı kavramlara yer verilmiştir.	İz.C1,119	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			3

Tablo 3.135 incelendiğinde, C1 düzeyinde aile yapıları ve ilişkileri alt temasına uygun üç kültürel ögenin Gazi (2) ve İzmir (1) setlerinde yer aldığı görülmektedir. Her iki sette de aile ilişkisi çocuk yetiştirme ve ebeveynlik üzerinden kurulmaktadır.

Gazi setindeki anne, ergenlik dönemindeki çocuğunun sorunlarını psikologla görüşürken baba figürü çocuğunun sorularına sabırla karşılık vermektedir. İzmir seti anne olmayı sürekli endişe, sevgi ve zaman verme sorumluluğuyla tanımlamaktadır.

3.5.3.3. Nesiller Arası İlişkiler

C1 düzeyinde nesiller arası ilişkiler temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.5.3.4. İş Ortamındaki İlişkiler

İş Ortamındaki İlişkiler, C1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.136'da gösterilmiştir.

Tablo 3.136: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin İş Ortamındaki İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Bu tema bağlamında imece kültüründen söz edilmiştir.	İ.C1,94	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			1

Tablo 3.136'da iş ortamındaki ilişkiler temasına ilişkin tek kod Yeni İstanbul setinde imece kültürü üzerinden verilmiştir. Diğer dört kitap setinde herhangi bir öğe tespit edilmemiştir.

İmece, ücretli iş ilişkilerinden farklı olarak topluluğun ortak bir işi karşılıksız ve dayanışma içinde yürütmesini ifade etmektedir. Bu nedenle örnek, başlığın çağrıştırdığı modern iş yeri ilişkilerinden çok geleneksel ortak çalışma düzenine aittir.

3.5.3.5. Etnik ve Diğer Halklar Arasındaki İlişkiler

Etnik ve Diğer Halklar Arasındaki İlişkiler, C1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.137'de gösterilmiştir.

Tablo 3.137: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Etnik ve Diğer Halklar Arasındaki İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Türk-Boşnak halk kültürünün ortak unsurları hakkında bilgiler verilmiştir.	YİT.C1,124	5

Tablo 3. 137: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Etnik ve Diğer Halklar Arasındaki İlişkiler Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			5

Tablo 3.137’de etnik ve diğer halklar arasındaki ilişkiler temasına ilişkin beş kodun tamamı Yedi İklim Türkçe’de yer almaktadır. Türk ve Boşnak halk kültüründeki ortak unsurlar, iki toplum arasındaki tarihsel ve kültürel yakınlık üzerinden ele alınmıştır. Temanın çatışma, ayrımcılık veya güncel toplumsal ilişkilere değil, ortak kültürel mirasa dayanması dikkat çekicidir.

3.5.3.6. Politik ve Dinî Gruplar

C1 düzeyinde politik ve dinî gruplar temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.5.4. Değerler, İnançlar ve Tutumlar

Bu bölümde C1 düzeyinde Değerler, İnançlar ve Tutumlar teması altında yer alan kültürel kodlar incelenmiştir. Alt temalar, kod bulunan kitap setleri ve kültürel öge örnekleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3.5.4.1. Sınıfsal Yapı

C1 düzeyinde sınıfsal yapı temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.5.4.2. Meslek Grupları

Meslek Grupları, C1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.138’de gösterilmiştir.

Tablo 3.138: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Meslek Grupları Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Unutamadığı öğretmeninden söz eden bir kişiden bahsedilmektedir. Bahsedilen başka bir meslek arzuhalcılıktır.	İ.C1,11; İ.C1,53	8
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Gazetecilik meslek olarak geçmektedir.	İz.C1,109	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			9

Tablo 3.138’de meslek grupları temasına ilişkin dokuz kültürel öge Yeni İstanbul (8) ve İzmir (1) setlerinde yer almaktadır.

Unutulmayan öğretmen örneğinde öğretmenlik, bireyin yaşamında kalıcı izler bırakan bir meslek olarak temsil edilirken; arzuhalcılık, resmî yazı işlerini yürüten bir meslek olarak temsil edilmektedir. İzmir setinde ise gazetecilik bir meslek olarak yer almaktadır.

3.5.4.3. Varlık

Varlık, C1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.139’da gösterilmiştir.

Tablo 3.139: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Varlık Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Büyük ikramiye kazanan insanların yaşamlarından bahsedilmiştir.	İ.C1,87	5
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			5

Tablo 3.139’da varlık temasına ilişkin beş kodun tamamı Yeni İstanbul setinde ve büyük ikramiye kazanan kişilerin yaşamları çevresinde toplanmıştır. Diğer kitap setlerinde ekonomik varlığa ilişkin herhangi bir kültürel öge bulunmamaktadır.

Kültürel öge, servetin emek, miras veya girişimcilik yoluyla edinilmesinden farklı olarak ani zenginleşme üzerine yer almıştır. Böylece tema, varlıklı insanların toplumsal konumundan çok beklenmedik para kazanmanın etkilerine yönelmektedir.

3.5.4.4. Yöresel Kültür

Yöresel Kültür, C1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.140’ta gösterilmiştir.

Tablo 3.140: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Yöresel Kültür Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Antakya, sadece Van Gölü havzasında yaşayan inci kefalı, Van kedisi, kelaynak, Boğaziçi Köprüsü yöresel kültür kodlarıdır.	YİT.C1,52; YİT.C1,78; YİT.C1,80; YİT.C1,104	33
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	"Her ilde o ile özgü şive ve deyişlere" yer verilerek bu şive ve deyişlere örnekler verilmiştir. Bergama Antik Kenti, Sümela Vadisi, Patara, Nemrut Dağı, Peri Bacaları verilen diğer örneklerdir.	İz.C1,27; İz.C1,30; İz.C1,39; İz.C1,97	29
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kıbele Çeşmesi, Barbaros Anıtı, Taksim Cumhuriyet Anıtı, Behramkale/Assos ve bunlara yönelik bilgilerden söz edilmiştir.	H.C1,106; H.C1,110	13
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Tortum Şelalesi, İstanbul Yenikapı bahsedilen yöresel kültür kodlarındandır.	G.C1,67	10
Yeni İstanbul	Topkapı Müzesi geçmektedir.	İ.C1,9	7
Toplam			92

Tablo 3.140’ta yöresel kültür temasına ilişkin 92 kodun bütün kitap setlerine yayıldığı görülmektedir. Yedi İklim ve İzmir geniş coğrafi ve doğal çeşitlilikle öne çıkarken Yeni Hitit anıt ve tarihî mekânlara, Gazi belirli yerleşim alanlarına, Yeni İstanbul ise Topkapı Müzesi’ne odaklanmaktadır.

Yedi İklim’de Antakya, inci kefalı, Van kedisi, kelaynak ve Boğaziçi Köprüsü; kent, endemik tür ve simgesel yapı çeşitliliğini bir araya getirmektedir. İzmir seti bölgesel

şive ve deyişlerin yanında Bergama, Sümela, Patara, Nemrut ve Peri Bacaları gibi tarihî-doğal alanları sunarak yöreselliği hem dil hem de mekân üzerinden kurmaktadır.

Yeni Hitit'te Kibele Çeşmesi, Barbaros Anıtı, Taksim Cumhuriyet Anıtı ve Assos tarihî hafızayı; Gazi'de Tortum Şelalesi ve Yenikapı doğal ve arkeolojik çevreyi temsil etmektedir. Yeni İstanbul'daki Topkapı Müzesi geçmektedir ve bu kapsamda 7 öge tespit edilmiştir.

3.5.4.5. Güvenlik

C1 düzeyinde güvenlik temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.5.4.6. Kurumlar

C1 düzeyinde kurumlar temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.5.4.7. Gelenek ve Sosyal Dönüşüm

Gelenek ve Sosyal Dönüşüm, C1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.141'de gösterilmiştir.

Tablo 3.141: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Gelenek ve Sosyal Dönüşüm Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Türk kültüründeki âşıklık geleneğinde, gördükleri rüyada ak sakallı dedenin sunduğu bâdeyi içen âşıkların uyandıklarında şiir söyleme ve saz çalma yeteneği kazandığı geleneksel motifler olarak ortaya koyulmuştur. "Rüya yorumlamadan önce hayır olsun, suyu anlat, gündüz niyetine demek âdettendir." şeklinde geleneksel söylemlere de yer verilmiştir.	G.C1,98	4
Yeni İstanbul	Hukuk kavramının Sümerlerde ortaya çıktığı, hukuk kurallarının zaman içinde ne yönde gelişim göstereceğinin bilinmediği; imece kültüründeki değişim gelenek ve dönüşüm kapsamında değerlendirilen kodlardır.	İ.C1,65; İ.C1,94	2

Tablo 3.141: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Gelenek ve Sosyal Dönüşüm Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Yedi İklim Türkçe	"Osmanlı Devleti'nde hekim önce sağlıklı yaşamın nasıl olduğunu anlatır ve halkı eğitirdi." ifadesiyle modern tıp ve geleneksel tıp arasındaki bazı ilişkiler ortaya koyulmuştur.	YİT.C1,53	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			7

Tablo 3.141’de gelenek ve sosyal dönüşüm temasına ilişkin yedi kodun üç kitap setinde yer aldığı görülmektedir. Gazi Üniversitesi seti âşıklık ve rüya yorumlama geleneğine, Yeni İstanbul hukuk ile imecenin zaman içindeki değişimine, Yedi İklim ise geleneksel tıp anlayışına odaklanmaktadır.

Gazi setinde rüyada ak sakallı dededen bâde içerek âşıklık yeteneği kazanma motifi ile rüya anlatılırken kullanılan kalıplaşmış sözler, sözlü kültür ve halk inancını birlikte yansıtmaktadır. Yeni İstanbul’da hukukun tarihsel gelişimi ile imecenin dönüşümü, daha kurumsal ve toplumsal bir değişim çizgisi oluşturmaktadır. Yedi İklim’de Osmanlı hekimlerinin hastalıktan önce sağlıklı yaşamı anlatması ise geleneksel tıbbın koruyucu yönünü öne çıkarmaktadır.

Tablonun devam başlığında “İş Ortamındaki İlişkiler” ifadesi yer almakla birlikte satır içerikleri gelenek ve sosyal dönüşüm temasına aittir; bu nedenle değerlendirme içerik esas alınarak yapılmıştır. Üç setteki örnekler ortak bir dönüşüm alanına dayanmadığı için tablo, tek bir sosyal değişim anlatısından çok geleneksel bilgi, kurum ve uygulamaların farklı görünümelerini sunmaktadır.

3.5.4.8. Tarih, Önemli Tarihî Kişiler, Olaylar

Tarih, Önemli Tarihî Kişiler, Olaylar; C1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.142’de gösterilmiştir.

Tablo 3.142: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Tarih, Önemli Tarihî Kişiler, Olaylar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Matrakçı Nasuh Efendi, Sultan Abdülmecid, Mehmet Akif Ersoy, Yavuz Sultan Selim, Lokman Hekim, Fatih Sultan Mehmet gibi önemli isimlere; Arap alfabesinden Latin harflerine dayanan Türk alfabesine geçişe; Orhon Yazıtları, Divânu Lügati't-Türk, Ali Kuşçu, Uluğ Bey gibi kodlara yer verilmiştir.	YİT.C1,32; YİT.C1,40; YİT.C1,56; YİT.C1,57; YİT.C1,59; YİT.C1,60; YİT.C1,96; YİT.C1,98; YİT.C1,106; YİT.C1,107; YİT.C1,108; YİT.C1,169	41
Yeni İstanbul	Türk lirasının üzerinde resimleri yer alan Mustafa Kemal Atatürk, Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı, Ord. Prof. Dr. Cahit Arf, Mimar Kemalettin, Fatma Aliye Hanım, İtrî, Yunus Emre gibi isimler geçmektedir; bu isimler ayrıca millî kimlik olarak da değerlendirilmiştir. 12 hayvanlı Türk takvimi, Kanuni ve Hürrem, Lokman Hekim ve İbni Sina, Darülfünun ve II. Abdülhamid diğer kültürel öğelerdir.	İ.C1,26; İ.C1,36; İ.C1,76; İ.C1,126; İ.C1,136	15
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Fatih Sultan Mehmet, Mimar Sinan'ın öğrencisi Mimar Hayrettin gibi isimler geçmektedir.	G.C1,7; G.C1,94	8
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	"Anadolu uygarlıkları, tarihin önemli süreçlerini yaşamış, ortaya çıkan ve henüz çıkmamış olan, derinlerde yatan medeniyetleri kadar, bekletmekte olduğu gizemle de değerini korumaktadır." ifadesi bu tema altında değerlendirilmiştir.	İz.C1,28	8
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			72

Tablo 3.142’de tarih, önemli tarihî kişiler ve olaylar temasına ilişkin 72 kodun dört kitap setinde yer aldığı görülmektedir. Yedi İklim açık ara en fazla kişi ve olay sayısına sahipken Yeni İstanbul, Gazi ve İzmir daha sınırlı ve farklı odaklara sahiptir.

Yedi İklim’de Matrakçı Nasuh, Mehmet Akif, Fatih Sultan Mehmet, Lokman Hekim, Ali Kuşçu ve Uluğ Bey gibi isimler; alfabe değişimi, Orhon Yazıtları ve Divânu Lügati’t-Türk gibi tarihi dönüm noktalarıyla birlikte verilmiştir. Bu yaklaşım siyasal

tarih, bilim tarihi, edebiyat ve dil tarihini aynı çerçevede buluşturmaktadır. Yeni İstanbul'da Türk lirasındaki portrelerden 12 hayvanlı Türk takvimine, Kanuni ve Hürrem anlatısından II. Abdülhamid'in Darülfünun'u kurmasına kadar çeşitli kültürel öğeler C1 düzeyinde tarih, önemli tarihî kişiler, olaylar teması kapsamında ele alınmıştır.

Gazi seti Fatih Sultan Mehmet ve Mimar Hayrettin aracılığıyla Osmanlı mimari tarihine, İzmir seti ise Anadolu uygarlıklarının ortaya çıkmış ve henüz açığa çıkmamış mirasına odaklanmaktadır. Bu kapsamda sekiz kültürel öge tespit edilmiştir. Yeni Hitit'te hiç kültürel öge bulunmaması dikkat çekicidir.

3.5.4.9. Azınlıklar

C1 düzeyinde azınlıklar temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.5.4.10. Millî Kimlik

Millî Kimlik, C1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.143'te gösterilmiştir.

Tablo 3.143: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Millî Kimlik Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Naim Süleymanoğlu, Hamza Yerlikaya, Hulusi Behçet, Harezmi, Cahit Arf gibi isimlere yer verilmiştir.	YİT.C1,16; YİT.C1,129; YİT.C1,153; YİT.C1,156-157	19
Yeni İstanbul	Önemli tarihî kişiler kapsamında değinilen, Türk lirasında yer bulmuş isimler ayrıca millî kimlik olarak da değerlendirilmiştir. Türk kültürü için önemli âşıklar Kerem ile Aslı, Tahir ile Zühre, Ferhat ile Şirin ve Nâzım ile Piraye'den de bahsedilmiştir.	İ.C1,22; İ.C1,37; İ.C1,76	12
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			31

Tablo 3.143’te millî kimlik temasına ilişkin 31 kodun Yedi İklim ve Yeni İstanbul setlerinde yer aldığı görülmektedir. Yedi İklim spor ve bilim başarılarıyla, Yeni İstanbul ise para üzerindeki tarihî şahsiyetler ve kültürel aşk anlatılarıyla millî kimliği kurmaktadır.

Yedi İklim’de Naim Süleymanoğlu, Hamza Yerlikaya, Hulusi Behçet, Harezmi ve Cahit Arf gibi isimler, bedensel başarı ile bilimsel üretimi millî temsil alanında buluşturmaktadır. Yeni İstanbul’da Türk lirasındaki şahsiyetlerin yanı sıra Kerem ile Aslı, Tahir ile Zühre, Ferhat ile Şirin ve Nâzım ile Piraye gibi aşk anlatılarının bulunması, millî kimliği yalnız tarihî başarılarla değil kültürel hafızadaki anlatılarla da ilişkilendirmektedir.

Diğer üç sette kültürel öge bulunmaması, temsilin iki kitapla sınırlı olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte bu iki sette millî kimliğin farklı dayanaklara bağlanması dikkat çekicidir: Yedi İklim başarı ve yetişmiş insan gücünü, Yeni İstanbul ortak sembol ve anlatı hafızasını öne çıkarmaktadır.

3.5.4.11. Başka Ülkeler, Devletler, Halklar

Başka Ülkeler, Devletler, Halklar; C1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.144’te gösterilmiştir.

Tablo 3.144: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Başka Ülkeler, Devletler, Halklar Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Henry Pearce, Stella Walsh, Nadia Elena Comaneci gibi ünlü sporculara yer verilmiştir.	YİT.C1,16	76
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Dalga (Utah, ABD), Güzellik Havuzu (Yellowstone Millî Parkı, ABD), Tuhaf Tepeler (Nambung Millî Parkı, Batı Avustralya), Fil Kayası (Ateş Vadisi Eyalet Parkı, Nevada, ABD), Balls Piramidi (Lord Howe Adası, Avustralya), Puente del Inca (Arjantin) gibi mekânlardan söz edilmiştir.	İz.C1,10	59
Yeni İstanbul	Farklı ülkelere ait misafire davranış şekli ve selamlaşma şekillerine yer verilmiştir.	İ.C1,72	49

Tablo 3.144: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Başka Ülkeler, Devletler, Halklar Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Machu Picchu, Pisa, Taç Mahal, Kremlin Sarayı, Parthenon, Kukulkan Piramidi, Petra, Potala Sarayı, Trevi Çeşmesi gibi başka ülkelerin öne çıkan mekânlarına yer verilmiştir.	H.C1,102; H.C1,108	40
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Domates Festivali (İspanya), Pulilan Manda Festivali (Filipinler), Gerewol Festivali (Batı Afrika), Geleneksel Maymunlar Festivali (Tayland), Venedik Karnavalı gibi festival ve karnavallardan söz edilmiştir.	G.C1,12; G.C1,13; G.C1,17	34
Toplam			258

Tablo 3.144, C1 düzeyinde başka ülkeler, devletler ve halklar temasının 258 kodla bütün kitap setlerinde oldukça görünür olduğunu göstermektedir.

Yedi İklim yabancı sporcuları, İzmir sıra dışı doğal oluşumları, Yeni İstanbul selamlaşma ve misafirlik biçimlerini, Yeni Hitit dünya çapında tanınan mimari yapıları, Gazi ise festival ve karnavalları öne çıkarmaktadır. Dolayısıyla setlerden biri insan ve başarı merkezli, biri coğrafi, biri gündelik davranışa dayalı, biri turistik-mimari, biri de törensel bir dünya kültürü görünümü sunmaktadır.

Kültürel öğeler arasındaki en dikkat çekici ayrım Yeni İstanbul'un yaklaşımıdır; diğer setler çoğunlukla kültürel nesne ve etkinlikleri sıralarken Yeni İstanbul kişiler arası davranış ve selamlaşma biçimlerini karşılaştırmaktadır. Bu durum, kültürlerarası içeriğin nicelikten çok seçilen temsil düzeyi bakımından farklılaştığını göstermektedir.

3.5.4.12. Politika

Politika, C1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.145'te gösterilmiştir.

Tablo 3.145: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Politika Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Türkiye-Japonya finansman anlaşması, Marmaray'ın açılışı, raylı sistemler, Yunus Emre Enstitüsü modeli, Ürdün okullarında Türkçe müfredatı çalışmaları gibi kodlar sunulmuştur.	YİT.C1,40; YİT.C1,41; YİT.C1,120; YİT.C1,128	11
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			11

Tablo 3.145'te politika temasına ilişkin 11 kodun tamamı Yedi İklim Türkçe setinde bulunmaktadır. İçerik, doğrudan iç siyaset veya siyasal aktörlerden çok uluslararası iş birliği, kamu yatırımı ve kültürel diplomasi çevresinde şekillenmektedir.

Türkiye-Japonya finansman anlaşması ve Marmaray'ın açılışı, politika ile büyük ölçekli altyapı ve uluslararası ortaklığı ilişkilendirmektedir. Yunus Emre Enstitüsü modeli ve Ürdün okullarındaki Türkçe müfredatı çalışmaları ise dil ve kültür politikası boyutunu öne çıkarmaktadır. Diğer dört sette kültürel öge bulunmaması, C1 düzeyinde politika temasının oldukça dar bir alanda ve tek bir kitap setinin tercihiyle temsil edildiğini göstermektedir.

3.5.4.13. Sanat

Sanat, C1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.146'da gösterilmiştir.

Tablo 3.146: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Sanat Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Reşat Nuri Güntekin, Lavinia/Özdemir Asaf, Gizli Sevdâ/Behçet Necatigil, Halit Alıç gibi yazarlara; Türkan Şoray, Kadir İnanır gibi oyunculara değinilmiştir.	İ.C1,41; İ.C1,45; İ.C1,103; İ.C1,108	26

Tablo 3.146: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Sanat Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Yedi İklim Türkçe	Necip Fazıl, Nuri Pakdil, Ali Akbaş, Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt, Cenap Şahabettin, Mevlânâ, Peyami Safa, Şevket Rado gibi önemli yazarlar söz konusu edilmiştir.	YİT.C1,62; YİT.C1,65; YİT.C1,67; YİT.C1,88	26
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Nedim, Yahya Kemal, Ümit Yaşar Oğuzcan, Ahmet Hamdi Tanpınar, Abdulkadir Budak, Ömer Seyfettin gibi yazarlardan; Sıla Gençoglu-Gözde Kansu, Barış Manço gibi sanatkarlardan söz edilmiştir.	G.C1,8; G.C1,11; G.C1,57; G.C1,78; G.C1,79; G.C1,89	25
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Yaşar Kemal, Reşat Nuri Güntekin, Ayşe Kulin, Canan Tan, Orhan Pamuk gibi yazarlara; Küçük Bir Aşk Masalı-Sezen Aksu gibi sanatçılara yer verilmiştir.	İz.C1,62; İz.C1,65	17
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Cem Yılmaz, Gani Müjde, Pentagon grubu, Ahmet Haşim, Ceza gibi sanatsal unsurlara yer verilmiştir.	H.C1,82; H.C1,84; H.C1,101; H.C1,131	8
Toplam			102

3.5.4.14. Din

Din, C1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.147'de gösterilmiştir.

Tablo 3.147: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Din Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yedi İklim Türkçe	Ramazan akşamlarında yapılan etkinliklerle; Müslümanlar (Sünni, Alevi, Şii, Nusayri) ile Hristiyanların (Ortodoks, Katolik, Protestan, Süryani) ve Yahudilerin Antakya'nın çok kültürlü yapısını gözler önüne serdiği ifade edilmiştir. Türklere ait bazı inanışlara da yer verilmiştir: sayıların kutsal özellik taşıdığı ve bu inanışın Şamanizm'e dayandığı, 13 rakamının dünyada uğursuz kabul edildiği ifade edilenler arasındadır.	YİT.C1,52; YİT.C1,125; YİT.C1,145; YİT.C1,150	50

Tablo 3.147: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Din Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Şehzadebaşı Camisi, Selimiye Camisi, Süleymaniye Camisi, Mevlevilikte sema, Sultan Veled, Ulu Arif Çelebi, Hz. Yusuf ve Züleyha ile Mustafa Necati Bursalı öne çıkan unsurlardır. Buna ek olarak rüyaların halk inancındaki etkilerinden de bahsedilmiştir.	G.C1,4; G.C1,24-25; G.C1,98; G.C1,101; G.C1,110	24
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Sultanahmet Cami ve Ayasofya söz konusu edilmiştir.	İz.C1,27	2
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Selimiye Camisi geçmektedir.	H.C1,102	1
Yeni İstanbul	Mevlâna yer almaktadır.	İ.C1,45	1
Toplam			78

Tablo 3.147’de C1 düzeyindeki din temasına ilişkin 78 kodun bütün kitap setlerinde bulunduğu görülmektedir. Bununla birlikte dağılım ve içerik bakımından Yedi İklim Türkçe ile Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe belirgin biçimde öne çıkmaktadır.

Yedi İklim’de Antakya’nın Sünni, Alevi, Şii, Nusayri, Ortodoks, Katolik, Protestan, Süryani ve Yahudi topluluklarıyla birlikte anılması, din temasını çoğul bir toplumsal yapı içinde kurmaktadır. Ramazan akşamları bu çeşitliliğin gündelik yaşamla kesiştiği bir zemin oluştururken sayıların kutsallığı, uğur ve uğursuzluk gibi inanışlar dinî içerikle halk inançlarını yan yana getirmektedir.

Gazi setinde Şehzadebaşı, Selimiye ve Süleymaniye camileri dinî mimariyi; sema, Sultan Veled ve Ulu Arif Çelebi tasavvuf geleneğini; Hz. Yusuf ve Züleyha ise dinî anlatı dünyasını temsil etmektedir. Rüyalara yüklenen anlamın da eklenmesiyle içerik, İslam kültürü ile halk inancının kesiştiği bir yapıya kavuşmaktadır.

İzmir, Yeni Hitit ve Yeni İstanbul setlerinde Sultanahmet Camisi, Ayasofya, Selimiye Camisi ve Mevlâna gibi tekil öğeler bulunmaktadır. Bu örnekler kültürel bakımdan güçlü simgeler olsa da din temasının çeşitliliğini ve toplumsal görünümünü Yedi İklim ile Gazi setlerindeki ölçüde genişletmemektedir. Setler arasındaki temel ayrım, dinî içeriğin bir tarafta çoğul yaşam, tasavvuf ve halk inanışlarıyla; diğer tarafta birkaç tanınmış yapı veya şahsiyetle kurulmasıdır.

3.5.4.15. Mizah

Mizah, C1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.148'de gösterilmiştir.

Tablo 3.148: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Mizah Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Nasreddin Hoca'nın "Ye kürküm ye!" hikâyesine yer verilmiştir.	G.C1,54; G.C1,104	2
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Cem Yılmaz bu tema altında tespit edilmiştir.	H.C1,82	1
Yedi İklim Türkçe	Nasreddin Hoca yer verilen kültür kodudur.	YİT.C1,136	1
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			4

Tablo 3.148’de mizah temasına ilişkin dört kodun üç kitap setinde yer aldığı görülmektedir. Gazi ve Yedi İklim Nasreddin Hoca geleneğine, Yeni Hitit ise çağdaş komedyen Cem Yılmaz’a yer vermektedir.

3.5.5. Türk İnsanının Beden Dili

Görsel ögeler araştırma kapsamı dışında bırakıldığı için beden dili temasına ilişkin kodlama yalnızca okuma metinlerinde açık biçimde yer alan sözlü açıklamalar üzerinden yapılmıştır. Bu temaya ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.149'da gösterilmiştir.

Tablo 3.149: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Türk İnsanının Beden Dili Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	"Kafayı iki yana sallayarak yaptığımız hayır hareketinin Bulgaristan'da evet olarak algılanması" ve "birini dinlerken başı onaylama anlamında yukarıdan aşağı sallamanın iletişimsel işlevi" gibi beden dili kullanımına yönelik açıklamalar yer almaktadır.	İz.C1,22	2
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0

Tablo 3.149: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Türk İnsanının Beden Dili Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			2

Tablo 3.149’da beden dili temasına ilişkin iki kültürel ögenin yalnızca İzmir Yabancılar İçin Türkçe setinde yer aldığı görülmektedir. Türkiye’de “hayır” anlamına gelen başı iki yana sallama hareketinin Bulgaristan’da “evet” olarak algılanabilmesi, beden dilinin evrensel kabul edilmesinin iletişim hatasına yol açabileceğini göstermektedir. Dinlerken başı yukarıdan aşağı sallamak ise onay işlevi taşıdığı da ayrıca Türk insanın beden dili temasına uygun kültürel öge olarak tespit edilmiştir. Tema, okuma metinlerinde yalnızca iki kültürel öğeyle sınırlı olsa da kültürlerarası anlam farklılıklarını somut biçimde ortaya koyması ve Türk insanının beden dili hakkında bilgi verilmesine imkân tanınması açısından dikkat çekicidir.

3.5.6. Türklerin Sosyal Gelenekleri

Bu bölümde C1 düzeyindeki kitap setlerinde Türklerin sosyal gelenekleri teması; ev sahibi-misafir ilişkisi, hediyeler, giyim, içecekler, öğünler, davranış, sohbet kuralları, tabular ve ziyaret süresi alt temaları çerçevesinde incelenmiştir. Kod tespit edilen alt temalara ilişkin kültürel öğeler ayrı tablolarda sunulmuş, herhangi bir kültürel koda ulaşılamayan alt temalar ise kendi başlıkları altında belirtilmiştir.

3.5.6.1. Ev Sahibi-Misafir İlişkisi

Ev sahibi-misafir ilişkisi, C1 düzeyindeki okuma metinlerinde kültür aktarımı açısından değerlendirilen alt temalardan biridir. Bu alt temaya ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.150’de gösterilmiştir.

Tablo 3.150: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Ev Sahibi-Misafir İlişkisi Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Ziyarete gelen misafire ikramda bulunamama üzerinden Türk kültüründe misafire ikram etme beklentisi	İz.C1,93	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0

Tablo 3.150: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Ev Sahibi-Misafir İlişkisi Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			1

Tablo 3.150’de ev sahibi-misafir ilişkisi temasına ilişkin yalnızca bir kültürel kod tespit edildiği ve bu kodun İzmir Yabancılar İçin Türkçe setinde yer aldığı görülmektedir. Örnek, ziyarete gelen misafire ikramda bulunulamamasının anlatı içinde bir eksiklik olarak hissedilmesi üzerine kurulmuştur.

Buradaki kültürel öge, misafirperverliği doğrudan tanımlayan açıklayıcı bir ifadeden çok, ikramın yerine getirilememesiyle ortaya çıkan rahatsızlık üzerinden görünür kılmaktadır. Bu yönüyle ikramın, yalnızca nezaket göstergesi değil, ev sahibinden beklenen toplumsal bir sorumluluk niteliği ifade edilmiştir

3.5.6.2. Hediyeler

Hediyeler alt temasına ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.151’de gösterilmiştir.

Tablo 3.151: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Hediyeler Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Keçi yününden özel yapılmış paşmina ve terliğin hediye olarak sunulması	İz.C1,21	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			1

Tablo 3.151’de hediyeler temasına ilişkin tek kültürel kodun İzmir Yabancılar İçin Türkçe setinde bulunduğu görülmektedir. Keçi yününden özel olarak hazırlanmış paşmina ve terliğin hediye edilmesi, hediyeleşmeyi gündelik ve seri üretim nesnelerinden ziyade yerel malzeme, el emeği ve kullanım değeri taşıyan eşyalar üzerinden temsil etmektedir.

3.5.6.3. Giyim

C1 düzeyinde giyim temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.5.6.4. İçecekler

C1 düzeyinde içecekler temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.5.6.5. Öğünler

C1 düzeyinde öğünler temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.5.6.6. Davranış

Davranış alt temasına ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.152'de gösterilmiştir.

Tablo 3.152: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Davranış Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Yaşça küçüklerin büyüklerinin elini öpüp alınlarına götürmesi; el öpmenin saygı ve sevgi göstergesi olarak açıklanması	İ.C1,72	3
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			3

Tablo 3.152’de davranış temasına ilişkin üç kodun tamamının Yeni İstanbul setinde yer aldığı görülmektedir. Yaşça küçüklerin büyüklerin elini öperek alınlarına götürmesi, saygı ve sevginin sözlü bir ifade yerine bedensel bir hareket aracılığıyla gösterilmesini örneklendirmektedir.

El öpme davranışı, yaş farkını ve kuşaklar arasındaki konumu görünür kılarken aynı zamanda yakınlık bildiren törensel bir selamlaşma biçimi oluşturmaktadır. Böylece kültürel öge, yalnızca bir hareketin nasıl yapıldığını değil, bu hareketin hangi değerlerle ilişkilendirildiğini de açıklamaktadır. Bununla birlikte davranış temasının tek bir uygulama ve tek bir setle sınırlı kalması, gündelik görgü kuralları ile kamusal ve aile içi davranış örüntülerinin C1 düzeyinde geniş bir çeşitlilikle ele alınmadığını ortaya koymaktadır.

3.5.6.7. Sohbet Kuralları

Sohbet kuralları kapsamında tespit edilen kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.153'te gösterilmiştir.

Tablo 3.153: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Sohbet Kuralları Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	“Çok geçmiş olsun canım”, “Allah ne muradın varsa versin”, “Allah’a ısmarladık”, “nazar değmesin”, “sadede gelelim”, “sizden iyi olmasın”, “baş üstüne”, “benden günah gitti”, “hoppala”, “aşk olsun” gibi kalıplaşmış sözlerin kullanılması	İz.C1,93; İz.C1,118	10
Yeni İstanbul	Yabancı bir kişiye “amca”, “teyze”, “abla”, “ağabey”, “oğlum”, “kızım”, “evladım” gibi hitapların kullanılması	İ.C1,72	3
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	“Hoş geldiniz” ifadesinin kullanılması	G.C1,32	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Yaşa göre tercih edilen kelimelerin değişmesi	H.C1,79	1
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			15

Tablo 3.153’te sohbet kuralları temasına ilişkin 15 kodun dört kitap setine dağıldığı görülmektedir. İzmir Yabancılar İçin Türkçe, kalıplaşmış sözlerin çeşitliliği bakımından öne çıkarken Yeni İstanbul hitap biçimlerine, Yeni Hitit yaşa bağlı sözcük seçimine, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe ise karşılama ifadesine yer vermektedir.

İzmir setindeki “çok geçmiş olsun”, “Allah ne muradın varsa versin”, “Allah’a ısmarladık” ve “nazar değmesin” ifadeleri iyi dilek, uğurlama ve korunma düşüncesini yansıtırken; “sadede gelelim”, “baş üstüne”, “benden günah gitti” ve “aşk olsun” gibi sözler konuşmanın yönünü, tarafların tutumunu ve duygusal tepkisini belirlemektedir. Bu çeşitlilik, kalıplaşmış sözlerin yalnızca nezaket kalıpları olmadığını; konuşma sırasında ilişkiyi düzenleyen, duygu bildiren ve ortak kültürel çağrışımları harekete geçiren araçlar olduğunu göstermektedir.

Yeni İstanbul’da akrabalık bildiren “amca”, “teyze”, “abla”, “ağabey”, “oğlum”, “kızım” ve “evladım” sözlerinin akraba olmayan kişilere de yöneltilmesi, toplumsal yakınlığın yaş ve konum üzerinden dilde kurulabildiğini ortaya koymaktadır. Yeni Hitit’te yaşa göre kelime seçiminin değiştiğinin belirtilmesi, sohbetin muhatabın toplumsal konumuna duyarlı olduğunu; Gazi setindeki “hoş geldiniz” örneği ise karşılaşmanın kalıplaşmış söz düzenini yansıtmaktadır. Yedi İklim Türkçe’de bu alt temaya ilişkin kültürel öge bulunmaması, setlerin sohbet kurallarını görünür kılma tercihleri arasındaki farklılıklardan biridir.

3.5.6.8. Tabular

C1 düzeyinde tabular temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.5.6.9. Ziyaret Süresi

C1 düzeyinde ziyaret süresi temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.5.7. Türklerin Törenselle Davranışları

Bu bölümde C1 düzeyindeki kitap setlerinde Türklerin törenselle davranışları teması; doğum, evlenme, ölüm, halka açık toplumlarda ve törenlerde halkın davranışları, kutlamalar ile festivaller, diskotekler ve dans ortamı alt temaları çerçevesinde incelenmiştir. Kod tespit edilen alt temalar ayrı tablolarda değerlendirilmiştir.

3.5.7.1. Doğum

C1 düzeyinde doğum temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.5.7.2. Evlenme

Evlenme alt temasına ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.154’te gösterilmiştir.

Tablo 3.154: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Evlenme Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Türkiye’de kız isteme ve evlenme geleneği bağlamında tuzlu kahve yapılması	İ.C1,48	1
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0

Tablo 3.154: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Evlenme Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı (Devamı)

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			1

Tablo 3.154’te evlenme temasına ilişkin yalnızca bir kültürel kod bulunduğu ve bu kodun Yeni İstanbul setinde yer aldığı görülmektedir. Kız isteme sırasında tuzlu kahve hazırlanması, gündelik bir ikram olan kahvenin evlenme sürecinde simgesel bir törensel ögeye dönüşmesini göstermektedir.

Bu uygulama, evlenme geleneğinin resmî karar ve aile görüşmesinden ibaret olmadığını; ikram, beklenti ve mizahın iç içe geçtiği küçük ritüellerle anlam kazandığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte C1 düzeyinde evlenme temasının yalnızca bu uygulamayla temsil edilmesi; kız isteme, nişan, kına, düğün, çeyiz ve takı gibi evlenme sürecinin diğer kültürel aşamalarının bu düzeyde görünür olmadığını göstermektedir.

3.5.7.3. Ölüm

C1 düzeyinde ölüm temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.5.7.4. Halka Açık Toplumlarda ve Törenlerde Halkın Davranışları

C1 düzeyinde halka açık toplumlarda ve törenlerde halkın davranışları temasına ilişkin herhangi bir kültürel koda ulaşılamamıştır.

3.5.7.5. Kutlamalar

Kutlamalar alt temasına ilişkin kültürel ögeler ve kod dağılımı Tablo 3.155’te gösterilmiştir.

Tablo 3.155: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Kutlamalar Temasına İlişkin Kültürel Ögeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öge	Kod gösterimi	Kod sayısı
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Nevruz’un Türklerin ilk milli bayramı olarak kabul edilmesi; Hıdırellez’in bahar şenliği olarak açıklanması	G.C1,12; G.C1,16	16
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yeni İstanbul	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			16

Tablo 3.155’te kutlamalar temasına ilişkin 16 kodun tamamının Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setinde yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte kod sayısındaki yoğunluk, içerik çeşitliliğinin aynı ölçüde geniş olduğu anlamına gelmemektedir; kültürel öğeler Nevruz ve Hıdırellez çevresinde toplanmıştır.

Nevruz’un Türklerin ilk millî bayramı olarak sunulması, kutlamayı tarihsel köken ve millî kimlikle ilişkilendirirken Hıdırellez’in bahar şenliği olarak açıklanması mevsimsel yenilenme ve toplu eğlenme boyutunu öne çıkarmaktadır. Böylece aynı alt tema içinde biri tarihsel-millî, diğeri mevsimsel-toplumsal nitelik taşıyan iki farklı kutlama anlayışı bir araya gelmektedir.

3.5.7.6. Festivaller, Diskotekler, Dans Ortamı

Festivaller, diskotekler ve dans ortamı alt temasına ilişkin kültürel öğeler ve kod dağılımı Tablo 3.156’da gösterilmiştir.

Tablo 3.156: Kitap Setlerinin C1 Düzeyi İçin Festivaller, Diskotekler, Dans Ortamı Temasına İlişkin Kültürel Öğeler ve Kod Dağılımı

Kitap seti	Kültürel öğe	Kod gösterimi	Kod sayısı
Yeni İstanbul	Uluslararası Antalya Altın Portakal Film Festivali’ne yer verilmesi	İ.C1,118	4
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	Türk kültürü ve geleneklerinin hayat bulduğu dans türleri ile kılıç kalkan oyununun tanıtılması	G.C1,21; G.C1,23	9
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Yedi İklim Türkçe	Kod tespit edilmemiştir.	-	0
Toplam			13

Tablo 3.156’da festivaller, diskotekler ve dans ortamı temasına ilişkin 13 kodun Yeni İstanbul ile Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setlerinde yer aldığı görülmektedir. İki set aynı alt temayı farklı kültürel alanlar üzerinden temsil etmektedir: Yeni İstanbul çağdaş ve kurumsallaşmış bir sanat etkinliğine, Gazi seti ise geleneksel dans ve gösteri kültürüne yönelmektedir.

Uluslararası Antalya Altın Portakal Film Festivali, festival kavramını sinema, ödül ve kültür endüstrisi bağlamında görünür kılmaktadır. Gazi setindeki dans türleri ve kılıç kalkan oyunu ise geleneğin beden hareketi, müzik, kostüm ve toplu gösteri aracılığıyla yaşatılan yönünü öne çıkarmaktadır. Bu karşıtlık, çağdaş kültür-sanat

organizasyonları ile tarihsel halk gösterilerini aynı alt tema içinde buluşturmaktadır. Buna karşılık başlıkta yer alan diskotek ortamına ilişkin herhangi bir kültürel ögenin bulunmaması, temanın bütün bileşenlerinin eşit biçimde temsil edilmediğini göstermektedir.

3.6. A1 Düzeyi Kitaplarda İncelenen Temalara İlişkin Frekans Değerleri

A1 düzeyinde incelenen kitap setlerinde yer alan kültürel kodların ana temalara göre dağılımı Tablo 3.157’de sunulmuştur. Bu tablo, A1 düzeyinde kültürel içeriğin hangi temalarda yoğunlaştığını, hangi temalarda sınırlı kaldığını ve kitap setleri arasında nasıl bir dağılım gösterdiğini karşılaştırmalı olarak değerlendirmeye imkân sağlamaktadır.

Tablo 3.157: İncelenen Kitap Setlerinin A1 Düzeyinde Yer Alan Kültürel Kodlarının Ana Temalara Göre Değerlendirilmesi

Kıtap Setleri	Günlük Yaşam	Türk İnsanın Yaşam Koşulları	Kişiler Arası İlişkiler	Değerler, İnançlar ve Tattatlar	Türk İnsanın Beden Dili	Türklerin Sosyal Gelenekleri	Türklerin Törenscl Davranışları	Kur Toplamı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	20	0	4	76	0	11	2	113
Yeni İstanbul	73	1	3	30	0	34	30	171
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	40	1	5	18	0	31	1	96
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	47	0	1	26	0	18	15	107
Yedi İklim Türkçe	61	1	3	44	0	40	10	159
Toplam Kültürel Kod Sayısı	241	3	16	194	0	134	58	646

Tablo 3.157’ye göre A1 düzeyinde toplam 646 kültürel kod tespit edilmiştir. Bu düzeyde en fazla kültürel kod Yeni İstanbul setinde, ardından Yedi İklim Türkçe setinde yer almaktadır. İzmir Yabancılar İçin Türkçe seti ise toplam kod sayısı bakımından A1 düzeyinde en sınırlı görünüme sahiptir. Bu dağılım, temel düzeyde kültürel içeriğin kitap setleri arasında eşit biçimde yapılandırılmadığını göstermektedir.

Temalar açısından bakıldığında A1 düzeyinde en yüksek kod sayısı günlük yaşam temasında yer almaktadır. Günlük yaşam temasının bu düzeyde öne çıkması, A1 düzeyinin temel iletişim ihtiyaçları, gündelik karşılaşmalar, yeme-içme, bayramlaşma, boş zaman etkinlikleri ve günlük pratiklerle ilişkili olması bakımından beklenen bir

durumdur. Bu tema özellikle Yeni İstanbul ve Yedi İklim Türkçe setlerinde belirgin biçimde temsil edilmiştir. Bu sonuç, bazı kitap setlerinin başlangıç düzeyinde kültür aktarımını öğrencinin doğrudan karşılaşılabileceği gündelik yaşam alanları üzerinden yapılandırıldığını göstermektedir.

A1 düzeyinde dikkat çeken ikinci yoğunluk, değerler, inançlar ve tutumlar temasında görülmektedir. Bu temada en yüksek kod sayısına Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe setinde ulaşılmıştır. Bu durum, Yeni Hitit setinin başlangıç düzeyinden itibaren kültürel içeriği yalnızca gündelik yaşam pratikleriyle sınırlı tutmadığını; toplumsal değerler, tutumlar ve kültürel kabuller üzerinden de kültür aktarımı gerçekleştirdiğini göstermektedir. Ancak değerler, inançlar ve tutumlar temasının A1 düzeyinde bu kadar güçlü biçimde yer alması, temel düzeyde kültürel içeriğin bazı setlerde gündelik iletişimden çok tanıtıcı ve değer aktarımına dönük bir yapıda sunulduğunu da düşündürmektedir.

Sosyal gelenekler ve törensel davranışlar temaları A1 düzeyinde orta düzeyde temsil edilmiştir. Sosyal gelenekler temasında Yedi İklim Türkçe ve Yeni İstanbul setleri öne çıkarken, törensel davranışlar temasında Yeni İstanbul setinin belirgin bir yoğunluğa sahip olduğu görülmektedir. Bu durum, A1 düzeyinde bazı kitap setlerinin selamlaşma, misafirlik, bayramlaşma, kutlama ve toplumsal davranış kalıpları gibi kültürel pratiklere daha fazla yer verdiğini göstermektedir. Bu tür içerikler, öğrencinin hedef kültürde sosyal etkileşim kurma becerisini desteklemesi bakımından önemlidir.

Buna karşılık yaşam koşulları, kişiler arası ilişkiler ve beden dili temalarının A1 düzeyinde oldukça sınırlı kaldığı görülmektedir. Yaşam koşulları temasında yalnızca üç kod tespit edilmiş; beden dili temasında ise hiçbir kitap setinde koda ulaşılamamıştır. Kişiler arası ilişkiler temasının da toplam 16 kodla sınırlı kalması, A1 düzeyinde kültür aktarımının sosyal ilişki biçimleri ve sözsüz iletişim davranışları bakımından yeterince desteklenmediğini göstermektedir. Özellikle beden dili temasında herhangi bir koda ulaşılamaması, araştırmanın yalnızca okuma metinleriyle sınırlandırılmış olmasıyla da ilişkili değerlendirilebilir. Çünkü beden dili çoğu zaman görseller, diyaloglar, drama etkinlikleri ve sınıf içi uygulamalar aracılığıyla daha görünür hâle gelen bir kültürel alandır.

Genel olarak değerlendirildiğinde A1 düzeyinde kültür aktarımı daha çok günlük yaşam, değerler-inançlar-tutumlar ve sosyal gelenekler ekseninde yapılandırılmıştır. Buna karşın yaşam koşulları, kişiler arası ilişkiler ve beden dili gibi öğrencinin hedef kültürde sosyal davranışları anlamasına katkı sağlayabilecek temaların sınırlı kalması, başlangıç düzeyindeki kültürel içeriğin tematik açıdan dengeli olmadığını göstermektedir. Bu sonuç, A1 düzeyinde kültür aktarımının yalnızca gündelik nesne, yiyecek, mekân ve kutlama örnekleriyle değil; kişiler arası iletişim, sosyal roller ve sözsüz iletişim davranışlarıyla da desteklenmesi gerektiğine işaret etmektedir.

3.7. A2 Düzeyi Kitaplarda İncelenen Temalara İlişkin Frekans Değerleri

A2 düzeyinde incelenen kitap setlerinde yer alan kültürel kodların ana temalara göre dağılımı Tablo 3.158’de sunulmuştur. Bu tablo, A2 düzeyinde kültürel içeriğin hangi temalarda yoğunlaştığını, hangi temalarda sınırlı kaldığını ve kitap setleri arasında nasıl bir farklılaşma gösterdiğini karşılaştırmalı olarak değerlendirmeye imkân sağlamaktadır.

Tablo 3.158: İncelenen Kitap Setlerinin A2 Düzeyinde Yer Alan Kültürel Kodlarının Ana Temalara Göre Değerlendirilmesi

Kitap Setleri	Günlük Yaşam	Türk İnsanın Yaşam Koşulları	Kişiler Arası İlişkiler	Değerler, İnançlar ve Tutumlar	Türk İnsanın Beden Dili	Türklerin Sosyal Gelenekleri	Türklerin Törenselle Davranışları	Kur Toplamı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	1	0	8	51	0	0	7	67
Yeni İstanbul	31	0	0	100	0	10	1	142
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	4	0	8	52	0	12	0	76
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	31	0	1	46	0	6	29	113
Yedi İklim Türkçe	30	1	4	113	0	21	2	171
Toplam Kültürel Kod Sayısı	97	1	21	362	0	49	39	569

Tablo 3.158’e göre A2 düzeyinde toplam 569 kültürel kod tespit edilmiştir. Bu düzeyde en yüksek toplam kod sayısı Yedi İklim Türkçe setinde yer alırken, onu Yeni İstanbul ve Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setleri izlemektedir. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe setleri ise A2 düzeyinde toplam kod sayısı bakımından daha sınırlı bir görünüm sunmaktadır. Bu dağılım, A2 düzeyinde

kültürel içeriğin kitap setleri arasında dengeli biçimde yapılandırılmadığını göstermektedir.

A2 düzeyinde en yüksek kod yoğunluğu değerler, inançlar ve tutumlar temasında görülmektedir. Bu temada Yedi İklim Türkçe ve Yeni İstanbul setleri belirgin biçimde öne çıkmaktadır. Değerler, inançlar ve tutumlar temasının A2 düzeyinde bu ölçüde baskın olması, kültür aktarımının temel düzeyin ikinci basamağında gündelik yaşam pratiklerinden çok toplumsal değerler, kültürel kabuller, yöresel unsurlar, kurumlar, tarihî ve toplumsal göndermeler üzerinden yapılandırıldığını göstermektedir. Bu durum, A2 düzeyinde kültürel içeriğin öğrencinin temel iletişim ihtiyaçlarının ötesine geçerek daha açıklayıcı ve tanıtıcı bir yapıya yöneldiğini düşündürmektedir.

Günlük yaşam teması A2 düzeyinde ikinci önemli yoğunluk alanı olarak görünmektedir. Bu temada Yeni İstanbul, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe setleri birbirine yakın kod sayılarıyla öne çıkmaktadır. Buna karşılık Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe setlerinde günlük yaşam temasının daha sınırlı temsil edildiği görülmektedir. A1 düzeyiyle karşılaştırıldığında A2 düzeyinde günlük yaşam kodlarının genel olarak azaldığı; kültürel içeriğin daha çok değerler, inançlar ve tutumlar temasına kaydığı söylenebilir. Bu durum, temel düzeyin ilerleyen aşamasında kültürel aktarımın gündelik pratiklerden daha soyut kültürel alanlara yöneldiğini göstermektedir.

Sosyal gelenekler ve törensel davranışlar temaları A2 düzeyinde orta düzeyde temsil edilmiştir. Sosyal gelenekler temasında Yedi İklim Türkçe seti öne çıkarken, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe setinde bu temaya ilişkin herhangi bir kod bulunmamaktadır. Törensel davranışlar temasında ise Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe seti diğer setlerden belirgin biçimde ayrılmaktadır. Bu bulgu, bazı kitap setlerinin A2 düzeyinde kültürel içeriği selamlaşma, davranış kalıpları, ziyaret, kutlama, doğum ve evlenme gibi sosyal ve törensel pratikler üzerinden sunduğunu; bazı setlerde ise bu alanların oldukça sınırlı kaldığını göstermektedir.

Kişiler arası ilişkiler temasında toplam 21 kod tespit edilmiştir. Bu temada Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe setleri öne çıkarken, Yeni İstanbul setinde bu temaya ilişkin koda ulaşamamıştır. Kişiler arası ilişkiler temasının sınırlı temsil edilmesi, A2 düzeyinde öğrencinin hedef kültürde aile, kuşaklar, iş ortamı,

sosyal gruplar ve toplumsal ilişki biçimleri hakkında yeterli kültürel içerikle karşılaşmadığını düşündürmektedir. Oysa bu tür içerikler, dil öğrencisinin yalnızca sözcük ve dil bilgisi düzeyinde değil, sosyal bağlamı anlama ve uygun iletişim kurma düzeyinde de gelişmesine katkı sağlar.

Yaşam koşulları ve beden dili temaları A2 düzeyinde en sınırlı alanlar olarak görünmektedir. Yaşam koşulları temasında yalnızca Yedi İklim Türkçe setinde bir kod tespit edilmiş; beden dili temasında ise hiçbir kitap setinde koda ulaşılamamıştır. Beden dili temasının A1 düzeyinde olduğu gibi A2 düzeyinde de temsil edilmemesi, okuma metinlerinin sözsüz iletişim davranışlarını aktarmada sınırlı kaldığını göstermektedir. Bu durum, araştırmanın görselleri ve etkinlikleri kapsam dışında bırakmasıyla da ilişkilendirilebilir; ancak ders kitaplarının okuma metinlerinde de beden dili, jest, mimik ve kültürel davranış biçimlerine daha fazla yer verilmesi kültür aktarımını güçlendirebilir.

Genel olarak değerlendirildiğinde A2 düzeyinde kültür aktarımı büyük ölçüde değerler, inançlar ve tutumlar teması etrafında yoğunlaşmaktadır. Günlük yaşam teması hâlâ önemli bir yer tutmakla birlikte, A1 düzeyine kıyasla bu temanın göreceli ağırlığı azalmış; kültürel içerik daha çok toplumsal değerler, yöresel unsurlar ve kültürel kabuller üzerinden sunulmuştur. Buna karşılık yaşam koşulları, beden dili ve kişiler arası ilişkiler gibi öğrencinin hedef kültürde sosyal etkileşim kurma ve davranışları yorumlama yeterliğini destekleyebilecek temalar sınırlı kalmıştır. Bu sonuç, A2 düzeyinde kültürel içeriğin tematik açıdan daha dengeli yapılandırılması ve özellikle sosyal ilişki biçimleri ile sözsüz iletişim alanlarının okuma metinlerine daha görünür biçimde yansıtılması gerektiğini göstermektedir.

A2 düzeyine ilişkin bulgular, Okur ve Keskin'in İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti üzerine yaptıkları çalışmada temel düzey kitaplarında bazı kültürel alt öğelere sınırlı biçimde yer verildiği yönündeki sonuçlarla genel olarak örtüşmektedir. Bu çalışmada da A2 düzeyinde günlük yaşam, değerler-inançlar-tutumlar ve sosyal gelenekler dışındaki temaların sınırlı kaldığı görülmektedir. Benzer biçimde Çakmak'ın Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin A1-A2 düzeylerine ilişkin çalışmasında kültürel öğelerin belirli başlıklarda yoğunlaştığı belirtilmiştir. Mevcut çalışmada Yedi İklim Türkçe setinin A2 düzeyinde toplam kod sayısı bakımından öne çıkması, bu setin temel

düzeyde kültürel içeriğe daha fazla yer verdiğini; ancak bu içeriğin temalar arasında dengeli dağılmadığını göstermektedir.

3.8. B1 Düzeyi Kitaplarda İncelenen Temalara İlişkin Frekans Değerleri

B1 düzeyinde incelenen kitap setlerinde yer alan kültürel kodların ana temalara göre dağılımı Tablo 3.159’da sunulmuştur. Bu tablo, orta düzeyin başlangıcı kabul edilen B1 düzeyinde kültürel içeriğin hangi temalarda yoğunlaştığını, hangi temalarda sınırlı kaldığını ve kitap setleri arasında nasıl bir dağılım gösterdiğini karşılaştırmalı olarak değerlendirmeye imkân sağlamaktadır.

Tablo 3.159: İncelenen Kitap Setlerinin B1 Düzeyinde Yer Alan Kültürel Kodlarının Ana Temalara Göre Değerlendirilmesi

Kitap Setleri	Günlük Yaşam	Türk İnsanın Yaşam Koşulları	Kişiler Arası İlişkiler	Değerler, İnançlar ve Tutumlar	Türk İnsanın Beden Dili	Türklerin Sosyal Gelenekleri	Türklerin Törensel Davranışları	Kur Toplamı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	23	0	1	122	0	16	36	198
Yeni İstanbul	16	15	5	111	1	15	5	168
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	22	1	13	67	0	8	2	113
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	24	0	0	102	1	2	1	130
Yedi İklim Türkçe	25	6	3	145	0	11	36	226
Toplam Kültürel Kod Sayısı	110	22	22	547	2	52	80	835

Tablo 3.159’a göre B1 düzeyinde toplam 835 kültürel kod tespit edilmiştir. Bu düzeyde en yüksek toplam kod sayısı Yedi İklim Türkçe setinde yer alırken, onu Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ve Yeni İstanbul setleri izlemektedir. İzmir Yabancılar İçin Türkçe seti ise toplam kod sayısı bakımından B1 düzeyinde en sınırlı görünüme sahiptir. Bu dağılım, B1 düzeyinde kültürel içeriğin kitap setleri arasında eşit biçimde yapılandırılmadığını; bazı setlerin kültürel içeriği daha yoğun biçimde sunduğunu göstermektedir.

B1 düzeyinde en belirgin yoğunluk değerler, inançlar ve tutumlar temasında görülmektedir. Bu temada Yedi İklim Türkçe, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ve Yeni İstanbul setleri öne çıkmaktadır. Toplam 547 kodla bu tema, B1 düzeyindeki kültürel

içeriğin ana eksenini oluşturmaktadır. Bu durum, orta düzeyin başlangıcında kültür aktarımının gündelik yaşam pratiklerinden çok toplumsal değerler, tarihî ve kültürel göndermeler, millî kimlik, yöresel kültür, sanat, din, mizah ve kültürel kabuller üzerinden yapılandırıldığını göstermektedir. B1 düzeyinde dil yeterliğinin artmasıyla birlikte metinlerin daha soyut kültürel alanlara yöneldiği söylenebilir.

Günlük yaşam teması B1 düzeyinde tüm kitap setlerinde temsil edilmiştir. Bu temada setler arasında büyük bir farklılık bulunmamakta; Yedi İklim Türkçe, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe birbirine yakın kod sayılarıyla yer almaktadır. Yeni İstanbul setinde ise günlük yaşam kodlarının diğer setlere göre daha sınırlı olduğu görülmektedir. Bu sonuç, B1 düzeyinde günlük yaşam temasının tamamen ortadan kalkmadığını; ancak A1 düzeyindeki kadar baskın bir konumda olmadığını göstermektedir. Dolayısıyla B1 düzeyinde kültür aktarımı, temel gündelik pratiklerden daha geniş sosyokültürel içeriklere doğru genişlemektedir.

Törensel davranışlar teması B1 düzeyinde dikkat çeken bir diğer kültürel aktarım alanıdır. Bu temada Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe setleri belirgin biçimde öne çıkmaktadır. Her iki sette de törensel davranışlara ilişkin kod sayısının yüksek olması; doğum, evlenme, kutlama, festival ve toplumsal törenler gibi kültürel pratiklerin B1 düzeyinde daha görünür hâle geldiğini göstermektedir. Buna karşılık Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe, İzmir Yabancılar İçin Türkçe ve Yeni İstanbul setlerinde bu tema daha sınırlı temsil edilmiştir. Bu durum, B1 düzeyinde tören ve ritüel aktarımının kitap setleri arasında dengeli biçimde dağılmadığını göstermektedir.

Sosyal gelenekler temasında toplam 52 kod tespit edilmiştir. Bu temada Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ve Yeni İstanbul setleri öne çıkarken, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setinde sosyal geleneklere ilişkin kod sayısı oldukça sınırlıdır. Sosyal gelenekler temasında misafir ağırlama, giyim, davranış kuralları, sohbet kuralları ve toplumsal etkileşim biçimleri gibi unsurlar kültürel aktarım bakımından önem taşımaktadır. Bu nedenle söz konusu temanın bazı setlerde sınırlı kalması, öğrencinin hedef kültürde sosyal davranış kalıplarını tanıma fırsatını azaltabilir.

Kişiler arası ilişkiler ve yaşam koşulları temaları B1 düzeyinde sınırlı temsil edilen alanlar arasındadır. Kişiler arası ilişkiler temasında en yüksek kod sayısı İzmir

Yabancılar İçin Türkçe setinde görülmektedir. Buna karşılık Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setinde bu temaya ilişkin koda ulaşılamamıştır. Yaşam koşulları temasında ise Yeni İstanbul seti öne çıkmakta; Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ve Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setlerinde bu temaya ilişkin herhangi bir kod bulunmamaktadır. Bu bulgu, B1 düzeyinde toplumsal sınıf, aile, kuşaklar, iş ortamı, ev ortamı ve sosyal güvence gibi öğrencinin hedef kültürü sosyal bağlamıyla anlamasını sağlayacak içeriklerin sınırlı kaldığını göstermektedir.

Beden dili teması B1 düzeyinde yalnızca iki kodla temsil edilmiştir. Bu kodlar Yeni İstanbul ve Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setlerinde yer almaktadır. A1 ve A2 düzeylerinde beden dili temasında herhangi bir koda ulaşılamadığı dikkate alındığında, B1 düzeyinde sınırlı da olsa bu temanın görünür hâle gelmesi önemlidir. Ancak toplam kod sayısının oldukça düşük olması, yazılı okuma metnlerinin beden dili, jest, mimik ve sözsüz iletişim davranışlarını aktarmada yeterli bir alan oluşturmadığını göstermektedir. Bu durum, araştırmanın görselleri kapsam dışında bırakmasıyla ilişkili olmakla birlikte, okuma metnlerinde de sözsüz iletişime ilişkin kültürel farkındalığı artıracak örneklerin artırılması gerektiğine işaret etmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde B1 düzeyinde kültür aktarımı büyük ölçüde değerler, inançlar ve tutumlar teması etrafında yoğunlaşmaktadır. Bu düzeyde toplam kültürel kod sayısının A1 ve A2 düzeylerine göre daha yüksek olması, orta düzeyde kültürel içeriğin arttığını göstermektedir. Ancak bu artış bütün temalara dengeli biçimde yansımamıştır. Özellikle değerler, inançlar ve tutumlar temasındaki yoğunluk, diğer temaların görünürlüğünü sınırlamaktadır. Buna karşılık yaşam koşulları, kişiler arası ilişkiler ve beden dili gibi hedef kültürde sosyal etkileşim kurmayı destekleyebilecek alanlar daha zayıf temsil edilmiştir. Bu sonuç, B1 düzeyinde kültürel içeriğin yalnızca tarihî, değer odaklı ve tanıtıcı unsurlarla değil; sosyal ilişki biçimleri, gündelik davranışlar, yaşam koşulları ve sözsüz iletişim örnekleriyle de desteklenmesi gerektiğini göstermektedir.

B1 düzeyine ilişkin bulgular, alanyazındaki bazı çalışmalarla da ilişkilendirilebilir. Çoban'ın Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitaplarının B1-B2 düzeylerini kültür aktarımı açısından incelediği çalışmada, B1 düzeyinde değerler, inançlar ve tutumlar temasının öne çıktığı; kişiler arası ilişkiler ve

günlük yaşam temalarının ise daha sınırlı kaldığı belirtilmiştir. Mevcut çalışmada da B1 düzeyinde değerler, inançlar ve tutumlar teması en baskın kategori olarak ortaya çıkmakta; bu yönüyle iki çalışma arasında genel bir benzerlik bulunmaktadır. Bununla birlikte mevcut çalışmanın beş farklı kitap setini karşılaştırması, B1 düzeyindeki kültürel içerik yoğunluğunun setlere göre önemli ölçüde değiştiğini göstermesi bakımından daha geniş bir değerlendirme imkânı sunmaktadır.

Ertuğrul'un Gazi Yabancılar İçin Türkçe ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe setlerini kültür aktarımı açısından değerlendirdiği çalışmada, iki setin kültürel içerik bakımından birbirine yakın yeterlik düzeyleri gösterdiği belirtilmiştir. Mevcut çalışmada da tüm düzeyler dikkate alındığında Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe setlerinin toplam kod sayıları birbirine yakın görünmektedir. Ancak B1 düzeyi özelinde Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe setinin Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setinden daha yüksek kod sayısına sahip olması, kültürel içerik yoğunluğunun düzeylere göre değişebildiğini göstermektedir.

Tosun'un Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin B1, B2 ve C1 düzeylerini incelediği çalışmada kültürel aktarımın belirli temalarda yoğunlaştığı belirtilmiştir. Mevcut çalışmada da Yedi İklim Türkçe seti B1 düzeyinde toplam kod sayısı bakımından en yüksek değere sahiptir. Bununla birlikte Yedi İklim Türkçe setindeki yoğunluğun özellikle değerler, inançlar ve tutumlar ile törensel davranışlar temalarında toplandığı görülmektedir. Bu durum, kültürel içerik miktarının yüksek olmasının her zaman tematik denge anlamına gelmediğini; kültür aktarımında nicelik kadar temalar arası dağılımın da dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

3.9. B2 Düzeyi Kitaplarda İncelenen Temalara İlişkin Frekans Değerleri

B2 düzeyinde incelenen kitap setlerinde yer alan kültürel kodların ana temalara göre dağılımı Tablo 3.160'ta sunulmuştur. Bu tablo, orta düzeyin ileri aşaması olarak değerlendirilebilecek B2 düzeyinde kültürel içeriğin hangi temalarda yoğunlaştığını, hangi temalarda sınırlı kaldığını ve kitap setleri arasında nasıl bir farklılaşma gösterdiğini karşılaştırmalı olarak değerlendirmeye imkân sağlamaktadır.

Tablo 3.160: İncelenen Kitap Setlerinin B2 Düzeyinde Yer Alan Kültürel Kodlarının Ana Temalara Göre Değerlendirilmesi

Kitap Setleri	Günlük Yaşam	Türk İnsanın Yaşam Koşulları	Kişiler Arası İlişkiler	Değerler, İnançlar ve Tutumlar	Türk İnsanın Beden Dili	Türklerin Sosyal Gelenekleri	Türklerin Törenselle Davranışları	Kur Toplamı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	24	0	5	67	7	2	3	108
Yeni İstanbul	12	0	0	126	0	1	3	142
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	27	0	22	157	0	6	2	214
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	0	0	2	81	0	2	1	86
Yedi İklim Türkçe	22	1	22	78	0	35	7	165
Toplam Kültürel Kod Sayısı	85	1	51	509	7	46	16	715

Tablo 3.160'a göre B2 düzeyinde toplam 715 kültürel kod tespit edilmiştir. Bu düzeyde en yüksek toplam kod sayısı İzmir Yabancılar İçin Türkçe setinde yer alırken, onu Yedi İklim Türkçe ve Yeni İstanbul setleri izlemektedir. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe seti ise B2 düzeyinde toplam kod sayısı bakımından en sınırlı görünüme sahiptir. Bu dağılım, B2 düzeyinde kültürel içerik yoğunluğunun kitap setleri arasında belirgin biçimde farklılaştığını göstermektedir.

B2 düzeyinde kültürel kodların en yoğun biçimde değerler, inançlar ve tutumlar temasında toplandığı görülmektedir. Bu tema, toplam 509 kodla B2 düzeyindeki kültürel içeriğin ana eksenini oluşturmaktadır. İzmir Yabancılar İçin Türkçe ve Yeni İstanbul setleri bu tema bakımından öne çıkmaktadır. Bu durum, B2 düzeyinde kültür aktarımının büyük ölçüde yöresel kültür, tarihî ve toplumsal göndermeler, kültürel değerler, sanat, din, millî kimlik, kurumlar ve toplumsal kabuller üzerinden yapılandırıldığını göstermektedir. Dil düzeyinin yükselmesiyle birlikte metinlerin daha soyut, açıklayıcı ve kültürel arka plan gerektiren içeriklere yöneldiği söylenebilir.

Günlük yaşam teması B2 düzeyinde toplam 85 kodla temsil edilmiştir. Bu temada İzmir Yabancılar İçin Türkçe, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe setleri birbirine yakın değerler göstermektedir. Buna karşılık Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setinde B2 düzeyinde günlük yaşam temasına ilişkin herhangi bir

koda ulaşılamamıştır. Bu sonuç, B2 düzeyinde günlük yaşam temasının bazı setlerde hâlâ görünür olduğunu; ancak kültür aktarımının ağırlık merkezinin artık temel gündelik pratiklerden değer, kimlik ve kültürel bilgi aktarımına doğru kaydığını göstermektedir.

Kişiler arası ilişkiler teması B2 düzeyinde toplam 51 kodla temsil edilmiştir. Bu temada İzmir Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe setleri öne çıkmaktadır. Yeni İstanbul setinde ise kişiler arası ilişkiler temasına ilişkin herhangi bir koda ulaşılamamıştır. B2 düzeyinde kişiler arası ilişkiler temasının bazı setlerde belirginleşmesi, öğrencinin aile, kuşaklar, sosyal gruplar, cinsiyetler arası ilişkiler ve toplumsal ilişki biçimleri gibi alanlarda hedef kültürü daha geniş bir bağlamda tanımasına katkı sağlayabilir. Ancak bu temanın tüm setlerde dengeli biçimde temsil edilmemesi, kültür aktarımında sosyal ilişki boyutunun bütüncül biçimde yapılandırılmadığını göstermektedir.

Sosyal gelenekler teması B2 düzeyinde toplam 46 kodla temsil edilmiştir. Bu temada Yedi İklim Türkçe seti belirgin biçimde öne çıkmaktadır. Diğer setlerde sosyal gelenekler temasına ilişkin kod sayılarının oldukça sınırlı kaldığı görülmektedir. Yedi İklim Türkçe setinde misafirlik, köy odaları, misafire hürmet ve ev sahibi-misafir ilişkisi gibi kültürel pratiklerin daha görünür olması, bu setin B2 düzeyinde sosyal davranış kalıplarına daha fazla yer verdiğini göstermektedir. Buna karşılık diğer setlerde sosyal geleneklerin sınırlı kalması, öğrencinin hedef kültürdeki sosyal etkileşim biçimlerini tanıma imkânını daraltabilir.

Törensel davranışlar teması B2 düzeyinde sınırlı temsil edilen alanlardan biridir. Toplam 16 kodun bulunduğu bu temada en yüksek değer Yedi İklim Türkçe setindedir. Diğer setlerde doğum, evlenme, kutlama, festival ve tören bağlamındaki kültürel içerikler düşük düzeyde kalmıştır. Bu durum, B2 düzeyinde kültürel içeriğin değerler, tarihî ve yöresel unsurlar etrafında yoğunlaşmasına karşılık, tören ve ritüel boyutunun daha sınırlı temsil edildiğini göstermektedir.

Yaşam koşulları ve beden dili temaları B2 düzeyinde en sınırlı alanlar olarak görünmektedir. Yaşam koşulları temasında yalnızca Yedi İklim Türkçe setinde bir kod tespit edilmiştir. Beden dili temasında ise yalnızca Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe setinde 7 kod bulunmaktadır. Bu durum, B2 düzeyinde okuma metinlerinin yaşam standardı, ev ortamı, sosyal güvence ve sözsüz iletişim davranışları gibi kültürel alanları

yeterince görünür kılmadığını göstermektedir. Özellikle beden dili temasının yalnızca bir sette temsil edilmesi, sözsüz iletişime ilişkin kültürel farkındalığın kitap setleri arasında oldukça sınırlı ve dengesiz biçimde aktarıldığını düşündürmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde B2 düzeyinde kültür aktarımı büyük ölçüde değerler, inançlar ve tutumlar teması etrafında yoğunlaşmaktadır. Toplam kod sayısı bakımından B2 düzeyi, temel düzeylere göre daha zengin bir kültürel içerik sunmakla birlikte, bu zenginlik bütün temalara dengeli biçimde dağılmamıştır. Değerler, inançlar ve tutumlar temasındaki yoğunluk, diğer temaların görünürlüğünü azaltmaktadır. Özellikle yaşam koşulları, beden dili ve törensel davranışlar temalarının sınırlı kalması, B2 düzeyinde kültür aktarımının sosyal yaşam, sözsüz iletişim ve ritüel pratikler açısından yeterince desteklenmediğini göstermektedir. Bu nedenle B2 düzeyi okuma metinlerinde yalnızca tarihî, yöresel ve değer odaklı içeriklere değil; sosyal ilişki biçimlerine, gündelik davranışlara, yaşam koşullarına, beden dili kullanımına ve törensel pratiklere de daha dengeli biçimde yer verilmesi gerekmektedir.

B2 düzeyine ilişkin bulgular alanyazındaki bazı çalışmalarla ilişkilendirilebilir. Ördek'in İstanbul ve Yedi İklim orta düzey ders kitaplarını kültür aktarımı açısından incelediği çalışmada, Yeni İstanbul B2 düzeyinde yaşam koşulları, kişiler arası ilişkiler ve beden dili temalarında sınırlı bulgulara ulaşıldığı belirtilmiştir. Mevcut çalışmada da Yeni İstanbul B2 düzeyinde yaşam koşulları, kişiler arası ilişkiler ve beden dili temalarında herhangi bir koda ulaşılamamıştır. Bu yönüyle iki çalışmanın sonuçları genel olarak benzerlik göstermektedir.

Tosun'un Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin B1, B2 ve C1 düzeylerini incelediği çalışmada kültürel aktarımın belirli alanlarda yoğunlaştığı belirtilmiştir. Mevcut çalışmada da Yedi İklim Türkçe seti B2 düzeyinde toplam kod sayısı bakımından ikinci sırada yer almakta; özellikle sosyal gelenekler ve kişiler arası ilişkiler temalarında öne çıkmaktadır. Bununla birlikte değerler, inançlar ve tutumlar temasının genel dağılımda yine baskın olması, kültürel içerik miktarının yüksek olmasının tematik dengeyi tek başına sağlamadığını göstermektedir. Bu sonuç, B2 düzeyinde kültür aktarımının yalnızca niceliksel olarak artırılmasının yeterli olmadığını; kültürel temaların dengeli ve işlevsel biçimde dağıtılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

3.10. C1 Düzeyi Kitaplarda İncelenen Temalara İlişkin Frekans Değerleri

C1 düzeyinde incelenen kitap setlerinde yer alan kültürel kodların ana temalara göre dağılımı Tablo 3.161’de sunulmuştur. Bu tablo, ileri düzeyde kültürel içeriğin hangi temalarda yoğunlaştığını, hangi temalarda sınırlı kaldığını ve kitap setleri arasında nasıl bir farklılaşma gösterdiğini karşılaştırmalı olarak değerlendirmeye imkân sağlamaktadır.

Tablo 3.161: İncelenen Kitap Setlerinin C1 Düzeyinde Yer Alan Kültürel Kodlarının Ana Temalara Göre Değerlendirilmesi

Kitap Setleri	Günlük Yaşam	Türk İnsanın Yaşam Koşulları	Kişiler Arası İlişkiler	Değerler, İnançlar ve Tutumlar	Türk İnsanının Beden Dili	Türklerin Sosyal Gelenekleri	Türklerin Törensel Davranışları	Kur Toplamı
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	0	8	0	57	0	1	0	66
Yeni İstanbul	0	0	1	119	0	6	5	131
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	21	0	2	110	2	12	0	147
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	1	0	3	101	0	1	25	131
Yedi İklim Türkçe	16	0	5	252	0	0	0	273
Toplam Kültürel Kod Sayısı	38	8	11	639	2	20	30	748

Tablo 3.161’e göre C1 düzeyinde toplam 748 kültürel kod tespit edilmiştir. Bu düzeyde en yüksek toplam kod sayısı Yedi İklim Türkçe setinde yer almaktadır. Yedi İklim Türkçe’yi İzmir Yabancılar İçin Türkçe, Yeni İstanbul ve Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setleri izlemektedir. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe seti ise C1 düzeyinde toplam kod sayısı bakımından en sınırlı görünüme sahiptir. Bu dağılım, ileri düzeyde kültürel içerik yoğunluğunun kitap setleri arasında belirgin biçimde farklılaştığını göstermektedir.

C1 düzeyinde en belirgin yoğunluk değerler, inançlar ve tutumlar temasında görülmektedir. Bu tema, toplam 639 kodla C1 düzeyindeki kültürel içeriğin ana eksenini oluşturmaktadır. Özellikle Yedi İklim Türkçe seti bu temada oldukça yüksek bir kod sayısına sahiptir. Yeni İstanbul, İzmir Yabancılar İçin Türkçe ve Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setlerinde de bu tema güçlü biçimde temsil edilmiştir. Bu durum, ileri düzey okuma metinlerinde kültür aktarımının daha çok değerler, toplumsal kabuller,

tarihî ve kültürel göndermeler, millî kimlik, din, sanat, mizah, kurumlar ve kültürel bellek gibi daha soyut ve yorum gerektiren alanlar üzerinden yapılandırıldığını göstermektedir.

Günlük yaşam teması C1 düzeyinde toplam 38 kodla temsil edilmiştir. Bu temada İzmir Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe setleri öne çıkarken, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ve Yeni İstanbul setlerinde günlük yaşam temasına ilişkin herhangi bir koda ulaşamamıştır. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setinde ise yalnızca bir kod tespit edilmiştir. Bu sonuç, C1 düzeyinde günlük yaşam temasının belirgin biçimde geri planda kaldığını göstermektedir. İleri düzeyde metinlerin daha soyut ve kültürel arka plan bilgisi gerektiren içeriklere yönelmesi anlaşılabilir olmakla birlikte, günlük yaşam pratiklerinin tamamen zayıflaması kültürel içeriğin sosyal işlevselliğini sınırlayabilir.

Törensel davranışlar teması C1 düzeyinde toplam 30 kodla temsil edilmiştir. Bu temada Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe seti belirgin biçimde öne çıkmaktadır. Yeni İstanbul setinde sınırlı sayıda kod bulunurken, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, İzmir Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe setlerinde bu temaya ilişkin koda ulaşamamıştır. Bu dağılım, ileri düzeyde tören, kutlama, doğum, evlenme, ölüm ve toplumsal ritüel gibi kültürel pratiklerin setler arasında dengeli biçimde temsil edilmediğini göstermektedir. C1 düzeyinde kültürel aktarımın değerler ve tarihî-kültürel içerikler etrafında yoğunlaşmasına karşılık, törensel davranışların yalnızca belirli setlerde görünür hâle geldiği söylenebilir.

Sosyal gelenekler teması C1 düzeyinde toplam 20 kodla sınırlı bir görünüm sunmaktadır. Bu temada en yüksek kod sayısı İzmir Yabancılar İçin Türkçe setinde yer almaktadır. Yeni İstanbul, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ve Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setlerinde daha sınırlı kodlar bulunurken, Yedi İklim Türkçe setinde bu temaya ilişkin herhangi bir kod tespit edilmemiştir. Bu durum, C1 düzeyinde misafirlik, davranış kuralları, sohbet, ziyaret, giyim ve toplumsal etkileşim biçimleri gibi sosyal gelenek alanlarının yeterince görünür olmadığını göstermektedir. Oysa ileri düzeyde öğrencinin yalnızca kültürel bilgi edinmesi değil, hedef kültürde sosyal davranışları yorumlayabilmesi de beklenmektedir.

Kişiler arası ilişkiler teması C1 düzeyinde toplam 11 kodla oldukça sınırlı temsil edilmiştir. Bu temada Yedi İklim Türkçe seti görece öne çıkarken, Yeni Hitit Yabancılar

İçin Türkçe setinde herhangi bir koda ulaşamamıştır. Yeni İstanbul, İzmir Yabancılar İçin Türkçe ve Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setlerinde de kod sayıları düşüktür. Bu bulgu, C1 düzeyinde aile ilişkileri, kuşaklar arası ilişkiler, sosyal gruplar, iş ortamındaki ilişkiler ve toplumsal ilişki biçimlerinin kültür aktarımı kapsamında yeterince güçlü biçimde yer almadığını göstermektedir.

Yaşam koşulları ve beden dili temaları C1 düzeyinde en sınırlı alanlar arasında yer almaktadır. Yaşam koşulları temasında yalnızca Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe setinde 8 kod tespit edilmiştir. Beden dili temasında ise yalnızca İzmir Yabancılar İçin Türkçe setinde 2 kod bulunmaktadır. Bu sonuç, ileri düzeyde dahi yaşam standardı, ev ortamı, sosyal güvence, jest, mimik ve sözsüz iletişim davranışları gibi kültürel alanların okuma metinlerinde yeterince temsil edilmediğini göstermektedir. Özellikle beden dili temasının bütün düzeylerde sınırlı kalması, kültür aktarımında sözsüz iletişim boyutunun metin merkezli kitaplarda zayıf kaldığını düşündürmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde C1 düzeyinde kültür aktarımı büyük ölçüde değerler, inançlar ve tutumlar teması etrafında yoğunlaşmaktadır. Toplam kod sayısı bakımından C1 düzeyi zengin bir kültürel içerik sunmakla birlikte, bu yoğunluk bütün temalara dengeli biçimde dağılmamıştır. Değerler, inançlar ve tutumlar temasındaki baskınlık; günlük yaşam, yaşam koşulları, kişiler arası ilişkiler, beden dili, sosyal gelenekler ve törensel davranışlar gibi temaların görünürlüğünü sınırlamaktadır. Bu nedenle C1 düzeyinde kültürel içeriğin yalnızca soyut, tarihî, edebî ve değer odaklı unsurlarla değil; sosyal ilişki biçimleri, gündelik yaşam pratikleri, törenler, sözsüz iletişim ve yaşam koşulları gibi daha işlevsel kültürel alanlarla da desteklenmesi gerekmektedir.

C1 düzeyine ilişkin bulgular, alanyazındaki bazı çalışmalarla ilişkilendirilebilir. Tosun'un Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin B1, B2 ve C1 düzeylerini incelediği çalışmada kültürel aktarımın belirli alanlarda yoğunlaştığı belirtilmiştir. Bu durum, kültürel içerik miktarının yüksek olmasının her zaman tematik denge anlamına gelmediğini; ileri düzeyde de kültür aktarımının farklı temalara dengeli biçimde dağıtılması gerektiğini göstermektedir.

Sever'in Yeni Hitit ve Yedi İklim setlerini kültür aktarımı açısından karşılaştırdığı çalışmada Yedi İklim Türkçe setinin kültürel öge sayısı bakımından Yeni Hitit setinden

daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Mevcut çalışmada da C1 düzeyinde Yedi İklim Türkçe seti 273 kodla öne çıkarken, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe seti 66 kodla daha sınırlı bir görünüm sunmaktadır. Bu yönüyle iki çalışmanın bulguları genel eğilim bakımından örtüşmektedir. Bununla birlikte mevcut çalışmada beden dili temasının oldukça sınırlı kalması, Sever’in çalışmasında belirtilen beden dili öğelerinin azlığına ilişkin sonuçla da paralellik göstermektedir.

Okur ve Keskin ile Bayraktar’ın çalışmalarında, Türkçe öğretim setlerinde kültürel öğelerin daha işlevsel ve dengeli biçimde kullanılması gerektiği yönünde değerlendirmeler yer almaktadır. Mevcut çalışmada C1 düzeyinde toplam kod sayısı yüksek olsa da kültürel kodların büyük ölçüde değerler, inançlar ve tutumlar temasında yoğunlaşması, bu görüşleri desteklemektedir. Dolayısıyla ileri düzey kitaplarda kültürel içerik yalnızca nicelik bakımından değil, tematik çeşitlilik ve öğreniciye sağlayacağı kültürlerarası farkındalık bakımından da değerlendirilmelidir.

3.11. Başka Ülkeler, Devletler, Halklar Temasına Ait Veriler

Araştırmada “başka ülkeler, devletler, halklar” kategorisi, kitap setlerindeki kültürlerarası içerik görünürlüğünü belirlemek amacıyla ayrıca değerlendirilmiştir. Bu kapsamda tespit edilen kodlar, ait oldukları AOBM temaları içerisinde genel kültürel kod toplamına dâhil edilmiş; bu bölümde sunulan 727 kod genel toplama yeniden eklenmemiştir. Bu analiz boyutu, ders kitaplarında yalnızca Türk hedef kültürüne değil, farklı ülkelere, halklara, devletlere, kültürel karşılaşmalara ve kültürlerarası farkındalığa ne ölçüde yer verildiğini göstermesi bakımından önem taşımaktadır. İncelenen kitap setlerinde bu temaya ilişkin düzey bazlı toplam kod dağılımı Tablo 3.162’de sunulmuştur.

Tablo 3.162: Kitap Setlerinde Başka Ülkeler, Devletler ve Halklar Temasına İlişkin Kodların Düzeylere Göre Dağılımı

Kitap Setleri	A1	A2	B1	B2	C1	Toplam
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	32	32	37	53	40	194
Yeni İstanbul	13	38	74	46	49	220
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	1	9	13	39	59	121
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	0	4	14	16	34	68
Yedi İklim Türkçe	0	0	27	21	76	124
Toplam Kültürel Kod Sayısı	46	83	165	175	258	727

Tablo 3.162’ye göre incelenen kitap setlerinde “başka ülkeler, devletler, halklar” temasına ilişkin toplam 727 kod tespit edilmiştir. Bu bulgu, kitap setlerinde kültürlerarası içeriğe belirli ölçüde yer verildiğini göstermektedir. Ancak kodların kitap setlerine ve düzeylere göre dağılımı dengeli değildir. Toplam kod sayısı bakımından Yeni İstanbul seti 220 kodla ilk sırada yer almakta; onu 194 kodla Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe izlemektedir. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe seti ise 68 kodla bu tema bakımından en sınırlı görünüme sahiptir.

Setler düzeyinde değerlendirildiğinde Yeni İstanbul setinin “başka ülkeler, devletler, halklar” temasında öne çıkması dikkat çekicidir. Bu durum, setin ünite yapısında yer alan kültürlerarası karşılaştırmaya açık bölümlerle ilişkilendirilebilir. Yeni İstanbul setinde özellikle B1 düzeyinde 74 kodun tespit edilmesi, bu düzeyde kültürlerarası içerik yoğunluğunun belirgin biçimde arttığını göstermektedir. Bu bulgu, Yeni İstanbul setinin yalnızca Türk hedef kültürünü tanıtmakla sınırlı kalmadığını; farklı ülke, toplum ve kültürlerle ilişkin karşılaştırmalı içeriklere de yer verdiğini düşündürmektedir.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe setinde bu temaya ilişkin toplam 194 kod tespit edilmiştir. Bu sette A1 ve A2 düzeylerinde 32’şer kodun bulunması, kültürlerarası içeriğin temel düzeyden itibaren görünür olduğunu göstermektedir. B2 düzeyinde 53 kodla en yüksek değere ulaşılması ise bu temanın orta-ileri düzeyde daha belirgin hâle geldiğini ortaya koymaktadır. Yeni Hitit setinde düzeyler arasında büyük kopuşlar bulunmamakla birlikte, B2 düzeyindeki artış dikkat çekmektedir.

İzmir Yabancılar İçin Türkçe setinde bu tema toplam 121 kodla temsil edilmiştir. Dağılım incelendiğinde A1 ve A2 düzeylerinde oldukça sınırlı olan kültürlerarası içeriğin B2 ve özellikle C1 düzeylerinde arttığı görülmektedir. C1 düzeyinde 59 kodun bulunması, İzmir setinde “başka ülkeler, devletler, halklar” temasının daha çok ileri düzey metinlerde görünür hâle geldiğini göstermektedir. Bu durum, setin temel düzeylerde daha çok hedef kültür ve temel dil kullanımına odaklandığını; ileri düzeylerde ise kültürlerarası içeriklere daha fazla yer verdiğini düşündürmektedir.

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setinde bu temaya ilişkin toplam 68 kod tespit edilmiştir. Bu set, incelenen beş kitap seti içinde “başka ülkeler, devletler, halklar” temasının en sınırlı temsil edildiği set durumundadır. A1 düzeyinde hiçbir koda

ulaşılamaması, temel düzeyde kültürlerarası içeriğin görünür olmadığını göstermektedir. Buna karşılık C1 düzeyinde 34 kodun tespit edilmesi, bu temanın daha çok ileri düzeyde ele alındığını ortaya koymaktadır. Ancak toplam kod sayısının sınırlı kalması, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setinde kültürlerarası içerik boyutunun diğer setlere göre daha zayıf kaldığını göstermektedir.

Yedi İklim Türkçe setinde bu tema toplam 124 kodla temsil edilmiştir. A1 ve A2 düzeylerinde bu temaya ilişkin hiçbir koda ulaşılamamış olması dikkat çekicidir. Buna karşılık B1 düzeyinden itibaren kültürlerarası içerik görünür hâle gelmiş, C1 düzeyinde ise 76 kodla en yüksek düzeye ulaşmıştır. Bu dağılım, Yedi İklim Türkçe setinde “başka ülkeler, devletler, halklar” temasının temel düzeylerde yer almadığını; orta ve ileri düzeylerde ise belirgin biçimde arttığını göstermektedir. Bu sonuç, setin kültürlerarası içeriği daha çok dil yeterliğinin arttığı düzeylerde sunduğunu düşündürmektedir.

Düzeyler bakımından genel dağılım değerlendirildiğinde, “başka ülkeler, devletler, halklar” temasının A1 düzeyinde 46, A2 düzeyinde 83, B1 düzeyinde 165, B2 düzeyinde 175 ve C1 düzeyinde 258 kodla temsil edildiği görülmektedir. Bu dağılım, temanın düzey ilerledikçe genel olarak arttığını göstermektedir. Özellikle C1 düzeyinde kod sayısının belirgin biçimde yükselmesi, ileri düzey metinlerde kültürlerarası içeriğe daha fazla yer verildiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte artış bütün kitap setlerinde aynı biçimde gerçekleşmemektedir. Yeni İstanbul setinde B1 düzeyi öne çıkarken, İzmir, Gazi ve Yedi İklim setlerinde C1 düzeyi daha belirgin görünmektedir. Yeni Hitit setinde ise B2 düzeyi en yüksek kod sayısına sahiptir.

Genel olarak değerlendirildiğinde “başka ülkeler, devletler, halklar” teması, kitap setlerinde kültürlerarası farkındalık boyutunun var olduğunu; ancak bu boyutun setler ve düzeyler arasında dengeli biçimde yapılandırılmadığını göstermektedir. Yeni İstanbul ve Yeni Hitit setleri bu tema bakımından daha güçlü bir görünüm sunarken, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe seti daha sınırlı kalmıştır. Yedi İklim Türkçe ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe setlerinde ise bu temanın özellikle ileri düzeylerde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu sonuç, kültürlerarası içeriklerin yalnızca ileri düzeylerde değil, temel düzeylerden itibaren öğrencinin dilsel ve bilişsel düzeyine uygun biçimde yapılandırılması gerektiğini göstermektedir.

Bu bulgular, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımının yalnızca Türk hedef kültürünün tanıtımıyla sınırlı tutulmaması gerektiğine işaret etmektedir. Ders kitaplarında Türk kültürüne ait öğelerin yanında farklı ülke, toplum ve halklara ilişkin içeriklerin de yer alması, öğrencinin kültürlerarası farkındalık geliştirmesine katkı sağlayabilir. Ancak bu içeriklerin rastlantısal veya belirli düzeylerde yoğunlaşan bir yapıda değil; düzeylere göre aşamalı, dengeli ve işlevsel biçimde sunulması gerekmektedir.

3.12. Kitap Setlerinin Tüm Temalara Göre Değerlendirilmesi

İncelenen kitap setlerinde tespit edilen kültürel kodların genel dağılımı Tablo 3.163'te sunulmuştur. Bu tablo, kitap setlerinin kültür aktarımı bakımından toplam görünümünü karşılaştırmalı olarak değerlendirmeye imkân sağlamaktadır. Toplam kod sayıları yorumlanırken yalnızca niceliksel yoğunluk değil, kodların düzeylere ve temalara göre dengeli dağılıp dağılmadığı da dikkate alınmalıdır.

Tablo 3.163: Kitap Setlerine Göre Toplam Kültürel Kod Dağılımı

Kitap Setleri	Toplam Kod Sayısı	Genel Dağılımdaki Payı	Genel Görünüm
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe	552	%16	Orta düzeylerde belirginleşen, C1 düzeyinde azalan kültürel içerik
Yeni İstanbul	754	%22	Temel düzeyden itibaren görünür ve görece dengeli kültürel içerik
İzmir Yabancılar İçin Türkçe	646	%18	B2 ve C1 düzeylerinde yoğunlaşan kültürel içerik
Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe	567	%16	C1 düzeyinde belirginleşen, bazı temalarda sınırlı kültürel içerik
Yedi İklim Türkçe	994	%28	Toplam kod sayısı en yüksek; ancak bazı temalarda yoğunlaşan kültürel içerik
Toplam	3513	% 100	-

Tablo 3.163'e göre incelenen beş kitap setinde toplam 3513 kültürel kod tespit edilmiştir. Toplam kod sayısı bakımından Yedi İklim Türkçe seti 994 kodla ilk sırada yer almaktadır. Bu seti 754 kodla Yeni İstanbul, 646 kodla İzmir Yabancılar İçin Türkçe, 567 kodla Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe ve 552 kodla Yeni Hitit Yabancılar İçin

Türkçe izlemektedir. Bu dağılım, kitap setlerinin kültür aktarımına yer verme düzeylerinin aynı olmadığını göstermektedir.

Toplam kod sayısı bakımından Yedi İklim Türkçe setinin öne çıkması, bu sette kültürel içeriğe geniş biçimde yer verildiğini göstermektedir. Ancak bu durum, kültürel içeriğin bütün temalara dengeli dağıldığı anlamına gelmemektedir. Önceki düzey analizlerinde görüldüğü üzere Yedi İklim Türkçe setinde özellikle değerler, inançlar ve tutumlar teması belirgin biçimde öne çıkmakta; beden dili, yaşam koşulları ve bazı düzeylerde sosyal gelenekler gibi temalar daha sınırlı kalmaktadır. Bu nedenle Yedi İklim Türkçe seti niceliksel olarak güçlü bir görünüm sunmakla birlikte, tematik denge bakımından yeniden değerlendirilmeye ihtiyaç duymaktadır.

Yeni İstanbul seti toplam 754 kodla ikinci sırada yer almaktadır. Bu setin özellikle A1 düzeyinde günlük yaşam ve sosyal gelenekler temalarında, B1 düzeyinde ise “başka ülkeler, devletler, halklar” temasında öne çıktığı görülmektedir. Yeni İstanbul setinde üniteler içinde yer alan kültürlerarası karşılaştırmaya açık bölümler, farklı ülke ve toplumlara ilişkin içeriklerin görünürlüğünü artırmış görünmektedir. Bu durum, Yeni İstanbul setinin kültür aktarımını yalnızca hedef kültürün tanıtımıyla sınırlı tutmadığını; kültürlerarası farkındalık oluşturabilecek içeriklere de yer verdiğini göstermektedir.

İzmir Yabancılar İçin Türkçe seti toplam 646 kodla üçüncü sırada yer almaktadır. Bu sette kültürel kodların özellikle B2 ve C1 düzeylerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durum, İzmir setinde kültürel içeriğin temel düzeylerden çok orta-ileri ve ileri düzeylerde belirginleştiğini göstermektedir. Özellikle değerler, inançlar ve tutumlar temasındaki yoğunluk, setin ileri düzeylerde kültürel bilgi, yöresel unsurlar, tarihî ve toplumsal göndermeler üzerinden kültür aktarımını güçlendirdiğini düşündürmektedir. Ancak temel düzeylerde bazı temaların sınırlı kalması, kültürel içeriğin düzeyler arasında dengeli biçimde yapılandırılmadığını göstermektedir.

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe seti toplam 567 kodla dördüncü sırada yer almaktadır. Bu sette bazı düzeylerde değerler, inançlar ve tutumlar ile törensel davranışlar temalarının öne çıktığı; buna karşılık yaşam koşulları, kişiler arası ilişkiler ve beden dili gibi temaların sınırlı kaldığı görülmektedir. C1 düzeyinde törensel davranışlar temasında belirgin bir yoğunluk bulunması, setin ileri düzeyde belirli kültürel pratiklere yer verdiğini göstermektedir. Ancak toplam kod sayısının ve tematik çeşitliliğin sınırlı

olması, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setinde kültür aktarımının bütün temalar bakımından dengeli olmadığını düşündürmektedir.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe seti toplam 552 kodla en sınırlı toplam kod sayısına sahip setlerden biridir. Bu sette özellikle B1 ve B2 düzeylerinde kültürel kodların daha görünür hâle geldiği, C1 düzeyinde ise azalma gösterdiği görülmektedir. Yeni Hitit setinde değerler, inançlar ve tutumlar temasının çeşitli düzeylerde öne çıkması, kültürel içeriğin daha çok toplumsal değerler ve kültürel kabuller üzerinden sunulduğunu göstermektedir. Ancak günlük yaşam, yaşam koşulları, beden dili ve bazı sosyal etkileşim temalarının sınırlı kalması, kültür aktarımının tematik çeşitlilik açısından güçlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Genel dağılım temalar açısından değerlendirildiğinde, incelenen kitap setlerinde kültürel kodların en yoğun biçimde değerler, inançlar ve tutumlar temasında toplandığı görülmektedir. Bu tema, hemen hemen bütün düzeylerde ve kitap setlerinde kültür aktarımının ana eksenini oluşturmaktadır. Buna karşılık beden dili, yaşam koşulları ve kişiler arası ilişkiler temaları genel toplam içinde daha sınırlı temsil edilmiştir. Bu sonuç, ders kitaplarında kültür aktarımının daha çok bilgi verme, tanıtmaya, tarihî ve toplumsal değerleri aktarma ekseninde yapılandırıldığını; gündelik sosyal etkileşim, yaşam biçimleri ve sözsüz iletişim gibi alanların ise görece geri planda kaldığını göstermektedir.

Düzeyler bakımından bakıldığında kültürel içeriğin A1'den C1'e doğru düzenli ve doğrusal biçimde artmadığı görülmektedir. Bazı setlerde kültürel kodlar temel düzeyde yoğunlaşırken, bazı setlerde orta ve ileri düzeylerde artmaktadır. Örneğin Yeni İstanbul setinde A1 düzeyi dikkat çekici bir yoğunluk gösterirken, İzmir Yabancılar İçin Türkçe setinde B2 ve C1 düzeyleri öne çıkmaktadır. Yedi İklim Türkçe setinde B1 ve C1 düzeylerinde yüksek kod sayıları görülürken, B2 düzeyinde görece düşüş bulunmaktadır. Bu durum, kitap setlerinde kültürel içerik planlamasının ortak ve sistematik bir düzey anlayışına göre yapılandırılmadığını göstermektedir.

“Başka ülkeler, devletler, halklar” teması da genel kültürel kod toplamına dâhil edilmiştir. Bu tercihin nedeni, kitap setlerinin yalnızca Türk hedef kültürünü değil, kültürlerarası içerik görünürlüğünü de nasıl yapılandırdığını ortaya koymaktır. Bu tema bakımından Yeni İstanbul 220 kodla ilk sırada yer almakta, onu 194 kodla Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe izlemektedir. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe seti ise 68

kodla bu tema bakımından en sınırlı görünüme sahiptir. Bu dağılım, kültürlerarası içeriklerin kitap setlerinde eşit biçimde temsil edilmediğini göstermektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde incelenen kitap setlerinde kültür aktarımı setler, düzeyler ve temalar arasında dengeli değildir. Kültürel içeriğin öğrencinin düzeyine uygun biçimde, gündelik yaşamdan değerler sistemine, sosyal geleneklerden kişiler arası ilişkilere, beden dilinden kültürlerarası farkındalığa kadar farklı alanları kapsayacak şekilde yapılandırılması gerekmektedir. Bu nedenle yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında kültürel içerik planlaması yapılırken yalnızca toplam kültürel öge sayısı değil, temalar arası denge, düzeylere göre aşamalı olma durumu ve kültürlerarası farkındalığı destekleme niteliği de dikkate alınmalıdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitabı setlerinde yer alan kültürel unsurlar kitap setleri, dil düzeyleri ve temalar bakımından karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Çalışma kapsamında Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, Yeni İstanbul, İzmir Yabancılar İçin Türkçe, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe setlerinin A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerindeki ders kitapları ele alınmıştır. Veriler, Avrupa Ortak Başvuru Metni’nde yer alan sosyokültürel bilgi başlıkları temel alınarak oluşturulan Metinlere Yansıyan Kültürel Öğeler Rubriği doğrultusunda çözümlenmiştir. Bu kapsamda günlük yaşam, yaşam koşulları, kişiler arası ilişkiler, değerler, inançlar ve tutumlar, beden dili, sosyal gelenekler ve törensel davranışlar olmak üzere yedi ana tema esas alınmıştır. Ayrıca “başka ülkeler, devletler, halklar” kodları, kültürlerarası içerik görünürlüğünü belirlemek amacıyla çapraz bir analiz boyutu olarak ayrıca değerlendirilmiştir.

Araştırma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde, incelenen beş kitap setinde kültür aktarımının en yoğun biçimde “değerler, inançlar ve tutumlar” temasında toplandığı görülmüştür. Buna karşılık “beden dili”, “yaşam koşulları” ve “kişiler arası ilişkiler” temalarının genel toplam içinde daha sınırlı temsil edildiği belirlenmiştir. Özellikle beden dili göstergelerinin okuma metinlerine çok sınırlı biçimde yansımaları, kültür aktarımının yazılı metinlerde daha çok bilgi verme, tanıtmaya, tarihî ve toplumsal değerleri aktarma ekseninde yapılandırıldığını düşündürmektedir. Bu sonuç, kültürün gündelik iletişim, sosyal etkileşim, davranış örüntüleri ve sözsüz iletişim gibi boyutlarının okuma metinleri bağlamında yeterince görünür olmadığını göstermektedir.

Düzeyler bakımından yapılan değerlendirme, kültürel içeriğin A1’den C1’e doğru düzenli ve doğrusal biçimde artmadığını ortaya koymuştur. A1 düzeyinde günlük yaşam temasının daha görünür olduğu; A2 düzeyinden itibaren ve özellikle B1, B2 ve C1

düzeylerinde “değerler, inançlar ve tutumlar” temasının baskın hâle geldiği belirlenmiştir. Bu durum, temel düzeylerde daha somut ve gündelik yaşama dönük kültürel unsurların; orta ve ileri düzeylerde ise tarih, yöresel kültür, toplumsal değerler, kurumlar, önemli kişiler, millî kimlik, sanat ve edebiyat gibi daha soyut ve açıklayıcı kültürel içeriklerin öne çıktığını göstermektedir. Ancak kültürel kodların düzeyler arasında eşit ya da sistematik biçimde dağılmaması, kültür aktarımının dil düzeylerine göre önceden planlanmış bir ilerleme çizgisinden çok, metin seçimi, ünite teması ve kitap setinin içerik anlayışıyla ilişkili olduğunu düşündürmektedir.

A1 ve A2 düzeylerine ilişkin bulgular, Uzun ve Sevim’in (2025) *Uluslararası Öğrenciler İçin Hazırlanmış Türkçe Ders Kitaplarının Kültürel Öğeler Açısından İncelenmesi: Yeni İstanbul Eğitim Seti* başlıklı çalışmalarıyla büyük ölçüde örtüşmektedir. Söz konusu çalışmada Yeni İstanbul A1 düzeyinde kültürel öğelerin en çok günlük yaşam ve sosyal normlar temalarında yoğunlaştığı belirtilmiştir. Mevcut araştırmada da aynı setin A1 düzeyinde en yüksek kod sayısının günlük yaşam temasında toplandığı, sosyal gelenekler temasının da öne çıktığı görülmüştür. Bununla birlikte mevcut araştırmada törensel davranışlar temasının da belirli bir ağırlık taşıdığı görülmüş; bu durum önceki çalışmanın tema kurgusundan farklı olarak daha ayrıntılı bir dağılım sunmuştur.

Okur ve Keskin’in (2013) İstanbul seti üzerine yaptığı çalışma ile Çakmak’ın (2019) Yedi İklim setinin A1-A2 düzeylerini ele alan araştırması da mevcut bulgularla genel eğilimler bakımından uyumludur. Okur ve Keskin (2013), A1 ve A2 düzeylerinde bazı kültürel alt öğelere yeterince yer verilmediğini belirtmiştir. Mevcut araştırmada da A2 düzeyinde kültürel kodların özellikle değerler, inançlar ve tutumlar temasında yoğunlaştığı; buna karşılık yaşam koşulları ve beden dili gibi temaların sınırlı kaldığı görülmüştür. Çakmak’ın (2019) çalışması ise Yedi İklim setinin A1-A2 düzeylerinde kültürel öge bakımından dikkat çekici bir yoğunluğa sahip olduğunu göstermektedir. Mevcut araştırmada da A2 düzeyi kendi içinde değerlendirildiğinde Yedi İklim setinin bu düzeyde en yüksek kültürel kod sayısına sahip olduğu belirlenmiştir. Ancak tüm düzeyler birlikte değerlendirildiğinde A2 düzeyinin toplam kültürel yoğunluk bakımından A1 ve B1 düzeylerinin gerisinde kaldığı görülmüştür. Bu sonuç, kültürel içeriğin düzeyler arasında düzenli bir artış çizgisi izlemediğini göstermesi bakımından önemlidir.

B1, B2 ve C1 düzeylerine ilişkin sonuçlar, Ertuğrul (2015), Tosun (2016), Ördek (2019), Sever (2019) ve Çoban'ın (2024) çalışmalarıyla birlikte değerlendirildiğinde, orta ve ileri düzeylerde kültür aktarımının daha çok soyut, açıklayıcı ve bilgi temelli alanlarda yoğunlaştığı görülmektedir. Çoban'ın (2024) Yeni İstanbul B1-B2 kitapları üzerine yaptığı çalışmada, kültürel öğelerin en çok değerler, inanışlar ve tutumlar temasında toplandığı belirtilmiştir. Mevcut araştırmada da Yeni İstanbul B1 ve B2 düzeylerinde aynı temanın baskın olması bu bulguyla örtüşmektedir. Ördek'in (2019) İstanbul ve Yedi İklim kitaplarına ilişkin çalışmasında bazı kültürel öğelerin sınırlı temsil edildiği ifade edilmiştir. Mevcut araştırmada da özellikle Yeni İstanbul B2 düzeyinde yaşam koşulları, kişiler arası ilişkiler ve beden dili temalarında herhangi bir koda ulaşılamaması; Yedi İklim B2 düzeyinde ise beden dili temasında kod tespit edilmemesi bu sonuçla benzerlik göstermektedir. Sever'in (2019) Yedi İklim ve Yeni Hitit setlerini karşılaştırdığı çalışmada üst düzeylerde Yedi İklim setinin kültürel öge bakımından daha güçlü bir görünüm sergilediği ifade edilmiştir. Mevcut araştırmada da C1 düzeyinde Yedi İklim setinin en yüksek toplam kültürel koda sahip olduğu görülmüştür. Bu bulgular, kültürel içeriğin ileri düzeylerde artabildiğini; ancak bu artışın bütün temalara dengeli biçimde yansımadığını göstermektedir.

Araştırmada AOBM'ye ek olarak ayrı bir analiz boyutu hâlinde ele alınan 'başka ülkeler, devletler, halklar' kategorisi, çalışmanın kültürlerarası içerik bakımından önemli sonuçlar ortaya koymasını sağlamıştır. Bu temada toplam 727 kod tespit edilmiştir. Kodların en yüksek oranı Yeni İstanbul setinde, en düşük oranı ise Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe setinde belirlenmiştir. Düzeyler açısından bakıldığında en yüksek yoğunluk C1 düzeyinde, en düşük yoğunluk ise A1 düzeyinde görülmüştür. Yeni İstanbul setinde her ünitenin sonunda yer alan "Kültürden Kültüre" bölümlerinin bu temadaki bu yoğunluğun olası açıklamalarından biri olarak değerlendirilebilir. Bu bulgu, Türkçe öğretim setlerinde kültür aktarımının yalnızca Türk kültürünü tanıtmakla sınırlı olmadığını; bazı setlerde farklı ülke, toplum ve kültürlerle ait içeriklerin de görünür olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte bu içeriklerin setler ve düzeyler arasında dengeli biçimde dağılmadığı da anlaşılmaktadır.

Bu sonuç, uluslararası alanyazındaki kültürel temsil tartışmalarıyla ilişkilendirilebilir. Yuen (2011), İngilizce ders kitaplarında yabancı kültürlerin temsilde belirli kültürlerin daha görünür, bazı kültürlerin ise daha sınırlı biçimde yer aldığını

ortaya koymuştur. Mevcut araştırmada da “başka ülkeler, devletler, halklar” temasının setler ve düzeyler arasında dengeli biçimde dağılmadığı görülmüştür. Shin, Eslami ve Chen’in (2011) çalışmasında ise yabancı dil öğretimi ders kitaplarında kültürel içeriğin yalnızca hedef dilin ait olduğu toplumla sınırlandırılmaması, farklı kültürler arasında daha dengeli bir dağılım kurulması gerektiği vurgulanmıştır. Mevcut araştırmanın bulguları da Türkçe öğretim setlerinde kültürel içeriğin ağırlıklı olarak Türk kültürüne ait değerler, tarihî unsurlar, millî kimlik, sanat, edebiyat, önemli kişiler ve toplumsal değerler üzerinden yapılandırıldığını; farklı kültürlere ait içeriklerin ise daha çok belirli setlerde ve belirli düzeylerde görünür olduğunu göstermektedir.

Weninger ve Kiss’in (2013) kültürün ders kitaplarında yalnızca açık metinsel bilgiler yoluyla değil, görseller, etkinlikler, karakter temsilleri, sayfa düzeni ve sembolik göstergeler aracılığıyla da yapılandırıldığı yönündeki yaklaşımı, bu araştırmanın sınırlılıkları açısından önem taşımaktadır. Mevcut araştırma yalnızca okuma metinleriyle sınırlandırıldığı için ders kitaplarında kültür aktarımının görsel, etkinlik temelli, dinleme ya da konuşma etkinliklerine yansıyan boyutları çalışma kapsamı dışında kalmıştır. Özellikle beden dili temasının düşük çıkmasında bu sınırlılığın etkili olduğu düşünülmektedir. Çünkü beden dili çoğu zaman görsel, durumsal ve bağlama dayalı olarak aktarılan bir kültürel alandır. Benzer biçimde kişiler arası ilişkiler ve gündelik davranış örüntüleri de yalnızca yazılı metinlerde tam olarak görünür olmayabilir.

Hilliard’ın (2014) ders kitaplarında yer alan kültürel içeriklerin temsil adaleti, çeşitlilik ve derinlik bakımından değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin yaklaşımı da mevcut araştırmanın sonuçlarıyla ilişkilendirilebilir. Bu çalışmada kültürel kodların niceliksel dağılımı ortaya konulmuştur; ancak bazı temaların yüksek frekansa sahip olması, o temanın her zaman derinlikli ve kültürlerarası yeterliği geliştirecek biçimde işlendiği anlamına gelmeyebilir. Bu nedenle kültür aktarımında yalnızca hangi kültürel ögenin kaç kez geçtiği değil, bu ögenin nasıl bağlamlandırıldığı, öğrenciye hangi bakış açısını kazandırdığı ve kültürlerarası etkileşim açısından nasıl bir işlev üstlendiği de önemlidir.

Bu araştırmanın alana sağladığı özgün katkı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan beş farklı ders kitabı setini A1’den C1’e kadar bütün düzeyleriyle birlikte, aynı kodlama çerçevesi ve aynı çözümleme ölçütleri doğrultusunda

karşılaştırmalı olarak değerlendirmesidir. Alanyazında yer alan çalışmaların önemli bir kısmı belirli bir kitap setine, belirli bir düzey aralığına ya da sınırlı sayıda kültürel temaya odaklanmıştır. Bu çalışmalar ilgili kitap setleri hakkında önemli bulgular ortaya koymakla birlikte, farklı setlerin bütün düzeyler boyunca kültür aktarımını nasıl yapılandırıldığını karşılaştırmalı olarak göstermede sınırlı kalmaktadır. Bu araştırma ise beş farklı seti aynı rubrikle inceleyerek kültürel içeriğin setler, düzeyler ve temalar arasındaki genel görünümünü bütüncül biçimde ortaya koymuştur.

Beş setin birlikte değerlendirilmesi sonucunda ulaşılan özgün çıkarımlardan biri, kültürel kod sayısının fazla olmasının kültür aktarımının dengeli olduğu anlamına gelmediğidir. Araştırmada Yedi İklim Türkçe setinin toplam kültürel kod sayısı bakımından en yüksek değere sahip olduğu görülmüştür. Ancak bu sette yer alan kültürel kodların büyük bir kısmı “değerler, inançlar ve tutumlar” temasında toplanmış; buna karşılık beden dili temasında hiç koda ulaşılamamış, yaşam koşulları temasında ise oldukça sınırlı sayıda kod tespit edilmiştir. Benzer biçimde toplam kod sayısı daha düşük olan Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe ve Yeni Hitit setlerinde de kültürel kodların önemli bir bölümü “değerler, inançlar ve tutumlar” temasında yoğunlaşmış; yaşam koşulları, beden dili ve kişiler arası ilişkiler gibi temalar daha sınırlı kalmıştır. Bu durum, ders kitabı setlerinin yalnızca toplam kültürel öge sayısına göre değil, kültürel öğelerin hangi temalara ve hangi düzeylere dağıldığına göre değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Dolayısıyla araştırmanın sunduğu özgün çıkarımlardan biri, kültür aktarımında niceliksel yoğunluk ile tematik denge arasında doğrudan bir ilişki bulunmadığıdır.

Araştırmanın alanyazına sunduğu bir diğer özgün sonuç, kültür aktarımında görülen bazı eğilimlerin tek bir kitap setine ya da belirli bir düzeye özgü olmadığını göstermesidir. “Değerler, inançlar ve tutumlar” temasının beş set genelinde baskın olması; buna karşılık “yaşam koşulları” ve “kişiler arası ilişkiler” temalarının sınırlı kalması, kültür aktarımında tekrar eden yapısal bir eğilime işaret etmektedir. Bu durum, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımının daha çok tanıtıcı, bilgi verici ve değer aktarımına dayalı içerikler üzerinden yapılandırıldığını; gündelik iletişim, sosyal etkileşim, davranış kalıpları ve sözsüz iletişim gibi iletişimsel kültür alanlarının okuma metinlerinde daha sınırlı kaldığını göstermektedir.

Çalışmanın bir diğer özgün katkısı, ‘başka ülkeler, devletler, halklar’ kategorisini ayrı bir analiz boyutu olarak ele almasıdır. Bu tercih sayesinde ders kitaplarında yalnızca Türk kültürünün değil, farklı ülke, toplum ve kültürlerle ait unsurların da nasıl ve ne sıklıkta temsil edildiği görünür hâle getirilmiştir. Araştırma sonucunda bu temanın özellikle Yeni İstanbul setinde “Kültürden Kültüre” bölümleri aracılığıyla daha belirgin biçimde yer aldığı görülmüştür. Bu sonuç, kültürlerarası içeriğin ders kitaplarında kendiliğinden ve dengeli biçimde ortaya çıkmadığını; kitap tasarımı, bölüm kurgusu ve içerik politikasıyla yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda araştırma, Türkçe öğretim setlerinde kültürlerarası içerik görünürlüğünün ayrı bir inceleme alanı olarak ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu araştırmanın özgün katkısı, önceki çalışmaların bulgularını yalnızca doğrulamakla sınırlı değildir. Çalışma, farklı kitap setlerinden elde edilen bulguları aynı çözümleme düzleminde karşılaştırarak alanyazında daha önce görünür olmayan bazı genel örüntüleri ortaya koymuştur. Bu örüntüler; kültürel içeriğin temalar arasında dengeli dağılmaması, toplam kültürel kod yoğunluğu ile tematik denge arasında doğrudan ilişki bulunmaması, beden dili ve kişiler arası ilişkiler gibi iletişimsel kültür alanlarının okuma metinlerinde yapısal olarak sınırlı kalması ve kültürlerarası içeriğin bazı setlerde özel bölüm tasarımları aracılığıyla daha görünür hâle gelmesi şeklinde özetlenebilir. Bu yönüyle çalışma, kültür aktarımı incelemelerinde yalnızca kültürel öge varlığının değil, bu öğelerin setler, düzeyler ve temalar arasında nasıl bir dağılım gösterdiğinin de dikkate alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak bu çalışma, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanına üç temel düzeyde katkı sunmaktadır. Birincisi, yaygın kullanılan beş kitap setini A1-C1 düzeyleriyle birlikte aynı rubrik üzerinden karşılaştırarak alanyazındaki parçalı bulguları bütüncül bir çerçevede birleştirmiştir. İkincisi, kültür aktarımında toplam kod sayısının tek başına yeterli bir değerlendirme ölçütü olmadığını; tematik denge, düzeyler arası dağılım ve kültürlerarası içerik görünürlüğünün birlikte ele alınması gerektiğini göstermiştir. Üçüncüsü, “başka ülkeler, devletler, halklar” temasını bağımsız bir inceleme alanı olarak değerlendirerek Türkçe öğretim setlerinde kültürlerarası içeriğin görünürlüğüne ilişkin yeni bir tartışma alanı açmıştır. Bu nedenle araştırma, ders kitabı yazarları ve editörler için kültürel içerik planlamasına yönelik somut veriler sunmakta;

gelecekte yapılacak çalışmalar için de karşılaştırmalı, çok düzeyli ve kültürlerarası boyutu içeren bir çözümleme modeli önermektedir.

Öneriler

Araştırma sonuçlarından hareketle, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan ders kitaplarında kültürel içeriğin daha dengeli ve sistematik biçimde dağıtılması önerilmektedir. Ders kitabı yazarları ve editörler, kültürel içerik planlamasında yalnızca toplam kültürel öge sayısını esas almamalı; kültürel öğelerin hangi temalar altında, hangi dil düzeylerinde, hangi bağlamlarda sunulduğunu da dikkate almalıdır. Böylece kültür aktarımı yalnızca kültürel unsur tespitiyle sınırlı kalmayacak; düzeyler arası süreklilik, tematik denge ve kültürlerarası içerik görünürlüğü bakımından daha sistematik biçimde yapılandırılabilir.

A1’den C1’e kadar ilerleyen düzeylerde kültürel içeriğin hangi temalarda artacağı, hangi temaların tekrar edileceği ve hangi kültürel alanların yeni düzeylerde genişletileceği önceden belirlenmiş bir kültürel içerik planı doğrultusunda düzenlenmelidir. Özellikle beden dili, yaşam koşulları ve kişiler arası ilişkiler gibi sınırlı temsil edilen temalar için yeni okuma metinleri, durum örnekleri, diyaloglar ve uygulamalı etkinlikler hazırlanmalıdır. Bu düzenleme, kültür aktarımının yalnızca bilgi verme ve değer tanıtımıyla sınırlı kalmasını önleyecek; öğrencinin hedef kültürde iletişim kurma, davranışları yorumlama ve sosyal etkileşime katılma yeterliğini de destekleyecektir.

Kültürel içerik sunulurken yalnızca genel ve yaygın örneklerle yetinilmemeli, Türkiye’nin farklı bölgelerini ve yerel kültürel çeşitliliğini yansıtan unsurlara da yer verilmelidir. Ders kitaplarında yalnızca büyükşehirler ya da yaygın bilinen kültürel unsurlar değil; farklı bölgelerin gündelik yaşamı, gelenekleri, sanatları, mutfak özellikleri, sosyal pratikleri ve yerel değerleri de dengeli biçimde sunulmalıdır. Bu tür bir yaklaşım, öğrencilerin Türk kültürünü tek boyutlu değil, çok katmanlı bir yapı olarak algılamasına katkı sağlayacaktır.

“Başka ülkeler, devletler, halklar” teması, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında ayrıca dikkate alınmalıdır. Yabancı dil öğretiminde yalnızca hedef kültürün sunulması yeterli değildir; öğrencinin farklı kültürlerle karşılaştırma yapabilmesi ve kültürlerarası farkındalık geliştirebilmesi de önemlidir. Bu nedenle kitaplarda Türk

kültürüyle birlikte başka toplumlara ait kültürel unsurlara da yer verilmeli; ancak bu içerikler yüzeysel tanıtıcı bilgiler biçiminde değil, Türk kültürüyle ilişki kurularak ve karşılaştırmalı bir yaklaşımla sunulmalıdır.

Yeni İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabında ünite sonlarında yer alan “Kültürden Kültüre” bölümü, kültürlerarası içeriğin ders kitabı tasarımında görünür kılınmasına yönelik önemli bir örnek oluşturmaktadır. Benzer bölümlerin diğer kitap setlerine de dâhil edilmesi, kültür aktarımının kültürlerarası boyutunu güçlendirebilir. Bununla birlikte bu tür bölümlerin yalnızca tanıtıcı bilgi sunmakla sınırlı kalmaması; öğrenciyi karşılaştırma yapmaya, benzerlik ve farklılıkları yorumlamaya, kendi kültürü ile hedef kültür arasında bağ kurmaya yönlendiren etkinliklerle desteklenmesi önerilmektedir.

Gelecekte yapılacak ders kitabı incelemelerinde yalnızca yazılı okuma metinleri değil; görseller, dinleme metinleri, konuşma etkinlikleri, yazma etkinlikleri, atasözleri, deyimler, ölçme-değerlendirme bölümleri ve ünite sonu kültür bölümleri de araştırmaya dâhil edilmelidir. Çünkü kültürel temsil yalnızca yazılı metinlerde değil, görsel ve etkinlik temelli unsurlar aracılığıyla da yapılandırılmaktadır. Bu nedenle Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımının bütüncül biçimde değerlendirilebilmesi için çok katmanlı analizlere ihtiyaç vardır.

Ders kitaplarında sınıf içi ve sınıf dışı kültürel etkinliklere daha fazla yer verilmesi de önerilmektedir. Müzik, edebiyat, sanat, drama, gündelik yaşam, yemek kültürü, misafirlik, bayramlaşma, selamlaşma, beden dili ve toplumsal davranış kuralları gibi alanlarda özel etkinlik bölümleri hazırlanabilir. Örneğin “müzik saati”, “edebiyat saati”, “sanat saati”, “drama saati” ya da “kültürden kültüre karşılaştırma” gibi bölümler sayesinde öğrencilerin hem dil becerileri hem de kültürel farkındalıkları birlikte geliştirilebilir. Böylece kültür aktarımı, ders kitabının belirli metinlerine sıkışan bir unsur olmaktan çıkarak öğretim sürecinin bütününe yayılan ve öğreneni aktif olarak sürece katan bir yapıya kavuşabilir.

KAYNAKÇA

- Al Sharabi, T. (2019). *Kültür Aktarımı Bağlamında Yabancı Dil Olarak Arapça ve Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi.
- Arvâsî, S. A. (1976). *Eğitim Sosyolojisi*. Özdemir Basımevi.
- Avrupa Konseyi. (2001). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni: Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme*.
- Avrupa Konseyi. (2020). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni: Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme (Tamamlayıcı cilt)*.
https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/04144518_cefr_tr.pdf
- Banguoğlu, T. (2011). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Barın, E. (2004). Yabancılar Türkçe Öğretiminde İlkeler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (1), 19-30.
- Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. ve Özdemir, C. (Ed.). (2018). *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti A1 Ders Kitabı*. Yunus Emre Enstitüsü.
- Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. ve Özdemir, C. (Ed.). (2018). *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti A2 Ders Kitabı*. Yunus Emre Enstitüsü.
- Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. ve Özdemir, C. (Ed.). (2018). *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1 Ders Kitabı*. Yunus Emre Enstitüsü.
- Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. ve Özdemir, C. (Ed.). (2018). *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B2 Ders Kitabı*. Yunus Emre Enstitüsü.
- Barın, E., Çobanoğlu, Ş., Ateş, Ş., Balcı, M. ve Özdemir, C. (Ed.). (2018). *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti C1 Ders Kitabı*. Yunus Emre Enstitüsü.
- Bayraktar, F. B. (2015). *Yabancılar Türkçe Öğretiminde Faydalanılan Kitapların Kültürel Unsurların Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi.
- Bayraktar, S. (2015). Yeni Hitit 1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, (2), 7-23.
<https://dergipark.org.tr/pub/huydotad/article/436227>
- Biliş, Ş. (2022). *Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti ile İlgili Yapılan Araştırmalar Üzerine Bir Meta-Sentez Çalışması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Bowen, G. A. (2009). Document Analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.
- Bölükbaş, F. ve Keskin, F. (2010). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metinlerin Kültür Aktarımındaki İşlevi. *Turkish Studies*, 5(4), 221-235.
- Bölükbaş, F. ve Yılmaz, M. Y. (2022). *Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı A1*. Kültür Sanat Basımevi.
- Bölükbaş, F. ve Yılmaz, M. Y. (2022). *Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı A2*. Kültür Sanat Basımevi.
- Bölükbaş, F. ve Yılmaz, M. Y. (2022). *Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı B1*. Kültür Sanat Basımevi.

- Bölükbaş, F. ve Yılmaz, M. Y. (2022). *Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı B2*. Kültür Sanat Basımevi.
- Bölükbaş, F. ve Yılmaz, M. Y. (2022). *Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı C1*. Kültür Sanat Basımevi.
- Çakmak, C. (2019). Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinin (A1-A2) Kültür Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(65). <https://doi.org/10.17719/jisr.2019.3487>
- Çaydaş, A. (2016). *Gazi Üniversitesi TÖMER ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setlerinde Kullanılan Kalıp Sözlerin İncelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Çifci, M. ve Batur, Z. (2018). Kültürlerarası İletişim Odaklı Yaklaşım. M. Durmuş ve A. Okur (Ed.), *Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı* içinde (ss. 367-383). Grafiker Yayınları.
- Çimen, Ş. T. (2020). *Türkiye'nin İlk Netflix Dizisi "Hakan: Muhafız" ile Yabancı Uyraklı Öğrencilere Kültür Aktarımı* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi.
- Çoban, O. (2024). *Kültür Sanat Basımevi İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının (B1-B2) Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Demirel, Ö. (1993). *Yabancı Dil Öğretimi*. Usem Yayınları.
- Demirel, Ö. (2005). Avrupa Konseyi Dil Projesi ve Türkiye Uygulaması. *Millî Eğitim Dergisi*, 33(167). https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/167/index3-demirel.htm
- Develioğlu, F. (1970). *Derleme Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Erdem, M. D., Gün, M. ve Karateke, B. (2015). İleri Seviye İçin Hazırlanan İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Setinin Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi. *International Journal of Language Academy*.
- Ergin, M. (2013). *Türk Dil Bilgisi*. Bayrak Basım Yayım Dağıtım.
- Ertuğrul, M. (2015). *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Kitaplarda Kültür Aktarımı* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi.
- Europass. (t.y.). *Diller İçin Avrupa Ortak Referans Çerçevesi*. Avrupa Birliği. <https://europass.europa.eu/tr/common-european-framework-reference-language-skills>
- Gökarp, Z. (2013). *Türkçülüğün Esasları*. İnkılâp Yayınları.
- Güleç, İ. ve Ömeroğlu, E. (2020). *Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kültür Etkileşimi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Günay, V. D., Özden, F., Çetin, B. ve Yıldız, F. (Ed.). (2015). *İzmir Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1*. Papatya Yayıncılık.
- Günay, V. D., Özden, F., Çetin, B. ve Yıldız, F. (Ed.). (2015). *İzmir Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2*. Papatya Yayıncılık.
- Günay, V. D., Özden, F., Çetin, B. ve Yıldız, F. (Ed.). (2015). *İzmir Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1*. Papatya Yayıncılık.

- Günay, V. D., Özden, F., Çetin, B. ve Yıldız, F. (Ed.). (2015). *İzmir Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B2*. Papatya Yayıncılık.
- Günay, V. D., Özden, F., Çetin, B. ve Yıldız, F. (Ed.). (2015). *İzmir Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1*. Papatya Yayıncılık.
- Gündüz, O. ve Mert, O. (2017). *Türk Dili 1*. Grafiker Yayınevi.
- Güngör, E. (1982). Milli Kültür Politikası, *Türk Edebiyatı*, 102, 11-12
- Güngör, E. (1998). *Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak*. Ötüken Neşriyat.
- Güngör, E. (2007). *Dünden Bugünden Tarih-Kültür ve Milliyetçilik*. Ötüken Neşriyat.
- Güngör, E. (2010). *Ahlâk Psikolojisi ve Sosyal Ahlâk*. Ötüken Neşriyat.
- Harman, G. ve Çelikler, D. (2012). Eğitimde Hazırbulunuşluğun Önemi Üzerine Bir Derleme Çalışması, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 140-150.
- Hilliard, A. D. (2014). A Critical Examination of Representation and Culture in Four English Language Textbooks. *Language Education in Asia*, 5(2), 238-252. <https://doi.org/10.5746/LEiA/14/V5/I2/A06/Hilliard>
- İnan, R. (2012). *Türk Dili: Dil ve Anlatım*. Berikan Yayınevi.
- İşcan, A. ve Yassıtaş, T. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği (B1-B2 düzeyi). *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 3(1), 47-66.
- Kafesoğlu, İ. (1997). *Türk Milli Kültürü*. Ötüken Neşriyat.
- Kaplan, M. (2020). *Kültür ve Dil*. Dergâh Yayıncılık.
- Karazeybek, A. (2019). *İzmir Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti B1 Ders Kitabının Dört Temel Dil Becerisi Açısından İncelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Keskin, F. (2010). *Yetişkinlere Yönelik Yabancı Dil Olarak Türkçe Derslerinde Yazınsal Metinlerle Kültür Aktarımı* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Kurt, M. ve Temur, N. (Ed.). (2013). *Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe A1*. Başak Matbaacılık.
- Kurt, M. ve Temur, N. (Ed.). (2013). *Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe A2*. Başak Matbaacılık.
- Kurt, M. ve Temur, N. (Ed.). (2013). *Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe B1*. Başak Matbaacılık.
- Kurt, M. ve Temur, N. (Ed.). (2019). *Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe B2*. Başak Matbaacılık.
- Kurt, M. ve Temur, N. (Ed.). (2019). *Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe C1*. Başak Matbaacılık.
- Mardin, Ş. (2015). *Türk Modernleşmesi: Makaleler 4*. İletişim Yayınları.
- Melanlıoğlu, D. (2018). Kültürlerarası İletişim Odaklı Yaklaşım. M. Durmuş ve A. Okur (Ed.), *Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi El Kitabı* içinde (ss. 131-134). Grafiker Yayınları.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. Sage.

- Okur, A. ve Keskin, F. (2013). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğelerin Aktarımı: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(2), 1619-1640.
- Ördek, F. (2019). *Yabancılar İçin Türkçe İstanbul ve Yedi İklim Orta Seviye Ders Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi.
- Özdemir, Ş. (2004). Seyyid Ahmet Arvâsî'ye Göre Eğitimle Kültür Arasındaki İlişki. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 4(1), 5-7.
- Özyurt Gülen, D. (2019). *Kültürlerarası İletişim Kapsamında Yabancı Dil Öğretim Yolu ile Kültür Aktarımı ve Duyarlılık Kazanımı: Örnek Kitap İncelemesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi.
- Sever, P. (2019). *Yeni Hitit Dil Öğretim Seti ile Yedi İklim Dil Öğretim Setinin Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültür Aktarımı Açısından Karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Sezen, L. (2013). *Erzurum Folkloru*. Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Shin, J., Eslami, Z. R. ve Chen, W. C. (2011). Presentation of Local and International Culture in Current International English-Language Teaching Textbooks. *Language, Culture and Curriculum*, 24(3), 253-268. <https://doi.org/10.1080/07908318.2011.614694>
- Şimşek, P. (2011). *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Metinleri ve Yardımcı Okuma Kitapları Üzerine Bir Araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Taşkın, R. S. (2026). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimine Yönelik Hazırlanmış Ders Kitaplarının Dil Becerisi, Metin Türü, Ölçme Değerlendirme ve Kültür Açısından İncelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi.
- TDV İslâm Ansiklopedisi. (t.y.). Sözlük, <https://islamansiklopedisi.org.tr/sozluk>
- Topçu, N. (2014). *Kültür ve Medeniyet*. Dergâh Yayınları.
- Topçu, N. (2018). *Büyük Fetih*. Dergâh Yayınları.
- Tosun, G. (2016). *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti B1, B2 ve C1 Seviyesi Ders Kitaplarındaki Metinlerin Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Başkent Üniversitesi.
- Tural, S. (1992). *Kültürel Kimlik Üzerine Düşünceler*. Ecdad Yayınları.
- Turhan, M. (1998). *Kültür Değişimleri: Sosyal Psikoloji Bakımından Bir Tetkik*. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Turhan, M. (2015). *Kültür Değişimleri: Sosyal Psikoloji Bakımından Bir Tetkik*. Altınordu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TDK Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/>
- Türkdoğan, O. (1996). *Sosyal Şiddet ve Türkiye Gerçeği*. Timaş Yayınları.
- Türkiye Maarif Vakfı. (2020). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı*. https://www.turkiyemaarif.org/uploads/files/Turkcenin_Yabanci_Dil_Olarak_Ogr_etimi_Programi1.pdf

- Uğur, İ. ve Dönmez, Y. (2021). Somut Kültürel Miras Alanlarının Turistik Çekicilik Açısından Değerlendirilmesi: Birgi Örneği. *Journal of Academic Tourism Studies*, 2(2), 54-67.
- UNESCO Türkiye Millî Komisyonu. (2003). *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi*. <https://www.unesco.org.tr/Pages/181/177/>
- Uzun, A. ve Sevim, O. (2025). Uluslararası Öğrenciler İçin Hazırlanmış Türkçe Ders Kitaplarının Kültürel Öğeler Açısından İncelenmesi: Yeni İstanbul Eğitim Seti. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 10(2), 369-405. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aydintdd/article/1630970>.
- Uzun, N. E. (Ed.). (2012). *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1-C2*. Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Uzun, N. E. (Ed.). (2014). *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı B1-B2*. Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Uzun, N. E. (Ed.). (2019). *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2*. Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Uzun, S. (2022). *Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarında Türk Millî Kültür Öğeleri ile Kültür Aktarımının Tespiti ve Değerlendirilmesi: Gazi Üniversitesi TÖMER Ders Kitapları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Giresun Üniversitesi.
- Ülker, N. (2007). *Hitit Ders Kitapları Örneğinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Sürecine Çözümleyici ve Değerlendirici Bir Bakış* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Weninger, C. ve Kiss, T. (2013). Culture in English as a Foreign Language (EFL) Textbooks: A Semiotic Approach. *TESOL Quarterly*, 47(4), 694-716. <https://doi.org/10.1002/tesq.87>
- Yazıcı, H. (2021). *Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarındaki Kültürel Unsurların İncelenmesi: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, B. B. (2022). *Yabancılar Kültür Aktarımı Açısından B1-B2, C1-C2 Düzeyinde İstanbul Üniversitesi Kaynaklarının Değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Yuen, K. M. (2011). The Representation of Foreign Cultures in English Textbooks. *ELT Journal*, 65(4), 458-466. <https://doi.org/10.1093/elt/ccq089>.

EKLER

EK 1. AOBM’ye Göre Metinlere Yansıyan Kültürel Öğeler Rubriği Örneği

Kitap Adı/Seviyesi: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe A1																	
Kod Sayısı									Toplam Kod	Metin içi Yüzde Dağılımı ve Rubrik Düzeyi							
Metin Adı	Günlük Yaşam	Yaşam Koşulları	Kişiler Arası İlişkiler	Değerler, İnançlar ve Tutumlar	Beden Dili	Sosyal Gelenekler	Törensel Davranışlar	Başka Ülkeler, Devletler, Halklar	Toplam	Günlük Yaşam %	Yaşam Koşulları %	Kişiler Arası İlişkiler %	Değerler, İnançlar ve Tutumlar %	Beden Dili %	Sosyal Gelenekler %	Törensel Davranışlar %	Başka Ülkeler, Devletler, Halklar %
Merhaba	0	0	0	0	0	1	0	0	1	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%100,0 Yüksek	%0,0 Yok	%0,0 Yok
Ne/Kim/Neresi?	0	0	0	1	0	0	0	0	1	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%100,0 Yüksek	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok
Siz Kimsiniz?	2	0	0	3	0	3	0	2	10	%20,0 Orta	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%30,0 Orta	%0,0 Yok	%30,0 Orta	%0,0 Yok	%20,0 Orta
Ne var Ne yok?	0	0	0	0	0	3	0	0	3	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%100,0 Yüksek	%0,0 Yok	%0,0 Yok
Ne Yapıyorsunuz?	0	0	0	6	0	0	1	10	17	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%35,3 Yüksek	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%5,9 Düşük	%58,8 Yüksek
Nereden Nereye?	7	0	0	5	0	0	0	1	13	%53,8 Yüksek	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%38,5 Yüksek	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%7,7 Düşük
Saatler?	1	0	0	13	0	2	0	0	16	%6,3 Düşük	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%81,3 Yüksek	%0,0 Yok	%12,5 Düşük	%0,0 Yok	%0,0 Yok
Ailem ve Arkadaşlarım	1	0	0	3	0	0	0	0	4	%25,0 Orta	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%75,0 Yüksek	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok
Evimiz ve Semtimiz	0	0	0	7	0	0	0	3	10	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%70,0 Yüksek	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%30,0 Orta
Şehirler	0	0	0	27	0	0	1	6	34	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%79,4 Yüksek	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%2,9 Çok düşük	%17,6 Orta
Ne zaman Ne oldu?	0	0	0	1	0	0	0	0	1	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%100,0 Yüksek	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok
Dünden Bugüne	0	0	0	2	0	0	0	0	2	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%100,0 Yüksek	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok
Anılar	1	0	4	1	0	0	0	0	6	%16,7 Orta	%0,0 Yok	%66,7 Yüksek	%16,7 Orta	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok
Ne Yiyelim?	2	0	0	0	0	0	0	0	2	%100,0 Yüksek	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok
Ne Alırsınız?	6	0	0	0	0	1	0	0	7	%85,7 Yüksek	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%14,3 Düşük	%0,0 Yok	%0,0 Yok
Dünya Mutfakları	0	0	0	1	0	0	0	10	11	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%9,1 Düşük	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%90,9 Yüksek
Sayın Yetkili	0	0	0	0	0	0	0	0	0	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok
Başımız Dertte	0	0	0	1	0	1	0	0	2	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%50,0 Yüksek	%0,0 Yok	%50,0 Yüksek	%0,0 Yok	%0,0 Yok
Yardım İstiyorum	0	0	0	5	0	0	0	0	5	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%100,0 Yüksek	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok	%0,0 Yok
GENEL TOPLAM	20	0	4	76	0	11	2	32	145	%13,8 Düşük	%0,0 Yok	%2,8 Çok düşük	%52,4 Yüksek	0,0% Yok	%7,6 Düşük	%1,4 Çok düşük	%22,1 Orta

Rubrik Ölçeği	
%0	Yok
%0,1- %5,0	Çok düşük
%5,1- %15,0	Düşük
%15,1- %30,0	Orta
%30,1 ve üzeri	Yüksek

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Şule Tuğçe ÇİMEN SARI	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Fakülte	: Eğitim Fakültesi
Bölümü	: Türkçe Öğretmenliği
Yüksek Lisans	
Üniversite	: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Enstitü Adı	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı	: Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
Programı	: Türkçe Eğitimi
Makale ve Bildiriler	
Başlık: Türkçe Ders Kitaplarında Baba Karakterler Yazarlar-Yıl: Çimen Şule Tuğçe, Gültekin Recep, Yakar Yasin Mahmut-2018 Yayın Yeri: Uluslararası Kültür ve Bilim Kongresi Kapsam: Uluslararası	
Başlık: Cihan Aktaş'ın Hikâyelerinde Refahiye Yazarlar-Yıl: Çimen Şule Tuğçe, Arslan Mahmut Abdullah-2019 Yayın Yeri: Refahiye Araştırmaları Sempozyumu Kapsam: Ulusal Bildiri Türü: Tam metin bildiri	
Başlık: Türkçe Ders Kitabı Erdemler Temasındaki Değerler Yazarlar-Yıl: Çimen Şule Tuğçe, Arslan Mahmut Abdullah-2021 Yayın Yeri: 8. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Kapsam: Uluslararası Bildiri Türü: Tam metin bildiri	
Başlık: “Hakan: Muhafız” Dizisiyle Yabancı Uyruklu Öğrencilere Kültür Aktarımı Yazarlar-Yıl: Çimen Şule Tuğçe, Arslan Mahmut Abdullah-2021 Yayın Yeri: Geçmişten Geleceğe Türk Dünyası Kapsam: Uluslararası Bildiri Türü: Tam metin bildiri	
Başlık: Köy Okullarında Öğrenim Gören Çocukların Görsel Okuma Biçimleri Yazarlar-Yıl: Çimen Şule Tuğçe - 2023 Yayın Yeri: Çocuk, Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi İndeks Türü: TR DİZİN Kapsam: Uluslararası Hakemli Tür: Özgün Makale ISSN: 2667-5528	
Başlık: “Pervari’den Süzülen Öyküler” Kitabında Çocuk Yazarların Kaleminden Çocuk Karakterler Yazarlar-Yıl: Çimen Sarı Şule Tuğçe - 2025 Yayın Yeri: 12. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Kapsam: Uluslararası bildiri Türü: Tam metin bildiri	